

Menneisyyttä haravoimassa - metallinetsinlöydöt harrastajien
toiminnan ja Kanta-Hämeen alueen rautakauden kuvaajina

Keskeltä taittunut pyöreä kupurasolki KM 41044:1, Valkeakoski Kuttila. Löytövuosi 2016.

Kuva: Museovirasto, Arkeologian esinekokoelma (Finna.fi, CC BY 4.0)

Annamari Hänninen
Pro gradu -tutkielma
Helsingin yliopisto
Humanistinen tiedekunta
Filosofian, historian, kulttuurin ja
taiteiden tutkimuksen laitos
Arkeologian oppiaine
Marraskuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Arkeologia	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Arkeologia			
Tekijä – Författare – Author Annamari Hänninen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Menneisyyttä haravoimassa - metallinetsinlöydöt harrastajien toiminnan ja Kanta-Hämeen alueen rautakauden kuvaajina			
Työn laji – Arbetets art – Level pro gradu		Aika – Datum – Month and year 11/2020	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 109 + liitteet
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tutkielma tarkastelee metallinetsinharrastusta yhden harrastajaryhmän tietyllä alueella tuottaman aineiston näkökulmasta. Työn tarkoitus on kartoittaa ja kuvata Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden (K-HME) toimintaa vuosina 2010-2016 Kanta-Hämeen ja sen ympäristön alueella. Aineistona ovat ryhmän jäsenten ja siihen liittyvien henkilöiden tekemät metallinetsinlöydöt sekä niiden paikkatiedot. Aineisto käsittää 267 löytökokonaisuutta ja sen tiedot on koottu yhteen löytöluetteloista, Muinaiskalupäiväkirjasta ja muinaisjäännösrekisteristä.</p> <p>Metallinetsinharrastusta lähestytään ensin tutkimuskirjallisuuden sekä harrastajille tehtyjen kyselytutkimusten kautta, ja samalla luodaan katsaus harrastuksen kehitykseen sekä Suomen että Euroopan tasolla. Metallinetsinharrastus alkoi kasvattaa suosiotaan Suomessa 2010-luvulla, ja Museovirastolle tulneiden irtolöytöjen määrä moninkertaistui aikaisempaan verrattuna. Metallia saa Suomessa etsiä melko vapaasti jokamiehenoikeuksien rajoissa, eikä etsintää ole rajoitettu lainsäädännöllä samalla tavoin kuin osassa Euroopan maista. Metallinetsinlöydöt ovat tyypillisesti irtolöytöjä, mutta alkuperäisen kontekstin puuttumisesta huolimatta ne voivat antaa tutkimukselle arvokasta arkeologista tietoa, jos aineiston erityispiirteet ja rajoitukset otetaan huomioon.</p> <p>Löytökokonaisuudet keskittyvät ensin Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan alueelle sekä myöhemmin myös Valkeakosken ja Vesilahden kuntiin. Löytökokonaisuuksien vuosittainen määrä on suurimmillaan harrastajaryhmän perustamisen jälkeen vuosina 2013-2014. Löytöpaikoista reilu 80% sijoittuu pellolle, loput n. 20% ovat metsä- ja muun maastotyyppien kohteita. Suurin esineryhmä on koristeet ja puvun osat, sitten tulevat maksuvälineet ja kolmantena aseet. Aseiden sekä raudan suhteellisen suuri määrä on poikkeuksellista verrattuna kansainväliseen löytöaineistoon, samoin kuin etsinnän ulottuminen myös metsäalueille. Aineiston kvantitatiivisen analyysin perusteella voidaan todeta, että K-HME:n toiminta kehittyi tutkimusperiodin aikana kohti asiantuntijamaista toimintaa. Tämä näkyy mm. esineiden löytöpaikkojen ilmoittamisen tarkkuuden kasvuna ja löytökokonaisuuksien koon pienentymisenä.</p> <p>Paikkatietoanalyysien avulla selvitetään ensin kohteiden esiintymistiheyttä ja sitten niiden suhdetta ennen vuotta 2012 tunnettuihin kiinteisiin muinaisjäännöksiin. Heatmap-analyysi osoittaa, että löytökokonaisuuksissa on havaittavissa kaksi selkeää keskittymää, joista suurin ja tihein on Janakkalassa. Line to hub-analyysin avulla tutkitaan uusien löytöpaikkojen etäisyyksiä tunnettuihin kiinteisiin muinaisjäännöksiin. Noin neljäsosa metallinetsinnässä löydetystä kohteista on alle 200 m säteellä tunnetuista muinaisjäännöksistä, kun taas hieman alle 40 % löytöpaikoista sijaitsee yli 500 m etäisyydellä ja muodostaa näin todennäköisesti uusia kohteita. Löytökokonaisuuksien levintä mukailee tunnetun rautakautisen asutuksen levintää tutkimusalueella. Aineisto antaa runsaasti aiheita jatkotutkimukselle.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Arkeologia, rautakausi, metallinilmaisim, harrastajat, paikkatietoanalyysi, Kanta-Häme			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampanuksen kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällys

Sanasto	3
1. Johdanto	1
2. Metallinetsintä harrastuksena	3
2.1.1. Metallinetsintä harrastuksena Suomessa kyselytutkimusten valossa.....	3
2.1.2. Metallinetsintää koskeva lainsäädäntö ja käytännöt Suomessa	8
2.2 Metallinetsinharrastus muualla Euroopassa	9
2.2.1 Suhtautuminen harrastukseen eri Euroopan maissa	10
2.2.2 Eurooppalaiset löytötietokannat	17
2.3. Metallinetsijöiden ja arkeologien suhteet Suomessa.....	20
2.3.1 Harrastajien ja arkeologien käsitykset toisistaan	20
2.3.2 Ongelmia ja ratkaisupyrkimyksiä.....	25
2.4. Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät	31
3. Teoria ja metodit	32
3.1 Käsitteet ja tutkimushistoria.....	32
3.1.1 Irtolöydöt ja niiden arvo tutkimusaineistona.....	33
3.1.2. Tutkimushistoriaa ja pelto löytökontekstina	35
3.2 Metallinetsinlöydöt arkeologisena tutkimusaineistona	40
3.2.1. Aineiston erityispiirteet ja sen muodostumiseen vaikuttavat tekijät	40
3.2.2 Metallinetsindata tutkimuskäytössä	42
3.3 Metodit: kvantitatiivinen analyysi ja gis-analyysit	44
4. Löytöaineiston analyysi.....	47
4.1. Aineiston esittely.....	47
4.2.Löytöaineiston kvantitatiivinen analyysi	50
4.2.1 Löytökokonaisuuksien määrä, löytövuodet ja aineiston alueellinen jakautuminen	50
4.2.2 Löytäjät ja löytökokonaisuuksien esinemäärät	55

4.2.3 Maastotyytit, ajoitukset ja sijaintitietojen tarkkuus.....	60
4.2.4 Esineryhmät.....	70
4.3 Levintäkartat.....	78
4.3.1 Löytökokonaisuuksien alueellinen levintä kronologisesti K-HME:n toiminnan kuvaajana.....	78
4.3.2. Löytökokonaisuuksien levintä löytäjien, maastotyyppien ja esineryhmien mukaan	88
4.3.3. GIS-analyysit: Heatmap	91
4.3.4 GIS-analyysit: etäisyys tunnettuihin muinaisjäänöksiin	96
5. Kanta-Hämeen tunnettu muinaisjäänöskanta	97
6. Johtopäätökset	101
ELEKTRONISET LÄHTEET	106
JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET	110
KIRJALLISUUS	111
LIITTEET.....	118
Liite 1: Kartat	118
Liite 2: Rahat	141
Liite 3a: Taulukko line-to-hub analyysin tuloksista.....	148
Liite 3b: Alle 200 m etäisyydellä tunnetusta kiinteästä muinaisjäänöksestä sijaitsevat K-HME:n löytökokonaisuudet	166
Liite 3c: Yli 500 m etäisyydellä tunnetusta kiinteästä muinaisjäänöksestä sijaitsevat K-HME:n löytökokonaisuudet	169
Liite 4: Taulukko K-HME:n löytökokonaisuuksista.....	176

Sanasto

Diaariointipäivämäärä = päivämäärä, jolloin kokoelmiin liitetty löytökokonaisuus (hankintaerä) on kirjattu Museoviraston arkeologisten kokoelmien pääluetteloon, muinaiskalupäiväkirjaan

Irtolöytö = artefakti, jonka yhteyttä kiinteään muinaisjäännökseen ei ole voitu osoittaa tai jonka alkuperäistä löytökontekstia ei tunneta (Tieteen termipankki 2020a)

Irtain muinaisesine = muinaismuistolain 16 §:n mukaan “raha, ase, työkalu, koriste, astia, kulkuväline tai muu sellainen esine, jonka omistajaa ei tiedetä ja mikä voidaan olettaa vähintään sadan vuoden vanhaksi” (Muinaismuistolaki 295/1963)

Kulttuuriperintöammattilainen = arkeologi tai muu kulttuuriperinnön ja/tai sen hallinnon kanssa esimerkiksi museossa, yliopistossa tai virastossa työskentelevä henkilö

Kyntökerros = muokkauskerros, pellon kyntösyvyyteen ulottuva pintaosa (Tieteen termipankki 2020c)

Löytökokonaisuus = saman kokoelmatunnuksen eli päänumeron (esim. KM 39889) alle diarioitu löytöesineiden kokonaisuus, jota kutsutaan myös hankintaeräksi (ks. Museovirasto 2013)

Löytöpaikka = maastokohde, josta on löytynyt irtolöytö, mutta ei kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja (Tieteen termipankki 2020b)

Suoja-alue = muinaismuistolain 4 ja 5 §:ssä määritelty sellainen kiinteään muinaisjäännökseen kuuluva “maa-alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi sekä jäännöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille”. Jos muinaisjäännöksen rajoja ei ole määritelty, on suoja-alue leveydeltään kaksi metriä luettuna jäännöksen näkyvissä olevista ulkoreunoista. (Muinaismuistolaki 295/1963.)

1. Johdanto

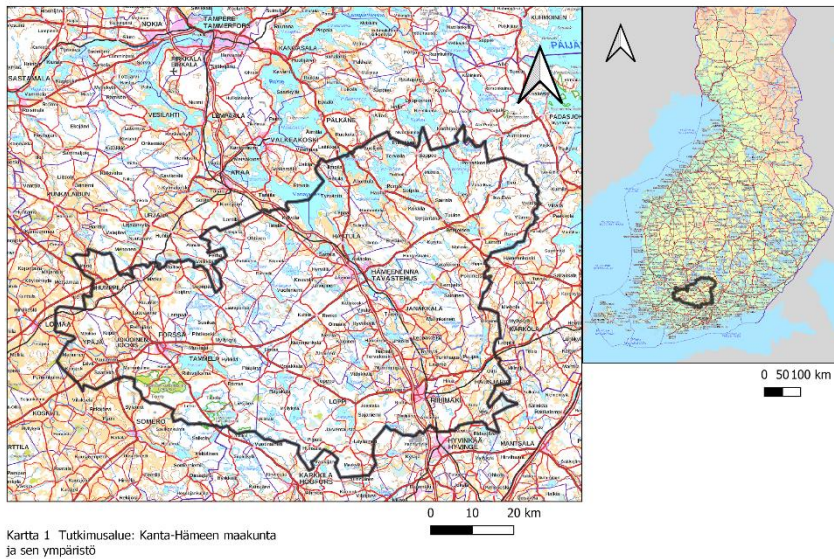
Tämä tutkielma tarkastelee metallinetsinharrastusta sen tuottaman aineiston näkökulmasta. Tutkimuskysymyksenä on mitä Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden (K-HME) vuosina 2010–2016 tekemät metallinetsinlöydöt kertovat metallinetsijöiden toiminnasta, ja tuoko tämä aineisto uutta tietoa rautakaudesta yhdistyksen pääasiallisella toiminta-alueella. Tämän perustutkimuksen tavoitteena on siis kartoittaa ja kuvata metallinetsinharrastusta tietyssä ympäristössä. Tutkimusaineisto koostuu Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden ja siihen yhteydessä olleiden henkilöiden tekemistä metallinetsinlöydöistä, jotka on talletettu Museoviraston arkeologisiin kokoelmiin. Tätä aineistoa ei ole aiemmin tutkittu tarkemmin kokonaisuutena, eikä tämäntyyppistä tutkimusta ole tehty vielä Suomessa paljon. Aineisto käsittää 267 löytökokonaisuutta, joihin sisältyy yhteensä 1215 alanumeroa. Sen tiedot on koottu arkeologisten esinekokoelmien pääluettelosta eli löytöluetteloista, joihin eri löytökokonaisuudet on luetteloitu, sekä muinaisjäännösrekisteristä. Aineiston kokoamisen myötä tutkimusaihe rajautui keskittymään nimenomaan kyseisen yhdistyksen toimintaan ja toiminta-alueeseen Kanta-Hämeen maakunnassa ja sen ympäristössä. Tutkimuksen aikarajaus kattaa harrastuksen kehityksen vuodesta 2010 vuoteen 2016. Tämä aikaväli kattaa harrastuksen kasvun alkuvaiheet, mutta ei kasvata aineiston määrää liian suureksi. Lisäksi on todennäköistä, että tällä aikavälillä tehdyt löydöt on ehditty luetteloida.

Metallinetsinlöydöt ovat mielenkiintoinen aineistoryhmä, jolla on potentiaalia tuoda uutta tietoa erityisesti rautakauden ja historiallisen ajan arkeologiseen tutkimukseen. Metallinetsintää ilmiönä ja sen harrastajia on tutkittu jonkin verran Suomessa (esim. Siltainsuu & Wessman 2014; Maaranen 2014; Thomas et al 2015; Wessman et al. 2016; Immonen & Kinnunen 2017 ja 2020; Wessman *tulossa*; tutkimuksen trendeistä ja kehityksestä ks. Immonen & Kinnunen 2020: 2–4), mutta sen tuottama aineisto on uutta ja siksi varsin vähän tutkittua. Esimerkkejä suomalaisesta tutkimuksesta ovat Anna Wessmanin artikkeli (2016) joka käsittelee Espoon alueen rautakautta metallinetsinlöytöjen valossa, ja Ville Hakamäen väitöskirja *Seeing behind Stray Finds* (2018), joka pohjautuu niin metallinetsijöiden löytämien kohteiden tutkimuksiin kuin tutkimusalueen aiemman löytömateriaalin analyysiin. Metallinetsinnän avulla löytyneitä kohteita on tutkittu arkeologisesti jonkin verran Kanta-Hämeen alueella (ks. sivu 63) sekä myös pohjoisemmassa Suomessa: näistä esimerkkeinä ovat Iin Illinsaari (ks. esim. Kuusela 2017) sekä Sievin Kiurunkangas, joissa Oulun yliopisto on järjestänyt opetuskaivauksia 2010-luvulla.

Tässä tutkielmassa keskitytään siis metallinetsinharrastajien tuottamaan löytöaineistoon. Aineisto on kerätty Muinaiskalupäiväkirjasta, löytöluetteloista ja Muinaisjäännösrekisteristä sekä Museoviraston arkeologisesta luettelointisovelluksesta. Näistä lähteistä saadut tiedot löydöistä on koottu yhteen taulukkoon löytökokonaisuuksien (yksi päänumero) mukaan. Osa lähteistä on vapaasti nähtävissä Kulttuuriympäristön palveluikkunan (www.kyppi.fi) kautta, mutta osa on tietosuojasyistä rajoitettua. Aineiston kokoaminen vaati siksi useiden viikkojen arkistotyöskentelyä Museoviraston arkiston tutkijasalissa.

Aineiston kvantitatiivisten ja kvalitatiivisten analyysien pohjalta pyritään kuvaamaan metallinetsinharrastajien toimintaa tietyllä alueella ja tietyssä maisemassa (kartta 1), ja selvittämään tuoko se uutta tietoa kyseisen alueen rautakautisesta historiasta. Tutkimuskirjallisuuden avulla hahmotellaan aluksi metallinetsinharrastuksen ja sen tutkimuksen taustoja ja teoriaa. Käsittelyluvuissa metallinetsinlöytöaineistoa kuvataan ja analysoidaan ensin kvantitatiivisesti taulukoiden ja kaavioiden avulla, sitten sitä tutkitaan gis-analyysin keinoin levintäkarttojen ja heatmap-analyysin kautta. Lopuksi tarkastellaan löytökokonaisuuksien sijoittumista tunnettuihin muinaisjäännöksiin nähden. Tutkielman tavoitteena on selvittää vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- miten löytökokonaisuudet jakautuvat löytövuoden, sijainnin, maastotyyppien ja löytäjien mukaan,
- millaisista löydöistä aineisto koostuu,
- millainen levintä metallinetsinlöydöillä on,
- onko löytökokonaisuuksien levinnässä havaittavissa keskittymiä ja missä ne sijaitsevat, sekä
- miten harrastajien tekemien löytökokonaisuuksien levintä vertautuu ennen vuotta 2012 muinaisjäännösrekisteriin kirjattujen kiinteiden muinaisjäännösten levintään?

Kartta 1: tutkimusalue

2. Metallinetsintä harrastuksena

Tässä luvussa tarkastellaan metallinetsintää harrastuksena sekä Suomessa että muualla Euroopassa. Tutkimuskirjallisuuden kautta käsitellään harrastuksen taustaa ja kehitystä, sitä koskevaa lainsäädäntöä ja tieteellistä keskustelua sekä harrastuksen tuottaman aineiston käsittelemiseen kehitettyjä löytötietokantoja. Lisäksi luonnehditaan harrastajia ja näiden toimintaa sekä suhteita kulttuuriperintöammattilaisiin eri näkökulmista.

2.1.1. Metallinetsintä harrastuksena Suomessa kyselytutkimusten valossa

Metallinetsintä harrastuksena on kasvattanut suosiotaan ympäri Eurooppaa erityisesti 1990-luvulta lähtien (Dobat et al. 2020: 1). Suhtautuminen ilmiöön vaihtelee eri maissa kielteisestä ja rajoittavasta hyvinkin vapaaseen ja harrastuksen sallivaan lainsäädäntöön (Dobat et al. 2020: 1; Modarress & Hakamäki 2019: 4–6). Suomessa metallinilmaisimia on käytetty ensimmäisiä kertoja jo 1950-luvulla menneisyyden tutkimisessa, mutta niiden käyttö säilyi niin ammattilaisarkeologien kuin harrastajien keskuudessa pienen ryhmän harrastuksena 1980-luvulle saakka (Immonen & Kinnunen 2017: 3). Tällöin metallinilmaisimen hankkiminen omaan käyttöön tuli mahdolliseksi myös laajemmalle yleisölle, ja harrastus sai lisäksi jonkin verran huomiota mediassa. Metallinetsinnän harrastus kasvoi hiljalleen 1990-luvun ja 2000-luvun aikana, mutta 2010-luvulla sen suosio lähti nopeaan kasvuun (ks. esim. Rohiola 2014;

Raninen & Wessman 2015: 300; Wessman et al. 2016: 85; Immonen & Kinnunen 2017: 3–4). Suosion lisääntymistä voi selittää metallinilmaisimien hinnan halpenemisen lisäksi se, että harrastajien tekemistä merkittävistä esinelöydöistä kirjoitettiin useita uutisia valtakunnallisessa mediassa (Raninen & Wessman 2015: 300; Immonen & Kinnunen 2017: 3). Osa näistä on herättänyt jopa kansainvälistä kiinnostusta, kuten esimerkiksi Janakkalan miekkamiehen hautalöytö, joka pääsi osaksi brittiläistä dokumenttia (ks. esim. Hossi & Leponiemi 2014).

Metallinetsinharrastus on ollut esillä mediassa monin eri tavoin. Uutisten lisäksi metallinetsijät ovat päässeet pääosaan erityisesti kotimaisessa tosi-tv-sarjassa *Menneisyyden metsästäjät*, jota esitettiin YLE:n kanavalla TV1 10.1.–28.2.2017 (*Menneisyyden metsästäjät* 2017, YLE Areena 2020). *Menneisyyden metsästäjät* -sarjassa seurataan Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden toimintaa, ja se on muun mediahuomion ohella tehnyt ryhmästä ja sen jäsenistä tunnettuja erityisesti kotiseudullaan (Wessman *tulossa*). Metallinetsinharrastuksen kasvu on nostanut sen myös tutkimuskohteeksi itsessään. Harrastajia ja heidän toimintaansa on tutkittu Suomessa 2010-luvulla jo jonkin verran (ks. esim. Siltainsuu & Wessman 2014; Thomas et al. 2015; Maaranen 2014 ja 2016; Moilanen 2015 ja *tulossa*; Immonen & Kinnunen 2017 ja 2020; Wessman *tulossa*). Vuonna 2014 tehtiin kolme eri kyselytutkimusta (Immonen & Kinnunen 2014, Maaranen 2014, Siltainsuu & Wessman 2014) harrastuksen alettua kasvaa voimakkaasti. Näissä tutkittiin metallinetsintää ja sen harrastajia, sekä niin harrastajien kuin arkeologien käsityksiä metallinetsinnästä ja toisistaan. Osaltaan nämä tutkimukset ja niiden tulokset heijastavat myös harrastuksen alkuvaiheen tilannetta, jolloin ei vielä ollut puolin ja toisin muotoutunut selkeitä käytäntöjä sille, miten metallinetsinlöytöjen ja -harrastuksen kanssa tulisi toimia. Pitkittäistutkimuksen näkökulmaa aiheeseen tuovat 2020 julkaistussa artikkelissaan Visa Immonen ja Joonas Kinnunen, jotka toteuttivat 2019 uudestaan viiden vuoden takaisen kyselynsä metallinetsinnän harrastajille ja arkeologeille. Tässä luvussa tarkastellaan pääasiallisesti näiden kyselytutkimusten pohjalta sitä, millainen kuva metallinetsinnästä ja sen harrastajista Suomessa muodostuu.

Metallinetsijät ovat Suomessa osittain järjestäytyneet yhdistyksiin, ja lisäksi internetin keskustelupalstat ja sosiaalinen media kokoavat harrastajia yhteen. Keskustelupalstoista aloitti vuonna 2007 Aarremaanalla.com -foorumi, jolla on edelleen lähes 6000 rekisteröitynyttä käyttäjää (Aarremaanalla.com 2020a). Sivusto oli harrastajille 2010-luvulla tärkeä viestintäkanava, mutta nykyään kommunikointi on siirtynyt enenevässä määrin sosiaaliseen mediaan (Immonen & Kinnunen 2020: 17–18). Facebookissa toimii aktiivisesti samanniminen

ryhmä, jossa on 7,3 tuhatta jäsentä (Aarremaanalla.com 2020b), ja lisäksi harrastajat käyttävät alueellisesti määriteltäviä Facebook-ryhmiä sekä YouTube-videopalvelua (Immonen & Kinnunen 2020: 17). Immonen ja Kinnunen (2020: 17) mukaan kyse on toisaalta sosiaalisen median käytön keskittymisestä tietyille alustoille, toisaalta sen yksityistymisestä (esim. WhatsApp-ryhmiin), mikä voi kertoa harrastuksen vakiintumisen ja yhdistystoiminnan kehittymisen myötä vähentyneestä tarpeesta luoda kontakteja koko harrastajakenttään internetin välityksellä.

Yhdistyksistä vanhin on Rauman seudun Metallinetsinseura, joka on toiminut jo 1980-luvulta lähtien (Thomas et al. 2015: 190). Valtakunnallisesti toimii Suomen Metallinetsijät ry (SME 2020a), joka on perustettu 2011 (Immonen & Kinnunen, 2017: 3–5). SME:n kuuluu viisi alueellista yhdistystä, ja se on mm. laatinut harrastajille eettiset säännöt (SME 2020b). Aktiivisia alueellisia seuroja ovat tässä tutkielmassa käsiteltävän Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden (KHME 2020) lisäksi Kymenlaaksossa toimiva Kymen rautakauden etsijät (KRE 2020), muinaisen Pirkanmaan etsijät (MPE 2020) sekä Vakka-Suomen metallinetsijät (Vakka-Suomen metallinetsijät 2020).

Harrastajien kokonaismäärästä esitetyt arviot vaihtelevat muutamasta sadasta tuhansiin. Immonen ja Kinnunen (2020: 7) arvioivat vuosien 2014 ja 2019 kyselytutkimusten perusteella aktiivisten metallinetsijöiden määrän Suomessa vakiintuneen noin 800–900 henkilöön. Yhdistyksistä Suomen metallinetsijiin kuului maaliskuussa 2020 ennen hallituksen kokousta kaikkiaan 213 jäsentä (Lasse Nyman, Sähköpostitiedonanto 19.3.2020). Jäsenmäärässä on vuosittaista vaihtelua: silloisen puheenjohtajan Lasse Nymanin mukaan uusia jäseniä liittyy yhdistykseen prosentuaalisesti melko paljon, mutta yleensä noin vuoden jälkeen osa myös lopettaa harrastuksen ja eroaa yhdistyksestä. Suomen metallinetsijöiden jäsenmäärä on Nymanin mukaan vuodesta 2016 eteenpäin vaihdellut noin 120–200 henkilön välillä. (Lasse Nyman, Sähköpostitiedonanto 19.3.2020.) Samanlaisen kuvion havaitsivat myös 2019 kyselytutkimuksessa Immonen ja Kinnunen (2020: 9): useat harrastajat eivät edelleenkään ole olleet kovinkaan monta vuotta toiminnassa mukana. Harrastus pitää heidän mukaansa yleensä otteessaan enintään seitsemisen vuotta, joiden aikana valtaosa harrastajista lopettaa, ja jäljelle jäävät vain erittäin omistautuneet. Vaikka moni siis lopettaa harrastuksen varsin pian, heidän tilalleen tulee kuitenkin jatkuvasti uusia harrastajia, jolloin kokonaismäärä pysyy samana (Immonen & Kinnunen 2020: 9).

Vuoden 2014 kyselytutkimusten (Maaranen 2014, Siltainsuu & Wessman 2014, Immonen & Kinnunen 2017) perusteella harrastajat olivat aloittaneet metallinetsinnän 20–40-vuotiaina ja olivat valtaosaltaan miespuolisia. Suurin osa oli aloittanut harrastuksen 2000-luvulla, ja esimerkiksi Immosen ja Kinnusen (2017: 9) aineistossa lähes 70% vastaajista oli tullut mukaan 2010-luvulla. Harrastuksen suosion nousun myötä myös harrastajien kirjo on jonkin verran laajentunut, ja nykyään etsijöiden joukkoon voi yhä useampien naisten lisäksi mahtua niin lapsia (Wessman et al. 2016: 86) kuin näkövammaisia (YLE 2018). Vuoden 2019 kyselytutkimuksen perusteella harrastajien sosiaalisessa rakenteessa ei kuitenkaan ole viidessä vuodessa tapahtunut merkittäviä muutoksia (Immonen & Kinnunen 2020: 9). Selkein ero näkyy harrastajien ikäjakaumassa. Eläkeläisten suhteellinen osuus on 2019 kasvanut, kun taas nuorten osuus on vähentynyt huomattavasti edelliseen kyselyyn verrattuna (Immonen & Kinnunen 2020: 9–10).

Tyypillinen metallinetsinnän harrastaja on Immosen ja Kinnusen (2017: 8) mukaan noin 31–50-vuotias mies, jolla on toisen asteen koulutus. Hän on suhteellisen aktiivinen harrastuksessaan, ja käyttää metallinetsintään yleensä 1–4 tuntia kerrallaan. Todennäköisesti hän on sijoittanut käyttämiinsä varusteisiin 100–1000 euroa rahaa. Keskivertoharrastaja omistaa Siltainsuu ja Wessmanin (2014: 37–36) mukaan yhden tai kaksi metallinetsintä, ja kertasijoituksen jälkeen rahaa ei kulu välttämättä kovin paljon. Useimmat etsijät ovat liikkeellä yksin. Esimerkiksi Immosen ja Kinnusen (2017: 13) tutkimuksessa noin puolet vastaajista käytti metallinetsintä yksin, 22% ystävän kanssa. Noin 29% vuoden 2019 kyselyyn vastanneista harrastajista oli metallinetsinyhdistyksen jäsen (Immonen & Kinnunen 2020: 11). Kiinnostus liittyä yhdistykseen kasvaa Immosen ja Kinnusen (2020: 11) mukaan kahden harrastusvuoden jälkeen, ja vuoden 2019 kyselyssä ainakin kaksi kolmasosaa 2009–2015 aloittaneista vastaajista oli jonkin yhdistyksen jäsen.

Tyypillisen suomalaisen metallinetsijän profiili eroaa Immosen ja Kinnusen (2017: 8 ja kaavio 1) mukaan muusta Euroopasta selkeästi vain harrastajien yhteiskuntaluokan ja koulutustaustan kohdalla, joka Suomessa on yleisen väestörakenteen mukainen. Koulutustasoltaan yli 40 % kyselyyn vastanneista metallinetsinharrastajista oli suorittanut vähintään toisen asteen tutkinnon, ja alemman korkeakoulututkinnon lähes 20 % (koko väestöstä kandidaatintutkinto tai vastaava on noin 10 prosentilla vuoden 2012 väestölaskennan mukaan). Esimerkiksi Englannissa harrastajilla on usein työväenluokkainen tausta (Immonen ja Kinnunen 2017: 8 ja viitteet sekä 2020: 6; ks. myös Thomas 2012).

Mikä harrastajia metallinetsinnässä kiinnostaa? Kyselytutkimuksissa yksi yleisimpiä harrastuksen aloittamisen syistä oli kiinnostus historiaan, ja erityisesti paikallishistoriaan (Thomas et al. 2015: 191; Immonen & Kinnunen 2017: 11). Osa etsijöistä on kiinnostunut erityisesti tietystä historiallisesta aikakaudesta, ja rautakauden etsijöiden lisäksi yksi huomionarvoinen ryhmä on toisesta maailmansodasta kiinnostuneet henkilöt (Immonen & Kinnunen 2020: 9; Wessman et al. 2016: 91). Yleisesti kyselyissä on tullut esille, että tärkeä syy harrastukseen on monella yksinkertaisesti löytämisen ilo (Siltainsuu & Wessman 2014: 36, ks. myös Maaranen 2014: 21). Vuoden 2019 kyselyssä kiinnostuksen kohteet ja motivaatiot olivat säilyneet pitkälti samoina: suosituimpia etsinnän kohteita olivat rahat, historialliset arvokkaat esineet ja “mikä tahansa” (Immonen & Kinnunen 2020: 9). Monelle harrastajalle metallinetsintä on myös tapa virkistäytyä ja viettää vapaa-aikaa, ja sen sosiaalinen puoli on merkityksellinen (esim. Maaranen 2014: 21–22). Taloudellinen hyöty ei sen sijaan vaikuta olevan valtaosalle harrastajista motivoiva tekijä, eivätkä myöskään väärinkäytökset nouse esille suurena ongelmana harrastajien keskuudessa (Maaranen 2014: 21; Immonen & Kinnunen 2017: 9, 11 sekä 2020: 11). Samantyyppisiä tuloksia on saatu myös englantilaisia metallinetsinharrastajia tutkittaessa (Thomas 2012; Winkley 2018).

Tärkeimmät etsintäajat ovat yleensä olleet keväällä ja syksyllä, ennen viljan kylvöä ja sadonkorjuun jälkeen, ja sesongin aikaan etsintään on voitu käyttää useampi päivä viikossa (Rohiola 2014: 22; Siltainsuu & Wessman 2014: 37). Suosituimpia etsintäpaikkoja ovat pellot, metsät ja rannat, mutta harrastajat voivat valita kohteeksi myös pihan tai puiston, ja kesällä kohteena voi peltojen sijaan olla esim. uimaranta (Siltainsuu & Wessman 2014: 37). Talvella harrastajien aktiivisuus vähenee huomattavasti, mutta ei lakkaa kokonaan. Leudot talvet mahdollistavat metallinetsinnän Etelä-Suomessa käytännössä ympäri vuoden (Rohiola 2014: 22), ja esimerkiksi talvella 2019–2020 sääolosuhteet sallivat harrastamisen lähes koko maassa. Etsintäkohteita valittaessa harrastajat suosivat usein alueita, joilla on ollut ihmistoimintaa pitkään (Immonen & Kinnunen 2017: 9). Harrastajat tutkivat etsintäkohteiden ja -alueiden taustoja yhä enemmän sitä mukaa kun sitoutuminen harrastukseen kasvaa (Siltainsuu & Wessman 2014: 37; Thomas et al. 2015: 191). Vuoden 2019 kyselytutkimuksen mukaan harrastajien etsintäalueet ja niiden valintakriteerit ovat pysyneet paljolti samoina kuin vuonna 2014 (Immonen & Kinnunen 2020: 9, 16–17). Ne ovat useimmiten lähellä ja helposti saavutettavia, aktiivisesti käytössä olevia tai pitkäaikaisessa käytössä olleita paikkoja (Immonen & Kinnunen 2020: 9). Harrastajat keskittyvät usein etsimään kotipaikkakunnallaan tai sen ympäristössä (Immonen & Kinnunen 2017: 11). Immosen ja Kinnusen (2017: 12)

mukaan metallinetsin vaikuttaa olevan keino päästä yhteyteen paikallisen kulttuuriperinnön ja menneisyyden kanssa (ks. tästä myös Winkley 2018).

Immonen ja Kinnunen (2020: 9–11, 15) toteavat vuoden 2019 kyselyn perusteella, että vaikka metallinetsinharrastajien ryhmä on pysynyt kooltaan ja sosiaaliselta rakenteeltaan hyvin samanlaisena, on ryhmän sisällä tapahtunut eriytymistä. Siinä erottuvat erittäin omistautuneiden harrastajien ydinjoukko ja vähemmän intensiivisesti harrastavat ja satunnaisemmat kokeilijat. Harrastusbuumin huipun mentyä ohi jäljelle ovat jääneet asialle omistautuneet harrastajat. Toisaalta harrastajista erottuu nyt selkeästi myös ns. “erakoiden” ryhmä (vastaajista yht. 18%), jonka jäsenillä ei ole minkäänlaista yhteyttä kulttuuriperintöinstituutioihin tai toisiin harrastajiin muuten kuin internetin välityksellä (verkkoyhteisöjen merkityksestä ks. myös Maaranen 2014: 23–25).

2.1.2. Metallinetsintää koskeva lainsäädäntö ja käytännöt Suomessa

Suhtautuminen metallinetsintään Suomessa on melko liberaalia. Metallia saa etsiä vapaasti jokamiehenoikeuksien rajoissa (Maaranen 2015: 22). Vuonna 2015 ilmestynyt Museoviraston opas metallinetsinnän harrastajille toteaa, että metallinetsintä voi Suomessa yleensä käyttää ilman erityistä lupaa, mutta harrastajan on tunnettava etsintää ohjaavat lait ja muut normit (Maaranen 2015: 17). Maata kaivettaessa on otettava huomioon lainsäädännön, jokamiehenoikeuksien ja maanomistajan oikeuksien vaikutus (Maaranen 2015: 17). Maanomistajan lupa tarvitaan maan kaivamiseen, ja on hyvä myös sopia tämän kanssa siitä, voiko etsijä pitää löydetty esineet (Maaranen 2015: 22). Lainsäädännössä metallinetsintää koskevat Suomessa pääasiallisesti muinaismuistolaki (295/1963), löytötavaralaki (778/1988) ja luonnonsuojelulaki (1096/1996); huomioitava on myös rikoslaista (1889/39) muinaismuistojen rauhoittamista, ympäristön suojelua, omaisuudensuojaa ja hautarauhaa koskevat säännökset sekä asetus puolustusvoimille kuuluneen tavaran löytämisestä ja pelastamisesta (84/1983) (Maaranen 2015: 20–22).

Muinaismuistolain mukaan kaikki yli satavuotiaat löydöt joilla ei ole tunnettua omistajaa, tulee siis toimittaa Museovirastolle tai maakuntamuseolle. Museoviraston opas metallinetsinnän harrastajille neuvoa, että jos löydön yhteydessä paljastuu ennestään tuntematon muinaisjäänös tai sellaista on syytä epäillä, tulee lain mukaan kaivaminen heti lopettaa ja kohteesta ilmoittaa Museovirastolle tai maakuntamuseolle. Samoin tulee toimia, jos esine löytyy syvemältä maaperästä (eli maan pintakerroksen alta) tai suosta. Tunnettujen muinaisjäänösten alue on

rauhoitettu ja niiden lain mukainen suoja-alue on 2 m. Osalla muinaisjäännöskohteista on viranomaisten toimesta määritelty aluerajaus, mutta osa muinaisjäännöksistä on merkitty kartalle vain pisteellä. Näissä tapauksissa Museoviraston opas metallinetsijöille suosittelee välttämään kaivamista 200 metrin säteellä tunnetusta muinaisjäännöksestä. Löytäjää ohjeistetaan myös tekemään havaintoja löytöpaikan ympäristöstä, kirjaamaan ne muistiin, sekä ottamaan paikan koordinaatit talteen GPS-laitteella tai internetin karttapalvelujen avulla. (Maaranen 2015: 20–22.)

Yksityishenkilön tekemät löydöt lähetetään ilmoituksen tekemisen jälkeen Museovirastoon, jossa ne tunnistetaan ja ajoitetaan sekä konservoidaan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Tunnistetut löydöt luetteloidaan, numeroidaan, ja tässä yhteydessä ne dokumentoidaan eli kuvaillaan sanallisesti sekä kuvataan. Kokoelmiin otetut esineet kirjataan Muinaiskalupäiväkirjaan, ja niitä säilytetään joko varastossa tai ne voidaan asettaa näytteille johonkin museoon. Muinaismuistolain mukaan löytäjän on joko tarjottava löytämänsä muinaisesine Museovirastolle lunastettavaksi, tai hän voi myös lahjoittaa löydön suoraan Suomen kansallismuseon kokoelmiin. Jos esine päätetään lunastaa, siitä maksetaan löytäjälle korvaus. Kaikkia muinaisesineeksi arvioituja esineitä ei lunasteta. Jos Museovirasto ei ota löytöä vastaan tai lunasta sitä, eikä siirrä lunastusoikeuttaan jollekin muulle museolle tai laitokselle, löytö palautuu löytäjälle. (Maaranen 2015: 10–11.)

Irtaimen muinaisesineen löytänyt henkilö voi tällä hetkellä (syksy 2020) tehdä ilmoituksen löydöstä ilmoituspalvelu Ilpparin (<https://www.kyppi.fi/ilppari>) kautta (metallinetsinlöydöille tätä ennen luotu oma sähköpostiosoite metallinilmais@museum.fi on edelleen käytössä neuvontaa varten). Tämä verkossa toimiva ilmoituspalvelu on toiminut helmikuusta 2019 lähtien, ja se korvasi sähköpostilla tehdyt löytöilmoitukset ja paperisen kysymyslehden, jonka avulla löydöistä ja löytöpaikoista kerättiin lisätietoa (Museovirasto 2019). Ilpparin tulee aikanaan korvaamaan löytötietokanta Löytösampo. Tämän tutkielman aineisto on syntynyt aikana ennen Ilpparin käyttöönottoa, mikä näkyy mm. esineistä ilmoitetun tiedon tason vaihteluna erityisesti alkuvaiheessa.

2.2 Metallinetsinharrastus muualla Euroopassa

Suhtautuminen metallinetsinharrastukseen vaihtelee Euroopassa sallivasta hyvin rajoittavaan, sillä eri maissa ilmiöön on reagoitu eri tavoin. Tässä osiossa käydään ensin harrastuksen

tilannetta eri puolilla Eurooppaa mm. metallinetsintää koskevan lainsäädännön ja käytänteiden näkökulmasta. Tämän jälkeen tutustutaan eri maissa käyttöön otettuihin löytötietokantoihin.

2.2.1 Suhtautuminen harrastukseen eri Euroopan maissa

Englanti on yksi metallinetsintään liberaalisti suhtautuvia maita, ja harrastuksella on siellä pitkä historia. Sen alku sijoittuu 1960-luvulle, jolloin ensimmäiset kaupallisesti saatavat metallinilmaisimet tulivat markkinoille Englannissa. Metallinetsinharrastuksen kasvu 1970-luvulla oli nopeaa, ja se johti kasvaviin jännitteisiin harrastajien ja arkeologien välillä. Metallinetsinharrastajat olivat järjestäytyneet kansallisella tasolla yhdistykseksi 1970-luvun lopulla, ja kun ryhmä aarteenmetsästäjien kulttuuriperinnölle aiheuttamasta vahingoista huolestuneita kulttuuriperintöorganisaatioita aloitti vuonna 1980 STOP-kampanjan (nimi oli lyhenne lauseesta ‘*Stop Taking Our Past*’), harrastajat käynnistivät vastaiskuna oman DIG-kampanjansa (lyhenne tulee sanoista *Detector Information Group*). Mielenpisteisiin vaikutti 1980-luvulla myös muutama paljon julkisuutta saanut ryöstökaivuu-tapaus (erityisesti huomiota herättivät Wanboroughin roomalaisaikaisella muinaisjäännöskohteella tehdyt laittomat kaivaukset). Ristiriidoista huolimatta metallinetsintä on säilynyt sallittuna harrastuksena, jonka suosio on kasvanut. 2000-luvulla arviot metallinetsinnän harrastajien määrästä Englannissa ja Walesissa vaihtelevat noin 15 000 – 16 000 henkilöstä 9 000 harrastajaan. (Thomas 2014: 25, 28–29; Lewis 2016: 127–128.)

Isossa-Britanniassa metallinetsintää koskeva lainsäädäntö vaihtelee eri alueiden välillä. Englannissa ja Walesissa on sama lainsäädäntö, joka eroaa jonkin verran Skotlannin (ja myös Pohjois-Irlannin) laeista. Skotlannissa kaikki löydöt kuuluvat *Treasure Trove* -lakien alaisuuteen, eli valtiolle, ja ne on ilmoitettava viranomaisille (Ferguson (2016: 117) huomauttaa, että laki Skotlannissa muistuttaa huomattavasti Tanskan *danefæ*-lainsäädäntöä). Englannissa ja Walesissa taas löydöt, jotka eivät kuulu *treasure*-lainsäädännön piiriin, ovat maanomistajan omaisuutta. Vuoden 1996 *Treasure Act*:in mukaan kaikki Englannista, Walesista ja Pohjois-Irlannista löydetty kulta- ja hopeaesineet sekä samasta yhteydestä löydetty rahat, jotka ovat yli 300 vuotta vanhoja, on ilmoitettava viranomaisille. Vuoden 2003 jälkeen myös esihistorialliset epäjaloista metalleista tehdyt löytökokonaisuudet (*assemblages*) kuuluvat *treasure*-lainsäädännön piiriin. (Thomas 2014; Lewis 2016; PAS 2020b.)

Hollannissa ja Flanderin osavaltiossa Belgiassa metallinetsinnän historia on melko samanlainen (ks. Deckers et al. 2016; Kars & Heereen 2018). Kummassakin metallinetsinharrastus lähti

liikkeelle 1970-luvulla. Vaikka siitä tuli harrastuksen yleistettyä lailla kiellettyä, käytännössä viranomaiset eivät puuttuneet toimintaan. Näin harrastajille kerääntyi Hollannissa yksityisiä löytökoelmia, joista suurinta osaa ei oltu dokumentoitu millään tavalla ennen 2010-lukua. Tilanteeseen tuli muutos 2016, kun metallinetsintä sallittiin maanpinnan ylimmässä kerroksessa 30 sentin syvyyteen asti, poikkeuksena suojellut alueet ja meneillään olevat kaivaukset. Etsintään tarvitaan myös maanomistajan lupa, ja löydöt tulee ilmoittaa. Englannin tapaan maanomistaja ja löytäjä katsotaan yhdessä mahdollisten löytöjen omistajaksi. Hollannissa arvioidaan olevan noin 7000–20000 metallinetsinharrastajaa, ja maassa toimii useita järjestäytyneitä metallinetsinyhdistyksiä. (Kars & Heeren 2018: 18–19.)

Myös Flanderin alueella Belgiassa metallinetsijöillä oli 2000-luvulla vallitsevasta lainsäädännöstä huolimatta mahdollista harrastaa etsintää, jos he noudattivat kulttuuriperintöammattilaisten ja metallinetsijöiden edustajien hyväksymiä hyviä käytäntöjä. Vaikka kaikkia löytöjä ei yleisesti velvoitettu ilmoittamaan, kaikki arkeologisesti merkittävät löydöt tuli lain mukaan ilmoittaa viranomaisille. Vuonna 2016 voimaan tuli uusi laki, jonka mukaan metallinetsintä on sallittua lisenssin hankkineille harrastajille. Lisenssi myönnetään täysi-ikäisille henkilöille, jotka eivät ole rikkoneet kulttuuriperintölainsäädäntöä viimeisen viiden vuoden aikana. Lisenssi voidaan kumota väliaikaisesti jos harrastaja rikkoo lakia, ja rangaistukset vaihtelevat sakoista jopa viiden vuoden vankeuteen. Flanderin alueella arvioidaan olevan n. 1000 – 2000 metallinetsinnän harrastajaa. Etsintään tarvitaan lisenssin lisäksi maanomistajan lupa. Suojelluilla kohteilla ja käynnissä olevilla kaivauksilla ei saa etsiä, kaivaminen on sallittua vain 30 cm syvyyteen maanpinnasta ja etsintä on kiellettyä öisin. Flanderissa avoin maasto on pitkälti peltoa, joten metallinetsinnän aiheuttama vahinko on suhteellisen vähäistä, ja toisaalta kulttuuriperintöhallinnon kannalta harrastus tarjoaa mahdollisuuden tunnistaa ja valvoa tuhoutumisvaaran alaisia kohteita. (Deckers et al. 2016: 265–266.)

Tanskassa metallinetsinharrastus on ollut läsnä 1970-luvun lopulta lähtien. Metallinetsintä on tuonut paljon uutta tietoa metallikausien historiasta Tanskassa, erityisesti niistä aikakausista jotka aiemmin olivat heikosti tunnettuja. Sen kautta saatu runsas uusi löytöaineisto ja esille tulleet rikkaat kohteet, kuten erityisesti Gudme ja Tissø, ovat myös suunnanneet pitkälti metallikausien tutkimusta. Molempien näistä kohdalla juuri metallinetsijöiden tekemillä inventointitutkimuksilla ja metallilöytöaineistolla on ollut olennainen osa kohteen tulkinnessa. Metallinetsintää koskeva lainsäädäntö on Tanskassa ollut alusta asti sallivaa: siellä on vallalla

liberaali malli, jossa korostuu paikallisuus ja yhteistyö harrastajien ja kulttuuriperintöammattilaisten kanssa. Paikalliset metallinetsijöiden yhdistykset ovat tässä tärkeässä roolissa, niin tiedon välittäjinä ja uusien harrastajien kouluttajina kuin paikallisten museoiden yhteistyökumppaneina. Tanskassa erityisesti paikallismuseot ovat historiallisesti metallinetsijöille tärkeä yhteistyötaho ja välittäjä Kansallismuseon ja *danefæ*:n (arvokkaita, valtiolle kuuluvia löytöjä koskeva lainsäädäntö) suuntaan. Harrastajien määrää on vaikea arvioida, mutta esimerkiksi ennen vuotta 2013 paikallisissa ja kansallisissa yhdistyksissä oli noin 700 rekisteröityä jäsentä, ja *danefæ*-korvausten perusteella hyvin aktiivisia harrastajia oli noin 200. Harrastuksen suosio on kasvanut edelleen 2010-luvulla. (Dobat 2013: 705–706, 710–12; Dobat & Jensen 2016: 72; Fredriksen 2019: 66; Trier Christiansen 2016: 23–24.)

Tanskassa harrastajakunta on pääosin hyvin sitoutunutta yhteisen kulttuuriperinnön löytämiseen ja säilyttämiseen: näin löytöjen käsittelyssä ja talteenotossa noudatetaan yleensä huolellisuutta (tähän kannustavat myös *danefæ*:n korvausperusteet). Harrastuksella on Tanskassa vahva linkki tutkimukseen, ja suhtautuminen metallinetsintään on pääosin positiivista myös arkeologien puolelta. Tutkimuksellisen hyödyn lisäksi tähän vaikuttaa se, että etsintä keskittyy pelloille, joiden kyntökerroksessa löydöt ovat lähtökohtaisesti jo poissa alkuperäisestä kontekstistaan (ks. tästä lisää luku 3.1.2 s. 35–39). Tanskassa vain maan päälle näkyvät kohteet ovat automaattisesti rauhoitettuja. Metallinetsintä on siis tämän mukaan sallittua myös tunnetuilla kohteilla, jos ne eivät ole näkyvissä maan päällä. Tämä on mahdollistanut laajan ja edustavan löytöaineiston kokoamisen, sillä tunnetuille kohteille on mahdollista palata. (Dobat 2013: 710–711; Dobat & Jensen 2016: 71–73; Fredriksen 2019: 66, 70; Trier Christiansen 2016.)

Tanskan mallia pidetään menestystarinana, mutta silläkin on omat ongelmansa. Koska paikallismuseot huolehtivat oman alueensa löydöistä, ei metallinetsintä löytöineistolla ole ollut yhtenäistä tallennussysteemiä. Hajanaista aineistoa on ollut vaikea tai jopa mahdoton hyödyntää tutkimuksessa, tai saada suuren yleisön nähtäville. Ongelmana on myös kulttuuriperintöalan resurssipula: jatkuvasti kasvava löytömäärä on johtanut siihen, että museot ovat ylikuormittuneita, ja niiden hitaus löytöjen käsittelemisessä puolestaan turhauttaa harrastajia. Uhkana on lisäksi tiedon katoaminen, jos löytöjä jää ilmoittamatta. Ratkaisuksi näihin ongelmiin esitetty digitaalinen löytötietokanta DIME (*Digitale Metaldetektorfund*) otettiin käyttöön syyskuussa 2018. (Dobat 2013: 717; Dobat & Jensen 2016: 81–82; Trier Christiansen 2016: 32; Dobat et al. 2019.)

Norjassa metallinetsintä on sallittua muualla kuin tunnetuilla muinaisjäännöksillä, jotka ovat automaattisesti rauhoitettuja. Metallinetsintään vaaditaan maanomistajan lupa, löydöt tulee ilmoittaa viranomaisille ja ne kuuluvat automaattisesti valtiolle. Lainsäädännön mukaan Norjassa kaikki vuotta 1537 vanhemmat kohteet, sekä yli satavuotiaat saamelaiskohteet, ovat automaattisesti suojeltuja, ja tämä koskee niin tunnettuja kuin aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä sekä myös muinaisjäännökseksi oletettuja kohteita. *Utmark*-alueella ei ole sallittua nostaa metallilöytöjä ylös maasta. Suojellulla kohteella on lain mukaan viiden metrin suoja-alue, mutta Riksantikvaren suosittelee, että metallinetsintä ei käytettäisi 25 metrin alueella tunnetun kohteen ympärillä. Samoin metallinetsijöitä kehoitetaan ottamaan etukäteen selvää, onko aiotulla etsintäalueella tunnettuja muinaisjäännöksiä. Muinaisjäännöslain rikkominen on Norjassa rangaistava teko, josta voi saada sakkoja tai jopa vuoden vankeutta. Metallinetsintää muualla kuin viljelysmaalla ei pidetä ohjeistuksissa suotavana, sillä tällöin on suurempi riski aiheuttaa vahinkoa koskemattomalle muinaisjäännökselle. (Gundersen et al. 2016: 164; Riksantikvaren 2020.)

Metallinetsintä keskittyy Norjassa siis pääasiallisesti pelloille, ja arkeologisessa keskustelussa keskeiseksi kysymykseksi on noussut pelloilta löytyvien muinaisjäännöskohteiden suojelukäytännöt: pyritäänkö tällaisia kohteita suojelemaan *in situ* vai johtaako se tiedon katoamiseen, kun löydöt tuhoutuvat maanviljelyn seurauksena. Periaatteena Norjassa on tällä hetkellä, että kyntökerroslöydöt, jotka ovat vanhempia kuin vuodelta 1537, katsotaan irtaimiksi muinaisesineiksi (*løse kulturminner*), jotka ovat lain mukaan suojeltuja. Ne tulee luovuttaa valtiolle eikä niitä saa vahingoittaa. Irtaimet muinaisesineet eivät itsessään tee paikasta automaattisesti suojeltua muinaisjäännöstä, mutta Norjan Riksantikvarenin ohjeistuksen mukaan useat irtaimet muinaisesineet rajoitetulla alueella viittaavat siihen, että kyseessä on automaattisesti suojeltu muinaisjäännös, ja tällöin metallinetsintä tulisi heti lopettaa. Metallinetsijöiden kannalta ristiriitaista on, että vaikka muinaismuistolaki korostaa, että suojeltua muinaisjäännöstä ei saa millään tapaa vahingoittaa, on maanviljely lain mukaan kuitenkin edelleen sallittua suojelluilla muinaisjäännöskohteilla kyntämisen tuhoavasta vaikutuksesta huolimatta. (Fredriksen 2019: 63–64; Riksantikvaren 2020.)

Tanskasta ja Norjasta poikkeavaa linjaa edustaa Ruotsi, jossa suhtaudutaan metallinetsintään hyvin tiukasti. Ruotsissa metallinetsintä on luvanvaraista, ja sitä koskevan lainsäädännön pyrkimyksenä on estää muinaisjäännösten ryöstely. Lääninhallitus voi myöntää yksityishenkilölle luvan metallinetsintään, jos sen tarkoitus on muu kuin muinaisesineiden tai

muinaisjäännösten etsiminen; arkeologisissa tutkimuksissa tätä lupaa ei tarvita. Lupa on määrääkainen, annetaan tietylle alueelle ja vuodesta 2018 asti se on myös ollut maksullinen. Tämän lisäksi tarvitaan maanomistajan lupa. Metallinetsintä on siis Ruotsissa rajattu pitkälti ammattiarkeologeille, ja tämänhetkinen toimintamalli käytännössä estää metallinetsinharrastajia osallistumasta arkeologisen tiedon kasvattamiseen. Lupia annetaan pääasiallisesti alueille, joilla ei ole suurta riskiä muinaisjäännösten tai muinaisesineiden löytämiseen (esim. rannat). Kaikki esineet jotka ovat vanhempia kuin vuodelta 1850 luokitellaan muinaisesineiksi ja ne tulee luovuttaa valtiolle. Vuotta 1850 vanhempien esineiden löytyminen voi myös johtaa etsintäluvan peruuttamiseen. (Riksantikvarieämbetet 2017a & 2017b: 4–9, 22–23.)

Gotlannissa ja Öölannissa metallinetsintä on kielletty kokonaan. Rajoittavasta lainsäädännöstä huolimatta metallinetsinharrastus on ollut kasvussa myös Ruotsissa. Lääninhallitusten tekemien metallinetsinpäätösten määrä viisinkertaistui vuosina 2012–2015, nousten yli kahteentuhanteen. Etsintälupahakemusten määrän kasvu on johtanut käsittelyaikojen venymiseen, mikä korostuu harrastajien ei-priorisoitujen hakemusten kohdalla. Tämä, lupien muuttuminen maksullisiksi sekä alueellinen vaihtelu lupien myöntämiskäytännöissä, on aiheuttanut turhautumista harrastajien piirissä. (Riksantikvarieämbetet 2017b & 2017a, Modarress & Hakamäki 2019, 4–5; Österblad & Ask 2020: 10, 12–13.)

Myös Ruotsin Metallinetsijöiden yhdistyksen (*Sveriges Metallsökarförning*) jäsenmäärä kasvoi 2010-luvulla, ja vuonna 2016 yhdistykseen kuului yli 200 jäsentä (Riksantikvarieämbetet 2017b: 18, 20). Vuonna 2020 yhdistyksessä on enää 136 jäsentä, ja määrän odotetaan vähenevän myös tulevaisuudessa huomattavasti, sillä uusi lainsäädäntö tekee harrastuksesta käytännössä mahdottoman (suull.tiedonanto, Robbin Ask SMF:n puheenjohtaja 12.8.2020).

Harrastajien motivaatiota on tutkittu myös Ruotsissa (Riksantikvarieämbetet 2017b, ks. myös Österblad & Ask 2020). Tyypillisesti metallinetsinharrastajia innostaa kiinnostus historiaan, sen lisäksi metallinetsintä on tapa viettää vapaa-aikaa. Myös sen sosiaalinen ja ympäristönsuojelullinen (mm. metalliroskan poistaminen luonnosta) puoli ovat tärkeitä. Harrastajat haluaisivat auttaa kulttuuriperinnön hoitamisessa ja tutkimuksessa, sekä pelastamalla kyntökerroksessa tuhoutumisvaarassa olevia löytöjä että hyödyntämällä omaa erityisosaamistaan tutkimuksen apuna. Ruotsissa on toteutettu joitakin yhteistyöprojekteja metallinetsinharrastajien ja kulttuuriperintöammattilaisten kesken (ks. esim. Jansson & Edlund

2020), mutta harrastajat kokevat, että heidän olisi tärkeää päästä toimimaan (ja siten kehittämään harjoituksen kautta taitojaan) myös itsenäisesti näiden ulkopuolella (Österblad & Ask 2020: 18–199).

Kulttuuriperintöammattilaisten suhtautuminen metallinetsintään harrastuksena on Ruotsissa kaksijakoista: toisten mielestä se tulisi integroida osaksi kulttuuriperinnön hoitoa ja tutkimusta Tanskan mallin mukaan, toiset taas haluaisivat pitää metallinetsinnän erillään näistä ja rajoittaa sen koskemaan vain modernia esineistöä (Riksantikvarieämbetet 2017b). Tiukan linjan kannattajat pelkäävät, että sallivampi linja johtaisi väärinkäytöksiin, kun taas sen vastustajat ovat huolissaan peltolöytöjen ja -kohteiden säilymisestä, varsinkin kun peltoalojen tutkiminen ammatillisesti ei käytännössä ole mahdollista (Fredriksen 2019: 65). Metallinetsinharrastajat itse kokevat, että nyt heidän ei anneta antaa omaa panostaan kulttuuriperinnön puolesta, ja että tiukat rajoitukset tulevat johtamaan juuri siihen lopputulokseen, jota niillä pyritään estämään, eli kulttuuriperinnön tuhoutumiseen (Österblad & Ask 2020: 8–11).

Baltian maista Virossa metallinetsintään vaaditaan lupa, jonka saadakseen etsijän täytyy suorittaa kurssi (Ulst 2010). Latviassa etsintä on sallittua vain yksityisillä mailla maanomistajan luvalla, Liettuassa metallinetsimen käyttö on kielletty muilta kuin tutkijoilta ja arkeologeilta ja muinaisesineiden osto ja myynti on kiellettyä (Modarress & Hakamäki 2019: 4–5.) Entisen itäblokin maissa tilanne eroaa läntisestä Euroopasta. Useissa niistä metallinetsintää rajoitetaan lainsäädännöllä, mutta laitton kaivaminen ja muinaisesineiden laitton kauppa muodostavat silti ison ongelman (Hardy 2018). Esimerkiksi Puolassa metallinetsimet yleistyivät vauhdilla vasta 1990-luvulla, mutta niiden käyttöä alettiin säännellä vasta 2000-luvulla (Makowska, Oniszczyk & Sakcinski 2016: 171). Lain mukaan niiden käyttö ja omistaminen on sallittua, mutta etsintään vaaditaan lupa, ja muinaismuistorikokset ovat rangaistavia. Mahdolliset arkeologiset löydöt kuuluvat valtiolle. Huomattavaa on, että laki ei sano Puolassa mitään tunnettujen arkeologisten muinaisjäännösten alueella etsimisestä, joten tätä koskevat rajoitukset riippuvat luvan myöntävästä virkailijasta. Käytännössä useimmat harrastajat etsivät laittomasti, sillä lupia ei myönnetä kovin usein, mutta siihen ei yleensä puututa. Puolassa on joitain metallinetsinharrastajien yhdistyksiä, ja yhteistyöstä arkeologien kanssa on esimerkkejä, mutta yleisesti metallinetsinnän harrastaminen vaikuttaa arkeologien näkökulmasta ongelmalliselta. (Makowska, Oniszczyk & Sakcinski 2016: 171–175.)

Etelä-Euroopassa Espanja rajoittaa metallinetsintää useilla säädöksillä (Temíño 2016). Italiassa löydöt kuuluvat aina valtiolle ja tietyissä provinseissa (kuten Toscana ja Sisilia) etsintä on

kokonaan kiellettyä, Kreikassa käyttö vaatii aina Kulttuuriministeriön luvan (Modarress & Hakamäki 2019: 4–5). Keski-Euroopan suuret valtiot Ranska ja Saksa suhtautuvat metallinetsintään pääasiallisesti rajoittavasti. Ranskassa metallinilmaisimella ei saa etsiä muinaisesineitä; niin metallinetsintään kuin myös laitteiden myymiseen tarvitaan lupa, ja kiellon rikkominen on rangaistavaa (Lecroere 2016). Myös Saksassa metallinetsintä on pääsääntöisesti luvanvaraista, tosin joka osavalttiolla on oma lainsäädäntönsä (Modarress & Hakamäki 2019: 4–5). Esimerkiksi Schleswig-Holsteinin osavaltiossa on saatu hyviä kokemuksia osavaltion arkeologisen viraston omasta metallinetsijäryhmästä, johon otetaan jäseniä koulutusta sisältävän sertifiointiprosessin kautta (Majchczak 2016: 89–91). Sertifiointiin läpikäynyt harrastaja saa lisenssin, joka antaa luvan etsiä osavaltion kaikilla rannoilla, mutta muille alueille tulee hakea erillinen, henkilökohtainen lupa (Majchczak 2016: 91). Kaikki arkeologisesti merkittävät, 1600-luvun puoliväliä vanhemmat (tai tätä nuoremmat mutta erityisen merkittävät) löydöt tulee ilmoittaa virastolle GPS-koordinaattien kanssa (Majchczak 2016: 91). Metallinetsinryhmä tekee yhteistyötä sekä keskenään että osavaltion arkeologisen viraston ja muiden tutkijoiden kanssa (tähän sisältyvät mm. oma internet-foorumi, löytöjen tunnistamisessa auttaminen ja yhteisen toiminnan suunnittelu) (Majchczak 2016: 91).

Muinaisjäännösten ryöstely ja muinaisesineiden laitton kauppa ovat kansainvälisesti yksi huomattavista uhkista kulttuuriperinnön säilymiselle. Metallinetsinharrastuksen varjopuolena on kulttuuriperinnön tahaton tai tahallinen tuhoutuminen, sillä laittoman toiminnan riski on aina olemassa. Eri maissa lainsäädäntö suhtautuu metallinetsintään eri tavoin, mutta missään ei ole onnistuttu täysin kitkemään metallinetsimen laitonta käyttöä ja kaivua (Modarress & Hakamäki 2019: 6). Lainsäädännön lisäksi vaikutusta on myös sillä, miten hyvin viranomaisilla on resursseja toteuttaa ja ylläpitää kontrollimekanismeja (Ulst 2010: 164–166). Laittoman toiminnan määrää on vaikea arvioida, mutta on hyvin todennäköistä, että vain osa siitä tulee ilmi (ks. esim Ison-Britannian tilanteesta Daubney & Nicholas 2019 ja Itä-Euroopan osalta Hardy 2018).

Eniten huomiota saavat arvokkaat myyntiin tulevat esineet, mutta myös vähempiarvoisia löytöjä myydään ja ostetaan. Viimeksi mainittu ilmiö näkyy erityisesti Pohjois-Euroopan metallinetsinnän harrastajien keskuudessa (Thomas 2015: 117, 120). Vaikka harrastajien motivaatiota tutkittaessa rahallinen hyöty ei nouse keskeiseksi tekijäksi harrastuksessa, voi olla että haastatteluissa tätä ei haluta myöntää (Thomas 2015: 120). Metallinetsinlöytöjen osto ja myynti tapahtuu usein internetin huutokauppasivustoilla, kuten eBay tai Suomen huuto.net, ja

molempina osapuolina voivat olla harrastajat itse - tässä tapauksessa laittomien muinaisesineiden kaupassa yleensä tehty jaottelu kaivajiin, välikäsiin (*middlemen*), välittäjiin (*dealers*) ja ostajiin hämärtyy, kun yhdellä henkilöllä onkin useita rooleja (Thomas 2015: 120–122).

2.2.2 Eurooppalaiset löytötietokannat

Metallinetsinharrastuksen kasvu on tarkoittanut huomattavaa lisäystä eri maiden kulttuuriperintöviranomaisille käsiteltäviksi tulevien esinelöytöjen määrään. Ongelmaan on etsitty ratkaisuja mm. digitalisaation tarjoamista mahdollisuuksista, ja 2010-luvun lopulla on useammassa Euroopan maassa otettu jo käyttöön digitaalisia järjestelmiä, joiden tavoite on helpottaa löytöjen rekisteröimistä ja hallinnointia sekä tehdä niistä aiempaa saavutettavampia niin tutkijoille kuin laajalle yleisöllekin. Tässä luvussa tarkastellaan eurooppalaisia löytötietokantoja, tutustutaan niiden taustoihin ja siihen, miten eri maiden järjestelmät toimivat.

Vanhin löytötietokannoista on PAS eli *Portable Antiquities Scheme*, joka toimii Englannissa ja Walesissa. PAS on toiminut esikuvana muille Eurooppaan perustetuille löytötietokannoille, joita ovat Tanskassa syksyllä 2018 aloittanut DIME (*Digitaliska detektorfund*), belgialainen MEDEA (*Metal-Detected Artefacts*) sekä hollantilainen PAN (*Portable Antiquities of the Netherlands*). Suomessa kehitetään myös vastaavaa omaa löytötietokantaa, joka on saanut nimen LöytöSampo. (Dobat et al. 2020: 3–5.)

PAS -tietokantaa (<https://finds.org.uk/>) alettiin rakentaa 1990-luvulla Englannissa *Treasure trove* -lakiuudistuksen yhteydessä. Vuonna 1996 voimaan tullut *Treasure Act* määrittelee mitkä löydetty muinaisesineet ovat löytöjä, jotka tulee ilmoittaa viranomaisille ja jotka voidaan lunastaa valtiolle. PAS kehitettiin käsittelemään *treasure*-lainsäädännön ulkopuolelle jääviä irtolöytöjä, joista valtaosa on metallinetsinlöytöjä. PAS-järjestelmä käynnistyi 1997 kuuden alueen pilottihankkeena, josta se kasvoi kattamaan koko Englannin ja Walesin alueet vuonna 2003. Järjestelmässä toimii 36 alueellista *Finds Liaison Officer*:ia eli FLO:ta, ja kuusi *Finds Advisor*:ia. FLO:t ovat paikallisia yhteyshenkilöitä, joille kansalaiset voivat ilmoittaa tekemiään löytöjä. Arkeologisiksi löydöiksi (yleensä yli 300 vuotta vanhat esineet) määriteltyjen esineiden tiedot ja niiden löytöpaikan koordinaatit kirjataan tietokantaan. PAS-tietokantaan on tähän mennessä (tammikuu 2020) tallennettu lähes 1,5 miljoonaa esinettä, ja

sitä hyödyntää tutkimuksessa lähes 700 eritasoista tutkimusprojektia. Esineiden kirjaamisen lisäksi FLO:t tekevät yhteistyötä alueensa harrastajien kanssa: tähän kuuluu niin tiedottamista, hyvien toimintatapojen edistämistä kuin metallinetsijäyhdistysten tapaamisiin ja metallinetsinmiitteihin osallistumista. (Thomas 2014: 25–28, 30–31; PAS 2020a.)

Tanskassa otettiin syyskuussa 2018 käyttöön löytötietokanta DIME (<https://www.metaldetektorfund.dk/>), jonka nimi on lyhenne sanoista *Digitale Metaldetektorfund*. DIME on Aarhusin yliopiston ja kolmen museon yhteinen hanke, ja se on kehitetty yhteistyössä metallinetsijöiden ja muiden museoammattilaisten kanssa. DIME on digitaalinen löytöjen rekisteröintialusta, johon löytäjät kirjaavat itse omat löytönsä. Sen tavoitteena on helpottaa metallinetsinlöytöjen käsittelyä museoissa, tuoda löydöt ja niiden kontekstitiedot tutkijoiden ja laajemman yleisön saataville, toimia digitaalisena löytöpäiväkirjana harrastajille sekä edistää ja välittää näille hyviä toimintatapoja. Lisäksi järjestelmä tukee tietojen vaihtoa ja välittämistä muiden (kansallisten ja kansainvälisten) tietokantojen kanssa sekä helpottaa harrastajien ja museoinstituutioiden kommunikointia. Muut käyttäjät voivat myös antaa löytäjille palautetta löytöjen luokittelusta ja ajoituksesta, ja näin harrastajien osaamista voidaan hyödyntää myös löytöjen tunnistamisessa ja ajoittamisesta. DIME on siis sekä työkalu kulttuuriperinnön hallinnointiin että keino tehdä kulttuuriperinnöstä demokraattisempaa. DIME on tehty erityisesti loppukäyttäjää varten, ja se pyrkii yhdistämään kansalaistieteen ja *crowdsourcing*:in periaatteet museoalan käytänteisiin. Harrastajat vaikuttavat ottaneen löytötietokannan hyvin vastaan. DIME:n on kirjattu syyskuussa 2020 yli 83 000 löytöä, ja sillä on yli 2300 rekisteröitynyttä käyttäjää. (Dobat et al. 2019: 1–6, 9–10, 12; DIME 2020a ja 2020b.)

Hollannin löytötietokanta *Portable Antiquities of the Netherlands*, eli PAN (<https://portable-antiquities.nl/pan/#/public>), sai alkunsa 2016 metallinetsinnän sallivan lakimuutoksen myötä. Taustalla oli tarve saada metallinetsinharrastajien vuosien varrella keräämät yksityiskokoelmat dokumentoitua ennen kuin löytöjen sijaintitiedot katoaisivat omistajien kuoltua. Järjestelmään kuuluu Englannin PAS:in tapaan tietokannan lisäksi *Finds Liaison Officer*:eita (FLO), joka kiertävät tallentamassa löytöjä ja *Finds Specialist*:eja eli löytöasiantuntijoita, jotka tunnistavat esineitä. FLO:t dokumentoivat esineiden löytöpaikan ja valokuvaavat löydöt. PAN:in erityispiirre on, että tietokantaan kirjattavat löydöt yhdistetään sopivaan esineryhmän referenssityyppiin, jossa esimerkkiesineistä on yksityiskohtainen typologinen kuvaus ja edustava piirros. Esinekuvauksiin yhdistyy siis tietyn esinetyypin tarkka kuvaus, sen ajoitus

sekä muita lisätietoja, joiden avulla on mahdollista tunnistaa uusia löytöjä. Kaikki löydöt julkaistaan avoimella internetsivustolla, jossa niiden kuvat ja kuvaukset ovat vapaasti nähtävillä. Löytöjen tarkat paikkatiedot eivät sen sijaan ole kaikkien saatavilla, vaan tutkijat voivat pyytää niitä käyttöönsä PAS:in tapaan. (Kars & Heereen 2018: 18–20, 26.)

Löytötietokanta MEDEA (<https://www.vondsten.be/>) toimii Flanderin alueella Belgiassa, ja se on ollut avoinna yleisölle vuodesta 2017 asti (MEDEA 2020). Se on muiden tietokantojen tapaan digitaalinen *open source* -alusta, joka tuo tiedot metallinetsinlöydöistä metallinetsijöiden, tutkijoiden sekä kulttuuriperintöammattilaisten käyttöön. Järjestelmä on suunniteltu ja kehitetty alusta alkaen yhdessä loppukäyttäjien kanssa. Sen tavoitteena on ensinnäkin tarjota metallinetsinharrastajille löytöjen ilmoittamiseen kannustava ympäristö sekä toisekseen varmistaa tallennettujen tietojen luotettavuus ja tarkkuus, jotta niitä voidaan käyttää tutkimukseen ja kulttuuriperinnön hallintaan. MEDEA:ssa löytäjät kirjaavat itse löytönsä järjestelmään. Esineestä tallennetaan kuvaus löydöstä, valokuvia, löytöpaikka ja mieluusti myös alustava määrittely löytökategoriasta ja ajoituksesta. Tämän jälkeen MEDEA:n työntekijä tai koulutettu vapaaehtoinen tarkastaa ja validoi jokaisen ilmoituksen ennen kuin se julkaistaan. Löytöjen tarkat koordinaatit ja muu mahdollisesti arkaluontoinen tieto salataan, mutta muuten löydöt ja niiden tiedot ovat vapaasti yleisön selailtavissa ja käytettävissä. Myöhemmin nk. löytöasiantuntijat voivat lisätä esineiden yhteyteen lisää tietoa, kuten typologisia luokitteluja, ajoituksia ja kirjallisuusviitteitä. (Deckers et al. 2016: 264, 268–269, 271.)

Suomessa vastaava löytötietokanta on tällä hetkellä kehitteillä. SuALT-projekti (Suomen arkeologisten löytöjen linkitetty avoin tietokanta) käynnistyi vuonna 2017, ja sen osapuolina ovat Museovirasto, Helsingin yliopisto ja Aalto-yliopisto. Projektin tavoitteena on kehittää yhteistyössä loppukäyttäjien kanssa digitaalinen verkkopalvelu, jonne kansalaisten (ja erityisesti metallinetsijöiden) tekemät arkeologiset esinelöydöt voidaan tallentaa. Irtolöytöjen tallentamisen lisäksi tämä Löytösampo-nimen saanut löytötietokanta tarjoaa opiskelijoille, tutkijoille ja muille kiinnostuneille helpon tavan tutkia esineitä ja niiden löytöpaikkoja digitaalisesti. SuALT ja Löytösampo osallistuvat myös ARIADNE-plus -hankkeeseen, joka mahdollistaa eurooppalaisen arkeologisen datan käytön tutkimuksessa. Keskeisessä roolissa niin SuALT-projektissa kuin Löytösammossa on kansalaistieteen (*citizen science*) käsite. Kansalaistieteessä harrastajat tai ei-ammattilaiset auttavat tieteen tekemisessä tarkkailemalla, analysoimalla tai keräämällä vapaaehtoisesti suuria määriä dataa. Parhaimmillaan tämä on

yhteistyötä, joka tuottaa uutta tietoa, ja jossa kaikki osapuolet hyötyvät. (Wessman et al. 2019: 4–5, 7–8, 10.)

SuALT -projektin päätyttyä Löytösampo siirtyy Museoviraston hallintaan. Löytötietokanta palvelee laajan yleisön ja metallinetsijöiden lisäksi myös kulttuuriperintöviranomaisia, joille Löytösampo tarjoaa työkalun yleisön tekemiä arkeologisia löytöjä koskevien tietojen ja prosessien hallitsemiseen. Löytösammon käyttäjät tallentavat itse tekemänsä löydöt tietokantaan, ja älypuhelimien avulla tämä voidaan tehdä heti löytöhetkellä. Helppokäyttöisen, nopean ja käyttäjäystävällisen verkkopalvelun toivotaan rohkaisemaan käyttäjiä ilmoittamaan siihen myös nuorempia esineitä, joita ei tällä hetkellä oteta museokokoelmiin. Näin saataisiin talteen tiedot myös nk. massalöydöistä ja löydöistä, jotka eivät Muinaismuistolain mukaan ole muinaisesineitä. Nyt tällaiset löydöt jäävät pitkälti ilmoittamatta, mutta Löytösammon avulla myös tiedot 'moderneista' löydöistä voidaan tallettaa mahdollisen tulevan tutkimuksen tarpeisiin. (Wessman et al. 2019: 5, 6–8, 9–10.)

2.3. Metallinetsijöiden ja arkeologien suhteet Suomessa

2.3.1 Harrastajien ja arkeologien käsitykset toisistaan

Suhtautuminen metallinetsintään on vaihdellut ja vaihtelee edelleen arkeologien keskuudessa. Ammattiarkeologien piirissä metallinetsinharrastuksen kasvu herätti ensimmäisen kerran keskustelua 1990-luvulla, jolloin metallinetsintää ei pidetty mitenkään suurena uhkana arkeologiselle kulttuuriperinnölle (Immonen & Kinnunen 2017: 3–5). Harrastuksen kasvuvaiheessa 2010-luvun alussa ongelmana oli erityisesti se, että arkeologian puolella ei ollut vielä olemassa yhtenäisiä käytäntöjä metallinetsintää koskien, ja harrastajat saivat eri tahoilta vaihtelevia ja ristiriitaisia ohjeita (Wessman et al. 2016: 88). Esimerkiksi Museoviraston opas metallinetsijöille julkaistiin vasta 2015. Metallinetsintä on 2010-luvun aikana herättänyt arkeologisessa keskustelussa monenlaisia tunteita puolesta ja vastaan (ks. esim. Maaranen 2014: 20). Tähän voi vaikuttaa osaltaan se, että harrastuksen suosio alkoi kasvaa nopeasti vain vähän sen jälkeen, kun Museoviraston resursseja oli leikattu huomattavasti (ks. Immonen & Kinnunen 2017: 5–6). Kun museoille tulevien löytöjen määrä yhtäkkiä kasvoi huomattavasti, käsittelyajat pitenivät. Tämä aiheutti turhautumista harrastajien keskuudessa. Ammattiarkeologien keskuudessa taas reagoitiin harrastuksen äkilliseen kasvuun ristiriitaisin tuntein, ja ilmiö herätti myös paljon huolta ja epäluuloa (ks. asenteista myös Maaranen 2014).

Nykytilanteessa vaikuttaa siltä, että kulttuuriperinnön ammattilaiset ovat alkaneet määritellä uudelleen suhteitaan metallinetsijäyhteisöön: harrastajat nähdään entistä enemmän aktiivisina toimijoina eikä vain toiminnan kohteina (Immonen & Kinnunen 2017: 15–16). Esimerkiksi Museoviraston yhteistyöpyrkimykset erityisesti 2010-luvulla voi Johanna Enqvistin (2016: 85–86) mukaan nähdä toisaalta pyrkimyksenä avoimeen ja osallistavaan työskentelytapaan, toisaalta taas vähenevien resurssien aiheuttamana välttämättömyytenä. Näkemyseroja löytyy edelleen. Toisaalta metallinetsinharrastuksen nähdään tarjoavan mahdollisuuden inklusiiviseen ja demokraattiseen lähestymistapaan kulttuuriperinnön hallinnossa (*heritage management*) (Wessman *tulossa*, ks. myös Dobat et al. 2020: 14). Toisaalta taas huolena on kulttuuriperinnön tuhoutuminen, minkä ehkäisemiseksi harrastajien metallinetsintää haluttaisiin arkeologien näkökulmasta saada hallintaan ja paremmin säädellyksi (ks. esim. Häkälä & Sorvali 2017, Modarress & Hakamäki 2019).

Immonen ja Kinnunen (2017: 16–17) toteavat, että arkeologeille keskeinen kysymys metallinetsinnässä on sen vaikutus arkeologisen aineiston säilymiseen ja analysointiin. Kulttuuriperintöammattilaisten näkökulmasta harrastajat voivat joko estää tai edistää tätä akateemista ja hallinnollista tavoitetta. Harrastajien näkökulmasta taas museot ovat pääasiassa palveluntarjoajia, eivät niinkään ”absoluuttisia auktoriteetteja”. Museoiden tehtävä on harrastajien perspektiivistä auttaa löytöjen tunnistamisessa, ja palkita parhaat asettamalla ne näytteille. Immonen ja Kinnunen (2017: 10, 17) esittävätkin, että harrastajien mielipiteisiin ja käytäntöihin vaikuttavat enemmän yleiset käsitykset maanomistajan oikeuksista ja siitä, mikä on ”kansallisen menneisyyden” kannalta tärkeää, kuin kulttuuriperintöammattilaisten ja lainsäädännön huolenaiheet ja vaatimukset.

Metallinetsinharrastajien ja kulttuuriperintöammattilaisten varsinaiset kontaktit olivat harrastuksen kasvun alkuvaiheessa jääneet Immonen ja Kinnusen (2017: 7, 10) mukaan käytännössä hyvinkin rajoittuneiksi ja keskittyneet tietyille arkeologeille ja harrastajille. Melkein puolet vuoden 2014 kyselyyn vastanneista harrastajista ei ollut ollut yhteydessä museoihin tai arkeologeihin löydöistään. Vuoden 2019 kyselyssä harrastajien yhteydenottoaktiivisuus museoiden suuntaan oli kasvanut huomattavasti (Immonen & Kinnunen 2020: 11–12, kuva 6). Siltainsuun ja Wessmanin (2014: 38) mukaan ilmoitus uudesta löydöstä tehdään yleensä ensin harrastuspiirille (tässä olennaisessa osassa on kuvien jakaminen internetin ja sosiaalisen median kautta) ja sen jälkeen museoviranomaisille. Myös löytöjen tunnistamisessa internet ja toiset harrastajat olivat etusijalla asiantuntijoihin nähden. Toisaalta

Siltainsuu ja Wessman mainitsevat, että esimerkiksi Espoon kaupunginmuseon tapauksessa harrastajat toivat paljon löytöjä tunnistettavaksi. Päivi Maaranen (2014: 23, 25) toteaa, että verkkoyhteisöt, jotka mahdollistavat myös anonyymien osallistumisen, ovat metallinetsinharrastajille tärkeitä. Harrastajat pitävät hänen mukaansa yhteyttä toisiinsa usein muuten kuin suorilla henkilökontakteilla, ja lisäksi verkkoyhteisöt mahdollistavat osallistumisen ilman sen tiiviimpää sitoutumista johonkin ryhmään. Yksin toimiva harrastaja ei siis välttämättä ole yksinäinen.

Harrastajat kaipasivat 2014 museoilta ja arkeologeilta enemmän ja nopeampaa yhteydenpitoa kokoelmiin lähetettyjä löytöjä koskien (Siltainsuu & Wessman 2014: 38–39). Myös vuoden 2019 kyselyssä harrastajat toivovat kulttuuriperintöammattilaisilta edelleen yhteistyön lisäämistä ja kutsumista tutkimushankkeisiin (Immonen & Kinnunen 2020: 13). Harrastajien suhtautuminen kulttuuriperintöammattilaisiin voi kuitenkin olla myös negatiivista. He voivat pitää tutkijoita tehottomina ja tietoa salaavina (Modarress & Hakamäki 2019:7), ja ammattilaisten esittämä kritiikki voidaan tulkita niin, että arkeologit ovat kateellisia heille (Wessman *tulossa*). Harrastajien keskuudessa esiintyy edelleen epäluuloisuutta viranomaisia kohtaan: tämä johtuu toisaalta viranomaisten 2010-luvun alun negatiivisista asenteista metallinetsinharrastusta kohtaan, toisaalta taas harrastajien yleisestä auktoriteettivastaisuudesta, jolle on vastineita muuallakin Euroopassa (Wessman 2020: 96–97 ja *tulossa*).

Harrastajien ja ammattilaisten näkemykset omista rooleistaan poikkeavat siis toisistaan, ja samoin eroa on osapuolten käsityksissä harrastajien toiminnan luonteesta. Immosen ja Kinnusen (2020: 17–18) mukaan valtaosa vuoden 2019 kyselyyn vastanneista harrastajista sanoo toimivansa vastuullisesti, mutta museoihmisten mukaan suurin ongelma on se, että harrastajat toimivat holtittomasti. Yleisesti keskustelun perusteella vaikuttaa siltä, että harrastajat itse kokevat toiminnallaan pelastavansa menneisyyttä, ja tässä suhteessa he tuntuvat näkevän itsensä varsin tasavertaisina toimijoina kulttuuriperintöammattilaisten kanssa (samantyyppisiä näkemyksiä esiintyy myös muissa maissa, ks. esim. Ferguson 2016: 118–120 ja Gundersen 2019: 133). Esimerkiksi Suomen Metallinetsijöiden puheenjohtajana toiminut Lasse Nyman (2017: 27–26) kirjoittaa Muinaistutkijassa, että ”ei ole väliä kuka löytää ja mitä, vaan mitä esineen löytämisen jälkeen tapahtuu”. Hänen näkemyksensä on, että metallinetsinharrastus on jo osa kulttuuriperintöä koskevaa tutkimusta.

Metallinetsinharrastajan näkökulmasta Muinaistutkijaan kirjoittanut Nyman (2017: 27–28) painottaa harrastajien kokemuksen ja osaamisen merkitystä (sama tulee esille myös ruotsalaisten harrastajien kohdalla, ks. Österblad & Ask 2020). Harrastajien kokemus metallinilmaisimen käyttämisessä on hänen nähdäkseen näiden pääomaa, jonka yhdistäminen arkeologien ammattitaidon ja työkokemuksen tueksi johtaa toimivimpaan kokonaisuuteen. Nyman näkee harrastajien ja kulttuuriperintöammattilaisten yhteistyön nimenomaan tasavertaisena työskentelynä yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Olennaista tässä on vuorovaikutus ja vastavuoroisuus. Yhteistyö ja koulutus tarjoavat oppimismahdollisuuden kummallekin osapuolelle. Toisaalta myös harrastajien oma vastuullisuus on tärkeää. Tämä näkyy myös siinä, miten Nyman peräänkuuluttaa tehokkaampaa (mutta asiallista) puuttumista näiden tekemiin virheisiin ja väärinkäytöksiin. Vastuullinen toiminta näyttää olevan Nymanille yksi harrastajan osaamisen mittari.

Arkeologien suhtautumisessa metallinetsintään on keskeistä siis huoli kulttuuriperinnön tuhoutumisesta (Immonen & Kinnunen 2017: 14; ks myös esim. Häkälä & Sorvali 2017, Knuutinen 2017, Modarress & Hakamäki 2019), sekä laajemmin myös metallinetsinharrastuksen esinekeskeisyys, joka on vastakkain ammattiarkeologien kulttuurihistoriaan ja -perintöön keskittyvän suhtautumisen kanssa (Ferguson 2016: 121; Wessman et al. 2016: 92; Gundersen 2019: 129–130). Pelkona on, että löytöjä jätetään ilmoittamatta, ja lisäksi huolta aiheuttavat harrastajien piittaamattomuus muinaismuistolaista ja tahaton tunnettujen kohteiden tuhoutuminen (Immonen & Kinnunen 2020: 16). Esimerkiksi Mirette Modarress ja Ville Hakamäki (2019: 6–7, 9) muistuttavat, että materiaallinen kulttuuriperintö ei ole uusiutuva luonnonvara, vaan rajallinen resurssi, jonka halutaan säilyvän myös tuleville sukupolville.

Modarressin ja Hakamäen (2019) mukaan arkeologian tarkoituksena ei ole löytää mahdollisimman paljon muinaisesineitä ja muinaisjäännöskohteita, vaan tuottaa mahdollisimman laadukasta tutkimustietoa. Harrastajien toiminnassa he ovat huolissaan siitä, että näiden ylös kaivamien muinaisesineiden konteksti sekoittuu ja jää dokumentoimatta, ja vaikka esineet lähetettäisiin tutkittavaksi, löytöpaikan sijainti ei usein ole enää tarkalleen tiedossa. Uhkakuvana on, että jos harrastajien määrä on suuri, myös löytöjä tulee paljon, eivätkä ammattilaiset ehdi resurssien puutteen takia dokumentoida löytöpaikkoja (Modarress & Hakamäki 2019: 6–7). Tällöin tietoa katoaa, ja lopputuloksena on “joukko epämääräisiä esineitä” (Modarress & Hakamäki 2019: 7).

Natasha Ferguson (2013 ja 2016) toteaa, että harrastajien toiminnalla voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia kulttuuriperintöön. Esimerkkinsä Ferguson (2013: 10–14) ottaa taistelukenttääркеologiasta, jossa löytömateriali lähtökohtaisesti koostuu maan pintakerroksissa olevista löytökeskittymistä (*assemblages*). Positiivista on hänen mukaansa uusien kohteiden löytäminen ja harrastajien vapaaehtoistyöllä ja metallinetsimen käytön osaamisellaan tuoma lisäresurssi tutkimukseen. Negatiivista vaikutusta taas on sillä, että esineitä poistetaan maasta ilmoittamatta niistä ja tallentamatta tietoja löytöpaikasta. Metallinetsinharrastuksessa on Fergusonin mukaan neljä keskeistä ominaisuutta, jotka vaikuttavat negatiivisesti taistelukenttien kulttuuriperintöön:

- harrastajat etsivät yksittäisiä esineitä eivätkä ota huomioon, että ne voivat olla osa laajempaa kokonaisuutta
- ei tunnisteta esineiden levintöjen ja esineiden välisten spatiaalisten suhteiden merkitystä
- ei tunnisteta esineitä eikä ymmärretä niiden merkitystä paikalla olleen konfliktin merkkeinä
- metsästetään vain tietynlaisia esineitä
- taisteluihin liittyvä materialiaali nähdään arvottomana ”taustameluna”

Ferguson (2016: 124–125) on sitä mieltä, että kulttuuriperintöammattilaisten olisi tärkeää selvittää mitä tarkalleen tarkoitetaan sillä, että on mahdollista kokea ”vastuullinen, ei-ammattillinen vuorovaikutus arkeologisen löytöaineiston kanssa” (*to have a responsible, non-professional interaction with the archaeological record*) ja miettiä, miten sen voisi kommunikoida harrastajille parhaiten, jotta kohteita voidaan suojella kestävästi. Tähän tarvittavia taitoja ovat Fergusonin mukaan kyky valita sopiva etsintäpaikka; tarkka löytöpaikan mittaaminen ja merkitseminen; kyky tunnistaa kentällä toisiinsa liittyvä tai selkeä esineiden levintä tai koskematon arkeologinen ilmiö.

Pelloilta löytyneiden metallinetsinlöytöjen ja niihin liittyvien mahdollisten kiinteiden muinaisjäännösten suojelu on yksi kysymyksistä, joissa näkemykset parhaasta toimintatavasta eroavat huomattavasti toisistaan (ks. keskustelusta esim. Norjassa Fredriksen 2019; Gundersen 2019). Deckers, Lewis ja Thomas (2016: 428) tiivistävät ongelman ytimen kysyessään, onko parempi, että metallinetsinnän avulla peltokonteksteista saadaan edes jotain tietoa, vaikka sen hankkiminen olisikin vahingoittanut paikan arkeologista arvoa, kuin että tietoa ei olisi ollenkaan? Osa arkeologeista kannattaa peltokohteiden suojelemista *in situ*, jotta

kyntökerroksen alla mahdollisesti säilyneet rakenteet ja niihin yhteydessä olevat löydöt säilyisivät yhtenä kokonaisuutena tulevaisuuden tutkijoille. Osa taas pelkää kohteiden tuhoutuvan modernin maanviljelyn vaikutuksesta, ja tästä näkökulmasta parempi ratkaisu olisi antaa metallinetsinharrastajien nostaa kyntökerroksesta tulevat löydöt talteen, jolloin ne tulisi dokumentoitua ja niiden sisältämä tieto saataisiin tutkimuksen käyttöön. Useissa Euroopan maissa (kuten Norja, Tanska, Iso-Britannia, Alankomaat ja Belgia) laissa on määritelty tietty löytösyvyys, jota alemmas harrastajien ei tule kaivaa. Suomessa laki ei määrittele löytösyvyyttä tarkkaan, vaan esimerkiksi Museoviraston opas metallinetsijöille kehottaa lopettamaan kaivamisen, jos esine on maan pintakerrosta syvemmällä (Maaranen 2015: 22).

2.3.2 Ongelmia ja ratkaisupyrkimyksiä

Kaksi keskeistä suomalaisesta keskustelusta esiin nousevaa ongelmaa arkeologien ja metallinetsinnän harrastajien välillä ovat metallinetsinnän sopiva etäisyys tunnettuihin muinaisjäänneksiin ja se, lopetetaanko kaivaminen heti, kun jotain löytyy. Ammattiarkeologien näkökulmasta huolestuttavaa on, että kummassakin kohdassa käytännöt ovat tuntuneet vaihtelevan huolimatta siitä, että virallinen ohjeistus on olemassa. Esimerkiksi Ville Rohiolan (2014: 23) mukaan vuonna 2014 yli 60 prosenttia löytökokonaisuuksista koostui useammasta kuin yhdestä irtolöydöstä, jolloin löytäjä ei selvästikään ole lopettanut metallinetsintää ensimmäisen löydön jälkeen. Tässä on hyvä muistaa, että Museoviraston opas metallinetsinnän harrastajille ilmestyi vasta 2015. Sitä ennen ohjeistus on voinut vaihdella myös riippuen siitä, missä päin Suomea harrastaja toimi (A. Wessman, suullinen tiedonanto). Häkälä ja Sorvali (2017: 36) painottavat, että Muinaismuistolaissa kielletään enempi kajoaminen löytöpaikkaan, jos siellä on kiinteään muinaisjäänneeseen viittaavia merkkejä. Heidän mukaansa kiinteään muinaisjäänneeseen viittaavina merkkeinä voidaan maastossa havaittavien ilmiöiden lisäksi pitää myös sitä, että kohdetta ylipäätään pidetään tutkimukselle tai metallinetsinnälle otollisena (esim. kartta-analyysin tai läheisten tunnettujen muinaisjäänneiden perusteella). Tällöin metallinetsinnässä potentiaalisina pidetyt kohteet täyttäisivät lähes poikkeuksetta vaatimuksen kajoamisen lopettamisesta yhden muinaisesineen löydyttyä (Häkälä ja Sorvali 2017: 36).

Wessman et al. (2016: 94) toteavat artikkelissaan, että kun puhutaan irtolöytöjen ja esineiden etsimisestä, laajempi yleisö ei ole edelleenkään täysin tietoinen lain vaatimuksista. Häkälä ja Sorvali (2017: 38) kommentoivat Muinaistutkijassa 1/2017, etteivät ”metallinilmaisinharrastajat selvästikään aina noudata lain kirjainta nostaessaan löytöjä ylös maasta”, ja myös Tarja Knuutinen (2017: 7–8) nostaa ongelmista esille erityisesti yhteisten

pelisääntöjen puuttumisen. Vaikka harrastajien koulutus nähdään tärkeänä keinona ratkaista ongelmia, pelkkä tieto ei Häkälän ja Sorvalin (2017: 38, 40) mukaan aina riitä. Myös aktiiviset harrastajat, joiden tulisi tietää paremmin, voivat syyllistyä ”yli-innokkuuteen” löytöjen nostamisessa. Myös metallinetsinharrastaja Lasse Nyman (2017: 28) näkee ongelmaksi sen, etteivät löytäjät aina malta lopettaa ajoissa vaan jatkavat esineiden nostamista vaikka on ilmeistä, että kyseessä on kiinteä muinaisjäännös. Nymanin mukaan tämä on löytäjälle maastossa vaikea hetki, ja jos etsijöitä on useita, yli-innokkuuden vaikutus kertautuu ja kasvaa nopeasti (ks. tästä ilmiöstä myös Ferguson 2016: 123–4).

Tunnettujen muinaisjäännösten lain mukainen suoja-alue on 2 m, mutta Museovirasto suosittelee 200 metrin etäisyyden pitämistä. Tämä ei siis kuitenkaan ole lain vaatimus eikä sama 200 metrin suositus koske esim. maataloutta, joten kaikki metallinetsijöistä eivät hyväksy eivätkä noudata tätä (Wessman et al. 2016: 87). Suositus etsimisen välttämisestä 200 metrin säteellä tunnetusta muinaisjäännöksestä pyrkii ennaltaehkäisemään muinaismuistolain rikkomista, sillä mitä lähempänä muinaisjäännöstä löytö tehdään, sitä suuremmaksi muinaisjäännöslain rikkomisen riski kasvaa (ks. Rohiola 2014: 23). Liian lähellä tapahtuneesta etsinnästä on annettu rangaistus käräjäoikeudessa, kun vuonna 2018 Hartolan Kuukerinpellon rautakautiselta asuinpaikalta mm. soljen, riipuksen ja kaksi hopearahaa nostanut mies tuomittiin muinaismuistorikkomuksesta ja rakennussuojelurikoksesta 450 euron sakkoihin (Autio 2020). Päijät-Hämeen käräjäoikeus katsoi miehen turmelleen muinaisjäännöksen ja esineiden muodostamaa kokonaisuutta, eikä hän myöskään ollut toimittanut löytämiään esineitä Museovirastolle (Autio 2020).

Häkälä ja Sorvali (2017: 38) ovat sitä mieltä, että harrastajien väärin toimintatapoihin ei puututa, koska pelätään että nämä eivät enää tämän jälkeen ilmoittaisi löytöjään ollenkaan. Samantyyppistä suhtautumista on havaittu myös Norjassa (ks. Rasmussen 2014). Etsijöiden ja viranomaisten suhde on tärkeä tekijä metallinetsinlöytöaineiston muodostumisessa, ja se vaikuttaa siihen, mikä osuus löydöistä jää ilmoittamatta (Robbins 2012: 62–63, 110). Toisaalta sekä museoammattilaiset että harrastajat itse pitävät viranomaisten tehokasta puuttumista väärinkäytöksiin tärkeänä ja kannattavat rangaistavuuden kehittämistä (Nyman 2017: 28; Immonen & Kinnunen 2020: 17).

Metallinetsinharrastuksen kasvun harvinaisempaan mutta sitäkin ikävämpään varjopuoleen on luvaton kaivaminen. Suomessa näitä tapauksia tunnetaan muutamia 2010-luvulta, uusimpana Raaseporin linnan alueelta syksyllä 2017. Tällöin kävi ilmi, että linnan suojellulle

muinaisjäännösalueelle oli kaivettu yli 250 kuoppaa, ja alue oli systemaattisesti tyhjennetty metalliesineistä (Knuutinen 2017: 3–5). Tapauksesta käynnistettiin poliisitutkinta, ja se oli laajasti esillä mediassa sekä herätti paljon keskustelua myös yleisön keskuudessa. Raaseporin Slottsmalmenin luvatonta kaivelua käsitelleen internet-kommentoinnin perusteella voidaan tapauksesta kirjoittaneen Tarja Knuutisen (2017: 6) mukaan sanoa, että ”suurin osa metallinilmaisinharrastajista suhtautuu tunnettuihin muinaisjäännöksiin kajoamiseen negatiivisesti ja pelkää tällaisten tapausten vahingoittavan lain mukaisesti toimivien harrastajien mainetta ja johtavan harrastusta rajoittavaan lainsäädäntöön”.

Maalla oleviin kiinteisiin muinaisjäännöksiin kohdistuneita luvattomia kajoamisia 2010–2017 tutkineen Päivi Maarasen (2018) mukaan eniten ilmi tulleita kajoamisia tapahtui vuosina 2014–2015, sitten 2010. Pääosa kajoamisista tapahtui joko metsänkäytön (52 tapausta) tai metallinetsinnän (40 tapausta) yhteydessä, paljon kajoamisia liittyi myös maankäyttöön (37 tapausta). Vuonna 2010 yleisin laittoman kajoamisen syy oli metsänkäyttö, vuosina 2014–2015 taas metallinetsintä. Maakunnittain eniten kajoamisia ylipäättään tapahtui Uudellamaalla ja Lapissa, ja melko paljon Pohjois-Pohjanmaalla ja Hämeessä. Eniten kajoamisia metallinetsinnän yhteydessä taas tapahtui maakunnista Uudellamaalla ja Hämeessä. Osa on vahinkoja, osa (10 tapausta) taas katsottavissa tietoisiksi (kohteilla ollut esim. infotaulu tai ne on muuten merkitty maastossa). Erityisesti laittomia kajoamisia kohdistui keskiaikaisiin linna- ja kirkkopaikkoihin. Tieto luvattomista kajoamisista ei ole yleensä johtanut Maarasen mukaan suurempiin toimenpiteisiin. Melko usein (n. 20 tapausta) toimijaa on ohjeistettu oikeista toimintatavoista, ja lähes samassa määrässä tapauksia on asiasta tehty tutkintapyyntö. Metallinetsinnän yhteydessä tehdyistä luvattomista kajoamisista on tehty vähintäänkin kirjallinen selvitys tai kirjattu tapahtuma muinaisjäännösrekisteriin tai raporttiin. Tutkintapyyntö poliisille tehtiin näistä ainakin yhdeksässä tapauksessa. Metallinetsinnän yhteydessä sattuneesta kajoamisesta tehdään siis tutkintapyyntö todennäköisemmin kuin muiden kajoamistyyppien kohdalla. Toisaalta tapauksista ei ole tullut paljon tuomioita, vaan tutkinta on pääosassa tapauksia joko rauennut tai keskeytetty. (Maaranen 2018: 19–25.)

Hartolan tapauksen lisäksi myös Raaseporin luvaton kaivaminen päättyi oikeuteen. Alkuvuodesta 2020 Raaseporin tapauksesta nostettiin syytteet, joissa kahta miestä syytettiin törkeästä vahingonteosta ja törkeästä varkaudesta, ja kolmatta miestä laittomiin kaivauksiin liittymättömästä muinaismuistorikkomuksesta. Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus tuomitsi syyskuussa 2020 yhden tekijöistä, kolmekymppisen miehen, yhdeksän kuukauden ehdolliseen

vankeusrangaistukseen rakennussuojelurikoksesta ja kavalluksesta. Toisen, samalla rikosnimikkeellä syytetyn miehen osalta syytteet hylättiin. (STT 2020; Tiainen 2020.)

Keskeisiä ratkaisupyrkimyksiä metallinetsinnän esille nostamiin ongelmiin ja haasteisiin ovat kulttuuriperintöammattilaisten puolelta olleet harrastajien koulutus ja yhteistyö näiden kanssa. Edelläkävijänä yhteistyössä harrastajien kanssa on ollut Espoon kaupunginmuseo, joka aloitti ensimmäisen yhteistyöprojektinsa metallinetsijöiden kanssa vuonna 2012, ja solmi paikallisten harrastajien kanssa yhteistyösopimuksen 2015 (Wessman et al. 2016: 87–89). Espoon kaupunginmuseo onkin yksi esimerkki toimivasta yhteistyömallista, jossa harrastajat tekevät yhteistyötä tutkimuksessa ammattiarkeologien kanssa, mikä varmistaa löytöjen ja niiden kontekstitiedon valvotun talteenoton ja dokumentoinnin (Siltainsuu & Wessman 2014: 39, ks myös Modarress & Hakamäki 2019: 8–9).

Metallinetsinharrastajien koulutus on kulttuuriperintöammattilaisten näkökulmasta yksi tärkeimmistä keinoista vaikuttaa niin harrastajien asenteisiin kuin tiedon ja hyvien käytäntöjen levittämiseen eteenpäin koko harrastajakunnalle (Moilanen 2015: 6, ks. myös Modarress & Hakamäki 2019: 8). Esimerkiksi Turun työväenopistossa järjestettiin metallinetsijöille syksyllä 2015 arkeologi Ulla Moilasen vetämä kurssi, jossa käsiteltiin mm. harrastukseen liittyvää lainsäädäntöä, hyviä käytänteitä ja etiikkaa, Suomen esihistoriaa ja muinaisjäännöksiä sekä arkeologisen tutkimuksen perusteita (Moilanen 2015). Kurssin päätöksenä oli maakuntamuseon kanssa yhteistyössä tehty käytännön maastoharjoitus. Kurssi koettiin hyödylliseksi niin osallistujien kuin järjestäjien puolelta; sen tarkoituksena oli väärän toiminnan kitkeminen ja muinaisjäännösten suojelullisen aspektin avaaminen (Moilanen 2015). Viime aikoina ainakin Pirkanmaan maakuntamuseo on järjestänyt koulutusta harrastajille, viimeksi maaliskuussa 2020 (Pirkanmaan maakuntamuseo 2020). Tilaisuuden aikana jaettiin tietoa arkeologisesta kulttuuriperinnöstä ja siihen liittyvän metallinetsinnän toimintaperiaatteista ja hyvistä käytännöistä. Koulutuspäivän lopuksi osallistujat saattoivat halutessaan suorittaa tentin, jossa testattiin arkeologiaan liittyvää tietämystä. Tentin hyväksytysti läpäissyt sai metallinetsinnän harrastajan kortin, joka osoittaa kortin haltijan suorittaneen museoviranomaisen järjestämän kurssin ja läpäisseen siihen liittyvän tentin. Museon sivuilla on myös koulutuspäivään liittyvää oheismateriaalia, johon harrastajia kehoitettiin tutustumaan.

Tiedon välittäminen vaikuttaa edelleen olevan kulttuuriperintöammattilaisille suosituin tapa olla yhteydessä harrastajiin. Museoammattilaiset loivat vuoden 2019 kyselyn mukaan yhteyttä

harrastajiin ensi sijassa esitelmöimällä tai järjestämällä esitelmätilaisuuksia; neljännes vastaajista oli järjestänyt tutkimushankkeen harrastajien kanssa (Immonen & Kinnunen 2020: 16). Yhteistyö voi saada tutkimusprojektien lisäksi muitakin muotoja. SuALT (Suomen arkeologisten löytöjen linkitetty tietokanta) -projektissa on tehty yhteistyötä harrastajien kanssa eri tavoin: projektin yhteydessä on järjestetty tapahtumia harrastajille ja osallistuttu isoon metallinetsinmiittiin Mouhijärvellä (Wessman 2018). Lisäksi itse löytötietokantaa rakennetaan yhdessä tulevien käyttäjien kanssa (Wessman 2019; Wessman & al. 2019). Myös metallinetsinyhdistyksillä vaikuttaa olevan rooli kulttuuriperinnön suojelun edistämisessä. Immonen ja Kinnunen (2020: 18) toteavat, että kyselyjen perusteella yhdistysjäsenyydellä sekä yhdessä tai ilman arkeologeja järjestetyillä tempauksilla ja yhteistyöprojekteilla on selvästi positiivinen vaikutus löytöjen tunnistamiseen ja tietojen välittämiseen viranomaisille sekä alttiuteen olla yhteydessä museoihin. Heidän mukaansa tämä tukee aiempia havaintoja siitä, että harrastajien sitouttaminen arkeologiseen tutkimukseen ja kulttuuriperintötyöhön edistää normatiivisesti kestäväää kulttuuriperintöharrastusta.

Immosen ja Kinnusen (2017: 2, 16–18) mukaan viime vuosikymmenen aikana metallinetsijät ovat Suomessa muodostuneet omaksi kulttuuriperintöyhteisökseen, jolla on sen omat mielipiteet, sisäiset keskustelut sekä omat yhteenkuuluvuuden muodot. Immonen ja Kinnunen muistuttavat, että metallinetsinharrastajien yhteisö ei kuitenkaan ole homogeeninen, vaan se koostuu hyvinkin erilaisista ihmisistä omine käsityksineen ja mielipiteineen. Nämä erilaiset harrastajat määrittelevät identiteettiään metallinetsijöinä suhteessa tiettyihin keskeisiin kysymyksiin, joita ovat suhde institutionaaliin auktoriteetteihin (lainsäädäntö, kulttuuriperintöammattilaiset kuten museot ja arkeologit) sekä käsitykset siitä, millainen on ”hyvä” ja ”huono” metallinetsijä. Tästä näkökulmasta ei olekaan yllättävää, että väärinkäytökset ja nk. ”yöhaukat” (*nighthawking* -termi viittaa luvattomaan etsintään) ovat harrastajien keskustelussa paljon esillä, vaikka käytännössä laitton metallinetsintä ei vaikuta olevan suuri ongelma Suomessa.

Metallinetsinnän harrastajien ryhmän sisäinen yhtenäisyys ja toiminnan samankaltaisuus perustuu ja rakentuu siis Immosen ja Kinnusen (2017: 2, 16–18) mukaan suhteessa kulttuuriperintöön ja sitä määritellään suhteessa kulttuuriperintöammattilaisiin. Immonen ja Kinnunen esittävät myös, että arkeologien ei tulisi vain levittää tietoa lainsäädännöstä ja arkeologisen materiaalin tieteellisistä vaatimuksista, vaan sen sijaan pyrkiä tekemään kulttuuriperinnöstä laajemmin merkityksellistä suuremmalle yleisölle. Käytännössä tätä

tavoitetta voidaan toteuttaa eri tasoilla. Yksi mahdollisuus on sitouttaa harrastajia mukaan kulttuuriperinnön suojeluun. Tästä esimerkkeinä ovat metallinetsinharrastajien ja museoiden yhteistyöprojektit, joissa koulutetut harrastajat tekevät vapaaehtoistyönä alueiden inventointeja, etsien mahdollisia kohteita ja valvoen tunnettujen kohteiden tilaa (ks. esim. Rác 2017). Myös muut yhteisöarkeologiaprojektit, kuten Adoptoi monumentti (Pirkanmaan maakuntamuseo 2018), tarjoavat uusia lähestymistapoja osallistumiseen.

Kulttuuriperinnön käsite nähdään nykyään laajempänä kuin aiemmin (Immonen & Kinnunen 2020: 4–5), ja keskeiseksi on noussut osallisuuden (ja osallistumisen) käsite. Kulttuuriperintödiskurssia on perinteisesti hallinnut varsin suppea joukko ihmisiä ja organisaatioita (Enqvist 2016: 368). Tavallisilla kansalaisilla sekä ei-asiantuntijoilla ei ole Johanna Enqvistin (2016: 369) mukaan juurikaan valtaa tai mahdollisuuksia osallistua keskusteluun muuten kuin asiantuntijoiden ennalta määrittelemissä ja kontrolloimissa rooleissa ja tilanteissa: etupäässä yleisönä, tiedon vastaanottajina, asiakkaina tai vierailijoina. Metallinetsintä rikkoo tätä asetelmaa, sillä harrastuksessa ollaan suoraan kosketuksessa aineelliseen kulttuuriperintöön, ja harrastajat osallistuvat kulttuuriperintökeskusteluun myös aktiivisina toimijoina, joilla on omat näkemyksensä.

Jos kulttuuriperintöä ja sen vaalimista lähestytään ‘kulttuurisen kestävyyyden’ näkökulmasta, jolloin keskiöön nousevat enemmänkin kulttuuriset prosessit pelkkien yksittäisten elementtien (kuten muinaisjäännösten) sijaan, tällöin vaaliminen merkitsee Immonen ja Kinnusen (2020: 4–5) mukaan yhteisöllisyyden ja vastavuoroisuuden kasvattamista. Keskeiseksi kysymykseksi nousee, miten tukea muutosta niin, ettei se uhkaa jatkuvuutta mutta edistää kulttuuriperintöön osallistamista ja sen jakamista (Immonen & Kinnunen 2020: 5). Tällä hetkellä kulttuurisen kestävyyyden periaatteet eivät Immonen ja Kinnusen (2020: 19) mukaan vielä toteudu meillä, vaan viestintä kulttuuriperintöammattilaisten ja harrastajien välillä jää useimmiten yksisuuntaiseksi, ja kohtaamattomuuden ongelma on edelleen läsnä vuorovaikutuksessa. He painottavatkin kaksisuuntaisen kommunikaation merkitystä, sillä silloin kulttuurisen kestävyyyden periaatteet - yhteisöllisyys, moninaisuus ja jatkuvuus - toteutuvat paremmin ja vahvistavat yhteisiä merkityksiä ja arvoja, jotka ovat keskeisiä kulttuuriperinnön olemassaololle ja säilymiselle.

Metallinetsinharrastuksen suhde kulttuuriperintöön ja sen suojeluun hakee edelleen kaikkien osapuolten näkökulmasta toimivaa muotoa. Arkeologien esittämät huolenaiheet ovat vakavasti otettavia näkökohtia, joita ei tule sivuttaa, mutta toisaalta ei ole realistista odottaa, että

metallinetsinharrastajat lopettaisivat toimintansa kokonaan. Nykyiset lähestymistavat kulttuuriperintöön korostavat avoimuutta ja kansalaisten oikeutta olla vuorovaikutuksessa sen kanssa, ja mielestäni metallinetsinharrastus on yksi tapa tähän. Sen negatiiviset vaikutukset kulttuuriperintöön tulee kuitenkin pyrkiä minimoimaan - aivan kuin pyritään myös muun yhteiskunnan toiminnan (esim. rakentaminen) kohdalla. Uskon, että arkeologeilla ja muilla kulttuuriperintöammattilaisilla on tässä tärkeä rooli, jotta harrastajien toiminta voi saada kulttuuriperinnön kannalta mahdollisimman kestäviä muotoja. Yhteistyöllä ja avoimella kommunikaatiolla voidaan edistää vastuullista harrastamista.

2.4. Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät

Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät on rekisteröity yhdistys, joka on perustettu vuonna 2012. Yhdistykseen kuuluu kuusi metallinetsintää harrastavaa jäsentä, jotka ovat kaikki kotoisin Hämeestä: he ovat Reijo Hyvönen, Ossi Kupila, Pekka Kupila, Jussi Nieminen, Mikko Mäkelä ja Tomi Virtanen (Hämeen liitto 2019). Facebook-sivullaan yhdistys kertoo tarkoituksensa olevan edistää Suomen historian tutkimusta (KHME 2020), ja Janakkalan kunnan verkkosivulla (Janakkalan kunta 2020) ryhmää kuvaillaan seuraavasti:

“Historian harrastaminen ja tutkiminen, ennestään tuntemattomien muinaisjäännösten etsiminen, metallinilmaisinta ja muita apuvälineitä käyttäen. Yhteistyö ja sen kehittäminen arkeologian ammattilaisten kanssa, paikallishistorialuennot, metallinilmaisinharrastuksen esittely ja välineiden käytön opastaminen”.

Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden ryhmä sai alkunsa syksyllä 2012, kun kaksi metallinetsinharrastajaa sattui yhtä aikaa samalle janakkalalaiselle pellolle. Tutustuttuaan toisiinsa he alkoivat tehdä etsintäreissuja yhdessä. Pian mukaan tuli kolmas jäsen, joka oli myös kokenut alan harrastaja. Metallinetsinharrastajien internet-foorumin kautta ryhmään liittyi neljäs jäsen. Aktiivisesti toimiva ryhmä alkoi saada löydöillään mainetta, ja tätä kautta mukaan tuli harrastustaan aloitteleva viides jäsen. Näiden viiden paikallisen lisäksi ryhmään kuuluu yksi maakunnan ulkopuolella asuva etäjäsen, joka on yhden ryhmäläisen serkku. (Järvelä 2016.)

Etsintäkaudella K-HME:n jäsenet käyttävät harrastukseen noin 20 tuntia viikossa (Wessman *tulossa*). Ryhmän toimintaa tutkineen Anna Wessmanin (*tulossa*) mukaan harrastus on sen jäsenille elämäntapa, ja siitä voidaan käyttää termiä ‘*serious leisure*’ (ks. Stebbins 2007).

Tällöin harrastukseen käytetään paljon aikaa, ja se vaatii välillä sinnikkyyttä ja kestävyyttä (metallinetsinnän kohdalla näitä vaativat esim. huono sää ja löytöjen puuttuminen). Haastatteluissa jäsenet kuvasivat harrastustaan “koukuttavaksi” (Wessman *tulossa*).

Ryhmän toiminta on periaatteessa ympärivuotista. Maastotutkimuksia tehdään sulan maan aikaan, talvella kartoitetaan mahdollisia etsintäkohteita. Taustatutkimuksen tekemisessä jäsenet hyödyntävät mm. historiakirjallisuutta, vanhoja karttoja, laserkeilausaineistoja sekä paikallisten ihmisten tietoja. He ovat tehneet myös paljon yhteistyötä arkeologien kanssa. Ryhmän jäsenet ovat osallistuneet useiden löytämiensä muinaisjäännösten jatkotutkimukseen ja olleet arkeologien ja museoviraston apuna monissa inventoinneissa. (Järvelä 2016; Karvonen 2016; Hämeen liitto 2019.)

Kanta-Hämeen Menneisyyden Etsijät keskittyvät erityisesti myöhäisrautakauden esineistöön (Wessman *tulossa*). Yhdistyksen tunnetuin löytö on vuonna 2013 löytynyt nk. Janakkalan miekkamies (Janakkala Tupala 1000023057). Metallinetsinnässä löytynyt miekka paljastui paikalle kutsutun Museoviraston koekaivausryhmän tutkimuksessa osaksi keskiaikaista ruumishautausta. Haudassa oli noin vuonna 1300 kuollut vainaja, jonka hauta-antimiin kuului mm. kaksi miekkaa ja puukko (Vanhatalo 2019). Vainajaa vanhemmat viikinkiaikainen ja ristiretkiaikainen miekka ovat nykyään näytteillä Hämeen linnassa (Vanhatalo 2019; Oksala 2019). Otsikoihin ryhmä on päässyt myös mm. 2016 Hämeenkoskelta löytyneen, kaikkiaan yli 300 rahaa sisältäneen hopea-aarteen johdosta (Keski-Korpela 2016; Leinonen 2016).

Yhdistyksen toiminnasta on tehty YLE TV1:llä vuonna 2017 esitetty kahdeksanosainen dokumentaarinen realitysarja *Menneisyyden metsästäjät* (Yle Areena 2020). Sarja seuraa ryhmän toimintaa vuoden 2015 aikana, ja sen jaksoissa Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät käyvät mm. Laukon kartanossa Vesilahdella, Ahvenanmaalla ja Porvoossa. Vuonna 2019 Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät palkittiin Hämeen liiton kahden tuhannen euron arvoisella kulttuuristipendillä (Hämeen liitto 2019).

3. Teoria ja metodit

3.1 Käsitteet ja tutkimushistoria

Tässä luvussa käsitellään tutkimuskirjallisuuden avulla metallinetsintöiden tutkimuksen teoreettista taustaa ja määritellään tutkielman keskeisiä käsitteitä. Lisäksi käydään läpi aiheesta

tehtyä tutkimusta ja lähestymistapoja aineistoon ja sen analyysiin. Metallinetsinlöydöt on aineistoryhmä, jonka muodostumiseen vaikuttaa useita tekijöitä eri vaiheissa. Tämä erityisluonne on syytä ottaa huomioon tutkimuksessa, jotta aineistoa voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Seuraavissa osioissa tarkastellaan ensin irtolöydön käsitettä ja ongelmia, jotka liittyvät alkuperäisestä löytökontekstistaan irrotettujen objektien käyttöön tutkimusaineistona. Tämän jälkeen tutustutaan esimerkkeihin irtolöydöistä Suomessa tehdystä tutkimuksesta ja lopuksi käydään läpi metallinetsinlöytöjen yleisimpään löytökontekstiin, peltojen kyntökerrokseen, liittyviä keskeisiä kysymyksiä.

3.1.1 Irtolöydöt ja niiden arvo tutkimusaineistona

Irtolöydöiksi kutsutaan arkeologisia artefakteja, joiden “yhteyttä kiinteään muinaisjäännökseen ei ole voitu osoittaa, tai jonka alkuperäistä löytökontekstia ei tunneta” (Tieteen termipankki 2020a). Ville Hakamäen (2018: 20–21) mukaan irtolöydöiksi luokitellaan usein myös metallinetsijöiden tekemät löydöt, joilla ei ole löytöhetkellä havaittu selkeää yhteyttä johonkin arkeologiseen rakenteeseen. Löytökontekstin tarkempi selvittäminen vaatisi löytöpaikalla tehtäviä arkeologisia tutkimuksia, joille löytyy valtavan resurssipulan takia vain harvoin aikaa.

Irtolöydöt ovat perinteisesti löytyneet sattumalta, esimerkiksi maatalouden, maanoton, rakentamisen tai vastaavan, löytökontekstia tuhoavan toiminnan sivutuotteena (Hakamäki 2018: 29). Usein löytäjät eivät välttämättä ole olleet arkeologian ammattilaisia vaan paikallisia asukkaita ja/tai arkeologiasta kiinnostuneita kansalaisia. Metallinetsijät sen sijaan pyrkivät aktiivisesti löytämään esineitä (Wessman 2020: 96), on kyseessä sitten jonkun kadottaman modernin korun tai rautakautisten esineiden etsiminen. Irtolöytöihin liittyvän tiedon laatu ja määrä voi vaihdella hyvinkin paljon (ks. esim. Hakamäki 2018: 21, alaviite 3). Erityisesti vanhojen irtolöytöjen kohdalla dokumentointi voi olla hyvin puutteellista, jolloin löytöpaikan sijainti tiedetään vain kylä- tai kuntatasolla (Hakamäki & Kuusela 2013: 96), kun taas uudempien löytöjen löytöpaikka voidaan ilmoittaa tarkoilla GPS-koordinaateilla.

Vaikka termiä käytetäänkin melko yleisesti, ei irtolöytö ole käsitteenä ongelmaton. Sen merkitys on laaja ja epämääräinen, jonka vuoksi termin käyttöä on myös kritisoitu (ks. esim. Wessman 2016). Muinaismuistolaki ei puhu irtolöydöistä vaan käyttää termiä ‘irtain muinaisesine’ (Muinaismuistolaki 295/1963: luku 2), ja sama termi on käytössä myös

Museoviraston oppaassa metallinetsijöille (Maaranen 2015, 8). Tutkimuksessa irtolöydön rinnalla tai sen synonyyminä saatetaan käyttää myös termiä hajalöytö (ks. Hakamäki 2018: 21). Tieteen termipankin (2020) mukaan hajalöydöllä voidaan myös tarkoittaa muinaisesineeksi määriteltä artefaktia, jonka konteksti ei alun alkaenkaan ole kiinteä muinaisjäännös (esim. kätöt, tuluskivet tai hukkaan joutuneet verkonpainot). Selvyiden vuoksi suositellaan käytettäväksi ainoastaan termiä irtolöytö. Ville Hakamäki (2018: 20–21) toteaa, että irtolöytöjä ei ole käsitelty tutkimuksessa yhtä usein kuin muita arkeologisia aineistokategorioita. Hänen mukaansa irtolöydön käsitettä on tutkimuksessa usein käytetty työkaluna luokitellessa aineistoa, joka jää kontekstittomaksi ilman tarkempia löytökontekstia koskevia tutkimuksia, ja joka jää näin tyypillisen asuinpaikka-hautaus -dikotomian ulkopuolelle.

Koska irtolöytöjä ei yleensä pystytä suoraan liittämään mihinkään arkeologiseen kontekstiin, on niitä pidetty tutkimuksellisesti vähäarvoisempina kuin esimerkiksi kaivauslöytöjä, jotka on otettu talteen ja dokumentoitu löytöpaikallaan (ks. esim. Rankama 2009: 207–208; Knuutinen 2017: 6–7). Kontekstittomien esinelöytöjen tulkintaa on helposti laiminlyöty tai sitä ei ole pidetty tarpeellisena löytöjen “epäinformatiivisuuden” takia (Johanson 2006: 101). Irtolöydöt ovatkin vanhemmassa tutkimuksessa usein jääneet vähälle huomiolle, ja niitä on selitetty mm. sattumanvaraisella hukkaamisella, rituaaliuhrauksella tai kätkemisellä (Hakamäki & Kuusela 2013: 95, ks. tulkinnoista myös Johanson 2006: 101 ja Paavel 2017: 27).

Toisenlaisen näkökulman irtolöytöihin avaa esimerkiksi Kristiina Johanson (2006: 100–101), jonka mukaan myös elottomat esineet, jotka saavat merkityksensä vain ihmisten toiminnan, ajatusten ja havaintojen kautta, voivat oman “elämäkertansa” kautta itse asiassa tarjota paljon hyödyllistä materiaalia menneen rituaalisen ja päivittäisen elämän tarkasteluun. Vaikka yksittäiset irtolöydöt ovat arkeologille enemmän tai vähemmän kontekstittomia, kyseiset esineet on silti aikanaan mm. valmistettu, käytetty, muokattu ja tuhottu. Niillä on oma, ainutlaatuinen historiansa, joka liittyy esineen omistaneisiin ja/tai sitä käyttäneisiin ihmisiin. Voidaan kysyä, onko löytynyt esine aikoinaan hukattu, heitetty pois vai tietoisesti kätetty? Onko se ollut tarkoitus noutaa myöhemmin vai onko se uhrattu pysyvästi? Tarkastelemalla esineiden ulkonäköä (onko se esim. vahingoittunut, ehjä, rikottu, jne.), sekä löytökontekstia (asuinpaikka, hautaus, uhripaikka) ja maantieteellistä maisemaa josta ne on löydetty, voidaan siten päästä kiinni käsityksiin, jotka ovat vaikuttaneet siihen, miten esineet ovat siirtyneet osaksi arkeologista kontekstia.

Arkeologisessa keskustelussa on siis monia eri mielipiteitä irtolöytöjen tutkimuksellisesta arvosta. Ne voidaan nähdä pelkästään yksittäisinä esineinä, jotka alkuperäisestä kontekstistaan irrotettuina eivät enää tarjoa tutkijalle lisää tietoa, vaan jäävät irrallisiksi ja vähän arvostetuiksi museoesineiksi. Tätä näkökulmaa on tosin alettu kyseenalaistaa esim. esineen elämäkertatutkimuksella (ks. Bjørnevad et al. 2019). Vastakkaisen näkemyksen mukaan irtolöydöt voivat tuottaa arvokasta arkeologista tietoa vaikka niiltä puuttuukin selkeä konteksti (ks. esim. Dobat 2013: 708; Wessman 2016: 25). Esimerkiksi irtolöytöjen tarkastelu maiseman kontekstissa voi kertoa ihmisten tietoisesta toiminnasta (Paavel 2017: 39). Myös arkeologian tutkimuksen yleisesityksessä *Johdatus arkeologiaan* -teoksessa luvussa 5.3.2 ‘Esineet kaivaus- ja irtolöytöinä’ todetaan, että “Vaikka irtolöydöiltä puuttuu selkeä arkeologinen konteksti, löytöpaikan sijainti, maasto ja maankäytön historia antavat niillekin yhteyden menneisyyden ympäristöihin ja tapahtumiin.” (Suhonen 2009: 142.)

Vaikka alkuperäisen kontekstin puuttuminen sekä löytöjen sijaintitietojen ja ajoitusten ongelmat ja puutteet vaikuttavat tulkintamahdollisuuksiin rajoittavasti, ovat irtolöydöt silti todisteita ihmistoiminnasta tietyssä ympäristössä. Tarkastelemalla irtolöytöjen löytöpaikkoja ja niiden konteksteja laajemmassa ympäristössään voidaan löytää uusia lähestymistapoja alueiden muinaishistorian tutkimiseen. Keskustelua irtolöydöistä voidaan verrata keskusteluun pintamaan koneellisesta poistosta kaivauksilla. Tämä metodi tuli suosituksi esim. Norjassa 1980- ja 1990-luvuilla peltoasuinpaikkakohteilla (Fredriksen 2019: 70, ks myös Lewis 2016: 131). Keskeiseksi nousivat pinnan alla säilyneet rakenteet ja kokonaiskäsitys asuinpaikasta (Fredriksen 2019: 70). Samalla haluttiin irtautua käsityksestä, että kaikki löydöt ja havainnot olivat yhtä tärkeitä, ja pyrkiä eroon aiemmasta tavasta keskittyä esineiden pelastamiseen (Fredriksen 2019: 70). Pintamaan koneellista poistoa on nykyään taas kritisoitu juuri irtainten muinaisesineiden häviämisen takia, varsinkin kun tällaisilla kohteilla pääosa esinelöydöistä on usein kyntökerroksessa eikä alempien rakenteiden yhteydessä (Fredriksen 2019: 70 ja viitteet).

3.1.2. Tutkimushistoriaa ja pelto löytökontekstina

Irtolöytöjä on käytetty tutkimusaineistona usein silloin, kun muuta arkeologista aineistoa ei ole ollut saatavilla. Myös paikallinen tutkimustilanne voi vaikuttaa siihen, millaista arkeologista aineistoa hyödynnetään tutkimuksessa. Esimerkiksi Pohjois-Suomen alueen uskottiin pitkään olleen rautakaudella asumatonta, sillä sieltä ei tunnettu aikakauden kohteita ennen kuin 1980-

ja 1990-luvuilla tutkittiin ensimmäiset hautaukset Pohjois-Pohjanmaan rannikolta. Ville Hakamäki ja Jari-Matti Kuusela käsittelevät artikkelissaan (2013) Pohjois-Suomen alueelta tunnettua irtolöytöaineistoa ja niiden löytöpaikkoja sekä topografisesta että taloudellis-antropologisesta perspektiivistä. Hakamäki ja Kuusela ottivat lähtökohdakseen hypoteesin, että irtolöydöt eivät sijaitse ”tyhjässä” ympäristössä, vaan niiden ympäristö on monimuotoinen sekoitus topografisia maamerkkejä ja arkeologisia kohteita. Metallikautisia irtolöytöjä ja niiden levintää analysoimalla Hakamäki ja Kuusela osoittavat, että metallikautiset löytöpaikat eivät suinkaan sijainneet asumattomassa erämaassa, vaan olivat osa ihmistoiminnan jatkumoa kivikaudelta historialliselle ajalle. Väitöskirjassaan (2018) Hakamäki vahvistaa, että metallinetsinlöytöjen löytöpaikoilla tehdyt kaivaustutkimukset tukevat tätä käsitystä.

Samalla tavalla kuin pohjoisessa Suomessa, kiinteiden rautakautisten muinaisjäännösten puuttuminen tulkittiin pitkään myös Espoon alueella merkiksi asumattomuudesta. Metallinetsijöiden vuoden 2012 jälkeen tekemät rautakautiset esinelöydöt osoittavat kuitenkin alueella olleen asutusta koko rautakauden ajan, jo ennen ruotsalaisen uudisasukkaiden saapumista keskiajan alussa. Espoon esimerkki osoittaa Anna Wessmanin (2016) mukaan, että metallinetsijöiden arkeologeihin verrattuna ennakkoluuloton asenne voi osoittautua hyvin hedelmälliseksi. Kyntökerroksesta tehdyt löydöt ovat usein indikaattoreita siitä, että paikalla sijaitsee muinaisjäännöskohde. Uudet löydöt voivat lisäksi antaa tärkeitä kronologisia ja sosioekonomisia vihjeitä arvioitaessa tietyn kohteen historiaa: niiden avulla voidaan saada tietoa niin kohteen ajoituksesta kuin funktiosta. Jo esineiden löytyminen alueelta todistaa asutuksen olleen jatkuvaa koko rautakauden ajan. Vaikka niiden konteksti olisikin sekundäärinen, ne todistavat että ainakin löytöpaikan lähellä on ollut asutusta tai kalmisto. Näin uusia löytöjä voidaan hyödyntää myös tulevan arkeologisen tutkimuksen suuntaamiseen. (Wessman 2016: 17, 25–26.)

Suuri osa metallinetsinnästä keskittyy pelloille, niin muualla maailmassa (Dobat et al. 2020: 11) kuin myös Suomessa (Rohiola 2014: 21). Viljellyillä pelloilla kyntäminen nostaa esineitä pintaan, ja siksi peltokohteiden löydöt tulevat usein nimenomaan kyntökerroksesta, ei niinkään varsinaisesta kulttuurikerroksesta (Wessman 2016: 25–26). Norjalainen Caroline Fredriksen (2019: 65) nimittääkin metallinetsinlöytöjä ”kyntökerroslöydöiksi”. Vaikka löydöt ovat näin irronneet alkuperäisestä kontekstistaan, nykyään ollaan sitä mieltä, että myös näitä peltojen muokkaus- eli kyntökerroksesta tulevia löytöjä voidaan yhdistää kyntösyvyyden alla säilyneisiin rakenteisiin (Dobat 2013: 707–708, Wessman 2016: 26).

Keskeinen kysymys pelloilta löytyneiden metallinetsinlöytöjen kohdalla on, mitä kyntökerroksen esineet oikeastaan edustavat: ovatko ne vain sattumanvaraisesti hukattuja esineitä vai arkeologisen kohteen osia (Gundersen 2019: 130 ja viitteet)? Metallinetsinlöytöjen arkeologinen arvo nähdään yleensä olevan siinä, että ne edustavat jotain enemmän kuin esineitä itsessään. Näin irtolöytö voi olla satunnaisesti hukatun esineen lisäksi merkki esimerkiksi asutuksesta, markkinapaikasta, hautapaikasta tai muunlaisesta arkeologisesta kohteesta. Ongelmaksi nousee Jostein Gundersenin (2019: 130) mukaan rajanvedon vaikeus näiden välillä, sillä aina ei ole helppoa määritellä, milloin löytö on pelkkä yksittäinen esine ja milloin se taas on osa monitahoisempaa kokonaisuutta. Seuraavaksi syvennyttään tarkemmin metallinetsinlöytöjen yleisimmän löytökontekstin, eli peltöjen kyntökerroksen, erityispiirteisiin.

Esineiden levintään kyntökerroksessa vaikuttavat osaltaan prosessit, joiden tuloksena esineet päätyvät maahan. Mogens Bo Henriksen (2016: 71) jaottelee nämä depositionaaliset prosessit seuraavaan viiteen ryhmään:

1. Ajan mittaan tapahtunut satunnainen hukkaaminen (syynä esim. ihmisten liikkuminen, toiminta ja oleskelu tietyllä alueella). Esineiden levintä voi ilmentää alueita, joille toiminta on keskittynyt, ja näiden paikkojen vaihtelua ajan mittaan. Tässä tapauksessa löydöissä on laaja valikoima eri esinetyyppejä, erityisesti pukeutumiseen liittyviä esineitä. Materiaalille on tyypillistä suuri ajallinen levintä ja esineiden kulumisasteen vaihtelu.
2. Korkean lyhytaikaisen aktiviteetin seurauksena tapahtuneet satunnaiset hukkaamiset: esimerkiksi intensiivinen kauppa- tai käsityötoiminta (voi olla toistuvaa, kuten markkinapaikoilla) tai taistelu. Esineet ovat hukkuneet tai rikkoutuneet toiminnassa, joka on ollut keskittynyttä tai erikoistunutta, sekä ajaltaan lyhyempikestoista mutta intensiivistä. Löytömateriaalissa näkyy tyypillisesti erikoistunut tyyppijakauma (vallitsevana on joku tietty esinetyyppi, esim. rahat tai valujätteet).
3. Yksittäinen toiminta: esineet edustavat yhtä tapahtumaa, kuten hautaus tai kätkeminen. Löydön luonteesta riippuen se voi kuvastaa tiettyä ajallista levintää tai mahdollisesti

rajattujen esinetyyppien kokoelmaa.

4. Toistuvia deponointeja yhdellä paikalla tai alueella: löytöateriaali edustaa esineitä, jotka ovat joutuneet maahan joko yhdellä kerralla tai pienemmissä osissa pidemmän ajan kuluessa rajoitetulla alueella, tyypillisesti rituaalisten toimintojen yhteydessä (esim. rakentaminen, hautaus, kulttipaikka). Esinekokonaisuus voi olla epätyypillinen, ja ajallinen levintä voi olla niin lyhyt kuin pitkäkin.
5. Sekundäärinen maahan joutuminen ja tahallinen ”saastuttaminen”: esineet ovat voineet joutua maahan sekundäärisesti joko tahattoman (lannoitus, täytemaa) tai tahallisen (esineet asetettu maahan joko huomion tai taloudellisen hyödyn saamiseksi) toiminnan seurauksena. Esineet ja niiden ajallinen levintä voivat olla hyvin poikkeavia ympäristössään (esim. eksoottisia esineitä tai kopioita).

Erityisesti löytörikkailta kohteilla on todennäköistä, että löytöjen kertymään on vaikuttanut useamman tyyppisiä prosesseja, ja näiden tulkitseminen voi olla haastavaa. Jos kyntökerroksen esineiden (tai rakenteiden tai kyntökerroksen alta löytyneiden esineiden) välille voidaan löytää yhteys, se voi heijastaa samanaikaisuutta. Samanaikaisuus voi olla asteeltaan vahvempaa (esim. saman esineen osien löytyminen eri kerroksista) tai heikompaa (esineiden muoto tai koristelu ovat samanlaisia), ja yleisesti sen määrittäminen vaikeutuu sitä mukaa, mitä intensiivisempää ja pitkäkestoisempaa paikalla tapahtunut aktiviteetti on ollut. (Henriksen 2016: 71–73; Trier Christiansen 2020: 6.)

Maahan joutumisen jälkeen esineen säilymistasoon ja sijaintiin alkavat vaikuttaa postdepositionaaliset prosessit. Säilymiseen vaikuttavat sekä esineen itsensä fyysiset ominaisuudet että ympäristön fysiokemikaaliset olosuhteet, kuten esimerkiksi maaperän happamuus tai happipitoisuus sekä lämpötilanvaihtelut (Robbins 2014: 27). Esineet voivat hajota osiin jo alkuperäisessä kontekstissaan pintamaan alla erilaisten voimien (esim. maanpaine, eläinten tai koneiden toiminta) vaikutuksesta, ja kyntökerrokseen nousemisen jälkeen tämä rikkoutumisprosessi kiihtyy, erityisesti mekaanisen vaikutuksen ja kemiallisten lannoitteiden käytön seurauksena (Henriksen 2016: 75–76; Robbins 2014: 29, ks tästä lisää Haldenby & Richards 2010 ja Noble, Lamont & Masson-Maclean 2019). Tämä vaikuttaa myös esineen tieteelliseen arvoon. Luonnollisen eroosion lisäksi myös viljelyyn liittyvä (erityisesti

intensiivinen ja lyhyin aikavälein toistuva) maanmuokkaus aiheuttaa esineiden liikkumista lähtöpaikastaan niin horisontaalisesti kuin vertikaalisesti (Robbins 2014: 29–30; Henriksen 2016: 75–6, 80 ks. myös kuva 11 s.81). Horisontaaliseen liikkuvuuteen, eli esineiden mobiliteettiin, vaikuttaa mm. pellon kyntösuunta (ja siinä mahdollisesti tapahtuneet muutokset) (Henriksen 2016: 75–77).

Esineiden mobiliteetti lisääntyy ajan kuluessa, ja ne voivat liikkua pitkiäkin matkoja alkuperäisestä lähtöpaikastaan. Yksi tyypillinen ongelma esimerkiksi kätkölöytöjen kohdalla on, että yksittäiset esineet ovat voineet siirtyä pitkiäkin matkoja pois pääkeskittymän luota. Levintään voi vaikuttaa kyntämisen lisäksi myös karhitseminen ja kylväminen. Koneiden piikkeihin voi tarttua esineitä ja esim. karhi voi siirtää isompia maamassoja mukanaan. Pellon maalaji, viljelykasvi ja -tapa sekä töissä käytetyt koneet (ja näiden mahdolliset muutokset), sekä ojitukset ja muut mahdolliset maansiirtotyöt vaikuttavat kaikki osaltaan siihen, millaiseksi esineiden levintä muodostuu. Myös eroosio ja muut luonnolliset postdepositionaaliset tekijät voivat olla osaltaan vaikuttamassa levintään. (Henriksen 2016: 82–83, ks. myös Robbins 2014: 29–30, Daubney 2015: 14–15, 73–87 ja Trier Christiansen 2020: 5–6.)

Horisontaalinen leviäminen pellossa tapahtuu pääasiallisesti kyntösuunnan mukaisesti, ja tämän johdosta esineiden levintä saa tyypillisesti melko venytetyn muodon. Kätkölöytöjen levintä muistuttaakin usein ovaalia, ja esineet ovat voineet levitä laajalle alueelle, riippuen siitä, miten kauan ne ovat olleet kyntökerroksessa. Suuret esineet liikkuvat tyypillisesti enemmän kuin pienet. Käytännön kokeissa on tullut ilmi, että esineet voivat liikkua kyntökerroksessa noin viisi (tai ylikin) metriä vuodessa, ja ajan mittaan niiden levinnästä tulee yhä hajanaisempi. Löytöjen levintää analysoimalla voi kuitenkin olla mahdollista paikallistaa kätkön alkuperäinen paikka, sillä esineiden levinnän keskus säilyy lähellä alkuperäistä sijaintia. Näin ollen levinnästä voi olla mahdollista hahmottaa keskittymiä, ja löytää aihetodisteita esineiden välisten horisontaalisten, ja myös vertikaalisten, suhteiden puolesta. (Henriksen 2016: 78–81; Robbins 2014: 30; Daubney 2015: 83–86.)

Yksi esimerkki kätkölöydön hajoamisesta pellon kyntökerroksessa on Mikkelin Orijärven Kihlinpelto ja sieltä löytynyt hopea-aarre, jota Riku Mönkkönen (2008) käsittelee osana pro gradu -tutkielmaansa. Kihlinpellon rautakautinen asuinpaikka- ja muinaispeltokohde tutkittiin vuosina 1999–2006. Kohteesta löytynyt hopea-aarre sisältää 144 hopearahaa ja muutaman hopeaesineen kappaleen, ja se ajoittuu noin vuoteen 1000 jaa. Kahta poikkeusta lukuun ottamatta aarteen osat ovat löytyneet modernista peltokerroksesta tai kerroksista, joissa on

havaittavissa modernin kynnön jälkiä. Hopea-aarten osat on otettu talteen tarkkuudella, joka mahdollistaa löytöaineiston pistemäisen levinnän tarkastelun. Löydöille on laskettu laskennallinen keskiarvopiste (*mean centre*), ja sen ympärille piirretyn ympyrän sisälle jää kaksi kolmasosaa aarteesta. Ympyrän sädettä kutsutaan standardietäisyydeksi, ja Kihlinpellon tapauksessa tämä standardietäisyys keskiarvopisteestä on hieman alle 5,5 metriä. Kauimpana olevat aarten osat taas löytyivät yli 30 metrin etäisyydeltä laskennallisesta keskipisteestä. Hopea-aarten levinnän alkuperäinen pinta-ala on siis moninkertaistunut, ja osa kappaleista on kulkeutunut kauas alkuperäisestä sijainnistaan. Yli 60 prosenttia löydöistä on kuitenkin pysynyt oletetun lähtöpisteen välittömässä läheisyydessä, ja aarteesta on siten mahdollista hahmottaa pelto-olosuhteisiin nähden melko selkeä keskittymä. Tämä osoittaa Mönkkösen mukaan, että myös ne kerrokset, joihin on kohdistunut kaikkien suurin viljelyyn liittyvän maanmuokkauksen aiheuttama mekaaninen kulutus ja horisontaalikuljetus, eivät ole täysin menettäneet arkeologista informaatioarvoaan. (Mönkkönen 2008: 2–3, 58–62.)

Tarkan löytöpaikan ilmoittamisella on siis erityisesti merkitystä peltokontekstissa, vaikka konteksti on sekoittunut. Ilman tarkkaa yksittäisten esineiden sijainnin mittausta on Henriksenin (2016: 83–84) mukaan mahdotonta valottaa postdepositionaalisia prosesseja, ja ilman käsitystä näistä on mahdotonta esittää uskottavia argumentteja esineiden horisontaalisista tai vertikaalisista suhteista. Tärkeää olisi myös, että etsijät dokumentoisivat tarkan sijainnin lisäksi metadataa, kuten esim. tieto viljelyteknisistä olosuhteista. Tällöin voi olla mahdollista analysoida kohdetta jopa yksityiskohtaisesti. Metallinetsinlöytöjen levintää voidaan kuitenkin hyödyntää myös silloin, kun aineisto ei täytä kaikkia näitä kriteerejä. Löytöjen levintä voi antaa viitteitä ihmistoiminnasta yleisemmällä tasolla, kuten esimerkiksi asutuksen sijoittumisesta ja peltojen viljelykäytöstä (Trier Christiansen 2020) tai sotajoukkojen liikkeistä (van der Veen 2018).

3.2 Metallinetsinlöydöt arkeologisena tutkimusaineistona

3.2.1. Aineiston erityispiirteet ja sen muodostumiseen vaikuttavat tekijät

Metallinetsinlöydöt muodostavat nopeasti kasvavan ja paljon mahdollisuuksia tarjoavan aineistoryhmän, mutta sen erityispiirteiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta dataa voidaan

käyttää tehokkaasti (Brindle 2014: 3). Metallinetsinlöydöt eivät ole suora kuva menneen ajan materiaalisesta todellisuudesta, vaan monien muodostumisprosessien lopputulos (Trier Christiansen 2016: 25). Löytöaineiston muodostumiseen on vaikuttanut useita eri prosesseja niin ennen löydön maahan joutumista kuin sen jälkeenkin (ks.esim. Robbins 2012: 25–27). Esimerkiksi *Portable Antiquities Scheme*:en (PAS) koottu tieto eroaa Tom Brindlen (2014: 1–3) mukaan kaivauslöydöistä siinä, että tutkijalla on hyvin vähän kontrollia datan sisällön tai laadun suhteen. Tietokannassa oleva aineisto on koottu epäsystemaattisesti ja löytöihin liittyvän tiedon taso voi vaihdella; lisäksi löytöjä ei voida enää sitoa niiden alkuperäiseen kontekstiin. Kaikki nämä tekijät vaikuttavat siihen, millaiset mahdollisuudet tutkijalla on tehdä luotettavia tulkintoja datan perusteella.

On hyvä muistaa, että arkeologinen löytöaineisto (*archaeological record*) on pelkästään meille säilynyt osa aikansa materiaalisesta kulttuurin kokonaisuudesta, ja tutkimusaineisto on puolestaan tästä vain se osa, joka on löydetty ja tallennettu ja näin analysoitavissa (Robbins 2012: 24). Pre- ja postdepositionaalisten prosessien lisäksi valikoitumista tapahtuu myös löytöjä talteen otettaessa ja kokoelmiin lisättäessä. Esimerkiksi pintapoiminnassa löytöjen talteenottoon vaikuttavia tekijöitä ovat mm. sää ja poimijoiden kokemus, kun taas arkeologisilla kaivauksilla tehdään valintoja esim. löytöjen talteenoton tarkkuudessa (seulominen, dokumentointitarkkuus) (Robbins 2012: 37, 40, 42). Löydettyjen esineiden kohdalla kysymys on puolestaan mitkä löydöt otetaan talteen ja ilmoitetaan viranomaisille. Mitkä näistä puolestaan lisätään osaksi arkeologisia kokoelmia? Mikä koetaan turhaksi, mikä arvokkaaksi? Entä onko aineisto tutkijan saavutettavissa?

Löytöjen levintää tutkittaessa on otettava huomioon, että siihen vaikuttavat valinnat, joita aineiston muodostamiseen vaikuttavat henkilöt tekevät. Katherine Robbins on tutkinut väitöskirjassaan (2012: 26–27) PAS-aineiston muodostumista ja otosharhan eli vinoumien (*sampling bias*) vaikutusta dataan. Robbins nostaa esiin seitsemän eri vaihetta, joissa vinoumia voi syntyä. Nämä ovat *burial/loss*, *preservation*, *survival*, *exposure*, *recovery*, *reporting*, ja *recording*, eli haudaus/kadottaminen, säilyminen, selviytyminen, paljastuminen/havaittavuus, talteenotto, ilmoittaminen ja kirjaaminen. Kun neljä ensimmäistä kohtaa koskevat kaikkea arkeologista aineistoa, ovat kaksi viimeistä vaihetta, eli ilmoittaminen ja kirjaaminen, erityisesti harrastajien keräämän aineiston erityispiirteitä.

Robbins (2012: 99–100, 193–194, 246–247) nostaa esille vinoutumien havaitsemiseksi kolme keskeistä kohtaa, joihin tutkijan tulee kiinnittää huomiota: tutkimusalue, löytöjen talteenotto ja

tietokantaan liittyvät ilmoitus- ja tallennuskysymykset. Ensinnäkin löytöjen levintään vaikuttaa lähtökohtaisesti jo se, missä on ylipäättään mahdollista etsiä (maantieteelliset rajoitteet, kuten vesistöt tai rakennettu ympäristö), sekä millä alueilla on sallittua etsiä (maanomistajan lupa, suojellut muinaisjäännökset). Toinen levintään vaikuttava tekijä on löytöjen talteenoton tarkkuus. Koko alueen analysointiin vaikuttaa suuressa mittakaavassa myös se, miten intensiivisesti eri kohteilla on etsitty. Esimerkiksi löytöriikkaat kohteet voivat vääristää levintää, kun toiminta keskittyy niille, eivätkä vähälöytöiset alueet taas tule tutkituksi yhtä kattavasti (Dobat 2013: 717).

Pienemmässä mittakaavassa taas on Robbinsin mukaan tärkeä ottaa huomioon, onko löytöaineistoon kohdistunut valikointia etsijöiden toimesta. Esimerkiksi metallinetsijöille on tyypillistä keskittyminen vain jalometalleihin ja pronssiesineisiin ja rautasignaalien huomiotta jättäminen. He voivat myös keskittyä vain tietyn aikakauden tai esinetyypin löytöihin. Esimerkiksi rautakauden esineitä etsivä harrastaja voi jättää uudemmat löydöt paikalleen, tai suosia koruja muiden esinetyyppien kustannuksella. Myös harrastajan tyyppi ja etsintäkerran luonne voivat vaikuttaa löytöjen levintään. Esimerkiksi etsintämiitit (eng. *rallies*), joissa useita harrastajia kokoontuu etsimään tietylle alueelle tiettynä aikana, voivat nostaa tämän etsintäpaikan löytötiheyttä suhteessa muihin alueisiin. Kolmanneksi Robbins nostaa alueelliset tekijät, jotka voivat vaikuttaa siihen, miten paljon löytöilmoituksia saadaan tietoon ja tallennettua järjestelmiin. Tällaisia ovat mm. harrastajien suhde viranomaisiin ja viranomaisten resurssit löytöjen käsittelyyn. (Robbins 2012: 99–100, 193–194, 246–247.)

Metallinetsinlöytöjen levintää tutkiessa tulee näin ollen ottaa huomioon aineiston ja tutkittavan alueen luonne, sekä tutkimuksessa käsiteltävän ajan ja paikan skaala. Esimerkiksi datan vinoumat ja trendit tulevat Adam Daubneyn (2015: 348–49) mukaan enemmän näkyville riippuen siitä, millä ajan ja paikan skaalalla dataa tarkastellaan. Brindle (2014: 4–7) toteaa, että PAS-datan saatavuuteen vaikuttavat mm. niin alueellinen maankäyttö kuin historiallinen suhde harrastajien ja arkeologien välillä. Tulkinnan yksi keskeinen haaste onkin siis miten paljon vaihtelu datan levinnässä heijastaa varsinaista muinaista ihmistoimintaa (kuten asutusta) eikä moderneja löytöjen tekemiseen ja talteenottoon vaikuttavia tekijöitä (Brindle 2014: 7, ks. myös Robbins 2012: 236).

3.2.2 Metallinetsindata tutkimuskäytössä

Brindle mainitsee kolme pääasiallista tutkimussuuntaa, joissa PAS-dataa voidaan käyttää tietyn aikakauden tutkimuksessa. Ensimmäinen on yksittäisten esinetyyppien tutkimus, toinen maiseman käytön tutkimus mikro- ja makrotasolla (*landscape archaeology*) ja kolmas kohteiden luonnehdinta. PAS-datan vahvuuksia on hänen mukaansa sen maantieteellinen laajuus sekä käytettävyys eri analyysitasoilla: makrotasolla voidaan tutkia maankäyttöä laajalla alueella, mikrotasolla taas toiminta-aktiivisuutta yksittäisten kohteiden ympärillä. Makrotasolla dataa voidaan siis käyttää esim. asutuksen tutkimiseen, mikrotasolla taas yksittäisten kohteiden kronologian ja käyttötarkoituksen tarkempaan selvittämiseen. Lisäksi sitä voidaan hyödyntää potentiaalisten kohteiden tunnistamisessa. (Brindle 2014: 10–11, 17.)

Esimerkiksi Tanskassa pienet metallilöydöt ovat osoittautuneet hyviksi pintaindikaattoreiksi metallirikkaiden aikakausien (rautakausi, keskiaika) asuinpaikkojen havaitsemisessa (Trier Christiansen 2016: 24). Metallinetsintä toi esiin uuden kuvan Tanskan aiemmin huonosti tunnetusta varhaiskeskiaikaisesta asutuksesta, ja se on muuttanut huomattavasti käsitystä yhteiskunnan kehityksestä ja sosiopoliittisesta yleisrakenteesta rautakaudella ja keskiajalla (Dobat 2013: 706–707, Trier Christiansen 2016: 23–24). Asutuksen ja sosiaalisten rakenteiden lisäksi muita mahdollisia tutkimuskohteita ovat esimerkiksi keskiaikaiset markkinapaikat ja ihmisten liikkuminen (Oksanen & Lewis 2015). Eljas Oksanen ja Michael Lewis (2015) ovat saaneet näistä uutta tietoa yhdistämällä paikkatietanalyysin ja PAS:iin ilmoitettujen metallinetsinlöytöjen tutkimuksen. Tämä lähestymistapa hyödyntää laajoja aineistoja (nk. *big data*) ja tarjoaa mahdollisuuden tarkastella ilmiöitä suuremmassa mittakaavassa. Metallinetsinlöydöt tarjoavat mahdollisuuden päästä käsiksi myös sellaisiin ihmistoimintoihin, joista ei jää pysyviä jälkiä maahan. Kohteilla, joilla ei ole säilynyt konteksteja kyntökerroksen alla, kyntökerros ja sen löydöt voivat olla ainoa niistä jäljellä oleva osa (Fredriksen 2019: 76). Suomessa yksi tällainen haavoittuva muinaisjäännöstyyppi on polttokenttäkalmistot, jotka tuhoutuvat helposti kyntämisen seurauksena, ja peltoon leviävät esineet ovat käytännössä ainoa indikaattori paikalla olleesta kalmistosta (A. Wessman, suullinen tiedonanto).

Metallinetsinaineiston muodostumiseen ja koostumukseen voivat siis vaikuttaa ainakin seuraavat tekijät: etsijöiden toiminta (päätökset missä etsitään, miten kauan, millä metodeilla; mitä löytöjä nostetaan, miten ne dokumentoidaan ja raportoidaan); käytetty tekniikka, sää- ja ympäristöolosuhteet (etsintähetken säätila, etsintään käytetyt laitteet, etsintäpaikan maaperä ja muut luonnonolosuhteet, maasto ja alueen maankäyttö); vallitseva lainsäädäntö ja harrastajien toimintatavat (esim. rauhoitetut kohteet, viranomaissuosituksot, maanomistajan luvan

saaminen) sekä suhteet viranomaisiin ja/tai arkeologeihin (löytöjen ilmoittaminen ja sen tarkkuus, yhteistyöhalukkuus).

Myös löytöjen materiaali on yksi vaikuttava tekijä. Kuten nimenkin perusteella voidaan arvata, ovat muut kuin metalliset löydöt tässä aineistossa harvinaisia, ja myös metallin laji (rauta, pronssi, hopea, kulta jne.) voi vaikuttaa niin löytöjen havaitsemiseen kuin etsijän päätöksiin tutkia signaali. Tyypillistä on, että etsijät jättävät rautaesineet huomioimatta (ks. esim. Fredriksen 2019: 70; Trier Christiansen 2016: 26). Syynä tähän on paljolti modernin rautaromun yleisyys sekä se, että rautaesineet ovat harvoin ajoitettavissa (Trier Christiansen 2016: 26). Yksi yleisimpiä löytömateriaaleja on kuparisekoite (Trier Christiansen 2016: 26). Suomessa löydöt ovat tyypillisesti rautavalmisteisia tai kuparisekoitteisia, mikä asettaa löytöjen säilymiselle omat haasteensa (Rohiola 2014: 22). Konservoitavien löytöjen määrän - ja samalla tästä johtuvien kulujen - kasvu onkin ollut yksi metallinetsinharrastuksen suosion viranomaisille heittämistä haasteista (ks. esim. Knuutinen 2017).

Trier Christiansen (2016: 27) huomauttaa, että hänen tutkimallaan Limfjordin alueella Tanskassa löytöaineisto on muovautunut sen mukaan, että etsijöiden pääasiallisena tavoitteena on ollut löytää hyvin ajoitettavia, usein kauniita ei-rautaisia esineitä. Myös Dobat (2013: 716–717) toteaa, että Tanskassa on syntynyt ero “hyvien” (löytöjä, joista maksetaan korvaus) ja “huonojen” (löytöjä, joista ei ole odotettavissa korvausta) löytöjen välillä. Löytöjen valikointi vääristää aineistoa, kun “huonoja” löytöjä ei oteta talteen tai kirjata kokoelmiin museoissa, vaikka myös ne olisivat tärkeitä arkeologisen datan lähteitä (ibid.). Tässä suhteessa tiedon välitys kulttuuriperintöammattilaisilta metallinetsinharrastajille sekä löytöjen ilmoittamisen tekeminen helpoiksi ovat erityisen tärkeitä, jotta mahdollisimman suuri osa tehdyistä löydöistä tulisi myös dokumentoiduiksi.

3.3 Metodit: kvantitatiivinen analyysi ja gis-analyysit

Tutkimusaineistoa analysoidaan tässä työssä ensin kvantitatiivisesti. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus tarkastelee tietoa numeerisesti, eli siinä tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla (Vilka 2007: 14). Hanna Vilka (2007: 13) määrittelee tutkimusmenetelmän seuraavasti:

”Määrällinen tutkimus on menetelmä, joka antaa yleisen kuvan muuttujien (mitattavat ominaisuudet) välisistä suhteista ja eroista. Se vastaa kysymykseen *kuinka paljon* tai *miten usein*.”

Kvantitatiivinen tutkimus voi olla selittävää, kuvaavaa, kartoittavaa, vertailevaa tai ennustavaa, ja sille on tyypillistä etsiä syy-seuraus -suhteita (Vilkkä 2007: 19, 23). Määrällisen tutkimuksen tavoitteena on löytää aineistosta yleisiä lainalaisuuksia eli säännönmukaisuuksia, jotka kertovat millä tavalla eri asiat liittyvät toisiinsa ja todistavat, mistä jokin johtuu (Vilkkä 2007: 23, 25). Tällöin kvantitatiivista tutkimusta ja tilastoja käytetään työkaluina, joiden avulla voidaan havaita otoksissa esiintyviä malleja/ilmiöitä ja luonnehtia näillä perusjoukkoa (McCall 2018: 3). Tutkittava aineisto on yleensä laaja, ja se voidaan kerätä esimerkiksi kyselyiden, haastatteluiden tai systemaattisen havainnoinnin avulla; olennaista on, että tutkimusaineisto joko kerätään mitattavassa muodossa tai että se voidaan muuttaa sellaiseksi (Vilkkä 2007: 17, 27, 35). Arkeologiassa kvantifiointi tarkoittaa tyypillisesti, että eri luokkiin kuuluvia objekteja lasketaan ja/tai mitataan standardoiduilla tavoilla, tarkoituksena tehdä systemaattista vertailua eri konteksteissa olevien perusjoukkojen välillä (McCall 2018: 3).

Kvantifiointi ja määrällinen analyysi tarjoavat siis keinoja luonnehtia asioiden välisiä suhteita systemaattisilla tavoilla, jotka mahdollistavat sekä niiden merkityksen että erojen ja yhtäläisyyksien arvioimisen (McCall 2018: 5; VanPool & Leonard 2011: 1). Arkeologiassa kvantitatiivinen analyysi keskittyy yleensä tunnistamaan ja arvioimaan ilmiöitä erilaisissa arkeologisissa kontekstiyksiköissä ja niiden välillä (McCall 2018: 5). Tässä tutkielmassa havaintoyksikkönä on yksi löytökokonaisuus, ja aineisto koostuu tietyn ryhmän (K-HME:n) jäsenet sekä ryhmän kanssa yhteistyössä toimineet henkilöt) vuosina 2010–2016 tietyllä alueella tekemistä löytökokonaisuuksista. Analysoimalla löytökokonaisuuksia määrällisesti pyritään ensinnäkin kuvaamaan millaista ryhmän jäsenten toiminta on ollut kyseisellä ajanjaksolla, ja toiseksi kartoittamaan, millaista arkeologista aineistoa he ovat tuottaneet. Aineistoa tarkastellaan kaavioiden ja taulukoiden avulla, jolloin voidaan hahmottaa aineiston koostumus ja siinä mahdollisesti tapahtuvat muutokset. Analyysin kohteena olevia muuttujia ovat mm. löytökokonaisuuksien määrät eri vuosina, eri löytäjien tekemien löytökokonaisuuksien määrät, esineiden löytöympäristö (kuten eri maastotyyppien osuudet) ja esineryhmät.

Aineistoa tarkastellaan myös kartta- ja paikkatietoanalyysien avulla. Tässä hyödynnetään GIS-ohjelmistoja ja -analyysseja, joiden avulla aineisto voidaan mm. esittää visuaalisesti kartoilla.

GIS (lyhenne sanoista *Geographical Information System*) eli paikkatietojärjestelmä on ollut arkeologiassa käytössä 1980-luvulta lähtien, ja nykyään se on sekä metodologia että tutkimuksen käytännöllinen työkalu, jonka avulla on mahdollista järjestää, tutkia, ja analysoida spatiaalista dataa (Verhagen 2018: 11–12). Tietokonepohjainen lähestymistapa mahdollistaa myös laajojen ja monitahoisten aineistojen, ns. “*big data*”:n käsittelyn tutkimuksessa (Verhagen 2018: 13). Yksinkertaisimmillaan GIS mahdollistaa datapisteiden esittämisen kartalla, niin yksinään kuin suhteessa muuhun paikkatietodataan (Chapman 2009: 31). Sen avulla voidaan myös mm. ryhmitellä dataa eri muuttujien perusteella (esim. esinetyyppi, ajoitus, materiaali, jne.), tutkia ilmiöiden esiintymistiheyttä ja sitä, muodostuuko niistä keskittymiä (Chapman 2009: 31 ,33). Esimerkiksi esineiden löytöpaikkoja merkitsevien pisteiden keskittymät voivat tuoda esille paikkoja, joihin alueella ollut muinainen ihmistoiminta on keskittynyt (Chapman 2009: 33).

Arkeologisessa tutkimuksessa GIS:iä on hyödynnetty monin tavoin, ja se on saanut myös kritiikkiä osakseen. Keskeiset trendit tutkimussuuntauksissa ovat kohteiden sijaintianalyysi, liikkumisen mallinnus ja näkyvyysanalyysi, ja eri analyysien pohjalta voidaan myös laatia ennustavia malleja (Chapman 2009: 100–103; Verhagen 2018: 13). Kritiikkiä digitaalisuutta ja kvantitatiivisia menetelmiä hyödyntävän GIS:in käyttö sai 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa post-prosessuaalisen teorian kannattajilta, jotka syyttivät sitä mm. ympäristödeterminismistä ja inhimillisen ulottuvuuden sivuuttamisesta kohteiden sijaintianalyysissä (Verhagen 2018: 13–14). GIS:in avulla on helppo tehdä kartta-analyysejä, joilla voidaan tunnistaa, kartoittaa ja tulkita maisemassa esiintyviä ilmiöitä sekä tutkia niiden suhteita toisiinsa, niin arkeologisiin kuin luonnollisiin ilmiöihin (Chapman 2009: 89-90). Tässä tutkielmassa löytökokonaisuuksien koordinaatit esitetään ensin pisteinä kartalla, ja niiden levintää analysoidaan eri muuttujien perusteella. Ohjelmistona on käytetty vapaasti käytettävissä olevan QGis-sovelluksen versiota 3.8.1. Pohjakartat on ladattu Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelusta (Maanmittauslaitos 2020), ja tunnettujen muinaisjäännösten tiedot on saatu lataamalla Museoviraston Kulttuuriperinnön paikkatietoaineistot -sivulta Museoviraston kulttuuriympäristörekistereiden kaikki kohteet (tutkimuskäyttöön) -tietotuote (Museovirasto 2020).

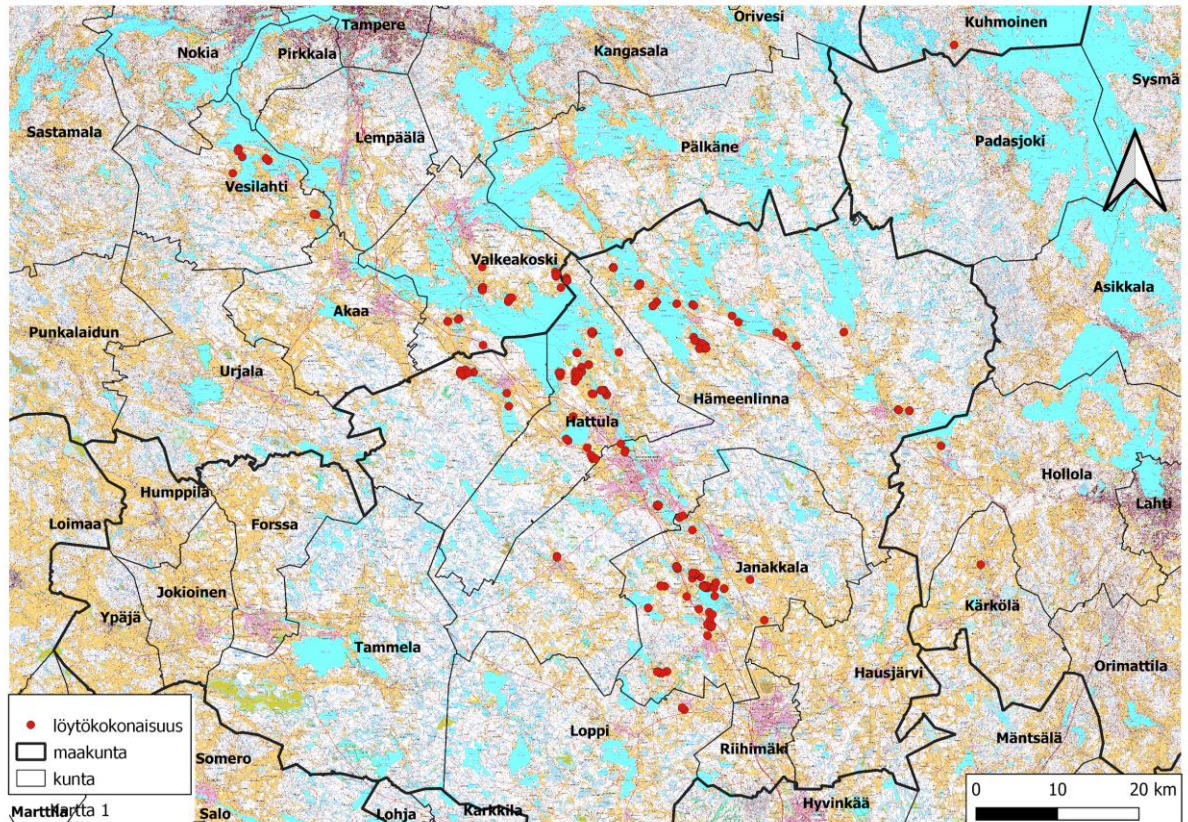
Aluksi esitetään löytöjen levintä tutkimusalueella, sitten löytökokonaisuuksia jaotellaan löytövuoden, kohteen maastotyyppin, löytäjän sekä muiden muuttujien perusteella. Löytökokonaisuuksien levintää tutkitaan myös *heatmap*- eli *kernel density* -analyysin avulla,

jotta saadaan kuva löytökokonaisuuksien esiintymistiheydestä ja mahdollisten keskittymien sijainnista (ks. Brindle 2014: 21; Robbins 2014: 55). *Line to hub* -analyysillä voidaan selvittää ilmiöiden välisiä spatiaalisia suhteita, kuten niiden välisiä etäisyyksiä. Siinä valitusta pisteestä luodaan linja lähimpään kohdeilmiöön, ja näin saadaan selville niiden välimatka toisiinsa (Qgis Documentation 3.10 2020). Tässä työssä analyysillä tutkitaan metallinetsinlöytöjen löytöpaikkojen etäisyyksiä tunnettuihin muinaisjäänköksiin. Oletuksena on, että alle 200 metrin etäisyydellä tunnetusta muinaisjäänkokesta ovat löytökokonaisuudet liittyvät kyseiseen kohteeseen, kun taas yli 200 metrin etäisyydellä olevat muodostavat oman, uuden aktiviteettialueen (ks. esim. Brindle 2014: 22–24). Näin on mahdollista määrittää, mitkä löytökokonaisuudet ovat todennäköisesti osa jo tunnettua muinaisjäänköstä ja mitkä taas muodostavat kokonaan uusia kohteita.

4. Löytöaineiston analyysi

4.1. Aineiston esittely

Työni tutkimusaineisto koostuu Kanta-Hämeen maakunnassa ja sen lähialueella vuosina 2010–2016 metallinetsinnässä tehdyistä löydöistä (kartta 2), jotka on luetteloitu arkeologisiin kokoelmiin vuosina 2010–2018. Alueella toimii aktiivinen ryhmä harrastajia, Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät ry, ja pääosa löydöistä on sen jäsenten tekemiä. Aineiston pohjana on Museovirastosta Ville Rohiolalta saamani lista metallinetsinnässä tehtyjen löytöjen päänumeroista, joiden pohjalta olen käynyt läpi Muinaiskalupäiväkirjasta löytyvät löytöluettelot. Osa löytöluetteloista on vapaasti tarkasteltavissa Museoviraston Kulttuuriympäristön palveluikkuna -verkkopalvelun (Muinaiskalupäiväkirja 2019) kautta, osa taas on näyttörajoitettuja tietosuojasyistä (Museovirasto 2018). Nämä pääasiallisesti yksityishenkilöiden tunnistetietoja sisältävät löytöluettelot ovat nähtävissä asiakaspäätteillä Museoviraston Arkisto- ja tietopalveluiden tutkijasalissa (Sturenkatu 2a). Lisäksi käytössä oli Museoviraston Arkeologinen luettelointisovellus, jonka avulla pääsin näkemään myös sen kautta luetteloitujen löytöjen kuvat. Tiedot on koottu pääosin kesän ja syksyn 2019 aikana, ja aineiston analyysi tapahtui seuraavan puolen vuoden aikana.

Kartta 2: Vuosina 2010–2016 metallinetsinnässä tehtyjen löytökokonaisuuksien levintä Kanta-Hämeen maakunnassa ja sen ympäristössä.

Tutkimusaineisto koostuu pääasiassa Muinaiskalupäiväkirjassa rautakautisiksi tai sekä rautakaudelle että historialliseen aikaan ajoitetuiksi määritellyistä löytökokonaisuuksista. Aineistossa on myös joitain ajoittamattomia tai pelkästään historiallisen ajan löytöjä, sekä yksi kivikaudelle ajoittuva löytö. Löytöluetteloiden pohjalta on koottu tiedosto (liite 4), jossa on päänumeroittain koottu tietoja löydöistä ja löytökohteesta. Päänumero vastaa yhtä löytökokonaisuutta, joista on kirjattu seuraavat tiedot:

- diaariointipäivämäärä
- alanumero, kunta ja kohdenimi
- lyhyt kuvaus kokonaisuuteen sisältyvistä löydöistä
- Muinaiskalupäiväkirjassa ilmoitettu ajoitus
- maastotyyppi (pelto/metsä/muu) ja sen mahdolliset lisätiedot
- kohdeluokitus (esim. asuinpaikka/kalmisto/löytöpaikka) ja mahdolliset kohdeluokituksen selitteet, kohteen luonteeseen liittyvät huomiot ja siellä tehdyt tarkastukset
- löytövuosi ja löytäjä

- löytöpaikan koordinaatit ja niiden mahdolliset lisätiedot
- esineiden koordinaatit ja mahdollinen koordinaattitietojen puuttuminen
- metalliesinelöydöt eri esinelajeittain
- muut löydöt
- löytömaterialit (esineiden lukumäärät materiaalikategorioittain)
- muita huomioitavia kohtia: onko esineitä sulanut/palanut; mahdolliset löytäjien huomiot löytökohteelta

Löytöpaikan koordinaatiksi on pääsääntöisesti otettu löytöluettelon kuvailutekstissä ilmoitettu löytöpaikan koordinaatti (löytöpaikan arvioitu koordinaatti tai löytökeskittymän arvioitu keskikoordinaatti/keskipiste). Yksittäisten löytöjen kohdalla tämä on yleensä sama kuin löydön koordinaatit. Useita löytöjä sisältävissä kohteissa käytännöt vaihtelevat jonkin verran: koordinaatit on voitu ilmoittaa myös löytöalueittain, yhden valitun löydön mukaan, erikseen (kartasta) arvioidun löytöpaikan koordinaatilla tai muulla tavalla (poikkeukset on kirjattu koordinaattien lisätietoihin). Esineiden koordinaatit -kohtaan on merkitty huomiot löytöjen mittaustarkkuudesta sekä onko yksittäisille löydöille otettu tarkat koordinaatit vai ei.

Jos löytöluettelossa ei ole erikseen ilmoitettu löytöpaikan koordinaattia (eri luetteloiden käytännöt vaihtelevat), on löytökokonaisuutta kartalla edustavaksi pisteeksi valittu löytöluettelon ensimmäisen löydön koordinaatti. Samoin jos kokonaisuudella on useampia löytöalueita, näistä on valittu ensimmäinen edustamaan löytökokonaisuuden sijaintia.

Löydöt on jaoteltu eri esinekategorioihin, joiden pohjana ovat Ella Kivikosken (1973) Suomen rautakauden esineistöä (*Die Eisenzeit Finnlands*) sekä Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilanderin (1982) Luistarin löytöaineistoa (*Luistari II: the Artifacts*) käsittelevissä julkaisuissa käyttämät luokittelut.

Esineet voidaan jakaa seuraaviin pääryhmiin:

- aseet (miekat ja miekan osat; miekan tupen osat, väkipuukot, keihäänkärjet ja angot, nuolenkärjet ja kilven osat sekä kirveet)
- työkalut (veitset ja veitsen katkelmat, veitsen tupet, sirpit, viikatteet, keritsimet)
- maksuvälineet (rahat, punnukset)
- tarve-esineet (*accessories and useful implements*; lukot ja avaimet, vaa'at ja tulusraudat ja astiat sekä lisäksi kannukset ja kantaraudat)

- korut, puvun osat ja koristeet (soljet ja soljen osat, (puku)neulat, kaula- ja rannerenkaat, sormukset, riipukset (omana ryhmään eläinriipukset ja -figuurit), ketjünkannattimet tai -kantajat, ketjunjakajat ja ketjut ja niiden osat (kankiketjun nivelet jne.); vyönsoljet, vyökoukut, helat, helmet ja napit sekä pronssispiraalit ja korvalusikat)
- muut löydöt (niitit, hihnanjakajat, korvakeputket, kulkuset, hevosvarusteet (hevosien jääkengät, kuolaimet, ruoskanvarret ja ruoskan pallot, hevosenkengät ja -naulat) sekä tunnistamattomat löydöt).

Kirveet ja veitset ovat monitulkintaisia, sillä ne voivat toimia niin työkaluina kuin aseinäkin. Tässä olen seurannut Hakamäen ja Kuuselan (2013) käyttämää jaottelua (*aseet/weapons*, *koristeet/ornaments* ja *tarve-esineet/accessories*), jossa kirveet kuuluvat aseisiin ja veitset tarve-esineisiin. Olen sijoittanut veitset ryhmään työkalut. Toinen monitulkintainen ryhmä on helat, joista yksittäisten löytöjen kohdalla on vaikea sanoa ovatko ne peräisin vaatetuksesta vai esim. hevosen varusteista. Tällä hetkellä kaikki helat on laitettu samaan osioon muiden koristeiden ja puvun osien kanssa. Muut löydöt –osioon kuuluvat kaikki tunnistamattomat pronssi-, hopea- ja rautaesineet sekä niiden katkelmat, sulaneen pronssin kappaleet sekä tunnistamattomat metalliesineet sekä muut löydöt (pääasiassa ei-metalliset).

Selvästi tunnistettavat esineiden kappaleet on kirjattu samaan sarakkeeseen kokonaisten esineiden kanssa, tunnistamattomat esineiden kappaleet taas materiaalin mukaan omiin sarakkeisiinsa. Esinetunnistuksissa olen seurannut luetteloijan käyttämää määrittelyä; tässä on tosin huomioitava, että eri luettelot saattavat käyttää vaihtelevia termejä samoista esineistä. Kohtaan muut löydöt on merkitty taulukkoon erikseen keskeisen tutkimusaineiston ulkopuolelle jäävät löydöt, kuten tiedot löydöistä, joita ei ole luetteloitu kokoelmiin (esim. tiilen tai keramiikan kappaleet, sulaneen pronssin kappaleet jne). Löytäjien huomiot kohteesta ja esineiden löytökontekstista on kirjattu kohtaan muuta huomioitavaa.

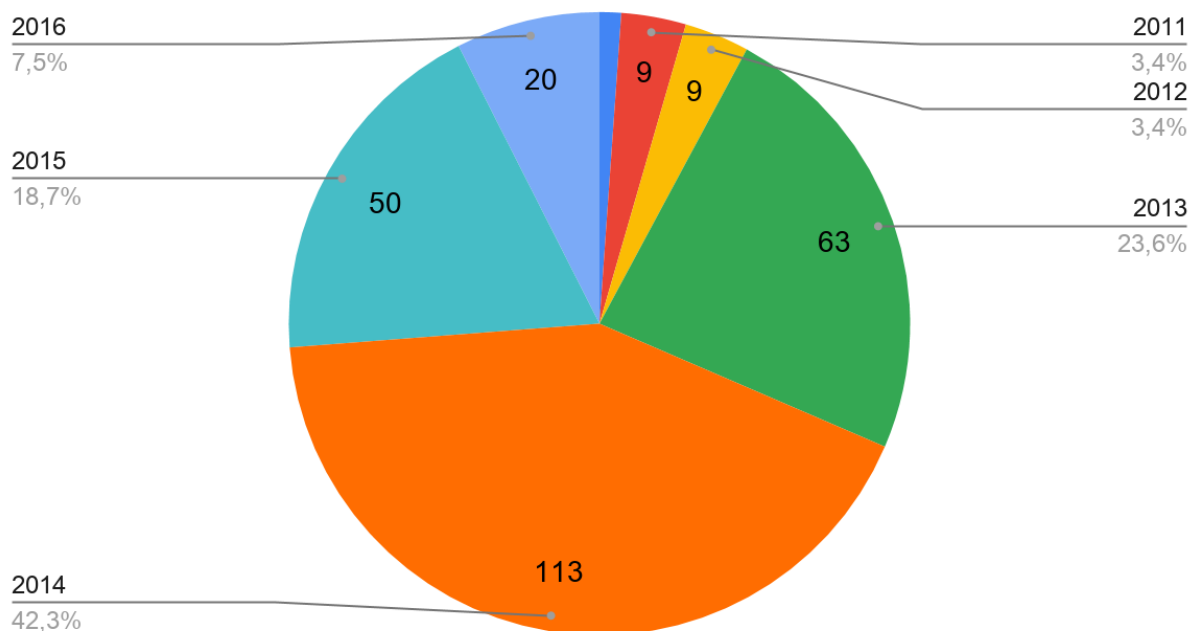
4.2.Löytöaineiston kvantitatiivinen analyysi

4.2.1 Löytökokonaisuuksien määrä, löytövuodet ja aineiston alueellinen jakautuminen

K-HME:n jäsenten tai siihen liittyvien henkilöiden tekemiä löytökokonaisuuksia on aineistossa yhteensä 267 kappaletta, ja niiden määrä löytövuosittain näkyy alla olevassa kaaviossa 1. Aineistossa on vuonna 2010 löytyneitä kokonaisuuksia vain kolme kappaletta (1,1%),

seuraavina vuosina määrä nousee yhdeksään (3,4%) per vuosi. Harrastus lähtee selvästi kasvuun vuonna 2013, jolloin tehdyt löydöt (63 löytökokonaisuutta) muodostavat vähän yli 20% kaikista tämän aineiston löytökokonaisuuksista. Seuraavana vuotena määrä lähes kaksinkertaistuu: 2014 löydettiin yhteensä 113 löytökokonaisuutta, hieman yli 40 prosenttia kaikista tämän aineiston löytökokonaisuuksista. Vuosien 2015 ja 2016 osuus tämän aineiston löytökokonaisuuksista on selkeästi pienempi, yhteensä noin 26% (50 löytökokonaisuutta vuodelta 2015 ja 20 vuodelta 2016). Löytökokonaisuuksien määrän vähenemistä 2015 selittää se, että tällöin kuvattiin tv-sarjaa *Menneisyyden metsästäjät*, jonka mukana K-HME kävi mm. Porvoossa. Sarjan myötä K-HME siirtyy etsimään myös muualla Suomessa, mutta tutkimusalueen ulkopuolella tehtyjä löytöjä ei ole sisällytetty tähän aineistoon.

Kaavio 1: K-HME:n tekemät löytökokonaisuudet löytövuosittain

Kaavio 1: Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden tekemät löytökokonaisuudet löytövuosittain

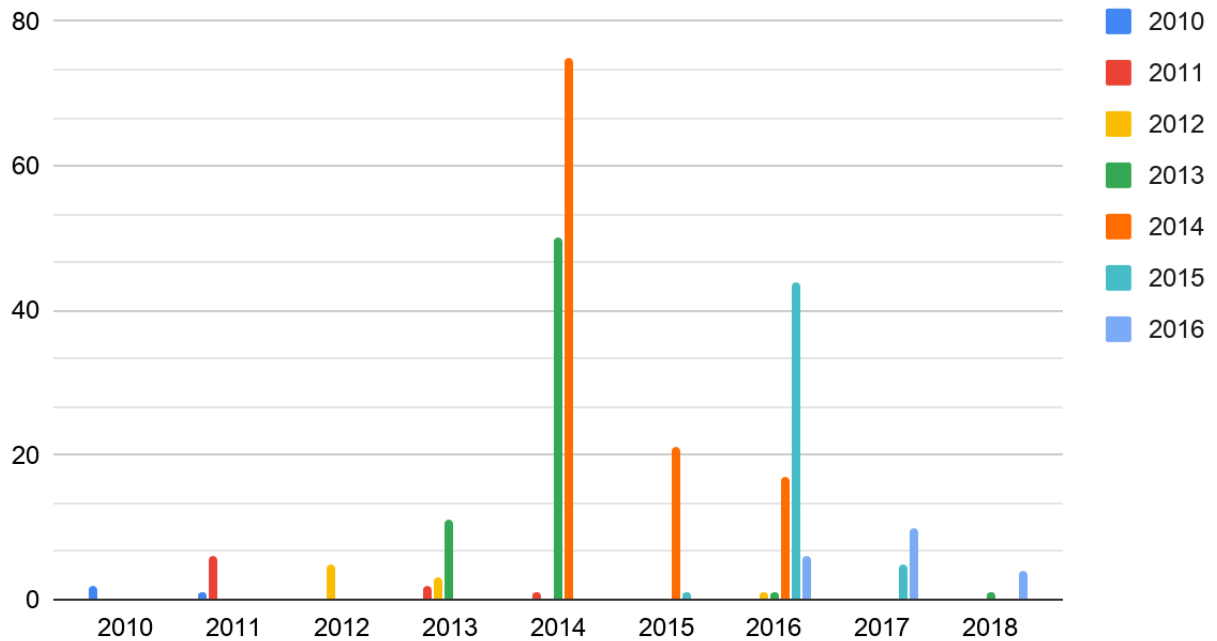
Vuonna 2014 Museovirastoon toimitettiin koko Suomen alueelta yhteensä 463 löytö- tai lähetyskokonaisuutta, jotka sisälsivät yhteensä noin 2700 esinettä. Kanta-Häme oli vuoden 2014 löytökokonaisuuksia tarkastellessa aktiivisin maakunta koko Suomen mittakaavassa, sillä sieltä oli peräisin 41,7 prosenttia kaikista Museovirastoon tulleista löytökokonaisuuksista. Vuoden 2015 vastaavat koko maan luvut ovat 298 löytökokonaisuutta ja 2900 esinettä. Vuonna 2016 Museoviraston kokoelmiin toimitettiin 269 löytökokonaisuutta, jotka sisälsivät yhteensä 2533 yksittäistä esinettä. Vuosia 2013–2016 tarkastellessa noin neljännes (25,4%) kaikista

Museovirastolle toimitetuista löydöistä on peräisin Kanta-Hämeestä. (Rohiola 2014: 19–20 ja 2017.)

Löytökokonaisuuksien tarkkoja vuosittaisia määriä ei tämän aineiston pohjalta pysty täsmällisesti arvioimaan, sillä kaikissa löytöluetteloissa ei ole mainittu löytöpäivää erikseen. Tämä on tyypillistä erityisesti muutamalle harrastajalle. Tällaisia tapauksia on yhteensä 17 kappaletta (viidessä näistä löytövuosi on ilmoitettu luettelointisovelluksesta löytyneen tiedon mukaan). Lisäksi kuudessa tapauksessa löytövuosi on ilmoitettu löytöluettelossa epävarmaksi tiedoksi. Nämä kokonaisuudet ovat kaikki saman löytäjän tekemiä, ja ne on luetteloitu vuonna 2016: mahdollinen löytövuosi on 2014 (yksi kokonaisuus) tai 2015.

Löytövuoden puuttuessa on tässä tutkimuksessa löytövuotena käytetty diaariointipäivämäärän mukaista vuotta. On kuitenkin huomattava, että diaariopäivämäärä ei välttämättä vastaa varsinaista löytövuotta, koska Muinaiskalupäiväkirjaan kirjaamisessa on voinut olla ollut huomattavaa viivettä (ks. Rohiola 2014: 18). Kaavio 2 esittää löytökokonaisuudet jaoteltuna diaariointivuoden mukaan. Esimerkiksi vuonna 2013 löydettyjä löytökokonaisuuksia on yhteensä 63. Niistä 50 on kirjattu seuraavana vuonna. Vuonna 2014 löydettyistä 113:sta löytökokonaisuudesta on kirjattu samana vuonna 75 kappaletta, loput on kirjattu vuosina 2015 (21 kpl) ja 2016 (17 kpl). Viive näkyy erityisesti vuosina 2015 ja vielä 2016 kirjatuiissa löytökokonaisuuksissa, joista saman vuoden aikana on löydetty 2015 vain yksi löytökokonaisuus ja vuonna 2016 kuusi. Pääosa kirjatuihin löytökokonaisuuksista on edeltävältä vuodelta.

Kaavio 2: Löytökokonaisuudet diaariointivuositain

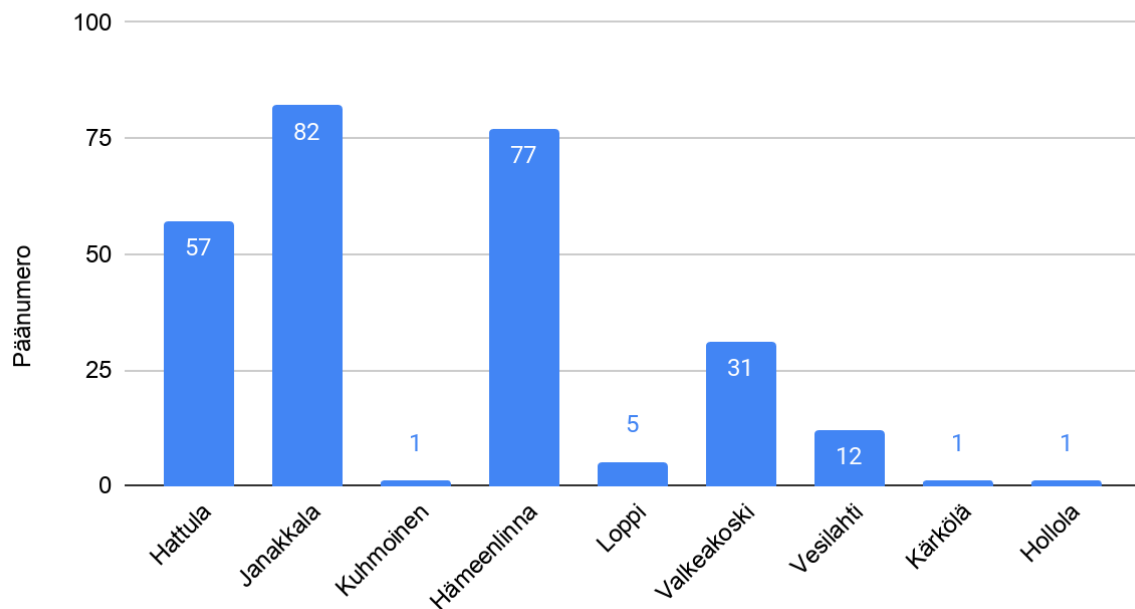
Kaavio 2: löytökokonaisuuksien määrät diaariointivuoden mukaan

Museoviraston budjettia on 2010-luvulla leikattu toistuvasti, ja säästötoimenpiteenä henkilökuntaa oli vuonna 2012 vähennetty huomattavasti (Immonen & Kinnunen 2017: 5, 15). Heikentyneet toimintaedellytykset yhdistettynä metalliesinelöytöjen huomattavaan lisääntymiseen 2014 aiheutti ongelmia, kun Museoviraston vastausajat venyivät ja löytöjen konservointi ei pysynyt tahdissa mukana (Immonen & Kinnunen 2017: 5). Vuoden 2014 aikana Museovirastossa toteutettiin lisätalousarviorahoitteinen projekti, joka keskittyi irtainten muinaisesineiden (käytännössä pääosin metallinetsinlöytöjä) vastaanottamiseen ja käsittelyyn (Rohiola 2014: 18, 25). Kokoelmiin vuoden 2014 aikana saapuneista 463:sta löytökokonaisuudesta luettelointi projektin aikana yhteensä 386 kappaletta (Rohiola 2014: 18–19). Projektin loputtua vuoden 2014 päättyessä on seuraavat löytökokonaisuudet koko Suomen alueelta kirjattu Muinaiskalupäiväkirjaan vasta heinäkuussa 2015. Löytökokonaisuuksien määrän laskun ei siis voida suoraan sanoa kertovan harrastajien aktiivisuuden vähenemisestä.

Kaavioissa 3 ja 4 näkyy, miten tämän aineiston löytökokonaisuudet ovat jakautuneet Kanta-Hämeen ja sen ympärillä olevien kuntien alueille kaikkiaan sekä löytövuosien suhteen. Löytäjien aktiivisuus keskittyy selkeästi tietyille alueille. Kanta-Hämeen maakunnasta vain osa kunnista on edustettuna, ja kiinnostuksen kohteena on ollut myös Kanta-Hämeen maakunnan

viereisiä alueita (esim. Pirkanmaahan kuuluvat Valkeakoski ja Vesilahti sekä Päijät-Hämeeseen kuuluva Hollola). Kun metallinetsinharrastusta ja -harrastajia on tutkittu, on kiinnostus paikallishistoriaan toiminut niin motivoivana tekijänä harrastuksen aloittamiseen kuin myös vaikuttanut etsintäalueiden valintaan (Siltainsuu & Wessman 2014: 36–37; Thomas et al. 2015: 191; Immonen & Kinnunen 2017: 11–12). Tärkein etsintäpaikan valintaan vaikuttava tekijä on Robbinsin (2012: 88) mukaan maanomistajan luvan saaminen, ja sen lisäksi tärkeitä ovat lähellä olevat arkeologiset kohteet sekä sijainti etsijän kotipaikkaan nähden. Paikallisuus on siis tärkeä tekijä, mutta toisaalta harrastajat voivat olla valmiita myös matkustamaan kotipaikan ulkopuolella sijaitseville kohteille (Robbins 2012: 93, 193).

Kaavio 3: löytökokonaisuudet yhteensä kunnittain

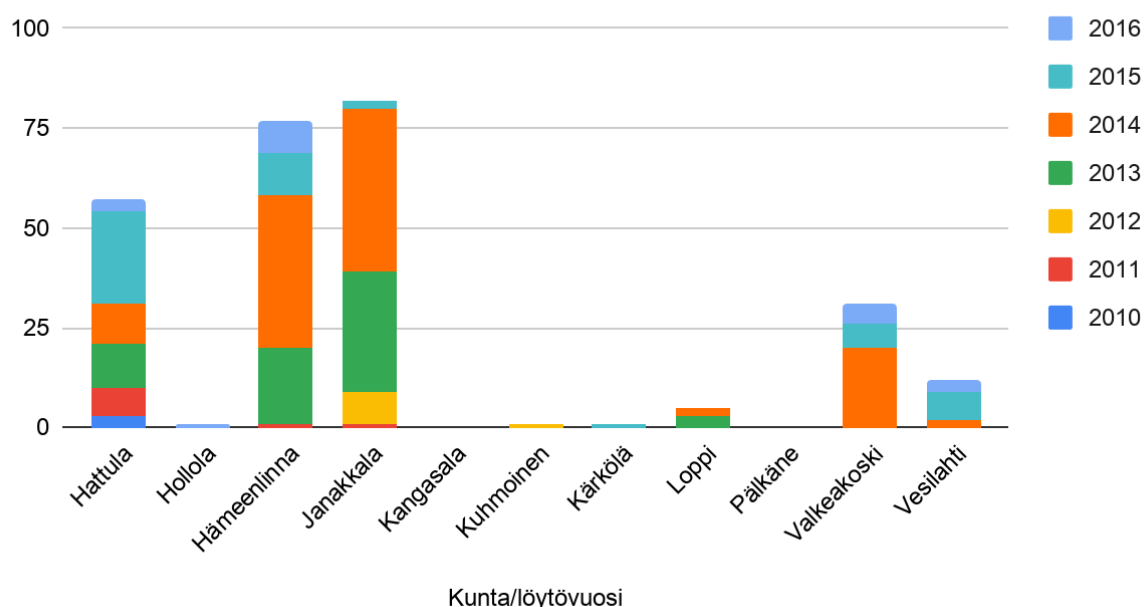

Kaavio 3: löytökokonaisuuksien määrät jaoteltuna löytöpaikkakunnan mukaan

K-HME:n jäsenten kotipaikat maakunnassa ovat Hattula, Hämeenlinna, sekä Janakkalan kunnassa sijaitsevat Tervakoski ja Turenki (YLE 2016), ja näistä kolmesta kunnasta on myös löydetty eniten löytökokonaisuuksia. Kuten kaaviossa 4 näkyy, niiden alueelta on tehty löytöjä myös lähes joka vuosi läpi tämän tutkimuksen aikarajauksen (2010–2016). Janakkalan kohdalla suurin aktiviteetti sijoittuu vuosille 2012–2014, minkä jälkeen löytökokonaisuuksien määrä vähenee huomattavasti. Hattulassa ja Hämeenlinnassa toiminta jakautuu tasaisemmin eri vuosille. Muista useamman löytökokonaisuuden kunnista Loppi on ollut kohteena 2013 ja 2014. Vuonna 2014 etsintäalue laajenee Vesilahdelle ja Valkeakoskelle, jotka ovat aktiivisia alueita myös 2015–2016. Valkeakoski sijaitsee Hattulan vieressä, ja Vanajaveden vesistö

jakautuu molempien kuntien alueelle, joten etsintöjen jatkaminen vesistön ranta-alueella myös Valkeakosken puolella on varsin luontevaa. Vesilahdessa taas etsinnät tapahtuvat tv-sarjan myötä Laukon kartanon alueella, josta tunnetaan entuudestaan rautakautisia muinaisjäännöksiä.

Kaavio 4: Löytökokonaisuudet vuosittain/kunta

Kaavio 4: löytökokonaisuudet jaoteltuna löytövuoden ja löytöpaikkakunnan mukaan

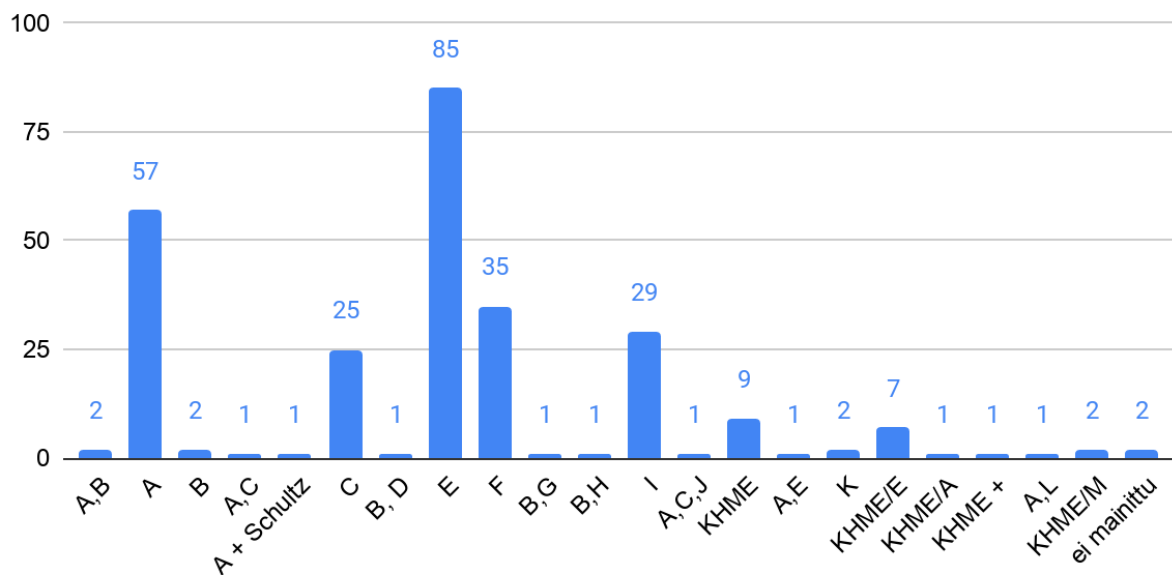
Aineiston pohjalta ei ole mahdollista sanoa, onko ainoastaan osa Kanta-Hämeen alueen kunnista valikoitunut etsijöiden kohteiksi, vai onko kyse siitä, että listalta puuttuvista kunnista on etsitty mutta niistä ei löydetty mitään. Aineistossa näkyvät vain “onnistuneet” etsintäkerrat. Tämä ns. negatiivisen datan puute on yksi tutkijan kohtaamista ongelmista tällaista aineistoa käytettäessä (Robbins 2012: 110, Daubney 2015: 356, Trier Christiansen 2016: 28). Ongelmaan on ehdotettu ratkaisuksi esim. etsijöiden liikkeen GPS-seurantaa (Dobat 2013: 717, Trier Christiansen 2016: 30). Tämä on mielestäni yksi hyvä keino, jonka kenties voisi yhdistää tulevaan löytötietokantaan: tällöin harrastajat voisivat esimerkiksi lisätä omaan profiiliinsa tutkimansa alueet. Mielestäni asiaan voitaisiin myös kiinnittää huomiota metallietsijöiden koulutuksen yhteydessä.

4.2.2 Löytäjät ja löytökokonaisuuksien esinemäärät

Kaaviossa 5a näkyy miten löytökokonaisuudet jakautuvat eri löytäjien kesken. K-HME:n

jäseniä ovat löytäjät A, B, C, E, F ja I. Aktiivisin löytäjä (E) erottuu selkeästi muista, samoin neljä muuta K-HME:n keskeistä jäsentä (A, C, F ja I). Yhdistyksen nimiin ilmoitetut löydöt jäävät lopulta melko vähäisiksi (yht. 20 kappaletta), ja lähes puolessa näistä tapauksista mainitaan joku löytäjästä erikseen. Löytäjä B eroaa muista ryhmän jäsenistä pienemmän löytökokonaisuusmäärän lisäksi siinä, että hän on toiminut pääasiassa yhdessä jonkun toisen harrastajan kanssa. Vain kahdelle löytökokonaisuudesta ei ole nimetty ketään löytäjäksi.

Kaavio 5: löytäjien osuudet löytökokonaisuuksista

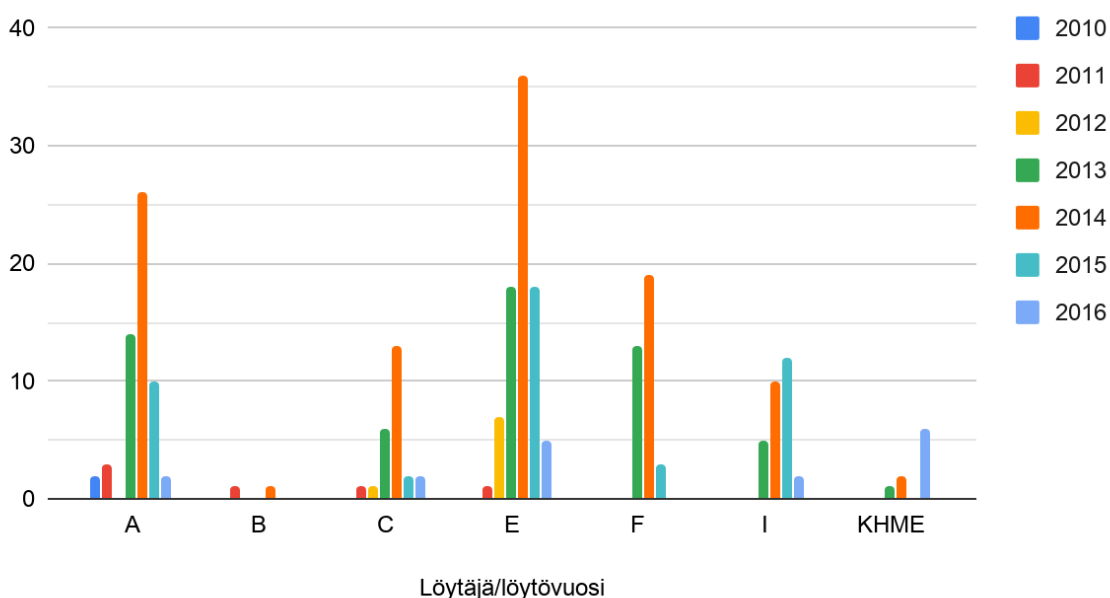
Kaavio 5a: löytökokonaisuudet jaoteltuna löytäjän mukaan

Rohiola (2014: 19–20) jaottelee löytäjiä näiden löytämien löytökokonaisuuksien perusteella maltillisiin (1–2 löytökokonaisuutta vuodessa), kohtuullisen aktiivisiin (alle 10 löytökokonaisuutta vuodessa), aktiivisiin (yli 10 löytökokonaisuutta vuodessa) ja erittäin aktiivisiin (yli 20 löytökokonaisuutta vuodessa). Vuonna 2011–2014 löytöjä Museovirastolle toimittaneista yhteensä 93:sta henkilöistä 68 eli noin 73% oli maltillisia, kohtuullisen aktiivisia oli 16 eli noin yksi viidesosa, ja aktiivisia tai erittäin aktiivisia yhteensä kymmenen löytäjää (Rohiola 2014: 21). Kaikista Museovirastolle toimitetuista löytökokonaisuuksista yhteensä 22,5% oli maltillisten ja kohtuullisen aktiivisten löytäjien toimittamia, 54,7% taas aktiivisten ja erityisen aktiivisten toimittamia (Rohiola 2014: 21).

Kaaviossa 5b on esitetty yksittäisten K-HME:n jäsenten ja yhdistyksen nimissä tehty löydöt eri vuosina. Vuosina 2010–2012 löytäjät lukeutuvat maltillisten harrastajien ryhmään, mutta

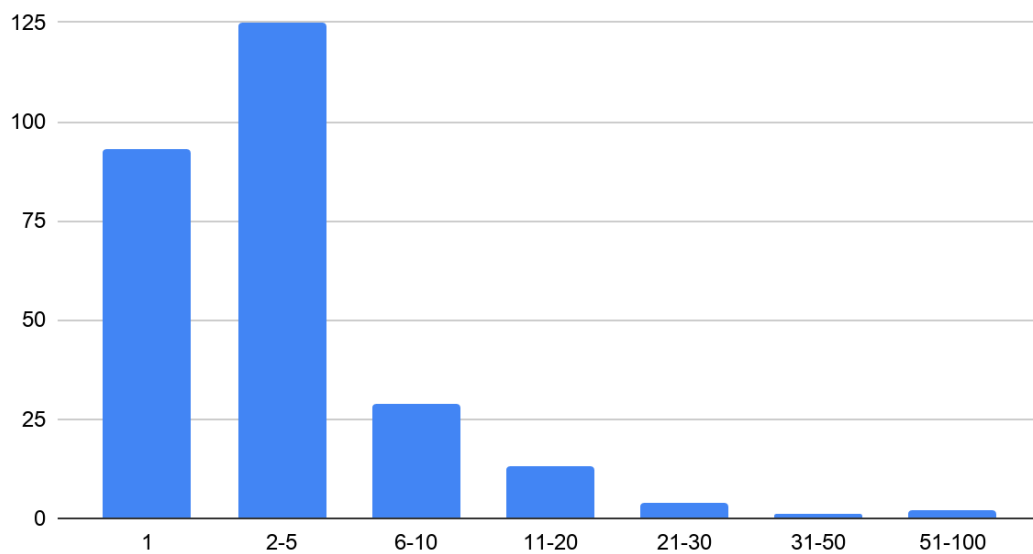
2012 yksi heistä (E) nousee kohtuullisen aktiivisten joukkoon. Vuonna 2013 K-HME:n jäsenet kuuluvat joko kohtuullisen aktiivisten (C, I) tai aktiivisten (A, E, F) ryhmään. Vuosi 2014 on poikkeava, sillä tällöin ryhmän jäsenistä kaksi on erittäin aktiivisten (A, E), kaksi aktiivisten (C, F) ja yksi kohtuullisen aktiivisten (I) löytäjien kategoriassa. Seuraavana vuotena löytökokonaisuuksien kokonaismäärä palaa lähemmäs vuoden 2013 tasoa, eikä yksikään löytäjä ole enää luettavissa erittäin aktiiviseksi. Vuonna 2016 huomattavaa on, että ryhmän nimiin ilmoitettujen löytöjen osuus kasvaa aiempiin vuosiin verrattuna. Kolme jäsenistä voidaan luokitella maltillisiksi (I, A, C) ja yksi kohtuullisen aktiiviseksi (E).

Kaavio 5b: löytäjän tekemät löytökokonaisuudet vuosittain

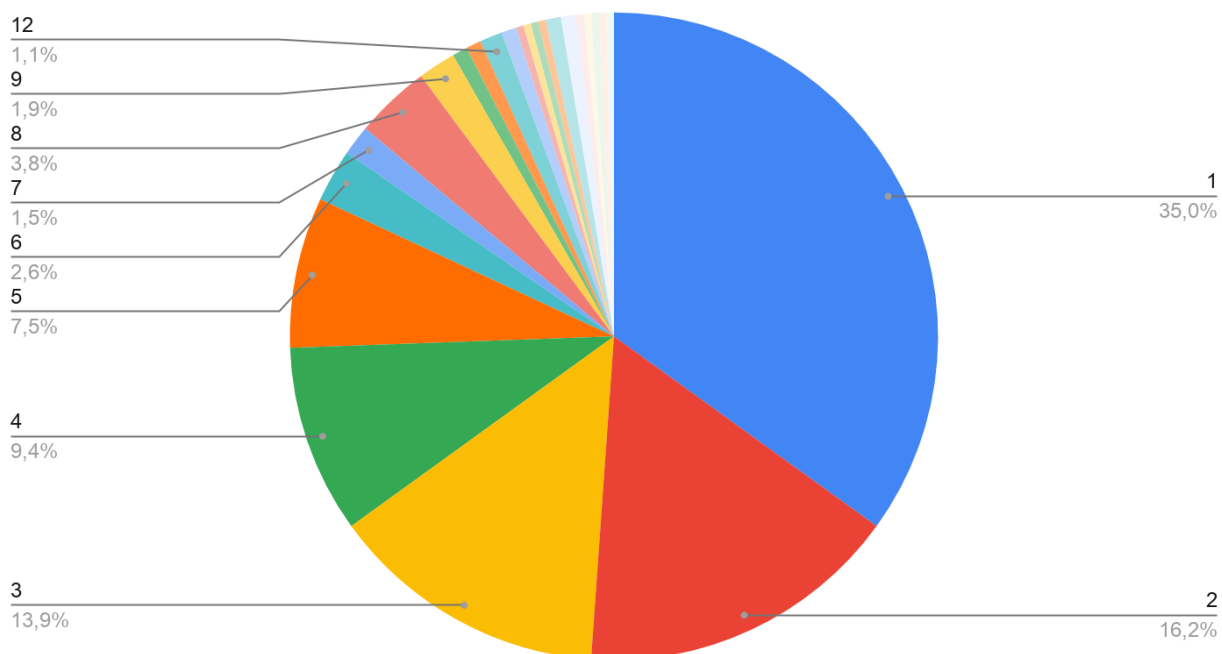
Kaavio 5b: K-HME:n jäsenten ja yhdistyksen nimissä tehdyt löytökokonaisuudet löytövuosittain

Kaavio 6a: Löytökokonaisuuksien esinemäärät:

Kaavio 6a: löytökokonaisuudet jaoteltuna esinemäärien mukaan

Kaavio 6b: alanumeroiden määrä

Kaavio 6b: löytökokonaisuudet jaoteltuna alanumeroiden osuuksien mukaan

Kaavio 6a esittää löytökokonaisuuksien koot, ja tarkemmin löytökokonaisuuksien kokojakaumaa havainnollistaa kaavio 6b, joka esittää löytökokonaisuuksien jakaantumisen alanumeroiden määrän mukaan. Eniten aineistossa on 2–5 esineen löytökokonaisuuksia, yhteensä 123 kappaletta, eli 47% kaikista löytökokonaisuuksista. Näistä 43 kokonaisuutta käsitti 2 löytöä, 35 kokonaisuutta 3 löytöä, 25 kokonaisuutta 4 löytöä ja 20 kokonaisuutta 5 löytöä. Vain yhden löydön käsittäviä löytökokonaisuuksia oli seuraavaksi eniten, yhteensä 93 kappaletta eli 35% löytökokonaisuuksista. Yli kymmenestä löydöstä koostuvia löytökokonaisuuksia on selkeästi vähemmän, ja yli kahdenkymmenen löydön löytökokonaisuuksia on aineistossa yhteensä noin 2,5%.

Taulukko 1 näyttää löytökokonaisuuksien koot löytövuosittain. Suurista löytökokonaisuuksista (yli 20 esinettä) lähes kaikki sisältävät rahoja, ja niistä vuoden 2011 ja 2013 löytökokonaisuuksiin sisältyvät metallinetsijöiden tekemien löytöjen lisäksi myös arkeologin paikalla tekemän tarkastuksen tai koekaivauksen löydöt. Näistä vuonna 2013 löytynyt Hämeenlinna Laurinkallio (KM 39503: 1–29) on lisäksi koostumukseltaan siitä poikkeuksellinen, että löydöistä yli puolet on rautaesineitä, joista 10 kappaletta on aseita. Metallinetsinharrastajien (todennäköisesti koekaivaukseen johtaneet) löydöt ovat miekan katkelmat ja keihäänkärki. Huomattavaa on, että löytökokonaisuuksista melko suuri osa sisältää vain yhden esineen, ja enintään viisi esinettä sisältävien kokonaisuuksien osuus on vuosina 2013–2016 jatkuvasti yli 70% löytökokonaisuuksien vuosittaisesta kokonaismäärästä.

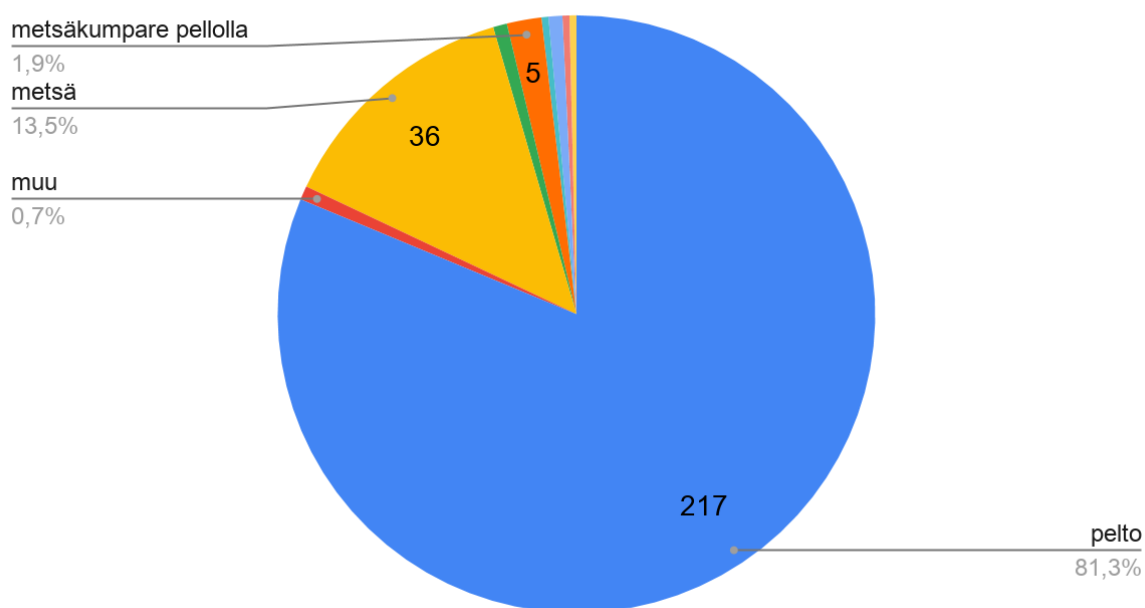
löytövuosi/ löytökoko- naisuuden esinemäärä	1	2-5	6-10	11-15	16-20	21-30	31-50	51-100	löytökoko- naisuuksien määrä yht.
2010	1	1	0	0	1	0	0	0	3
2011	3	3	1	0	1	0	0	1	9
2012	4	5	0	0	0	0	0	0	9
2013	24	28	7	3	0	1	0	0	63
2014	38	50	17	4	2	2	0	0	113
2015	14	32	2	1	1	0	0	0	50
2016	9	6	2	0	0	1	1	1	20
yhteensä	93	125	29	8	5	4	1	2	267

Taulukko 1: löytökokonaisuuksien esinemäärä löytövuosittain

4.2.3 Maastotyyppit, ajoitukset ja sijaintitietojen tarkkuus

Kaavio 7 esittää löytökokonaisuuksien jakauman maastotyypeittäin. Suurin osa löydöistä tulee pelloilta, jotka ovat vallitseva maastotyyppi yli 80 prosentin osuudellaan (217 löytökokonaisuutta). Muut maastotyyppit ovat selkeästi vähemmistössä. Puhtaasti metsästä on löydetty hieman alle 14% löytökokonaisuuksista (36 löytökokonaisuutta), ja omaksi pieneksi (1,9%) ryhmäkseen erottuvat vielä peltojen yhteydessä olevat metsäkumpareet (yhteensä viisi löytökokonaisuutta). Muut kohdetyyppit (esim. laidun, pelto/piha, taimitarha, muu) ovat hyvin pieni, lähinnä yksittäistapauksista koostuva vähemmistö.

Kaavio 7: löytökokonaisuudet maastotyypeittäin

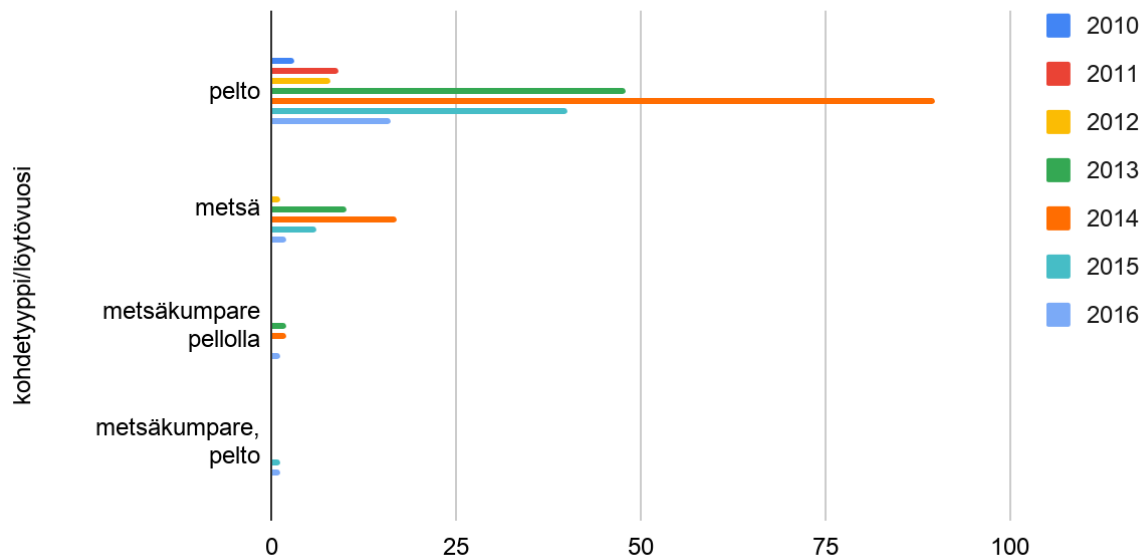
Kaavio 7: löytökokonaisuuksien jakautuminen eri maastotyyppien mukaan

Pellot ovat myös muualla Euroopassa metallinetsijöiden pääasiallisia etsintäalueita, kun taas metsiä pidetään enemmänkin harrastusta rajoittavana tekijänä (ks esim. Robbins 2012: 60; Dobat 2013: 710–711). Metsien osuus on 13 prosenttia koko Britannian pinta-alasta: Englannin alueella luku on 10 %, Walesissa 15% (Forest Research 2020). Tanskassa metsät kattavat puolestaan 14 prosenttia pinta-alasta (Ministry of Environment and Food of Denmark 2020). Norjassa metsää on noin 38% pinta-alasta (Landbruks- og matdepartementet 2018), viljelymaata taas vain kolme prosenttia pinta-alasta (Landbruksdepartementet 2003). Suomessa

metsät peittävät 75% maapinta-alasta (Maa- ja metsätalousministeriö 2020), ja viljelymaata on puolestaan 8% pinta-alasta (Vilja-alan yhteistyöryhmä 2014: 3). Maatalouskäytössä olevaa maata oli Hämeen alueella 2020 noin 184 000 hehtaaria ja Pirkanmaan alueella 166 000 hehtaaria (SVT 2020). Suomessa laki ei kiellä metsässä tapahtuvaa metallinetsintää, mutta on myös maita, joissa myös lainsäädäntö rajoittaa etsintäalueita (ks. esim. Majchczeck 2016).

Vaikka tässä aineistossa olevien metsäkohteiden määrä ei ole kovin suuri, se poikkeaa silti selkeästi eurooppalaisesta käytännöstä, jossa metallinetsintä tapahtuu nimenomaan viljelysmaalla/pelloilla. Tällöin löydöt ovat jo lähtökohtaisesti irronneet alkuperäisestä kontekstistaan, ja lisäksi uhkana on esineiden vahingoittuminen ja tuhoutuminen, kun ne kyntökerroksessa ollessaan altistuvat mm. modernin ympäristön ja maanviljelyn haitallisille vaikutuksille (kuten toistuva kyntäminen, lannoitteet, happosateet, rakentaminen). Esimerkiksi Tanskassa kulttuuriperintöammattilaiset suhtautuvat mm. näistä syistä metallinetsinharrastukseen lähtökohtaisesti positiivisesti. Lisäksi Tanskassa, jonka maa-ala on pääasiassa intensiivisesti viljeltyä, on vain vähän alueita, joissa on uhkana, että löydöt otetaan pois alkuperäisestä kontekstistaan; tällaisia ovat esimerkiksi metsät, nummet ja dyynit, joiden tiheä kasvusto tekee niistä metallinetsinnän kannalta vaikeita alueita. (Dobat 2013: 708 710–71; Dobat & Jensen 2016: 72; ks. löytöjen säilymisestä kyntökerroksessa tämä työ luku 3.2 sekä Haldenby & Richards 2010: 1156–1160 ja Martens 2016)

Kaavio 8: neljän suurimman maastotyyppin osuudet löytövuosittain

Kaavio 8: neljään suurimpaan maastotyyppiin kuuluvat löytökokonaisuudet löytövuosittain

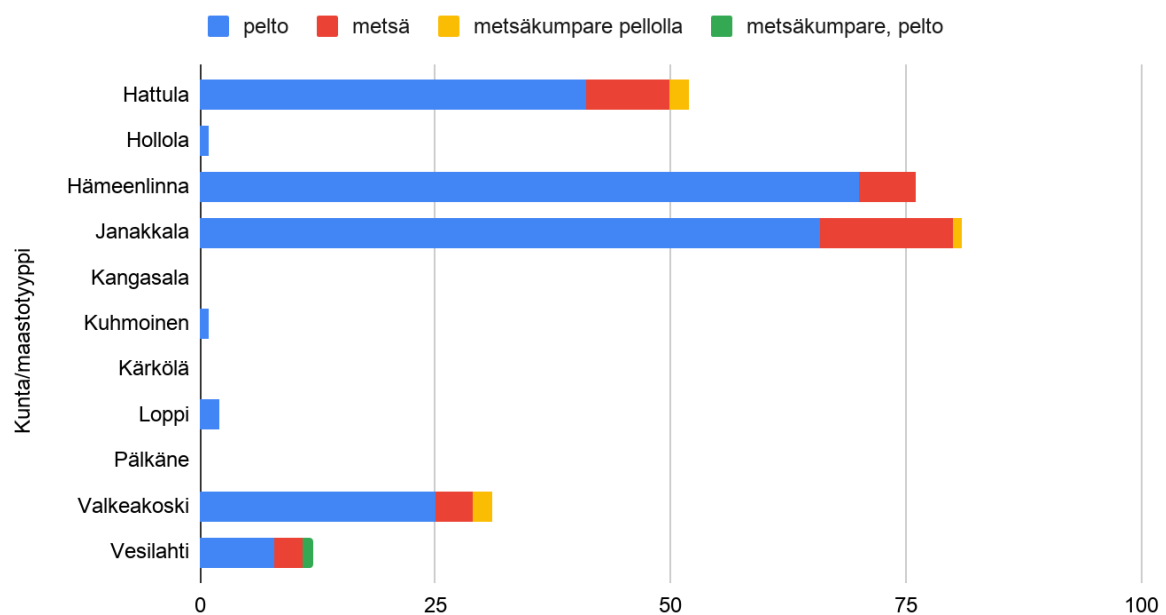
Kaavio 8 näyttää neljän suurimman maastotyyppin osuudet löytövuosittain. Etsijät alkavat tutkia metsäalueita vuodesta 2012 lähtien, ja niiden määrä moninkertaistuu kun K-HME:n yhteistoiminta täysipainoisesti alkaa 2013. Eniten metsäkohteita löydettiin vuonna 2014, joka on muutenkin ryhmän aktiivisin vuosi tällä tutkimusalueella. Metsäkohteita on myös seuraavien vuosien aineistossa, ja niiden osuus kaikista vuosien löytökokonaisuuksista näyttää pysyvän suurin piirtein samana. Tämä kertoo, että metsäalueilla etsimisestä on tullut osa ryhmän toimintatapoja.

On mahdollista, että yksi tekijä etsijöiden metsään siirtymisessä ovat olleet linnavuoret ja niiden etsiminen. Metsästä, peltojen metsäsaarekkeista tai vastaavista kohteista (laidun, taimitarha) on löytynyt kaikkiaan yhteensä 47 löytökokonaisuutta. Näistä yli puolessa (26 löytöpaikkaa) on löytöluettelossa kuvailtu maastossa olevan mäki, harjanne, kallio tai kumpare. 18 metsään sijoittuvaa löytökokonaisuutta puolestaan sisältää aseita (ja veitsiä), ja neljää lukuun ottamatta ne on löydetty vuosina 2013–2014. Esimerkiksi 2013 K-HME:n etsijät löysivät miekan ja keihäänkärkiä metsäkohteesta Hämeenlinna Laurinkallio (KM 39503), joka määriteltiin samana vuonna tehdyssä koekaivauksessa puolustusvarustukseksi tai muinaislinnaksi. Samana vuonna ryhmän jäsenet löysivät miekan osia, veitsen ja ristiriipuksen metsäkohteesta Hämeenlinna Kyläkallio (KM 39988 ja KM 39989), joka on Laurinkallion lähetyvillä sijaitsevan mäen

eteläreunalla.

Kanta-Hämeen alueelta tunnetaan neljätoista ennen vuotta 2010 muinaisjäännösrekisteriin kirjattua, puolustusvarustukseksi määriteltyä kiinteää muinaisjäännöstä, joista kolmesta on ei-moderneja. Näiden rautakaudelle tai keskiajalle/historialliselle ajalle ajoittuvien muinaisjäännösten ympäristössä on 2013 ja 2014 useita K-HME:n jäsenten tekemiä löytökokonaisuuksia (ks. liite 1, kartta 29). Kilometrin päässä Hakoistenlinnan keskiaikaisesta linnavuoresta sijaitsevalta Janakkalan Hangastenmäeltä K-HME:n jäsenet tekivät ensimmäiset löydöt myös 2013 (Rantanen & Tiilikkala 2015: 9, 12). Vuonna 2014 tehtyjen löytöjen jälkeen paikalla tehtiin kartoitus, johon osallistui myös K-HME:n jäseniä (Rantanen & Tiilikkala 2014). Tulosten perusteella kohde määriteltiin keskiaikaiseksi mäkilinnaksi (Rantanen & Tiilikkala 2015: 13).

Kaavio 9: maastotyytit kunnittain

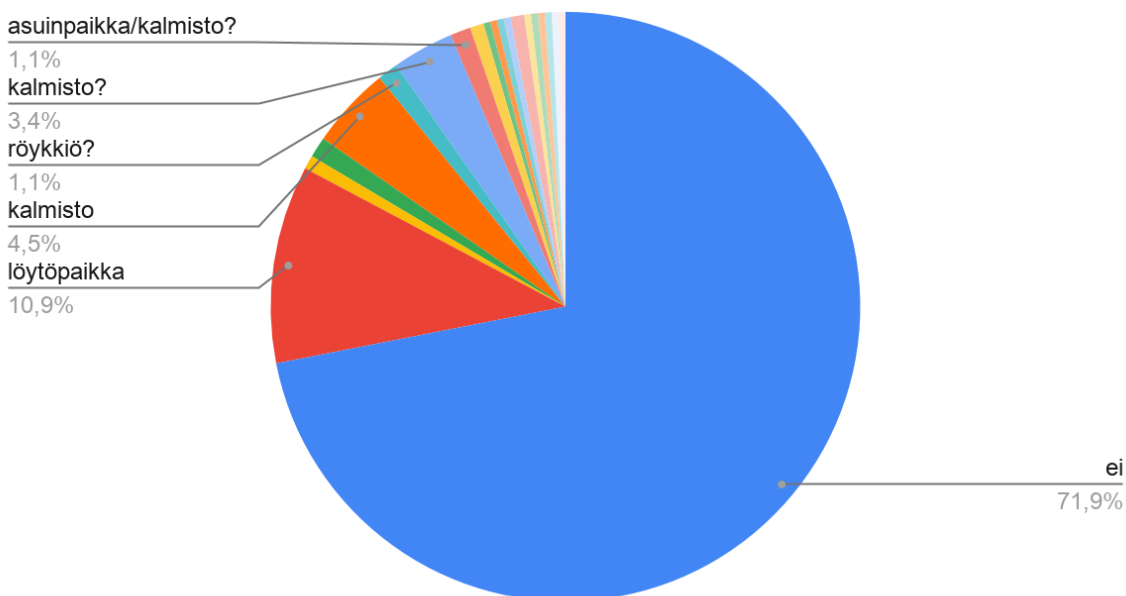
Kaavio 9: eri maastotyyppien jakautuminen kunnittain

Kaaviossa 9 on esitetty maastotyyppien osuudet eri kunnissa. Peltokohteet ovat suurin ryhmä kaikissa kunnissa. Metsäkohteita on löytynyt vain niistä viidestä kunnasta, joista on muutenkin eniten löytökokonaisuuksia. Metsäkohteita on löytynyt eniten Janakkalasta (14 löytökokonaisuutta), josta on myös eniten löytökokonaisuuksia ylipäänsä. Aineiston perusteella vaikuttaa, että K-HME haravoi pääasiallisesti peltoja, mutta etsintäkohteita voidaan valita myös metsäalueilta. Etsintä voi myös laajentua pelloilta viereiseen metsään, kuten metsäkumpare,

pelto -löytökokonaisuudet, joissa esineet on löydetty metsäkumpareelta ja näiden viereisiltä pelloilta. Etsintä ei siis ole rajattu vain pelloille, ja tähän on todennäköisesti syynä se, että ryhmä etsii nimenomaan rautakautta. Etsintää suunnataan todennäköisesti sellaisille alueille, joilla tämän aikakauden löytämiseen voi olla mahdollisuuksia. Lisäksi metsäalueilla todennäköisyys löytää koskemattomia asehautauksia on suurempi.

Kaaviossa 10 on esitetty ensin kohteet, joiden tyyppi (asuinpaikka, kalmisto, löytöpaikka jne.) on määritelty jollain tavalla löytöluettelossa. Yli 70% löytökokonaisuuksista (192 löytökok.) ei ole luokiteltu näissä millään tavalla. Määritellyistä kohteista suurin ryhmä on löytöpaikat (29 löytökok.), sitten tulevat kalmistot (12 löytökok.). Jonkinlaisella varmuudella löytöluetteloissa asuinpaikoiksi on määritetty vain kaksi kohdetta. Muut ovat joko yksittäistapauksia (muinaislinna/puolustusvarustus; kätö, hautapaikka, asuinpaikka; röykkiö; hautapaikka) tai epävarmoja. Tunnistettuja ja luokiteltuja kohteita on aineistossa yhteensä 75 kappaletta. Näistä 31 joko ei ole tarkastettu tai ne vaativat lisätutkimuksia.

Kaavio 10: tunnistetut kohdetyypit

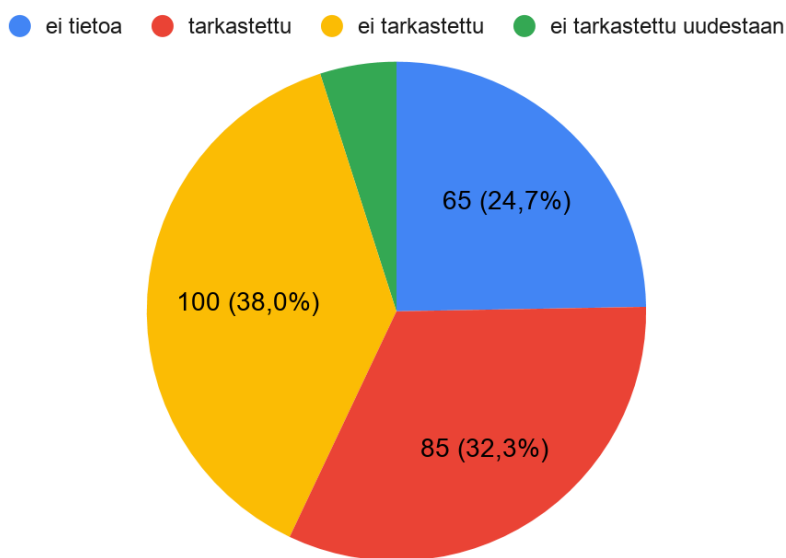

Kaavio 10: löytökokonaisuudet jaoteltuna löytöluettelossa mainitun kohdetyypin mukaan

Yhteensä 19 löytökokonaisuuden kohdalla on luettelointihetkellä mainittu, että löytöpaikalla on tehty maastotarkastus. Samoin luettelointihetkellä ei tarkastetuiksi tai lisätutkimusta vaativiksi on ilmoitettu vähän yli 30 kokonaisuutta. Kaaviossa 11 on esitetty tämänhetkinen muinaisjäännösrekisterin tietojen mukainen tutkimustilanne. Muinaisjäännösrekisterissä

löytökokonaisuuksiin liittyvistä kohteista tarkastetuiksi (kohteella on tehty kaivaus, maastotarkastus tai se on ollut osana inventointia tai valvontaa) on vuoden 2020 heinäkuuhun mennessä ilmoitettu noin 32% (85 kpl). Ei tarkastettuja kohteita on 38% (100 kpl), ja 4,9% (13 kpl) on kohteita, joilta on tehty uusia löytöjä tarkastuksen jälkeen. Tietoa ei ole mainittu 24,7% (65 kohdetta) yhteydessä; tällöin voidaan olettaa, että löytöpaikkaa ei ole tarkastettu. Aineistosta siis yli puolet vaatisi edelleen lisätutkimuksia.

Kaavio 11: Löytökokonaisuuksien tutkimustilanne

Kaavio 11: löytökokonaisuuksien tutkimustilanne muinaisjäännösrekisterin mukaan

Tutkituista kohteista kaivauksia on suoritettu yhteensä ainakin 10 kohteella. Koekaivaus on tehty 2012 Hattulassa Vesunnan kartanolla (ei raporttia saatavilla, ks. Mikkola 2012), 2013 Hämeenlinnan Laurinkalliolla (ei raporttia saatavilla), Janakkalan Tupalassa (nk. Janakkalan miekkamiehen hautaus, Vanhatalo 2019) ja Monaalan kartanossa (ei raporttia saatavilla). Vuonna 2015 tutkittiin Janakkalan Hangastenmäkeä, joka todettiin koekaivauksessa keskiaikaiseksi muinaislinnaksi (Tiilikkala 2015), sekä Hattulan Vesunnan kartanon aluetta, jossa tehtiin muinaisjäännöskartoitus (Laakso & Sepänmaa 2015) ja tarkkuusinventointi (Laakso, Poutiainen & Sepänmaa 2015). Vuonna 2015 tehtiin koekaivaus myös Janakkalassa Niemenpään Hamppulassa (Luoto 2016), jossa todettiin paikalla olevan viikinkiaikainen polttokalmisto. Vuonna 2016 tehtiin koekaivaus Vesilahden Laukon Vanhassa satamassa, josta löytyi keskirautakautinen kalmisto (Luoto 2017). Vuonna 2017 Haukilan Koirankivellä tehtiin tutkimuskaivaus kalmistossa (ei raporttia saatavilla, löytöluettelo KM 41247:1–147, löydöissä mm. miekka ja palanutta ihmislua).

Jatkotutkimusten vähäisyys voi selittää sitä, miten vähän löytökokonaisuuksien kohdetyypeistä on tiedossa tai mahdollista sanoa. Maastotarkastuksen perusteella on harvoin mahdollista todeta löytöpaikasta mitään varmaa, erityisesti näkyvien rakenteiden puuttuessa. Kohteen tarkempi määrittely vaatii useimmiten kaivaustutkimuksia. Metallinetsinlöytöjen kohdalla löytöpaikkojen tutkimus olisi tärkeää, jotta löytöjen tietopotentiaali voitaisiin hyödyntää kokonaisuudessaan (ks. Hakamäki 2018: 28, 101). Ongelmana on kuitenkin tarvittavien resurssien puute, joka rajoittaa huomattavasti mahdollisuuksia tutkia löytöpaikkoja. Yksi mahdollinen keino voisi olla maatutkan tai muiden kajoamattomien menetelmien käyttö kohteiden määrittelyssä ja rajaamisessa. Tästä on saatu kokemuksia ainakin Norjassa, jossa metallinetsinnässä löytyneitä kohteita on kartoitettu geofysikaalisten menetelmien avulla. Näin voidaan paikallistaa mahdollisesti kyntökerroksen alla säilyneitä rakenteita, ja kohteesta on mahdollista saada parempi kokonaiskuva kuin pelkkien metallilöytöjen perusteella (Tonning et al. 2017: 239–240). Toisaalta muinaisjäännöksen tyyppi vaikuttaa siihen, mitä rakenteita niistä jää, ja kuinka hyvin näitä pystytään havaitsemaan. Esimerkiksi Suomessa tyypillisistä polttokenttäkalmistoista ei välttämättä jää kyntökerroksen alle havaittavia rakenteita (A. Wessman, suullinen tiedonanto).

Löytökokonaisuuksien esineiden tutkimusta voitaisiin hyödyntää löytöpaikan luonteen tarkemmassa määrittelyssä. Nk. mikrotason tutkimuksessa voidaan löytöjen avulla määrittellä kohteen luonnetta ja hyödyntää löytöjä sen tulkinnassa (Brindle 2014: 10; Trier Christiansen 2016: 30–31). Ville Hakamäen (2018: 59) mukaan pronssilevyn kappaleet voivat toimia mahdollisina indikaattoreina asuinpaikkakohteista, joilla ei ole maan pinnalla havaittavia rakenteita. Pronssilevyn kappaleita on tavattu laajalti niin koko Pohjois-Euroopassa kuin myös eteläisessä Suomessa eri myöhäisrautakautisissa ja keskiaikaisissa konteksteissa, kuten asuinpaikoilta, mäkilinnoista, kalmistoista sekä keskiaikaisista kaupungeista (Hakamäki 2018: 59 ja viitteet; Poutiainen 2010: 28). Tämän tutkimuksen aineistossa pronssisilppua tai pronssipellin kappaleita on todettu ainakin kuuden löytökokonaisuuden yhteydessä (ks. taulukko 2); niitä ei yleensä ole otettu talteen ja toimitettu Museovirastolle. Taulukon 2 kohteista kaksi on mahdollisia hautauksia ja yksi mahdollinen asuinpaikka (tiedot perustuvat sekä muinaisjäännösrekisterin että löytöluettelon tietoihin), muita ei ole luokiteltu sen tarkemmin. Yhtä lukuun ottamatta ne sijaitsevat pellolla. Kaikista kohteista on useampia löytöjä, ja kahdesta kohteesta on havaintoja keramiikan paloista. On mahdollista, että myös näillä kohteilla havainnot pronssilevyn kappaleista löytöpaikalla voisivat viitata siihen, että

paikalla sijaitsee kiinteä muinaisjäännös.

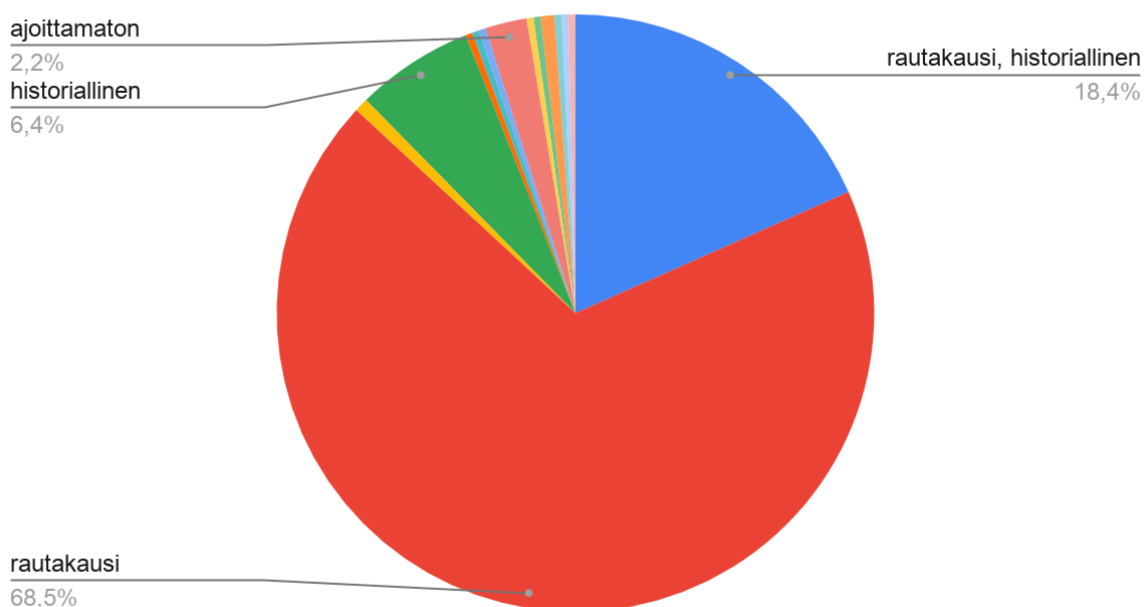
Päänumero	Kohteen nimi	tyyppi	löytövuosi ja maasto	löytöjä
39928	Janakkala Vanaantaka	löytöpaikka	2013, pelto	hevosenenkäsoljen kpl jonka yhteydessä havaittu pronssipellin palasia, rannerenkaan kpl, sormus, dirhemi
39948	Valkeakoski Rantavainio	löytöpaikat, mahd. poltto-hautaus	2014, pelto	solki, riipus, hevosriipus, vyökoukku, keramiikan kpl, löytöjen yhteydessä havaintoja myös pronssi- ja kuparipellin kappaleista
40508	Hämeenlinna Vähä-Hannula	löytöpaikat	2014, pelto	pyöreän kupurasoljen kpl, pronssihelmi, hioimen kpl, löytöpaikalla havaintoja pronssipelistä
40890	Hattula Kavituntöyry	löytöpaikka	2015, pelto	raha, tasavartisen soljen kpl, paikalla lisäksi kuonaa, keramiikan ja pronssipellin kappaleita
40893	Hattula Suontaan kartano 4	löytöpaikka, asuinpaikka?	2015, pelto	dirhemi, 2 saviastian kylkipalaa, maassa havaittu myös pronssipellin paloja, kuonaa ja keramiikan paloja
40948	Vesilahti Pohdonsaari	löytöpaikat, kalmisto?	2015, metsä	krapusolki, tulusraudan kpl, löytöpaikan yhteydessä havaittu pronssisilppua

Taulukko 2: kohteet, joiden yhteydessä havaittu pronssilevyn kappaleita

Kaavio 12 esittelee löytökokonaisuuksien ajoitukset muinaiskalupäiväkirjassa. Löytökokonaisuuksien ajoitus ilmaistaan Muinaiskalupäiväkirjassa vain yleisesti, pääasiallisesti aikakauden tarkkuudella. Suurin osa löytökokonaisuuksista on ajoitettu rautakauteen, osa sisältää sekä rautakaudelle että historialliselle ajalle ajoittuvia löytöjä. Pelkästään historialliselle ajalle ajoittuvien löytöjen osuus on pienempi (yhteensä 17 löytökokonaisuutta). Tämä voi johtua useista syistä. Löytäjät ovat voineet keskittyä etsimään ainoastaan tietyn aikakauden esineitä tai kaikkia tehtyjä historiallisen ajan löytöjä välttämättä

ilmoiteta, sillä niitä ei pidetä kiinnostavina tai ei uskota museon haluavan niitä. Usein “liian nuoria” tai nk. massalöytöjä ei liitetä kokoelmiin, mutta nykyään Museovirasto dokumentoi ne (Wessman et al. 2016: 93.). K-HME keskittyy ryhmänä juuri myöhäisen rautakauden tutkimiseen, mikä selittää löytökokonaisuuksien painottumisen rautakaudelle. Ajoitukset ovat niin muinaiskalupäiväkirjassa kuin löytöluetteloissakin melko yleisellä tasolla, vain joidenkin esineiden tai löytökokonaisuuksien kohdalla löytöluettelossa on mainittu mahdollinen tarkempi ajoitus rautakauden sisällä. Tällaisia ovat esimerkiksi Hattulan Tenholasta löytyneet ketjunktajat (KM 39920: 1-2), jotka on määritelty tyypiltään myöhäisrautakautisiksi tai kohteesta Janakkala Vanaantaka (KM 39928: 1-4) löydettyt korut, joiden typologisten ajoitusten kerrotaan löytöluettelossa viittaavan myöhäisrautakauteen.

Kaavio 12: löytökokonaisuuksien ajoitukset

Kaavio 12: löytökokonaisuuksien ajoitukset Muinaiskalupäiväkirjan mukaan

Metallinetsinlöytöjä voidaan hyödyntää kohteiden ajoittamisessa, mutta siinä on omat ongelmansa. Ajoitus on kontekstin puuttuessa tehtävä esineen itsensä perusteella, jolloin pitkään käytössä olleet esineet voivat antaa harhaanjohtavan ajoituksen. Esimerkiksi melko helposti ajoitettavat soljet tai muut korut ovat voineet pysyä kierrossa materiaalinsa takia myös pitkään sen jälkeen, kun ne ovat jääneet pois alkuperäisestä käyttötarkoituksestaan (Trier Christiansen 2016: 28). Uusiokäytöstä hyvä esimerkki on Janakkalan miekkamiehen hautaus, joka pelkkien esineiden perusteella olisi ajoittunut huomattavasti vanhemmaksi kuin se olikaan

(ks. Vanhatalo 2019). Esineiden avulla on siis mahdollista tehdä arvioita kohteen ajoituksesta, mutta ne tarvitsevat tuekseen lisää dataa ollakseen luotettavia (Trier Christiansen 2016: 28).

Sijaintitietojen ilmoitustarkkuus vaihtelee jonkin verran löytökokonaisuuksissa. Taulukossa 3 on koottu vuosittain löytökokonaisuudet, joiden koordinaattitiedoissa on epätarkkuutta tai puutteita. Tällaisia tapauksia on 57:ssä löytökokonaisuudessa 267:sta. Eniten puutteita tai epätarkkuutta oli vuonna 2013 (24 löytökokonaisuutta kaikkiaan 63:sta), vuonna 2014 määrä oli 19 löytökokonaisuutta 113:sta ja 2015–2016 enää kolme löytökokonaisuutta yhteensä 70:stä. Osassa näistä löytökokonaisuudelle on ilmoitettu vain yksi koordinaattitieto (löytöpaikan arvioidut koordinaatit), eikä yksittäisillä esineillä ole omia koordinaatteja ollenkaan. Joissain tapauksista koordinaatit puuttuvat vain osalta löytökokonaisuuteen kuuluvista esineistä. Esineet on voitu myös ilmoittaa löytyneiksi tietyltä alueelta tai parin metrin säteeltä löytäjän antamasta pisteestä (KM 40186) tai löytöluettelossa on mainittu, että koordinaatit ovat löytäjän itse ilmakuvakartasta arvioimat löytöpaikan keskikoordinaatit (esim. KM 40122 ja KM 40123). Yhdessä tapauksessa yhteen löytökokonaisuuteen on yhdistetty myös edellisenä vuonna (2010, todennäköisesti samalta paikalta) löytyneitä esineitä (KM 38972). Puutteelliset tai epätarkat sijaintitiedot painottuvat 2010-luvun alkuvuosille, ja niiden osuus kokonaismäärästä vähenee selkeästi vuoden 2013 jälkeen. Ryhmän jäsenet ovat olleet vuodesta 2013 lähtien useasti yhteydessä arkeologeihin ja myös osallistunut löytöpaikkojen jatkotutkimuksiin. Yhteistyö ja kaivauksille osallistuminen on tuonut harrastajille uutta näkökulmaa tutkimukseen ja dokumentointiin (Karvonen 2016). Tämä on todennäköisesti vaikuttanut siihen, että sijaintitietojen mittaamiseen on alettu kiinnittää enemmän huomiota

löytökokonaisuudet joissa puutteellisia koordinaattitietoja	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	yhteensä
x	1	6	4	24	19	1	2	57

Taulukko 3: puutteet tai epätarkkuudet löytökokonaisuuksien koordinaattitiedoissa

Esineiden sijainti on voitu ilmoittaa myös löytöalueittain, niin että yksittäisillä esineillä ei ole omia koordinaattitietoja. Vuonna 2013 tällaisia tapauksia on aineistossa seitsemän, ja ne liittyvät kaikki 27.10.2013 Hämeenlinnan Hahkialassa tehtyyn yhteiseen etsintään (KM 39748, KM 39752-53, KM 39757-58): löytöluetteloissa mainitaan, että löydöt on tehty metallinetsijöiden ja Museoviraston tapaamisessa. Tämä on ainoa aineistosta selkeästi

tunnistettava yhteisetsintä tai “miitti” (eng. *rally*). Esimerkiksi Englannissa tai Tanskassa yhdistyksillä on tapana järjestää harrastajille tällaisia etsintätapahtumia (Tanskassa erityisesti myös yhdessä museoiden kanssa), joihin voi osallistua jopa satoja ihmisiä (Robbins 2012: 193–194; Dobat 2013: 709). Englannissa on yleistä, että suuremmissa miiteissä on PAS:in edustaja (FLO) mukana, mutta tämä ei ole välttämätöntä (Robbins 2012: 194). Miitit voivat tuottaa paljon löytöjä yhdellä kertaa, jolloin uhkana on ensinnäkin löytöjen tallennustarkkuuden heikkeneminen, ja toisekseen alueen löytöjen levinnän kokonaiskuvan vääristyminen (Robbins 2012: 194–196).

Löytöjen sijaintitietojen tarkkuus on esineiden tutkimuksellisen arvon kannalta tärkeää. K-HME:n kohdalla puutteita tai epätarkkuuksia koordinaattitiedoissa on selvästi eniten harrastuksen alkuvaiheessa, kun ryhmän toiminta ja löytöjen määrä kasvaa nopeasti vuonna 2013 (puutteita on 38% vuoden 2013 löytökokonaisuuksista). Jokaiselle esineelle ei välttämättä ole mitattu sen oman löytöpaikan koordinaatteja, vaan sijaintitiedot ovat ylimalkaisempia. Jo seuraavana vuonna sijaintitiedoiltaan puutteellisten määrä on huomattavasti pienempi, n. 17% vuoden 2014 löytökokonaisuuksista. Vuonna 2015 ilmestyy Museoviraston ohjeistus harrastajille, ja ehkä myös yhtenäisemmän tiedotuksen vaikutus näkyy K-HME:n koordinaattitietojen ilmoittamisen parantumisessa, sillä 2015 puutteellisten tietojen määrä on enää kaksi prosenttia, 2016 taas 10% vuoden löytökokonaisuuksista. Vuoden 2016 tapauksissa kyse on kahdesta suuresta löytökokonaisuudesta (KM 40916 yhteensä 46 esinettä, KM 41041 yhteensä 85), joista ensimmäisestä puuttuvat kaikkien 46 rahan koordinaatit, jälkimmäisestä taas kymmenellä rahalla ei ole omia koordinaatteja. Vaikuttaa siltä, että vuoden 2016 tapaukset johtuvat kyseisten löytökokonaisuuksien poikkeuksellisuudesta, kun taas alkuvaiheessa sijaintitietojen tarkka mittaaminen ei näytä olevan ollut yleinen toimintatapa. Esimerkiksi 2013 useissa löytökokonaisuuksilla yksittäisten esineiden sijaintia ei ole ilmoitettu ollenkaan, löydöt on ilmoitettu olevan peräisin tietyn kokoiselta alueelta tai löytöpaikka on arvioitu jälkeenpäin kartasta. Sijaintitietojen tarkkuus siis paranee ryhmän toiminnan kehittyessä ja toimintatapojen vakiintuessa.

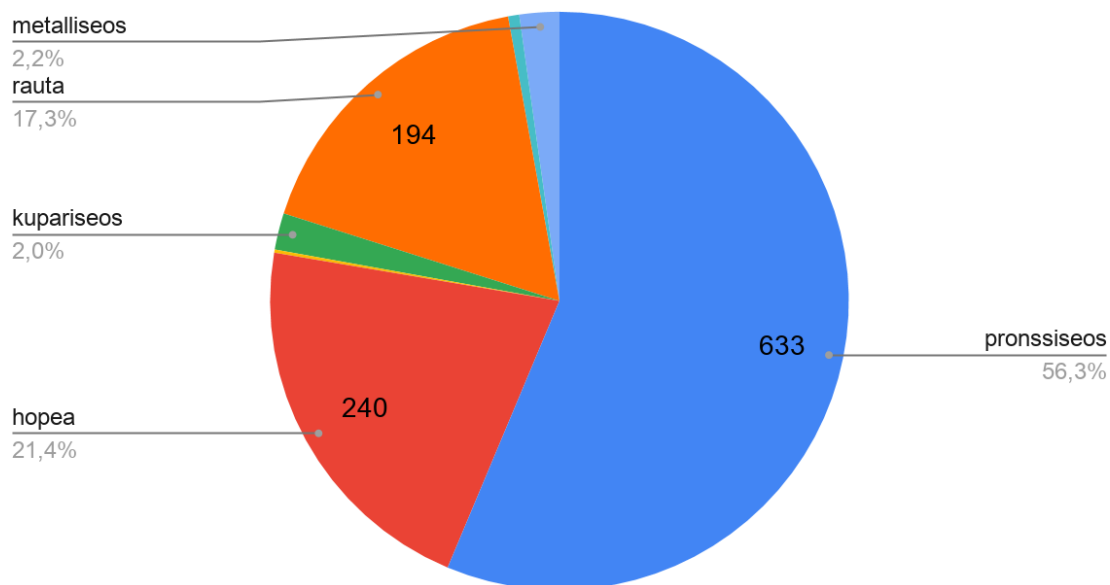
4.2.4 Esineryhmät

Tämän tutkimuksen aineisto käsittää 267 löytökokonaisuutta, joihin sisältyy yhteensä 1215 alanumeroa. Näistä melko varmasti tunnistettuja metalliesinelöytöjä on 1049 kappaletta, tunnistamattomia metallilöytöjä (tunnistamattomat metalliesineet 136 kappaletta, sulanut pronssi 8 kpl) yhteensä 144 kappaletta, ja muita löytöjä (keramiikka, kiviesineet tms.) 22

kappaletta. Metallilöytöjen materiaalien osuudet näkyvät kaaviossa 13. Suurin osa löydöistä on pronssia (56,3%), sitten tulee hopea (21,4%) ja rauta (17,3%). Noin kaksi prosenttia esineistä on määritelty olevan kupariseosta, ja saman verran löytöjä on jotain tarkemmin määrittelemätöntä metalliseosta. Lyijystä on valmistettu seitsemän esinettä (0,6%) ja kultaisia tai kullattuja esineitä on aineistossa kaksi kappaletta (0,2%).

Kansainvälisesti tyypillisesti yleisin metallinetsinlöytöjen materiaali on pronssi (tai kupariseos), sitten PAS:issa tulevat hopea, piikivi, lyijy ja keramiikka (PAS 2020c) ja DIME:ssä määrittelemätön materiaali, hopea, lyijy ja kupari (DIME 2020b). Kummassakaan tietokannassa rauta ei ole viiden yleisimmän materiaalin joukossa. K-HME:n aineistossa rautaesineiden osuus erottuu suhteellisen suurena, jos sitä verrataan PAS:in 0,3% (n. 4 000 esinettä yli 1,5 miljoonasta löydöstä) tai DIME:n 1,1% (hieman alle 800 esinettä yhteensä n. 72 600 löydöstä) rautaisten löytöjen määrään. Rautaesineiden yleisyys voi olla myös laajemmin tyypillistä suomalaiselle metallinetsinlöytöaineistolle (ks. Rohiola 2014: 22), samoin kuin kultaesineiden hyvin pieni osuus.

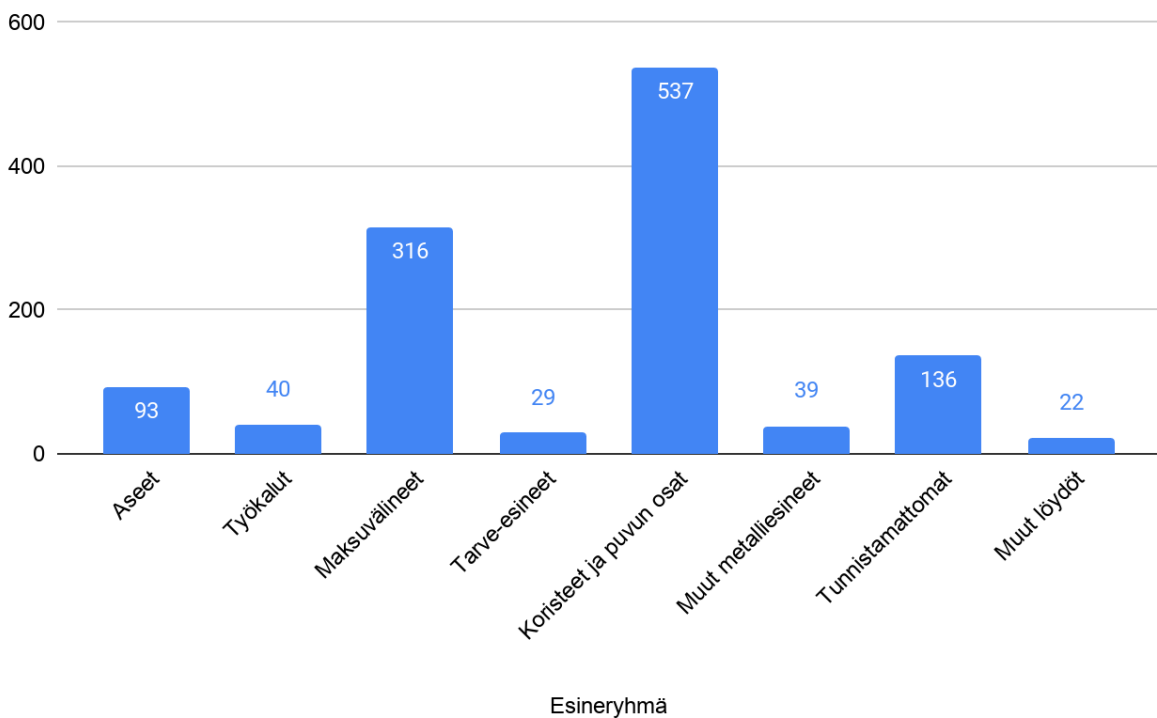
Kaavio 13: metallilöytöjen materiaalit

Kaavio 13: löytökokonaisuuksien metalliesineiden materiaali jakauma

Kaaviossa 14 esitetään eri esineryhmien osuudet aineistossa. Suurin ryhmä ovat koristeet ja puvun osat (noin 44% löydöistä), seuraavaksi tulevat maksuvälineet (rahat ja punnukset, 26% löydöistä), sitten tunnistamattomat esineet (n. 11% löydöistä), aseet (7,7% löydöistä), työkalut sekä muut metalliesineet (kumpikin näistä reilu 3% löydöistä), tarve-esineet (reilu 2% löydöistä) ja muut löydöt (alle 2% löydöistä). Verrattuna englantilaiseen tai tanskalaiseen löytöaineistoon huomattavaa on erityisesti aseiden suuri osuus, ja se, että rahat eivät ole suurin löytöryhmä.

Kaavio 14: Esineryhmät

Kaavio 14: eri esineryhmien osuudet aineistossa

Brittiläisen PAS-tietokannan suurin löytökategoria on rahat (yli 400 000 esinettä tietokannassa), sitten tulevat erilaiset soljet (‘*buckles*’ n. 49 000 ja ‘*brooches*’ n. 43 000 kpl), astiat (n. 33 000 kpl), poletit (‘*token*’ n. 18 000 kpl), erilaiset helat (‘*mount*’ n. 17 000 kpl ja ‘*strap fitting*’ n. 15 000 kpl) (PAS 2020c; ks. myös Brindle 2013: 7 ja Oksanen & Lewis 2015: 57). Tanskan DIME-tietokannassa yleisin löytö on myös raha, Tanskan sisällissodan aikaiset (1241–1377) rahat (‘*dansk borgerkrigsmønt*’, n. 8 700 kpl), sitten tulevat napit (n. 3 500), kotitalouksesineet (‘*husgeråd*’ n. 3 400), arvometallit (‘*værdimetal*’ n. 2 600 kpl) ja uudemmat, (v.1535 jälkeiset) tanskalaiset rahat (n. 2 500 kpl) (DIME 2020b; luokittelu on tehty tarkempiin kategorioihin kuin tässä työssä tai PAS:issa on käytetty).

K:HME:n tekemä löytöaineisto eroaa tanskalaisesta ja englantilaisesta metallinetsinlöytöaineistosta niin materiaalien kuin esineryhmien kohdalla. Rautaesineiden ja aseiden suurta määrää suomalaisessa aineistossa selittää todennäköisesti K-HME:n kiinnostus rautakauteen ja paikalliseen historiaan. Esimerkiksi miekat ja muut aseet ovat löytöinä usein hienoja, ja ne voivat olla merkkejä esim. taistelupaikoista tai puolustusvarustuksista (kuten linnavuoret). Lisäksi aseet ovat myös tyypillisiä rautakautisissa hautauksissa. Vaikka

metallinetsijät yleensä jättävät rautaan viittaavat signaalit huomiotta, K-HME:n toiminta tekee tässä selvästi poikkeuksen. Lyijyesineiden vähäinen määrä voi puolestaan johtua siitä, että esineitä (kuten muskentinkuulat) ei välttämättä pidetä tärkeinä, jolloin niitä ei ilmoiteta, tai oletetaan, että niitä ei oteta kokoelmiin (liian yleisiä tai uusia). On myös mahdollista, että suuri osa tunnistetuista lyijyesineistä on historialliselta ajalta, ja siksi niitä ei ole koettu yhtä lailla kiinnostaviksi (A. Wessman, suullinen tiedonanto).

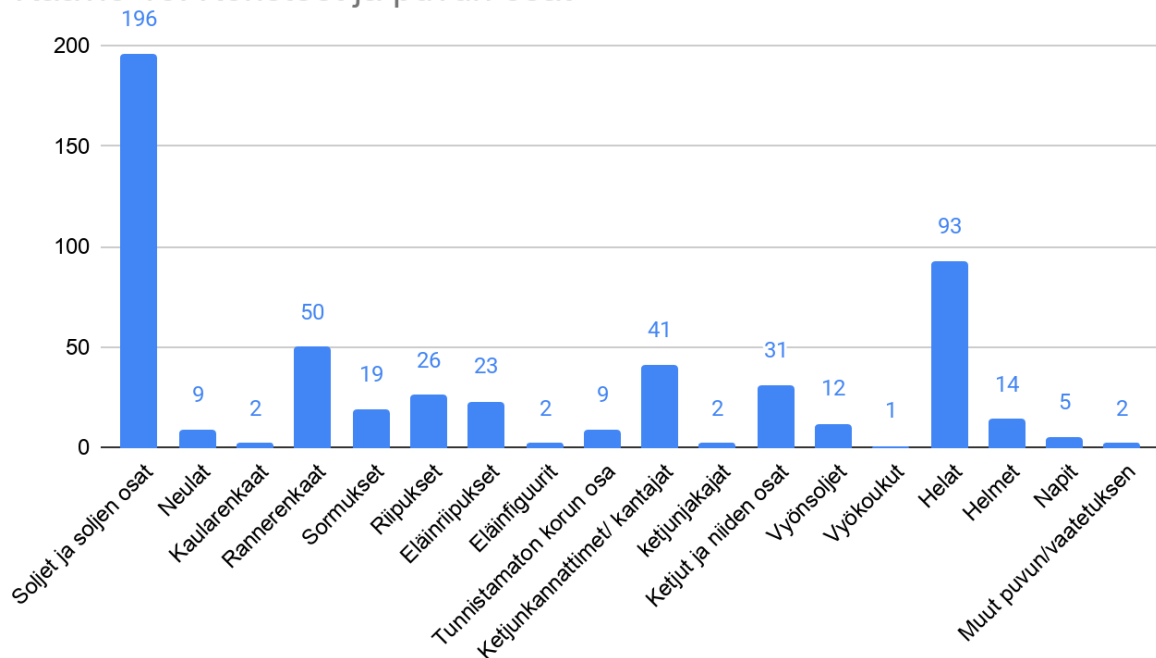
Historiallisen ajan esineiden vähyys vaikuttaa olevan tietoista valikointia. Aineistossa on varsinaisia historialliselle ajalle ajoitettuja löytöjä 17 löytökokonaisuudessa. Esineistä rahoja on 9 kpl viidessä löytökokonaisuudessa, sitten kolme sormusta, sinettileimasin ja mahd. pyhäinjäännösriipus tai sellaisen kansi. Korujen lisäksi oma ryhmänsä ovat Janakkalan Hangastenmäeltä löytyneet rautaesineet, joissa on aseiden lisäksi mm. kannuksia. Janakkalan vanhan pappilan luota 2012 löydetty hansakannun osa ja Hämeenlinnan Tupalasta 2015 löydetty neulakota, helan kappaleet ja hakasolki voivat taas liittyä vanhemman asutuksen jälkien etsintään. K-HME vaikuttaa löytöaineistonkin perusteella keskittyvän nimenomaan vanhempien aikakausien historiaan, sillä 1700-1800-luvuille on ajoitettu vain yksi löytö, Valkeakosken Vähä-Kantalasta löytynyt berlokki. Tämä näkyy erityisesti rahalöydöissä: K-HME:n aineistossa ei ole ollenkaan 1700-luvun rahoja, vaikka ne ovat Frida Ehrnstenin (2015: 51) mukaan suurin ryhmä Museovirastolle ilmoitetuista rahalöydöistä.

Tämän aineiston suurin ryhmä, koristeet ja puvun osat, esitellään tarkemmin kaaviossa 15. Niitä löytyy 205:stä löytökokonaisuudesta. Koristeista ja puvun osista reilusti yli 80 prosenttia on peltolöytöjä (179 löytökokonaisuutta ja 467 esinettä), metsästä niitä on löytynyt noin kahdeksan prosenttia (17 löytökokonaisuutta, 31 esinettä). Muista maastotyypeistä on löytynyt yhdeksän löytökokonaisuutta (37 esinettä). Korut, puvun osat ja helat ovat tyypillisesti kauniita ja usein helposti tunnistettavia löytöjä. Näistä suurin löytöryhmä, soljet, ovat myös suhteellisen hyvin ajoitettavissa rautakautisiksi. Voidaan sanoa, että “hienojen löytöjen” valikointi näkyy varsin selvästi myös K-HMEN:n tuottamassa aineistossa (vertaa Dobat 2013: 716–17; Trier Christiansen 2016: 27–28). Toisaalta myös tunnistamattomia esineitä on ilmoitettu, pääasiallisesti silloin jos ne ovat osa suurempaa löytökokonaisuutta. Valtaosa koristeista ja puvun osista koostuu soljista ja soljen osista, joita on lähes 37% tästä ryhmästä. Seuraavaksi suurin ryhmä on helat (tässä ei ole eroteltu heloja tarkemmin käyttötarkoituksen mukaan), joita on ryhmän esineistä noin 17%. Sitten tulevat rannerenkaat ja riipukset (kumpikin noin 9% koristeista ja puvun osista), ketjunkannattimet (reilu 7%) ja ketjut ja ketjun osat (lähes 6%).

Kuva 1: Tasavartinen solki, pronssia. KM 41002:1, Hämeenlinna Rantavainio. Vrt. Kivikoski 1973: Tafel 76, Abb. 679. Kuva: Museovirasto (Finna.fi CC BY 4.0)

Kaavio 15: Koristeet ja puvun osat

Kaavio 15: koristeiden ja puvun osien jakautuminen esineryhmittäin

Toiseksi suurin esineryhmä on maksuvälineet eli rahat ja punnukset. Rahoja on 282 kappaletta yhteensä 65 löytökokonaisuudessa, punnuksia 34 kappaletta yhteensä 27 löytökokonaisuudessa. Kahdeksassa löytökokonaisuudessa on sekä rahoja että punnuksia. Noin 95% prosenttia rahoista on peltolöytöjä, muista maastotyyeistä on löytynyt muutama yksittäinen raha. Myös punnukset ovat yhtä lukuun ottamatta peltolöytöjä. Rahoja on löytökokonaisuuksissa yleensä yksi tai muutama kappale, mutta joukkoon mahtuu myös joitain yli kymmenen rahan kokonaisuuksia, ja kaksi huomattavasti isompaa löytöä. Näitä mahdollisia

hajonneita kätkölöytöjä edustavat löytökokonaisuudet KM 38960 Hattula Vesunnan kartano (löytynyt 2011, 26 rahaa), KM 40182 Hämeenlinna Pahnainmäki (2014, 17 rahaa), KM 40978 Hämeenlinna Kontuniemi (2015, 11 rahaa), KM 40916 Hollola Sikalantaus (2016, 46 rahaa), KM 41041 Valkeakoski Haukila Koirankivi (2016, 81 rahaa) ja KM 41216 Hattula Arvola (2016, 18 rahaa).

Rahalöytöjä eritellään tarkemmin liitteessä 2. Rahoista 8,9% (25 kpl 21 löytökokonaisuudessa) on dirhemeitä, joiden ajoitukset vaihtelevat 700-luvulta jaa. 1000-luvulle jaa. Suurin osa rahoista on 900- ja 1000-luvuille jaa. ajoittuvia länsimaisia rahoja, pääasiallisesti penninkejä Keski-Euroopan ja Englannin tai Irlannin alueelta sekä muutama pohjoismainen raha. Rahoista 8,9%:ssa (25 kpl 16 löytökokonaisuudessa) on reikä, ripustusniitti tai löytöluettelossa maininta, että niitä on käytetty riipuksina. Viisi kappaletta on jäljitelmiä. Keski- ja historialliselle ajalle sijoittuvia rahoja on 6% (17 kpl). Pääosa kaikista Museovirastolle ilmoitetuista rahalöydöistä on uudelta ajalta (Ehrnsten 2015: 50). Tässä aineistossa rautakautta nuoremmat löydöt ajoittuvat kahta keskiaikaista rahaa lukuun ottamatta pääasiallisesti 1500-luvulle, tätä uudempia kolikoita ei ole mukana. Frida Ehrnstenin (2015: 47) mukaan metallinetsinnässä löydetystä uuden ajan kuparirahoista suurin osa jää ilmoittamatta, mikä voi selittää niiden pienen osuuden tästä aineistosta, samoin kuin ryhmän kiinnostus nimenomaan rautakauteen. Valtaosa K-HME:n ilmoittamista rahoista on viikinkiaikaisia. Kaikista vuosina 2013–2015 luetteloiduista viikinkiaikaisista rahalöydöistä 46% oli peräisin Kanta-Hämeen alueelta (Ehrnsten 2015: 48). Metallinetsinlöytöjen myötä viikinkiaikaisten rahojen löytöpaikkojen määrä on myös moninkertaistunut aikaisempaan verrattuna: esimerkiksi vuonna 2002 tunnettiin vain 29 viikinkiaikaista irtolöytönä löydettyä rahaa koko Suomesta (Ehrnsten 2015: 48).

Kolmas aineistosta erottuva esineryhmä ovat kaaviossa 16 tarkemmin eriteltyt aseet, joita on yhteensä 93 esinettä 49 löytökokonaisuudessa. Suurin esineryhmä on kirveet (26 kpl yhteensä 20 löytökokonaisuudessa), mutta heti seuraavana tulevat miekat ja miekan osat (25 kpl). Seuraavaksi tulevat keihäänkärjet ja nuolenkärjet. Kirveiden osuus esineistä on yllättävän suuri, sillä niitä on melko vaikea ajoittaa (A. Wessman, suullinen tiedonanto). Yksittäin tai toisen hankalasti ajoitettavan löydön kanssa löytyneitä kirveitä on neljä, loput kirveistä on löytynyt yhdessä rautakautisiksi ajoitettavien esineiden kanssa. Suhteellisen suuri osa (yhteensä kahdeksan) kirveen sisältävistä löytökokonaisuuksista on tehty metsäkontekstissa, loput 12 ovat pelloilla. Toinen samantyyppinen vaikeasti ajoitettava esineryhmä on (tässä työssä tarve-esineiksi luokitellut) veitset ja veitsen osat, joita on löytynyt yhteensä 30 kpl 24

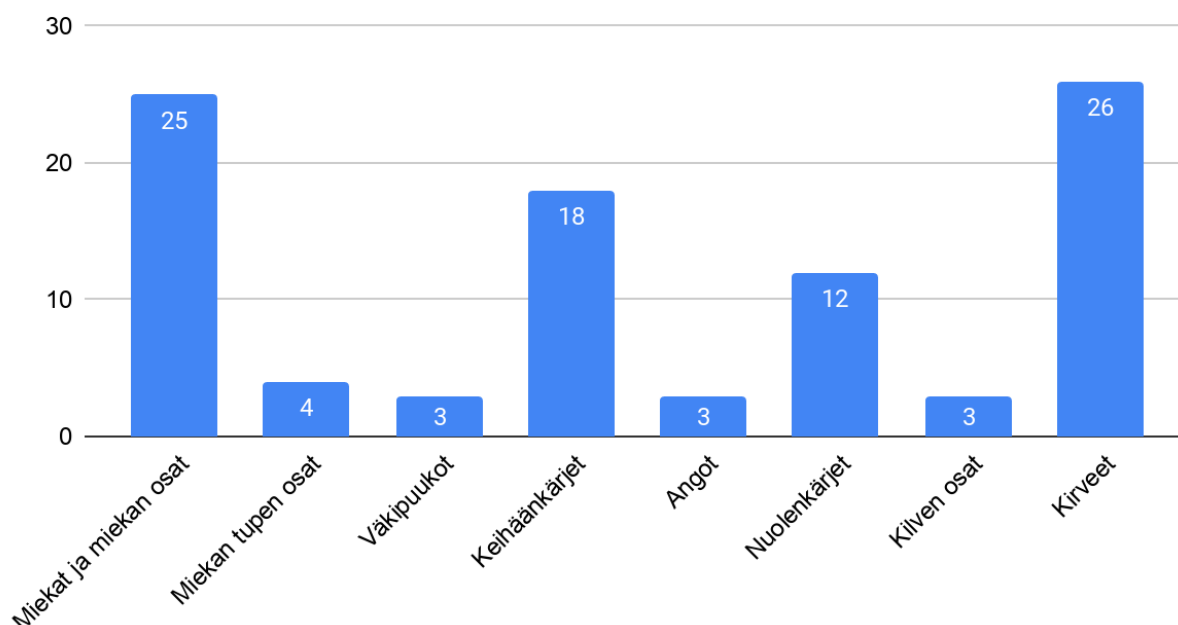
löytökokonaisuudesta. Veitsistä viisi on yksittäisiä tai löytynyt muiden vaikeasti ajoitettavien esineiden kanssa ja määritelty ajoittamattomiksi, muiden löytökokonaisuuksiin liittyy toisia, ajoittavia löytöjä.

Kuva 2. Vasarahamarainen silmäkirves, rautaa. KM 39962:7, Hämeenlinna Haapahuhta. Etelävenäläinen sotakirves, ajoitus ristiretkiaika. Museovirasto (Finna.fi CC BY 4.0)

Aseista 22 löytökokonaisuutta 49:stä, eli noin 45% aseita sisältävistä löytökokonaisuuksista, on pelloilta, ja ne sisältävät yhteensä 32 esinettä. Metsistä taas on löytynyt 18 löytökokonaisuutta (n. 37% aseita sisältävistä löytökokonaisuuksista), jotka sisältävät 41 esinettä. Muista maastotyypeistä on löytynyt yhteensä yhdeksän aseita sisältävää löytökokonaisuutta, joissa on yhteensä 20 esinettä.

Kaavio 16: aseet

Kaavio 16: aseiden jakautuminen esineryhmittäin

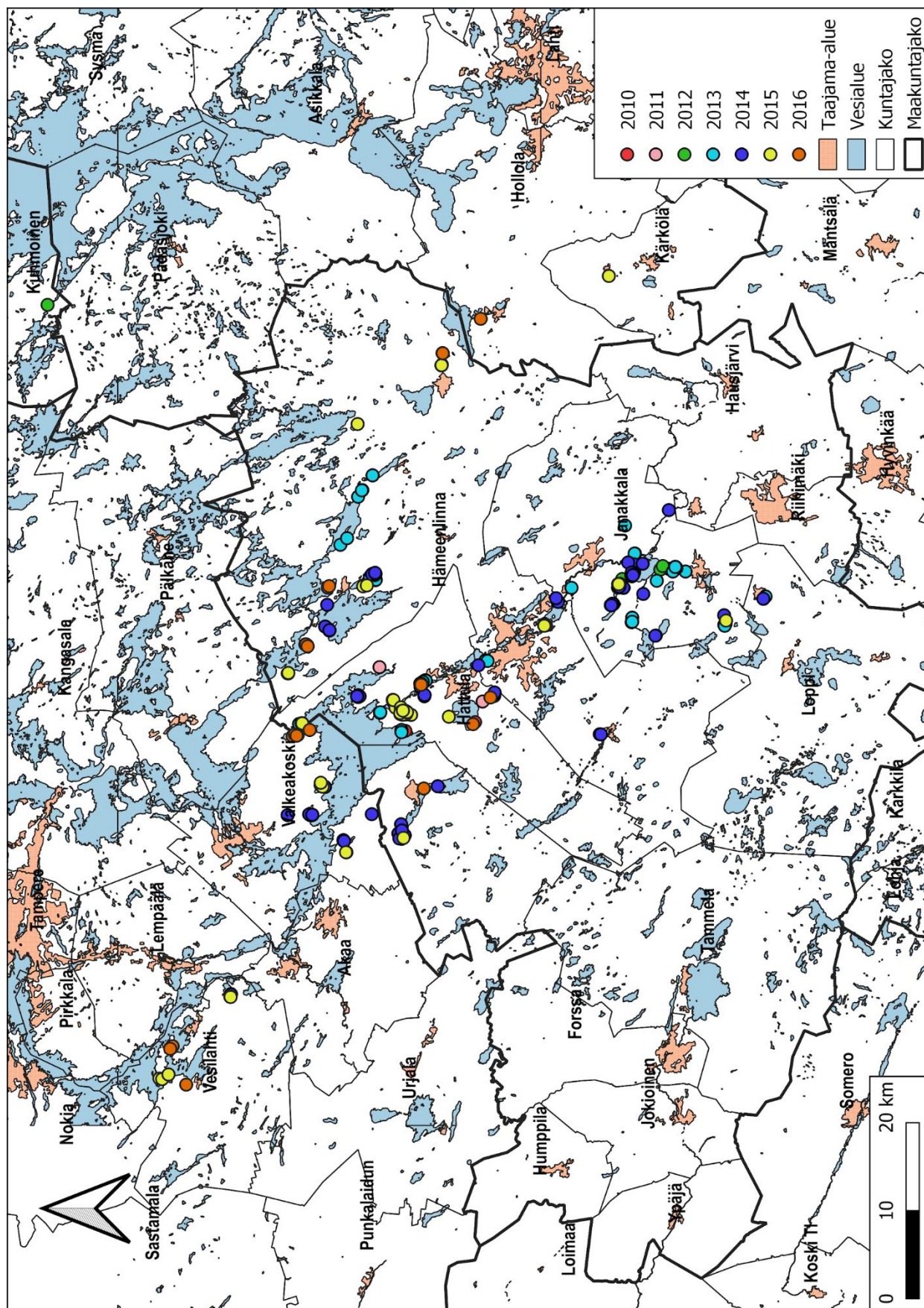
4.3 Levintäkartat

4.3.1 Löytökokonaisuuksien alueellinen levintä kronologisesti K-HME:n toiminnan kuvaajana

Löytökokonaisuuksien levintä eri löytövuosina näkyy alla olevassa kartassa 3. Löytökokonaisuudet ovat kasaantuneet selkeästi tietyille alueille. Kartasta voidaan havaita vesistöjä mukaileva luode-kaakko -linja, jolle pääosa löytökokonaisuuksista keskittyy. Rajoittavia tekijöitä ovat asutus, vesistöt ja myös suuret yhtenäiset metsäalueet. Suurin osa löytökokonaisuuksista sijoittuu vesistöjen ja/tai viljeltyjen alueiden läheisyyteen. Samoillem alueille myös palataan useina eri vuosina. Toiminta alkaa Hattula-Hämeenlinna -alueelta, joka säilyy koko ajan keskeisenä etsintäalueena. Vuosina 2012–2014 syntyy toinen keskittymä Janakkalan alueelle, mutta tämän jälkeen painopiste siirtyy 2015–2016 Valkeakoski-Vesilahti -suuntaan. Löytökokonaisuudet muodostavat useita erikokoisia keskittymiä. Näiden lisäksi ympäröivissä kunnissa (Kuhmoinen, Hollola, Kärkölä) on yksittäisiä pisteitä. Huomattavaa on, että Kanta-Hämeen maakunnan luoteisosan kunnat eivät ole edustettuina ollenkaan. Tämä voi johtua siitä, että ne ovat kauempana löytäjien kotipaikoista eivätkä ne siksi ole olleet

kiinnostavia. Toisaalta vuonna 2015 K-HME liikkui myös *Menneisyyden metsästäjät* tv-ohjelman myötä mm. Ahvenanmaalla ja Porvoossa. Näitä huomattavasti tutkimusalueen ulkopuolelle sijoittuvia löytöjä ei ole otettu huomioon tässä työssä (tämä selittää myös osaltaan sitä, miksi vuoden 2015 löytökokonaisuuksien määrä on edellisvuotta pienempi).

Tässä työssä löytökokonaisuuksien levintää tarkastellaan melko yleisellä tasolla, sillä jokaista löytökokonaisuutta edustaa yksi koordinaattipiste, vaikka kokonaisuus voi sisältää useita, eri pisteistä löytyneitä esineitä. Tämä valinta on tehty ensinnäkin koska kaikissa löytökokonaisuuksissa yksittäisille esineille ei ole mitattu omia koordinaatteja, ja toisekseen näin löytökokonaisuuksien levinnästä on helpompi luoda kokonaiskuva.

Seuraavaksi käsitellään löytökokonaisuuksien jakautuminen löytövuosittain ja kuvaillaan aineistoa ja etsijöiden toimintaa eri vuosina. Näin hahmotellaan kronologisesti etsijöiden toimintaa ja siinä näkyviä muutoksia. Kartassa 4 (liite 1) on esitetty vuonna 2010 tehdyt löytökokonaisuudet. Kaikki kolme ovat Hattulassa, ja ne ovat peltolöytöjä. Löytäjiä ovat A ja A+B. Yhdeltä löytökokonaisuudelta puuttuu koordinaattitietoja (KM 38386:1–19). Tämä on iso kokonaisuus, joka sisältää rahan, punnuksen, paljon koruja ja puvun osia (solkia, neula, rannerenkaita, ketjunktaja, vyönsolki, hela) sekä kuusi tunnistamatonta pronssiesineen osaa. Paikalta kerrottiin löytyneen myös saviastian paloja. Muut löydöt ovat yksi korvalusikka (kuva 3) ja kahden pronssisoljen sekä yhden rautasoljen muodostama kokonaisuus.

Kuva 3a (edestä) ja b (takaa): Pronssinen korvalusikka, viikinkiaika. KM 38387:1, Hattula Myllyoja 2. Löydetty 2010. Kuva: Museovirasto (Finna.fi, CC BY 4.0)

Kartassa 5 (liite 1) ovat vuonna 2011 tehdyt löytökokonaisuudet (yhteensä 9 kpl). Pisteet sijaitsevat pääasiassa Hattulassa, Janakkalassa on yksi kohde. Löytäjiä ovat K-HME:n jäsenistä A, B, C ja E, yksi ryhmän ulkopuolinen henkilö sekä kahdessa löytökokonaisuudessa tarkastuksen tehneet arkeologit. Tässä vaiheessa etsijät toimivat siis vielä erikseen. Löytökokonaisuuksien levintä mukailee Hattulassa vuoden 2010 löytöpaikkoja. Kaikki ovat

peltokohteita, ja kuudella, eri löytäjien tekemillä löytökokonaisuuksilla on puutteita koordinaattitiedoissa. Esineille ei ole tällöin useimmiten mitattu tarkkoja koordinaatteja (esinekohtaiset sijainnit on annettu pääasiassa arkeologien tarkastusten yhteydessä tehdyille löydöille), vaan sijainnit on arvioitu kartalta tai annettu löytöalueen koko. Yksi löytökokonaisuus sisälsi myös edellisenä vuotena tehtyjä löytöjä.

Vuoden 2011 löytökokonaisuuksissa on kolme yhden löydön kokonaisuutta, 1–5 löydön kokonaisuuksia on kolme, 5–10 löydön kokonaisuuksia yksi, 10–20 löydön kokonaisuuksia yksi sekä yli 50 löydön kokonaisuuksia yksi kappale. Löytökokonaisuudet sisältävät 127 alanumeroa. Löydöissä on yksi kirves ja yksi veitsi. Rahoja on kolmessa kokonaisuudessa (yksi näistä iso kätkö, löytäjät A+C), koruja ja puvun osia on 26 kpl (9 solkia, 6 rannerenkaita, neula, riipus, ketjunktannattimia 2, vyönsolkia 2, hela, riipus jne.). Pääosa löydöistä on pronssia tai hopeaa.

Kartassa 6 (liite 1) näkyvät vuonna 2012 tehdyt löytökokonaisuudet (yhteensä 9 kpl). Janakkalan alueella on kaksi keskittymää (löytäjä yhdellä kohteella C, loput E) ja Kuhmoisissa yksittäinen kohde (löytäjät B ja D). Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden ryhmä saa alkunsa syksyllä 2012 (Järvelä 2016), kun Janakkalassa toimineet harrastajat kohtaavat. Kohteista yksi on metsästä (historiallisen ajan löytö), loput ovat peltolöytöjä. Neljässä löytökokonaisuudessa on puutteita koordinaattitiedoissa. Yhden löydön kokonaisuuksia on neljä, 1–5 löydön kokonaisuuksia viisi. Löytökokonaisuuksissa on 19 alanumeroa. Löydöissä on kaksi kirvestä, 13 korua ja puvun osaa (pääosa solkia) sekä ruoskan pallo ja joitain historiallisen ajan löytöjä. Löytöjen materiaalina on pääosin pronssi.

Vuonna 2013 löytökokonaisuuksien määrä lähtee nousuun. Samana vuonna ryhmä alkaa toimia yhdessä, ja Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden yhdistys perustetaan. Kartassa nro 7 (liite 1) näkyvät 2013 tehdyt löytökokonaisuudet, joita on yhteensä 63 kappaletta. Pisteet voidaan jakaa karkeasti kahdelle alueelle: Hattula-Hämeenlinna ja Janakkala-Loppi. Välissä on etsintää rajoittava Hämeenlinnan kaupungin alue. Löytökokonaisuudet ovat pienissä ryppäissä, mikä todennäköisesti kuvastaa ryhmän yhdessä tekemiä etsintäretkiä. Koordinaattitiedoissa on puutteita 24 löytökokonaisuudessa. Löytäjissä on K-HME:n jäsenten lisäksi myös vierailevia harrastajia, ja yksi löytökokonaisuus on myös ilmoitettu yhdistyksen nimiin. Pääosa löydöistä, 76%, on peltolöytöjä (48 löytökokonaisuutta), mutta nyt metsäkohteet (10 löytökokonaisuutta) muodostavat 16 %:lla selkeästi oman ryhmänsä. Kaksi kohdetta on laidunmaalta ja kaksi pellolla olevalta metsäkumpareelta.

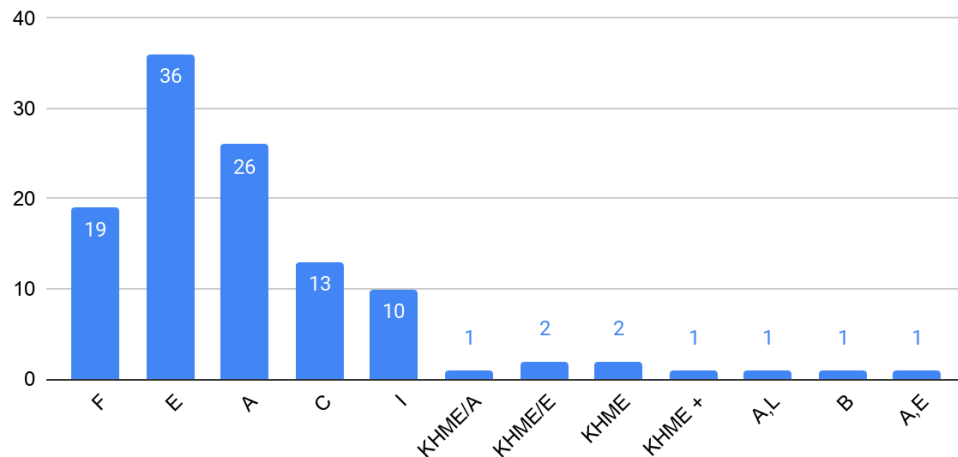
Löytöjen määrä kasvaa myös huomattavasti 2013 (taulukko 4). Yhden esineen sisältäviä löytökokonaisuuksia on 24, 2-5 esinettä sisältäviä 28 kpl, 6-10 esineen kokonaisuuksia on seitsemän, 11-15 esineen löytökokonaisuuksia on kolme ja 20-30 esineen löytökokonaisuuksia yksi kappale (KM 39503 Hämeenlinna Laurinkallio, johon sisältyvät koekaivauslöydöt). Löytöihin sisältyy mm. kuusi miekan osaa (löytökokonaisuuksissa KM 39825, KM 39503 ja KM 39988), useita keihäänkärkiä sekä 41 solkea tai soljen osaa. Tähän aineistoon ei sisälly Janakkalan miekkamiehen löytöjä, sillä sen tutki Museoviraston koekaivausryhmä. Suurin osa esineistä on pronssia (yht.149 esinettä), mutta nyt rautaesineet ovat materiaaleista toisena 49 esineellä.

Alanumeroita 2013 yht.	Aseet	Koristeet ja puvun osat	rahat ja punnukset
220	25	120	13+4= 17

Taulukko 4: Löydöt 2013

Kartassa 7 (liite 1) näkyvät vuoden 2014 aikana tehdyt löytökokonaisuudet (yhteensä 113 löytökokonaisuutta), joiden määrä on taas kasvanut huomattavasti edellisvuoteen verrattuna. Löytökokonaisuuksista on mahdollista erottaa kaksi keskeistä aluetta. Hattula-Hämeenlinnan pohjoisosa -alue laajenee nyt järven Valkeakosken puoleiselle rannalle ja etelään päin. Hämeenlinnan kaupungin eteläpuolelta alkaa toinen ”keskus”, joka muodostuu Janakkala-Loppi -alueelle. Yksittäisiä pisteitä on Vesilahdella ja Hämeenlinnan kunnan itäosassa. Koordinaattitiedoissa on puutteita yhteensä 19 löytökokonaisuudessa. Näistä neljälle löytökokonaisuudelle on ilmoitettu koordinaattitiedot alueelle, jolta esineet ovat löytyneet. Kahden löytökokonaisuuden koordinaatit on arvioitu karttapisteestä.

Löytökokonaisuudet löytäjän mukaan 2014

Kaavio-- 17: löytäjät 2014

Löytökokonaisuuksista valtaosa, 81% (91 kpl) on peltokohteita, mutta metsätyypin kohteet muodostavat taas 15%:lla (17 kpl) oman ryhmänsä. Kaksi löytökokonaisuutta sijaitsee pellolla olevalla metsäkumpareella. Viisi K-HME:n aktiivisinta jäsentä löysivät jokainen yli kymmenen löytökokonaisuutta, aktiivisin heistä (E) 36 kappaletta.

Vuoden 2014 löydöistä suurin ryhmä on edelleen koristeet ja puvun osat. Rahat ja punnukset ovat toiseksi suurin ryhmä, sitten tulevat aseet, joihin sisältyy mm. 13 miekan osaa, useita nuolenkärkiä ja kirveitä. Koristeista ja puvun osista 90 kpl on solkia tai soljen osia, riipuksia on yhteensä 25, rannerenkaita tai niiden osia on 20 kpl, ja heloja 42 kpl.

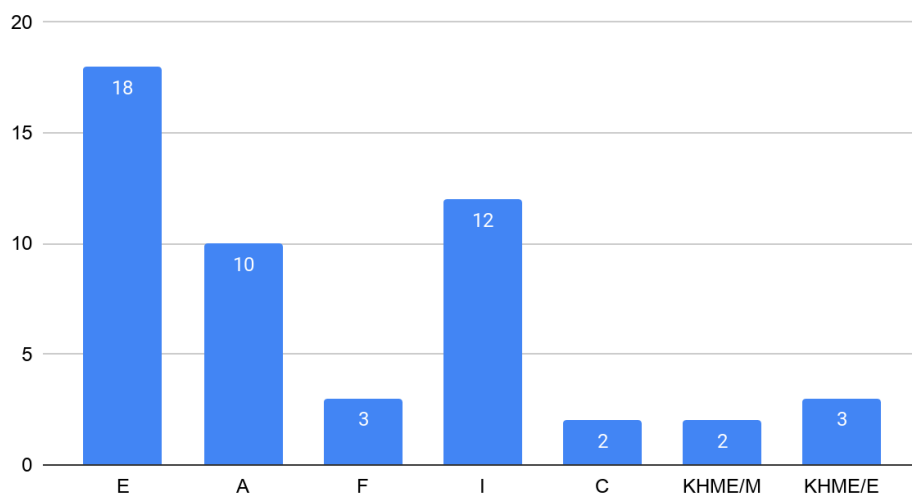
Kuva 4: linturiipus, pronssia. Ajoitus viikinkiaika. KM 39782:1, Janakkala Melkkola. Löydetty 2014. Kuva: Museovirasto (Finna.fi CC BY 4.0)

Alanumeroita 2014 yht.	Aseet	Koristeet ja puvun osat	rahat ja punnukset
461	43	241	62+17=79

Taulukko 5: Löydöt 2014

Vuoden 2015 löytökokonaisuudet (yhteensä 50 kpl) näkyvät kartassa nro 9 (liite 1). Ryhmän toiminta on siirtynyt suurimmaksi osaksi pois Janakkalasta, ja painopiste on nyt Hattulan ja Valkeakosken läpi Vesilahdelle kulkevan vesistön rannoilla. Yksittäinen löytökokonaisuus on Kärkölässä. Eniten löytökokonaisuuksia vuonna 2015 on löytäjällä E, ja kymmenen löytöä tai yli tekivät myös löytäjät I ja A. Muiden jäsenten ja ryhmän nimissä on jokaisella 2-3 löytökokonaisuutta, lukuun ottamatta löytäjä B:tä, jonka nimissä ei ole yhtään löytökokonaisuutta.

Löytäjät 2015

Kaavio 18: löytäjät 2015

Löytökokonaisuuksista pääosa on 2-5 esineen kokonaisuuksia (32 kpl), yhden esineen kokonaisuuksia on 14. Yli viiden esineen kokonaisuuksia on vain neljä, eikä yli 20 esineen kokonaisuuksia ole ilmoitettu lainkaan. Yli 80 % löytökokonaisuuksista on peltokohteita (42 kpl), metsäkohteita on 12 % (6 kpl) ja muita (metsäkumpare ja pelto, taimitarha) yksi kumpaakin.

Esineryhmistä suurin on koristeet ja puvun osat, josta solkia ja soljen osia on 25 kpl, heloja 19 kpl ja rannerenkaita ja niiden osia sekä riipuksia 12 kpl kumpaakin. Aseisiin sisältyy neljä

miekkaa tai miekan osaa (sisältyvät löytökokonaisuuksiin KM 40909 ja KM 40910 Vesilahden Laukosta sekä KM 40836 ja 40844 Hattulasta); kirveitä on viisi ja keihäänkärkiä kuusi.

Kuva 5: Massiivinen rannerengas, pronssia. Ajoitus viikinkiaika, vrt. Kivikoski 1973: Tafel 83, Abb. 735. KM40836:1, Hattula Monaalan kartano 2. Löydetty 2015. Kuva Museovirasto (Finna.fi, CC BY 4.0)

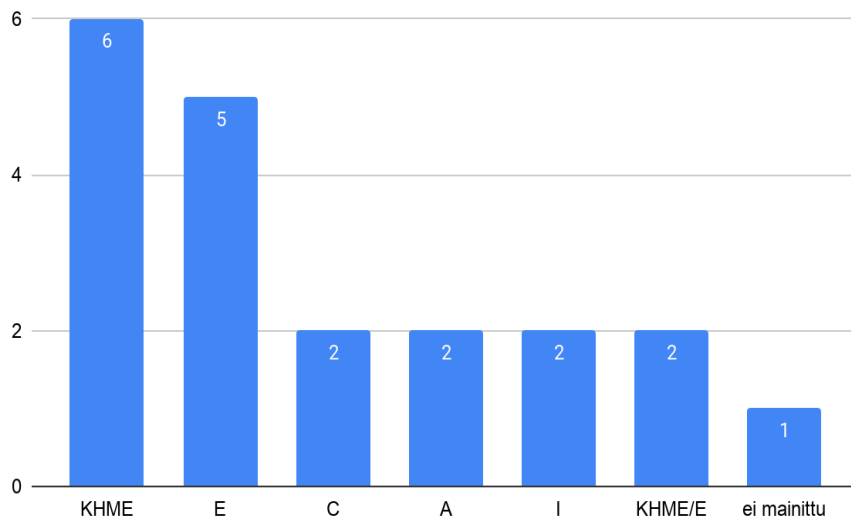
Alanumeroita 2015 yht.	Aseet	Koristeet ja puvun osat	Rahat ja punnukset
171	18	90	30+6=36

Taulukko 6: Löydöt 2015

Kartassa nro 10 (liite 1) ovat vuonna 2016 tehdyt löytökokonaisuudet (yhteensä 20 kpl). Nyt Janakkalassa ei ole yhtään löytökokonaisuutta. Tähän voi olla syynä se, että alue on ollut aiempina vuosina suuren aktiviteetin kohteena, ja etsijät ovat nyt siirtyneet “tuoreemmille” alueille. Muualla näyttää siltä, että etsijät ovat palanneet osalle alueista, joilla he ovat käyneet etsimässä edellisinä vuosina. Lisäksi Hollolassa on yksittäinen löytökokonaisuus.

Kyseisenä vuonna eniten löytökokonaisuuksia (6 kpl) on K-HME:n nimissä yhteisesti, seuraavaksi aktiivisin on löytäjä E. Kaaviossa 18 näkyy, että muilla on kaksi löytökokonaisuutta, ja yhdelle ei ole ilmoitettu löytäjää.

Löytäjät 2016

Kaavio 19: löytäjät 2016

Vuoden 2016 löytökokonaisuuksista lähes puolet (9 kpl) on yhden esineen kokonaisuuksia, 2-5 esineen kokonaisuuksia on kuusi ja 6-10 esineen kokonaisuuksia kaksi kappaletta. Kolme kokonaisuutta on sen sijaan yli 20 esineen kokoisia. Suurin niistä (KM 41041 Valkeakoski Haukila Koirankivi) käsittää 81 hopearahaa. Löytökokonaisuuksista 80 % on edelleen peltokohteita, metsäkohteita on kaksi ja pellon yhteydessä olevia metsäkumpareita kaksi.

Suurin löytöryhmä 2016 on rahat, joissa on kolme suurta, yli kymmenen rahan löytökokonaisuutta (KM 41216 (18 rahaa), KM 40916 (46 rahaa) ja KM 41041 (81 rahaa), ajoittuvat kaikki viikinkiajalle). Aseita on löydöistä tänä vuonna vain neljä, kaksi miekkaa tai miekan osaa, yksi keihäänkärki ja yksi kirves. Koristeista ja puvun osista hieman alle puolet on solkia ja soljen osia, heloja on vain kolme kappaletta.

Alanumerot 2016 yht.	Aseet	Koristeet ja puvun osat	Rahat ja punnukset
194	4	31	147+4=151

Taulukko 7: Löydöt 2016

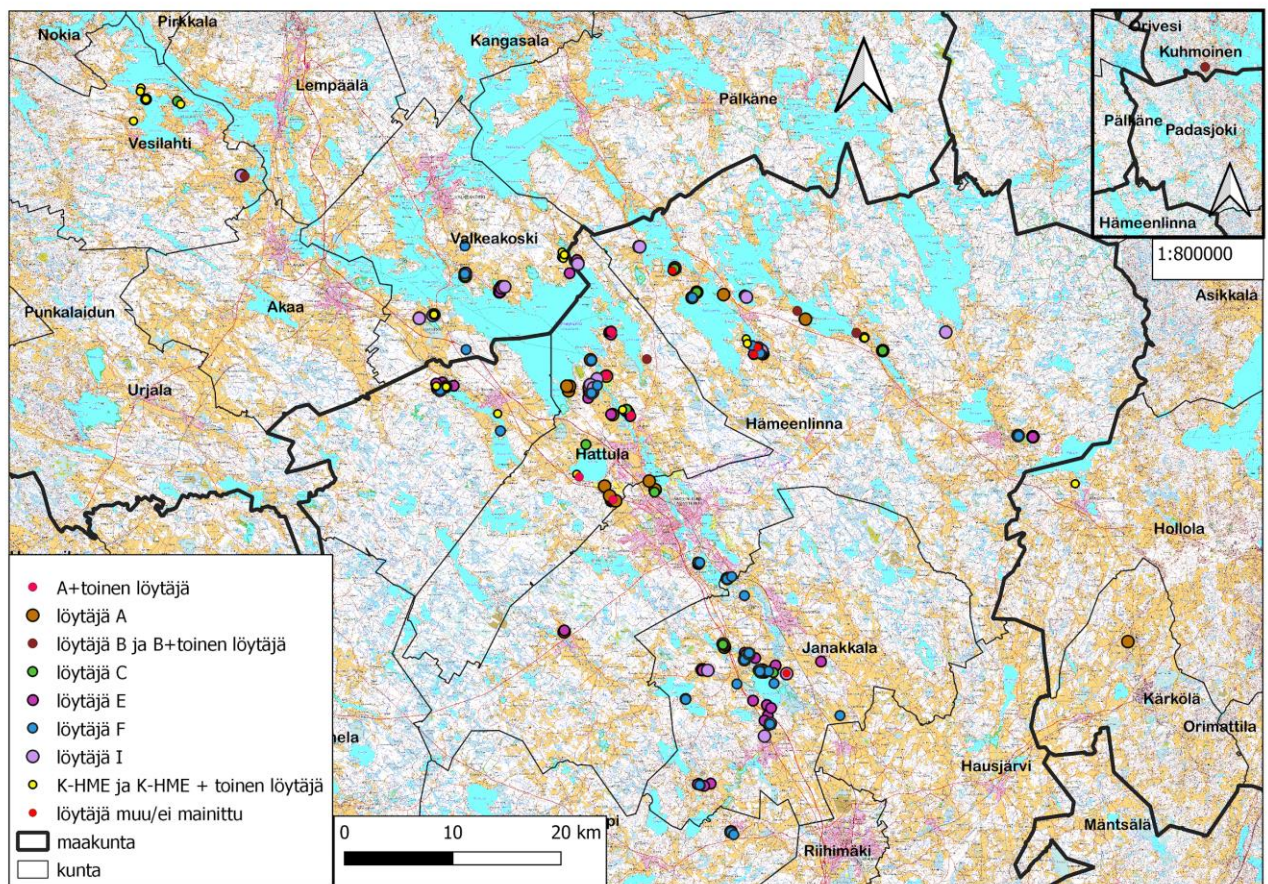
Vuosina 2010–2012 harrastajat toimivat erillään ja liikkuvat lähinnä oman kotikuntansa alueella. Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät alkavat tehdä yhteisiä etsintäretkiä vuodesta 2013 lähtien, ja tästä eteenpäin on tyypillistä, että etsintäalueille muodostuu pienempiä keskittymiä eri löytäjien samalta alueelta tekemistä löytökokonaisuuksista. Samoille alueille myös palataan melko usein uudestaan. Erityisesti 2013–14 tämä voi johtua siitä, että ryhmä palaa yhdessä jäsenten aiemmin yksin löytämiin kohteisiin, joista on tullut löytöjä. Vaikuttaa siltä, että erityisesti löytörikkaiden kohteiden tapauksessa on usein palattu myöhemmin tutkimaan näiden paikkojen ympäristössä olevia alueita. Aiemmat löydöt toimivat näin tulevien etsintäalueiden valintaa suuntaavasti. Tuotteliain kohteiden lisäksi harrastajat voivat toisaalta palata Robbinsin (2012: 96) mukaan myös vähälöytöisille kohteille, erityisesti kyntämisen jälkeen, sillä sen myötä kyntökerrokseen on voinut nousta uusia löytöjä. Paluuseen voi myös vaikuttaa se, miten kattavasti tai suunnitelmallisesti etsintä on toteutettu ensimmäisellä kerralla.

Ryhmän toiminta on yhdistyksen alkuvaiheessa hyvin aktiivista. Innostusta ovat voineet lisätä jo alkuvaiheessa tehdyt huomattavat löydöt (tärkeimpänä 2013 Janakkalan miekkamies), ja mahdollisuudet myös seurata arkeologien tekemiä tutkimuksia löytöpaikoilla ja osallistua niihin. Myös löytömäärät kasvavat huomattavasti 2013 lähtien. Koristeet ja puvun osat ovat jatkuvasti suurin löytöryhmä, ja rahojen lisäksi myös aseiden määrä on melko suuri (vain vuonna 2010 ei tehty yhtään aselöytöä). Tiettyjen esinetyyppien suosiminen (*object targeting*) näkyy selvästi löytöjen jakautumisessa. Voidaan myös huomata, että esimerkiksi löytöjen mittaustarkkuus kasvaa sitä mukaa kun ryhmän toimintatavat vakiintuvat, sillä alkuvaiheessa erilaisia puutteita sijaintitiedoissa on enemmän. Pääasiallisesti K-HME liikkuu pelloilla, mutta metsäkohteita aletaan tutkia enemmän ryhmän perustamisen myötä. Metsäkohteilla on hyvin samantyyppinen levintä kuin peltokohteilla. Tähän todennäköisesti vaikuttaa se, että ryhmän etsintä on tavoitteellista. K-HME pyrkii löytämään rautakautta ja keskiaikaa, ja näitä etsitään sieltä, mistä kohteita paikan luonteen ja taustatutkimuksen perusteella voisi löytyä. Maasto ei siis rajoita etsintää samalla tavalla etsintää kuin kansainvälisesti on tyypillistä.

4.3.2. Löytökokonaisuuksien levintä löytäjien, maastotyyppien ja esineryhmien mukaan

Seuraavaksi tarkastellaan löytöjen levintää eri löytäjien mukaan (kartta 11). K-HME:n eri jäsenten kesken ei ole havaittavissa suuria alueellisia eroja sen jälkeen kun ryhmä alkoi toimia yhdessä vuonna 2013 (liite 1, kartat 12–17). Poikkeuksen muodostaa löytäjä B, jonka toiminta

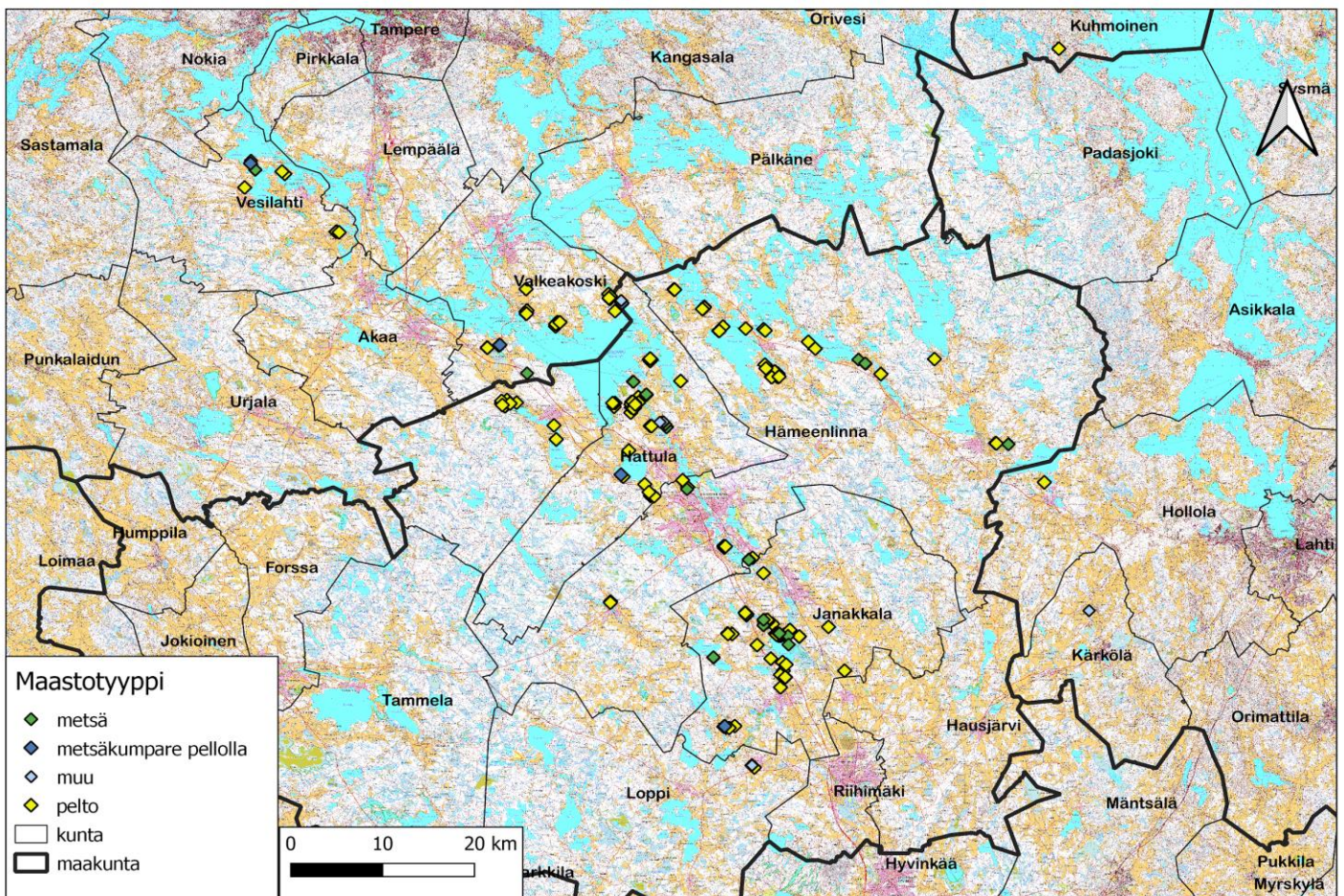
on ollut huomattavasti pienimuotoisempaa kuin muiden K-HME:n jäsenten, ja keskittynyt Hämeenlinnan kaupungin pohjoispuoliselle alueelle (liite 1, kartta 17). Huomionarvoista on, että Janakkalassa, samoin kuin Lopella, ei ole yhtään ryhmän nimissä olevaa löytöpaikkaa. Tämä voi johtua siitä, että suurin osa K-HME:n nimissä ilmoitetuista löydöistä on tehty vuonna 2015–2016, jolloin ryhmän toiminta on jo siirtynyt pääasiallisesti Hämeenlinnan kaupungin pohjoispuoliselle alueelle. Löytökokonaisuuksien muodostamisessa levintäkuvioissa suurimmat erot löytäjien välillä ovat löytöpaikkojen tiheydessä, joka vaihtelee alueittain eri löytäjien mukaan. Aktiivisimmat jäsenet ovat E (liite 1, kartta 13) ja A (liite 1, kartta 12), joilla on myös pisin historia harrastuksen parissa.

Kartta 11: kaikki löytäjät

Eri maastotyyppien levintä näkyy kartassa 18. Valtaosa kohteista on pelloilla. Metsäkohteista useimmat sijaitsevat peltokohteiden lähellä, eikä niiden levintä eroa suuresti peltokohteiden levinnästä. Poikkeuksia ovat KM 39943, joka sijaitsee suolla olevalla kumpareella, ja KM 39911 ja KM 39912, jotka sijaitsevat lahden rannalla olevalla soraharjanteella (vieressä tosin

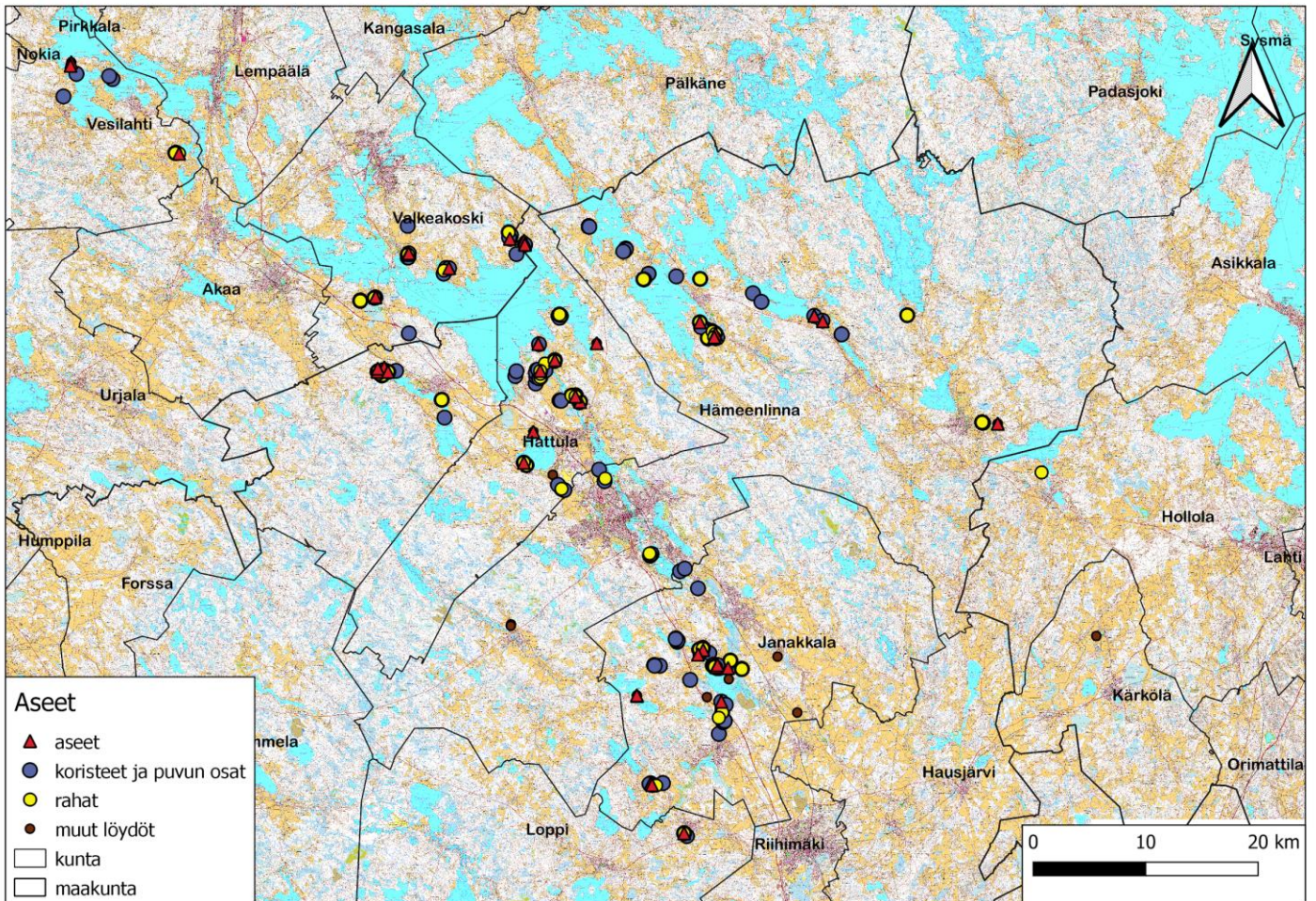
on kapea peltosara). Myöskään pellolla olevien metsäkumpareiden levinnässä ei näy suuria eroja muiden maastotyyppien kohteiden levintään verrattuna. Muun maastotyyppien kohteita on lukumäärältään vähän, yhteensä seitsemän kaikkiaan 267 löytökokonaisuudesta. Niistä osa sijaitsee Hattulan löytökokonaisuuskeskittymän alueella, loput taas levintäalueen reunoilla. Löytökokonaisuuksien sijaintia tarkastellessa voidaan havaita, että metsätyypin kohteet ovat peltokohteiden tavoin yhteydessä vesistöihin. Huomattavaa on, että alueilla, joilla on pelkkää metsää, on vain muutamia yksittäisiä löytökohteita, ja esimerkiksi metsäalueilla sijaitsevien vesistöjen yhteydessä ei ole ollenkaan löytökohteita, kuten kartasta 18 näkyy. Tämä selittänee löytökokonaisuuksien puuttumista esimerkiksi Hattulan ja Hämeenlinnan lounais- ja länsiosissa, joissa on laajoja metsäalueita ja vähän viljeltyjä alueita, sekä Janakkalan pohjoisosassa.

Kartta 18: eri maastotyyppien levintä

Eri esineryhmien levintä on esitetty kartassa 21. Kartat 22, 23 ja 24 (liite 1) esittävät kolmen suurimman esineryhmän eli koristeiden ja puvun osien, maksuvälineiden sekä aseiden, levinnät

tarkemmin. Eri löytöryhmien välillä ei näy selkeitä eroja levinnässä, vaan ne ovat hajautuneet melko tasaisesti ympäri tutkittavan alueen, eivätkä ne muodosta alueita, joille on erityisesti keskittynyt vain yhden esineryhmän löytöjä. Tähän todennäköisesti vaikuttaa se, että yksi löytökokonaisuus sisältää usein enemmän kuin yhden esineryhmän löytöjä.

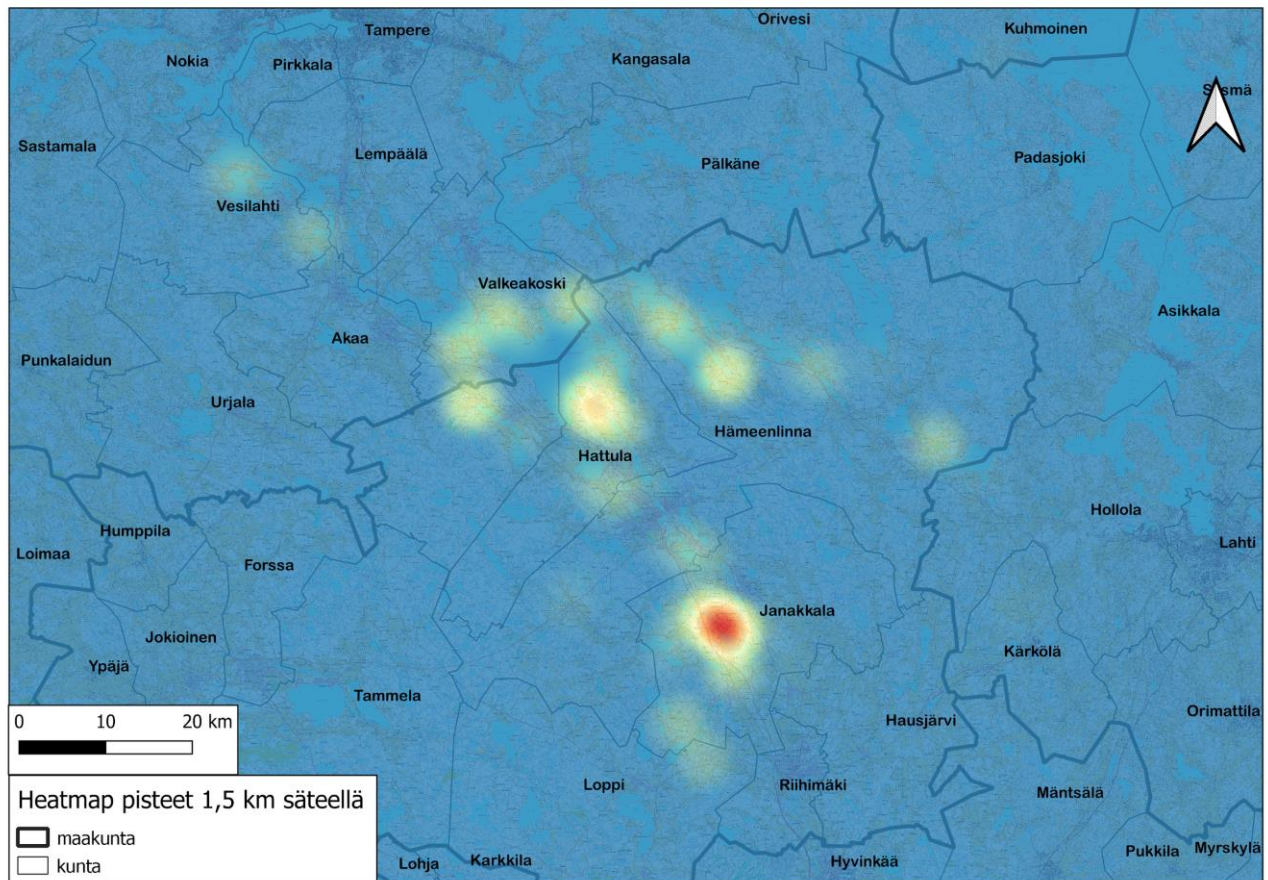

Kartta 21: eri esineryhmien levintä

4.3.3. GIS-analyysit: Heatmap

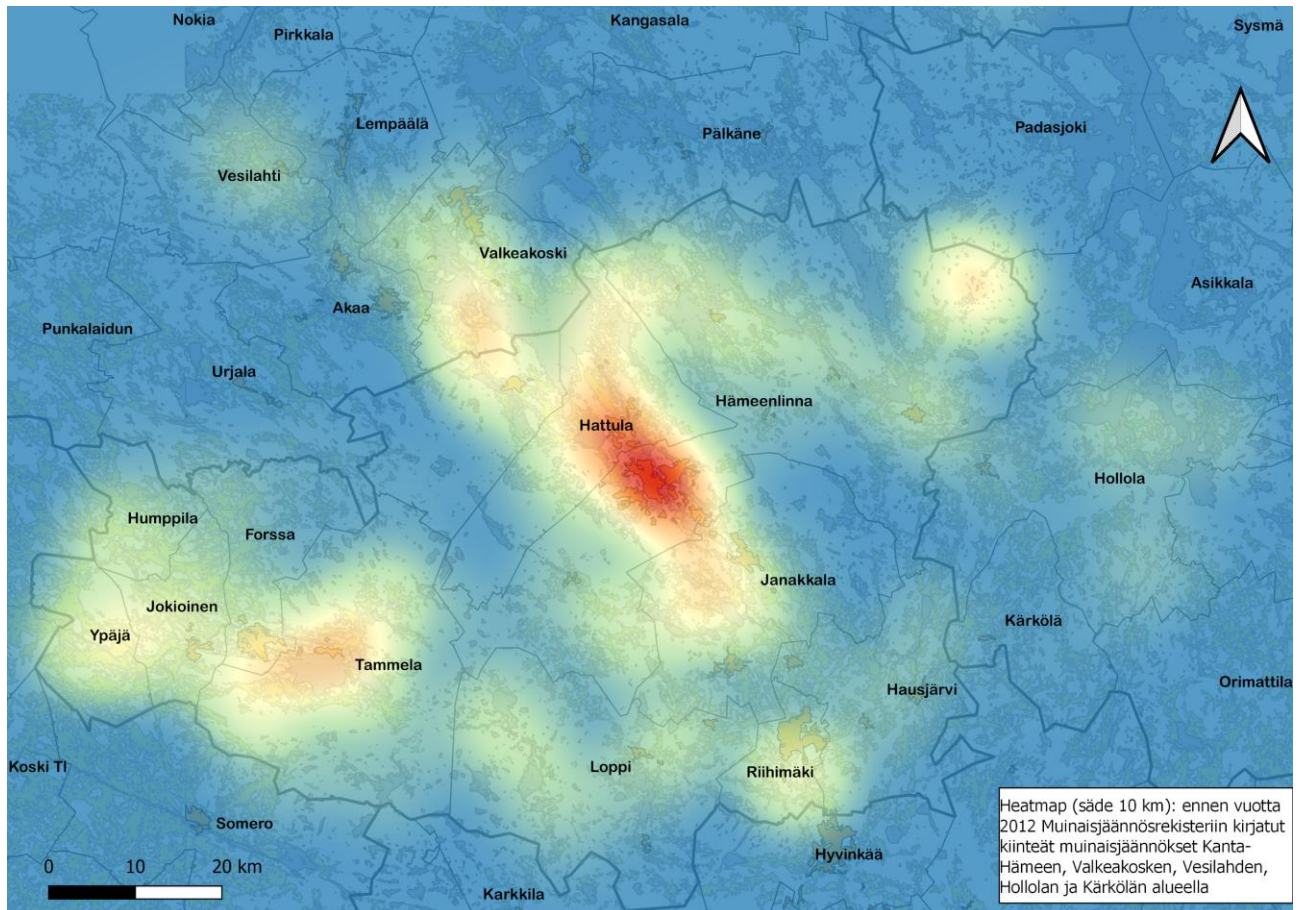
Heatmap -analyysi kartassa 25a esittää K-HME:n löytöjen esiintymistiheyden tutkimusalueella, ja kartassa 25b näkyy ennen 2012 tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten esiintymistiheys. Karttojen pohjalta on mahdollista nähdä, minne niin löytöjen kuin tunnettujen muinaisjäännösten levintä on keskittynyt. Kartassa 25a näkyy selvästi, millä alueilla K-

HME:llä on ja ei ole ollut toimintaa. Siinä erottuu yksi tiheä keskus Janakkalassa ja toinen, vähemmän tiheä keskittymä Hattulassa. Näiden ympärillä on pienempiä keskittymiä.

Kartta 25a: Heatmap K-HME:n tekemien löytökokonaisuuksien levinnästä

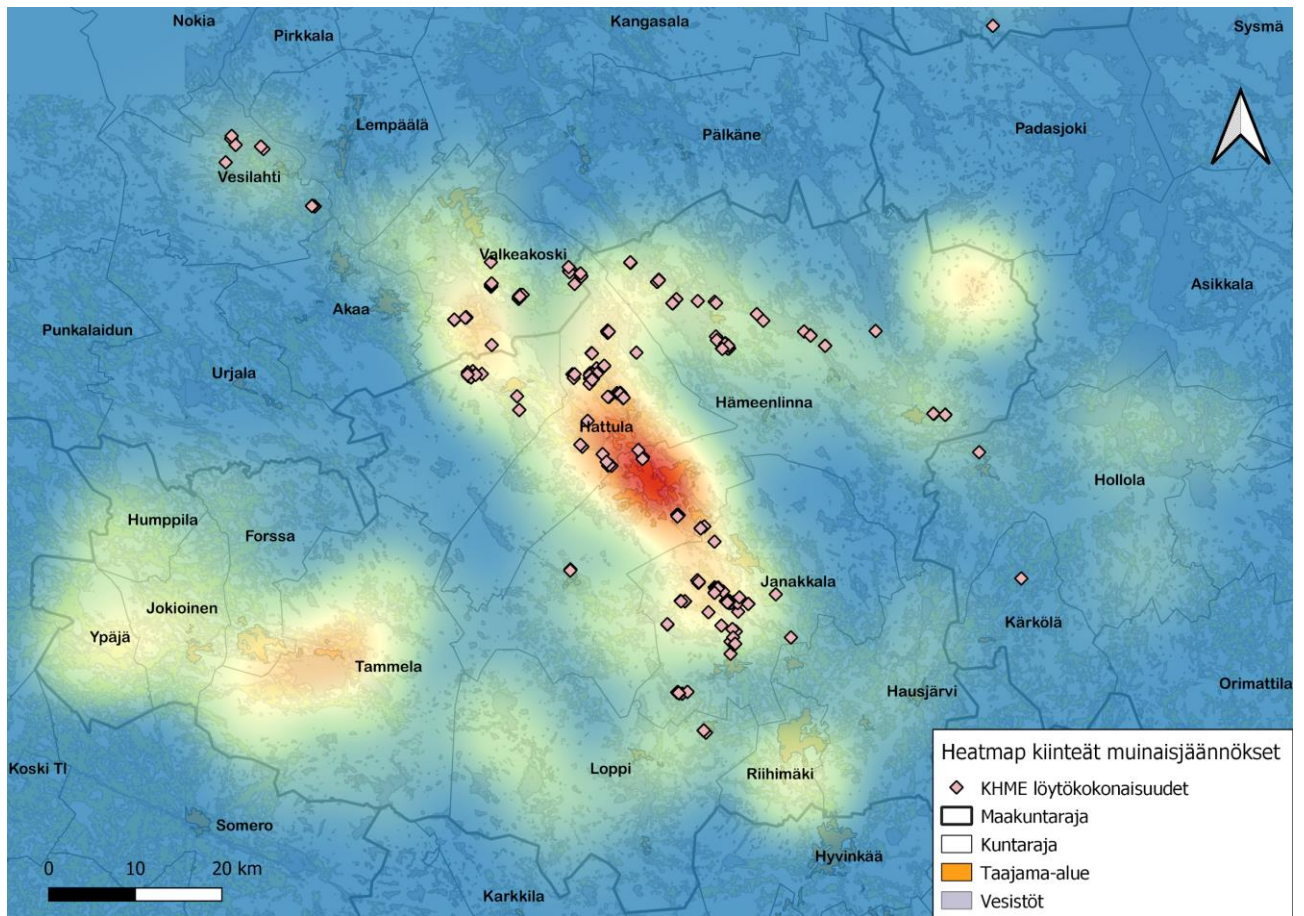
Löytökokonaisuuksien keskittymää Janakkalassa selittää useampi tekijä. Kolme K-HME:n jäsenistä on kotoisin tästä kunnasta, ja lisäksi kyseisellä alueella on paljon etsintään hyvin soveltuvaa maastoa. Keskittymän alueella on myös useita rautakautisia ja rautakaudelle ja historialliselle ajalle ajoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä (ks. kartta 26), joiden lähetyvillä on peltoja. K-HME:n löytökohteilta on tällä alueella myös tullut runsaasti rautakautisia koru- ja rahalöytöjä: esim. Janakkala Pappilan pelto ja Perttula ovat tällaisia ns. ”tuotteliaita kohteita”.

Kartta 25b: Heatmap kaikkien koko Kanta-Hämeen, Valkeakosken, Vesilahden, Hollolan ja Kärkölän ennen vuotta 2012 kirjattujen kiinteiden muinaisjäänösten levinnästä

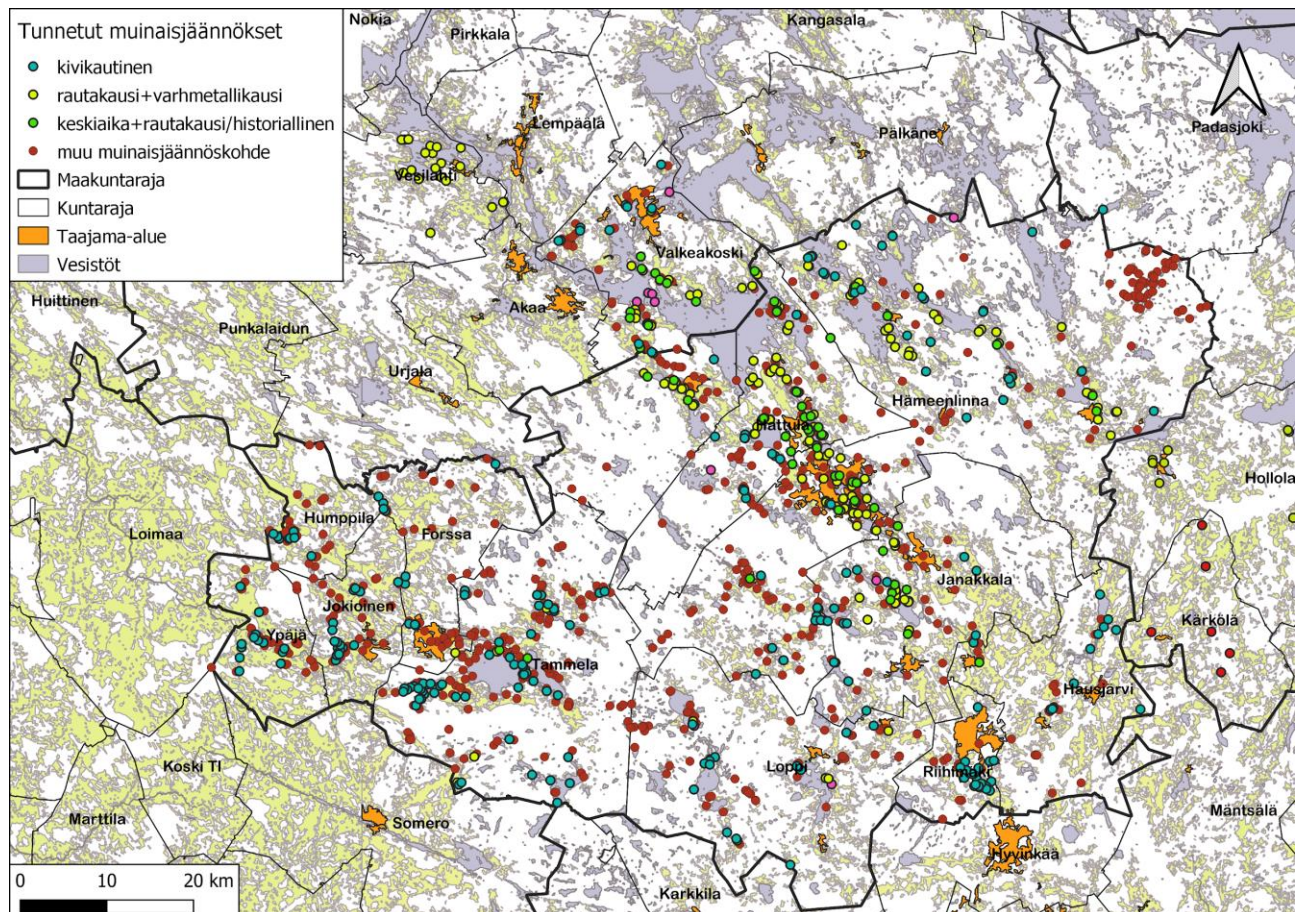
Kartassa 25b näkyy kaikkien ennen vuotta 2012 muinaisjäänösrekisteriin kirjattujen kiinteiden muinaisjäänösten (Museovirasto 2020) esiintymistiheys tutkimusalueella. Tihein keskittymä on Hämeenlinnan kaupungin alueella, ja muinaisjäänöskeskittymiä on tasaisesti ympäri Kanta-Hämeen maakunnan aluetta. Kartassa 25c K-HME:n tekemät löytökokonaisuudet on asetettu kiinteiden muinaisjäänösten heatmap-kartan päälle. Kartta osoittaa, että näiden levinnät eroavat toisistaan, sillä K-HME:n toiminta ei ole kohdistunut kaikille alueille, joilla on tiheästi kiinteitä muinaisjäänöksiä. Kanta-Hämeen lounaisosan kunnissa ei ole yhtään K-HME:n löytöpaikkaa, vaikka Tammelassa ja Ypäjällä on selkeät kiinteiden muinaisjäänösten keskittymät. K-HME:n löytöpaikkoja on pääasiallisesti niillä Hattulan, Hämeenlinnan ja Janakkalan kuntien sekä näiden lähiympäristön alueilla, joilla on jonkin verran tunnettuja kiinteitä muinaisjäänöksiä. Kaikkein tihein kiinteiden muinaisjäänösten keskittymä on kuitenkin Hämeenlinnan kaupungin alueella. Kaupunkialue rajoittaa metallinetsintää, ja K-HME:n löytökokonaisuuksia on ainoastaan sen laidoilla. K-HME:n löytökokonaisuuksia ei

myöskään ole muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta sellaisilla alueilla, joilla on hyvin vähän tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä.

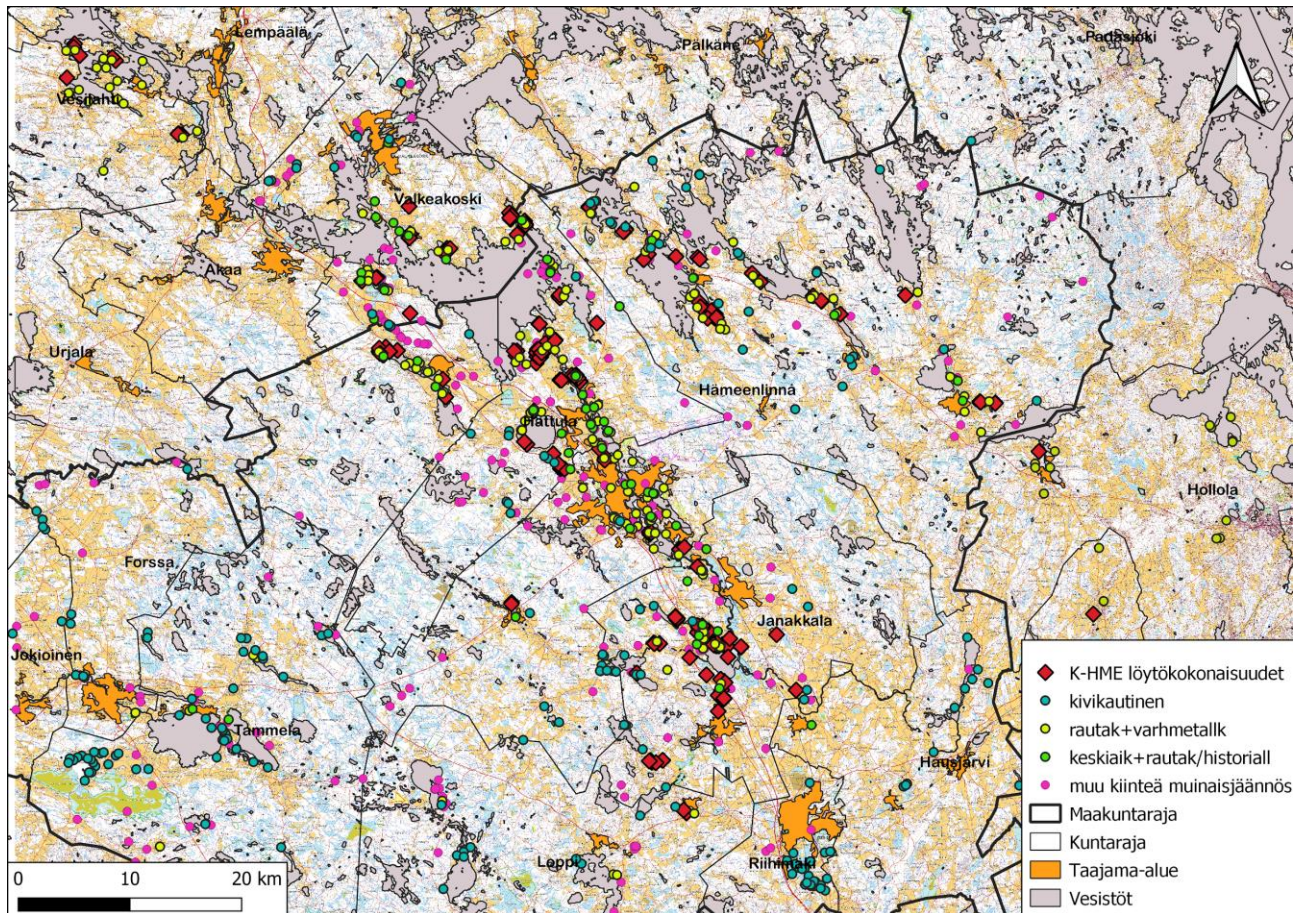
Kartta 25c: heatmap tutkimusalueen ennen 2012 tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä, jonka päällä K-HME löytökohteiden sijainnit

Kartassa 26 on esitetty tutkimusalueen kaikkien ennen 2012 muinaisjäännösrekisteriin kirjattujen muinaisjäännösten levintä, ja kiinteät muinaisjäännökset on jaoteltu ajoituksen mukaan eri ryhmiin. Kartoista 26 ja 27 voidaan nähdä, että K-HME:n tekemien löytökokonaisuuksien levintä on hyvin samanlainen kuin alueen rautakautisten, keskiaikaisten sekä rautakaudelle ja historialliselle ajalle ajoittuvien muinaisjäännösten levintä. K-HME:n tekemiä löytökokonaisuuksia ei sen sijaan löydy Kanta-Hämeen länsiosasta, jota hallitsevat kivikautiset kohteet. Hämeenlinnan kunnan koillisosassa oleva muinaisjäännöskeskittymä taas koostuu pääasiallisesti historiallisen ajan kohteista, kuten tervahautoista. Nämä eivät todennäköisesti ole ajoituksensa puolesta erityisen kiinnostavia rautakauden etsijöille, toisin kuin esimerkiksi vanhat kylätontit.

Kartta 26: kaikkien koko Kanta-Hämeen, Valkeakosken, Vesilahden, Hollolan ja Kärkölän ennen vuotta 2012 kirjattujen kiinteiden muinaisjäännösten levintä, muinaisjäännökset jaoteltu ajoituksen mukaan

Levintäkarttaa 27 visuaalisesti tarkastellessa voidaan huomata, että useiden K-HME:n löytökohteiden lähettyvillä on joku rautakautinen tai keski- tai historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Erityisesti näiden ja vesistöjen lähellä olevat pellot ovat olleet suosittuja etsintäalueita. K-HME:n jäsenet tekevät taustatutkimusta sopivia etsintäpaikkoja hakiessaan (Hämeen liitto 2019), ja useiden löytöpaikkojen läheisyydessä on mm. kuppikivi tai rautakautinen kalmisto (ks. liite 1, kartta 29 ja kartta 31).

Kartta 27: K-HME:n tekemät löytökokonaisuudet ja Kanta-Hämeen, Valkeakosken, Vesilahden, Hollolan ja Kärkölen ennen 2012 muinaisjäännösrekisteriin kirjatut kiinteät muinaisjäännökset eri aikakausittain

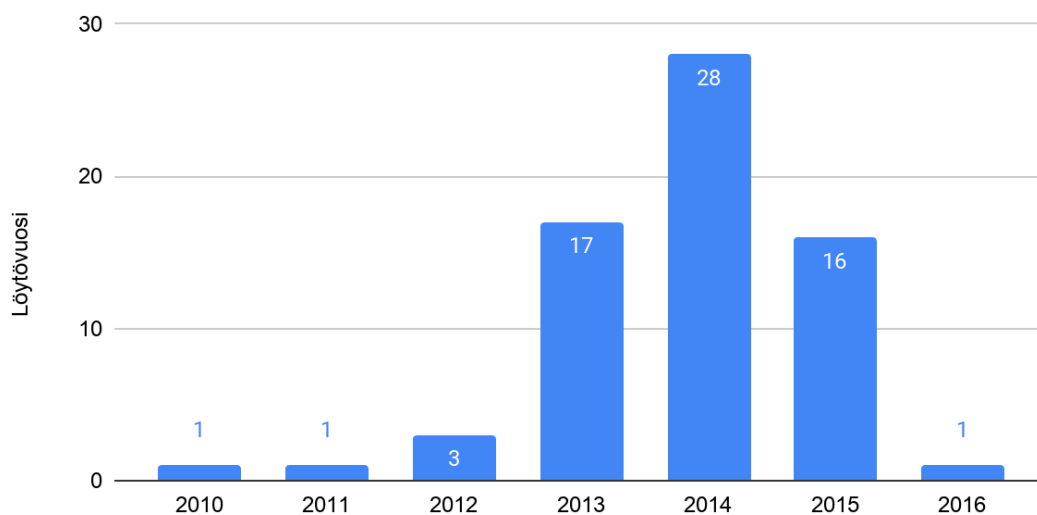
4.3.4 GIS-analyysit: etäisyys tunnettuihin muinaisjäännöksiin

Kun verrataan K-HME:n etsijöiden tekemien löytöjen löytöpaikkoja ennen vuotta 2012 Muinaisjäännösrekisteriin kirjattujen kiinteiden muinaisjäännösten sijaintiin, voidaan huomata että 67 löytökokonaisuutta (yhteensä 267:stä) sijaitsi alle 200 metrin sisällä tunnetusta kiinteästä muinaisjäännöksestä (yht. 393 kohdetta) (liite 3b, taulukko point to hub -analyysi etäisyys alle 200 m). Analyysissä on käytetty kiinteiden muinaisjäännösten pistemuotoista dataa, ei alueita, joten etäisyys on laskettu tunnetun muinaisjäännöksen keskipisteeseen. Tulos tarkoittaa, että ainakin 25% prosenttia K-HME:n tekemistä löytökokonaisuuksista sijaitsee Museoviraston ohjeistaman suoja-alueen sisällä, ja voidaan laskea kuulumaan kyseiseen kiinteään muinaisjäännökseen (liite 1, kartta 30a). Yli 300 metrin päässä taas sijaitsee 64% löytökokonaisuuksista (170 kpl), ja yli 500 metrin päässä 39 % eli 104 löytökokonaisuutta (liite 1, kartta 30b; liite 3c taulukko line-to-hub analyysin tuloksista). Vähintäänkin reilun

kolmasosan löytökokonaisuuksista voidaan siis katsoa edustavan uusia muinaisjäännöskohteita.

Tunnetusta muinaisjäännöksestä 200 m tai alle etäisyydellä sijaitsevien löytökokonaisuuksien määrät eri löytövuosina näkyvät kaaviossa 19. Siitä voidaan havaita, että eniten näitä on tehty vuonna 2014, joka on ryhmän kaikkein aktiivisinta toiminta-aikaa. Määrä laskee tämän jälkeen, ja vuonna 2016 tällaisia löytökokonaisuuksia on vain yksi. Muutokseen voi olla syynä ohjeistuksen selkiytyminen 2015 ja ryhmän toimintatapojen vakiintuminen.

Alle 200 m ennen vuotta 2012 tunnetusta kiinteästä muinaisjäännöksestä sijaitsevat löytökokonaisuudet

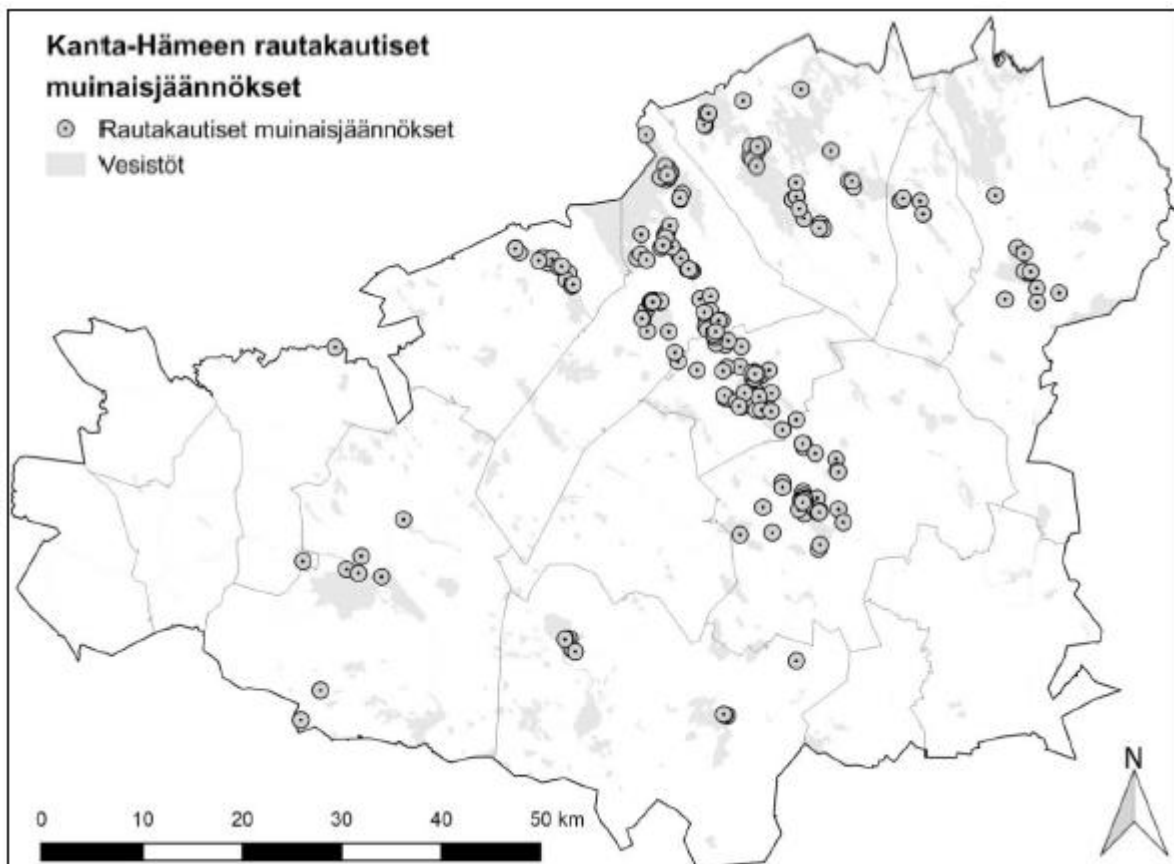
Kaavio 20: löytövuodet löytökokonaisuuksille, jotka sijaitsevat alle 200 m päässä ennen 2012 muinaisjäännösrekisteriin kirjatusta, tunnetusta muinaisjäännöksestä

5. Kanta-Hämeen tunnettu muinaisjäännöskanta

Jasse Tiilikkala on pro gradu -työssään (2017: 14–18) koonnut Kanta-Hämeen muinaisjäännöksistä tietokannan, joka kuvastaa vuoden 2012 tilannetta. Kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöydöt, joita on tietokannassa yhteensä 1179, jakautuvat ajoituksen mukaan seuraavasti: n. 35 prosenttia on määriteltä kivikautisiksi, n. 30 prosenttia historiallisiksi, n. 20 prosenttia rautakautisiksi, ja ajoitukseltaan muuksi yhteensä n. 15 prosenttia. Metallikausille ajoittuvia löytöjä tai rakenteita löytyy yhteensä 237

muinaisjäännöskohteesta. Näistä noin kolmasosa on ajoitettavissa jollekin rautakauden periodille. Ajoitetut kohteet sijoittuvat pääasiallisesti myöhäiselle rautakaudelle, ja yli puolet näistä onkin ajoitettu viikinkiaikaisiksi. Suurin osa ajoitetuista kohteista on kalmistoja.

Tiilikkalan mukaan (2017: 20) Kanta-Hämeen rautakautiset muinaisjäännökset ovat keskittyneet Vanajaveden laaksoon. Suurin tihentymä on Hämeenlinnan alueelle, ja toinen löytyy Janakkalan Kernaalanjärven pohjoispuolelta. Rautakautisia muinaisjäännöksiä on tiheästi myös Hattulassa Hattulanselän ympärillä sekä Vanajanselän ja Lehijärven välisellä alueella.

Kuva 6: Kanta-Hämeen rautakautiset muinaisjäännökset. Kartta: Jasse Tiilikkala (Tiilikkala 2017: 20, kuva 7).

Rautakautisiksi asuinpaikoiksi tulkittuja kohteita on Tiilikkalan aineistossa 59, näistä todennäköisiä 32 ja mahdollisia 27. Ne sijaitsevat suhteellisen tasaisesti alueilla, joista tunnetaan rautakauden muinaisjäännöksiä (ks. kuva 6). Hautaröykkiöitä sisältäviä muinaisjäännöksiä on aineistossa 37, näistä 16 todennäköisiä ja 21 mahdollisia. Hautaröykkiöt keskittyvät Hämeenlinnan, Hattulan sekä entisten Kalvolan ja Hauhon kuntien alueille. Kalmistoja on aineistossa 98, näistä 61 todennäköisiä ja 37 mahdollisia. Niiden levintä vastaa

rautakautisten muinaisjäännösten yleistä levintää alueella. Kalmistoista polttokenttäkalmistoja on 48 (24 todennäköistä ja 24 mahdollisia). Ruumiskalmistoja on aineistossa 18 (14 todennäköistä ja 4 mahdollista). (Tiilikkala 2017: 21–23, 28–29.)

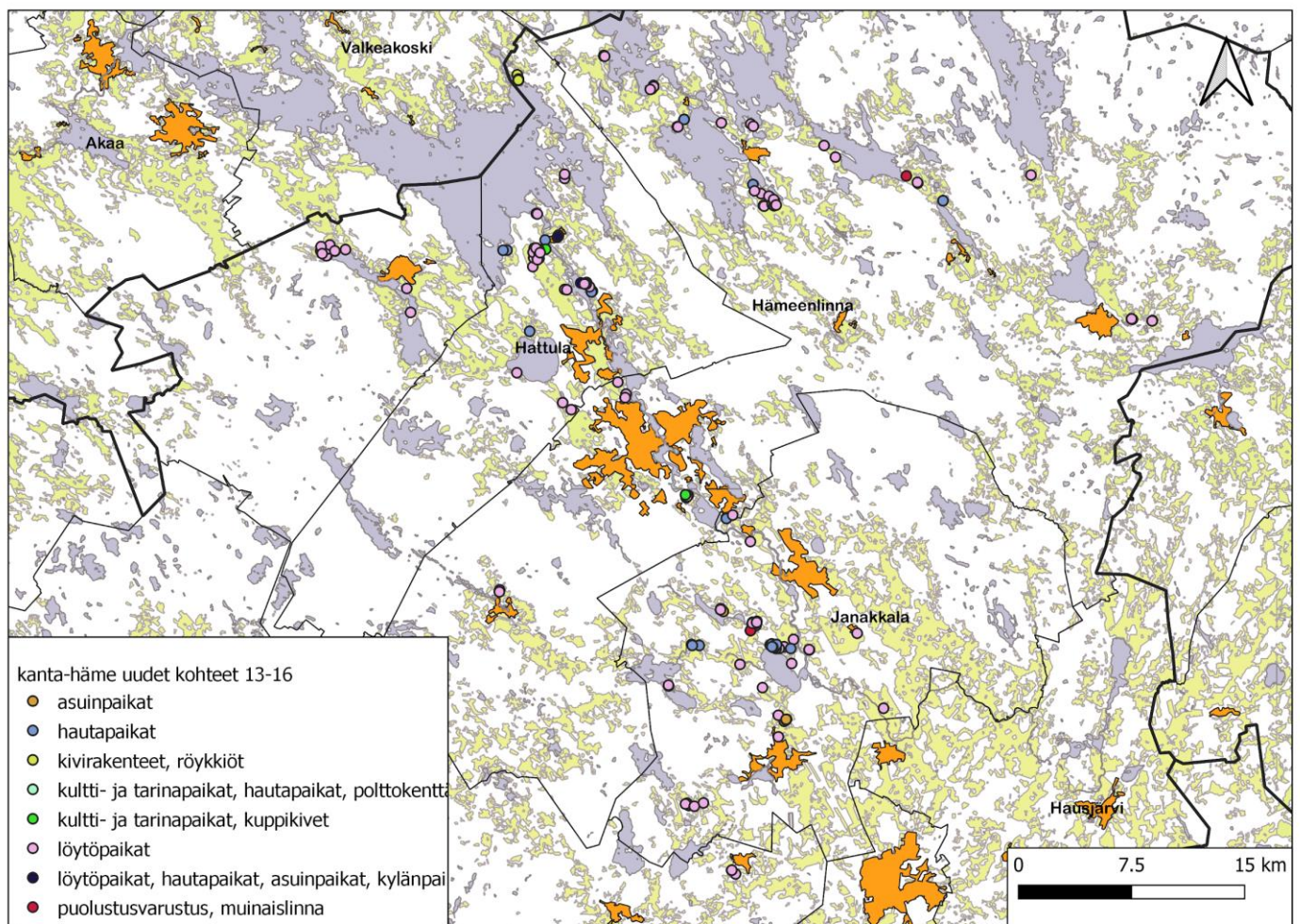
Kuppikiviä löytyy Tiilikkalan aineistosta seitsemältäkymmeneltä muinaisjäännöskohteelta (21:llä kohteella on kuppikiven tai -kallion lisäksi myös muita muinaisjäännöstyyppöjä), ja ne sijaitsevat kolmea poikkeusta lukuun ottamatta alueilla, joilla on tiheästi myös muita rautakautisia muinaisjäännöksiä. Rautakautisia muinaisjäännösryhmiä aineistossa on 32, ja myös ne keskittyvät alueille, joilla rautakauden muinaisjäännöksiä on paljon. Kanta-Hämeen alueella on kymmenen muinaislinnaa, ja ne sijaitsevat lähellä alueita, joilla on tiheästi rautakauden muinaisjäännöksiä. (Tiilikkala 2017: 24–27.)

Tiilikkala (2017: 39–40, 43) on tutkinut myös tunnettujen rautakautisten muinaisjäännösten etäisyyksiä vesistöihin sekä maalajeihin. Kanta-Hämeessä suuri osa näistä sijaitsee lähellä isoa (39% muinaisjäännöksistä) tai keskikokoista (21%) järveä. Hänen mukaansa varhaismetallikaudelta tai roomalaisajalta ristiretkiajalle vallitsee hidas trendi, jossa asutus ja ihmistoiminta etääntyvät vesistöistä. Tiilikkala toteaa, että Kanta-Hämeen ja Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon rautakauden kohteiden yhteydessä veteen on selviä samankaltaisuuksia: asutus on sijainnut lähellä järviä, kun taas kuppikivet eivät vaikuta kytkeytyvän läheisesti veteen. Yleensä Suomessa rautakauden asutus keskittyy kevyiden savien ja silttimaiden läheisyyteen (Tiilikkala 2017: 61). Kanta-Hämeessä asuinpaikat ovat usein karkealla hietamaalla, ja Tiilikkalan (2017: 49) mukaan hietojen ja hiesun esiintymisellä on todennäköisesti ollut vaikutusta asutuksen muodostumiseen ja asuinpaikan valintaan.

K-HME:n tuottamasta aineistosta yhteensä 221 löytökokonaisuutta on Kanta-Hämeen maakunnan alueella (löytökokonaisuudet kunnista Hattula, Hämeenlinna, Janakkala ja Loppi), ja uusia, vuoden 2012 jälkeen tehtyjä löytökokonaisuuksia (löydetty vuosina 2013–2016) näistä on 89%. Uudet löytökokonaisuudet, joita on 201 kappaletta, jakautuvat yhteensä sadalle kohteelle. Näiden levintä on esitetty kartassa 32. Peltokohteita uusista löytökokonaisuuksista on 81% (163 löytökokonaisuutta) ja metsäkohteita 14% (28 löytökokonaisuutta). Yli puolet löytökokonaisuuksista, 65%, on muinaisjäännösrekisterin perusteella tarkemmin määrittelemättömiä löytöpaikkoja (131 löytökokonaisuutta). Tunnistettuja kohdetyyppöjä on melko vähän suhteessa löytökokonaisuuksien kokonaismäärään. Löytöpaikoiksi on muinaisjäännösrekisterissä merkitty 70 % kohteista (69 kpl). Asuinpaikoiksi määriteltäviä kohteita on kaksi (viisi löytökokonaisuutta), hautapaikoiksi määriteltäviä kohteita 19 (yhteensä

41 löytökokonaisuutta) ja useampaan ryhmään kuuluvia kohteita seitsemän (12 löytökokonaisuutta). Puolustusvarustuksiksi on määritetty kaksi löytöpaikkaa (Janakkala Hangastenmäki ja Hämeenlinna Laurinkallio), joista Hangastenmäki on uusi kohde.

Rautakaudelle on löytökokonaisuuksista ajoitettu noin 70% (142 löytökokonaisuutta), rautakaudelle ja historialliselle ajalle noin 15% (30 kpl) ja historialliselle ajalle 7% (14 kpl). Tarkempia ajoituksia on 43 löytökokonaisuudella. Kohteiden ajoitukset perustuvat lähinnä esineisiin, joissa on melko paljon myöhäisrautakautta (15 löytökokonaisuutta) ja viikinkiaikaa (8 löytökokonaisuutta). Sekä rautakaudelle ja keskiajalle tai historialliselle ajalle ajoitettuja löytökokonaisuuksia on myös useita (11 kpl). Yksi löytökokonaisuus sisältää merovingiaikaisia esineitä ja yhden löytökokonaisuuden ajoitus menee kansainvaellusajalle.

Kartta 32: K-HME:n 2013–2016 tekemät löytökokonaisuudet Kanta-Hämeen alueella jaoteltuna muinaisjäännösrekisterin kohdeluokittelun mukaan

Kartta 32 esittää K-HME:n 2013–2016 tekemien löytökokonaisuuksien levinnän Kanta-Hämeen alueella. Se mukailee aiemmin tunnettujen rautakautisten kohteiden levintää. Osa kohteista liittyy todennäköisesti jo tunnettuihin kohteisiin, mutta osa löytökokonaisuuksista edustaa myös uusia, aiemmin tuntemattomia kohteita. Näistä on kuitenkin vaikea sanoa ilman lisätutkimuksia muuta kuin mitä esineiden perusteella voidaan arvioida.

6. Johtopäätökset

Metallinetsinharrastus kasvoi Suomessa nopeasti 2010-luvun aikana, ja se herätti monenlaisia reaktioita kulttuuriperintöammattilaisten parissa niin puolesta kuin vastaan. Harrastajien tuottama löytöaineisto on tuonut esille niin paljon mediahuomiota saaneita “aarteita” kuin arkipäiväisempiä esineitä, mutta löydöillä on paljon tutkimuspotentiaalia. Metallinetsinharrastus vaikuttaa 2010-luvun aikana vakiinnuttaneen asemansa harrastustoimintana ja vapaa-ajan viettotapana. Harrastajien toiminta on muotoutunut erityisesti internetin ja sosiaalisen median tarjoamien kommunikointimahdollisuuksien kautta, ja nämä ovat harrastamisessa edelleen keskeisessä osassa. Harrastajayhteisöön on helppo liittyä sosiaalisessa mediassa, ja yhteisö tarjoaa uusille neuvoja ja apua, osallistuen näin hyvien käytäntöjen levittämiseen. Myös yhdistyksillä on tässä tärkeä rooli, sillä tutkimuksen mukaan kuuluminen metallinetsinyhdistykseen tai -seuraan edistää arkeologien arvostamia harrastustoiminnan piirteitä.

Metallinetsinharrastajat ovat luoneet oman kulttuuriperintöyhteisönsä, ja tämä on tapahtunut suurelta osalta internetin ja sosiaalisen median kautta. Samalla he ovat luoneet uusia tapoja olla vuorovaikutuksessa kulttuuriperinnön kanssa, ja aiemmin pitkälti arkeologien ja hallinnon määrittelemään kulttuuriperintödiskurssiin on tullut uusia sävyjä. Yhteistyö ja vastavuoroinen kommunikaatio kulttuuriperintöammattilaisten ja harrastajien välillä on tärkeää, jotta myös metallinetsinharrastajat voivat olla mahdollisimman positiivisessa ja vastuullisessa vuorovaikutuksessa kulttuuriperinnön kanssa. Tällöin myös harrastajien osaamista voitaisiin hyödyntää entistä enemmän kulttuuriperinnön suojelussa. Ylipäätään kulttuuriperintöammattilaisten yhteistyöprojektit metallinetsijöiden kanssa ovat mielestäni tärkeä mahdollisuus kanavoida harrastajien toimintaa ja intoa “hallitulla”, tieteellisesti hyväksyttävällä tavalla. Tällöin harrastajat voisivat esimerkiksi päästä inventoimaan tunnettuja tai potentiaalisesti löytörikkaita kohteita yhdessä arkeologien kanssa, ja yhteistyössä olisi

mahdollista löytää molemminpuolisesti palkitsevia ja kulttuuriperinnön kannalta kestäviä toimintatapoja.

Metallinetsinharrastuksen haittojen minimoinnissa kulttuuriperintöammattilaisten ja yhdistysten aktiivinen rooli yhteistyössä voi siis olla olennainen, sillä esimerkiksi yhdistystoimintaan ja yhteistyöhön osallistuminen vaikuttaa edistävän hyviä toimintatapoja harrastajien keskuudessa. Jatkossa tärkeä osa on todennäköisesti myös digitaalisilla ratkaisuilla, kuten Löytösampo, jotka ovat apuna löytöjen ilmoittamisessa, aineiston hallinnassa ja sen saavutettavaksi tekemisessä. Se voi myös olla ratkaisu tutkimuksellisesti tärkeän metadatan (kuten löytöolosuhteiden riittävän tarkka kuvailu, etsintäkertojen GPS-seuranta ja myös tuloksettomien etsintöjen kirjaaminen) ongelmaan.

Kanta-Hämeen menneisyyden etsijöiden toimintaa tarkastellessa voidaan havaita, että ryhmän toiminta kehittyy ajan kuluessa selvästi kohti asiantuntijamaista toimintaa. Kokemuksen kasvaessa löytöjen paikannustarkkuus paranee (ks. taulukko 3), ja löytökokonaisuuksien koot pienenevät (ks. taulukko 1). K-HME:n tekemien löytökokonaisuuksien määrät ovat suurimmillaan 2013–2014, jolloin ryhmän lähes kaikki jäsenet ovat joko aktiivisia tai erittäin aktiivisia harrastajia. Museovirastolle vuosina 2011–2014 lähetetyistä löydöistä lähes puolet oli aktiivisten tai erittäin aktiivisten harrastajien tekemiä. Vaikka tällaisten harrastajien määrä ei ole suuri, heidän osuutensa kaikista tehdyistä löydöistä on merkittävä.

Kuten kansainvälisestikin on havaittu, on tunnetuilla muinaisjäännöksillä merkitystä etsintäalueiden valinnassa myös K-HME:n kohdalla. Löytökohteiden levintä mukailee selvästi rautakaudelle ja keskiajalle ajoittuvien kiinteiden muinaisjäännösten levintää Kanta-Hämeen alueella sekä Valkeakoskella ja Vesilahdella. Aineistosta tulee ilmi myös löytäjien tekemien havaintojen merkitys löytöpaikkojen ja kohteiden alustavassa määrittelyssä. Esimerkiksi löytöjen yhteydessä esiintyvät pronssipellin palaset voivat viitata siihen, että löytöpaikalla on kiinteä muinaisjäännös. Toisaalta esille nousee myös jatkotutkimusten tärkeys löytökohteiden luonteen määrittelyssä, kuten jo tehdyt K-HME:n löytöpaikkojen tutkimukset osoittavat. Metallinetsinlöytöjen käyttö tutkimuksessa vaatii aineiston luonteen ja löytäjien toiminnan ymmärtämistä; harrastajien toiminnan ymmärtämiseksi olisi hyvä haastatella löytäjiä, mikä ei valitettavasti tämän tutkielman puitteissa ollut mahdollista.

Johdannossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin voidaan vastata seuraavasti:

1. miten löytökokonaisuudet jakautuvat löytövuoden, sijainnin, maastotyyppien ja löytäjien mukaan?

K-HME:n jäsenten tekemien löytökokonaisuuksien määrä seitsenkertaistuu vuonna 2013 edellisvuoteen verrattuna, kun ryhmän yhteistoiminta käynnistyy. Ryhmä myös tekee kyseisenä vuonna useita merkittäviä löytöjä, kuten Janakkalan miekkamiehen haudaus ja Hämeenlinnan Laurinkallion aselöytö, ja nämä vaikuttavat hyvin todennäköisesti toimintaan innostavasti. Toiminnan huippuvuosi on 2014, jolloin ryhmä ilmoittaa yli sata löytökokonaisuutta. Tv-sarjan kuvausten myötä toiminta siirtyy 2015 myös muille alueille ja Kanta-Hämeen osalta löytömäärät pienenevät. Hattula ja Hämeenlinnan koillisosa säilyvät koko ajan keskeisinä etsintäalueina, kun taas Janakkalan alueella toiminta on intensiivistä 2012–2014, minkä jälkeen painopiste siirtyy pohjoisempaan Valkeakosken ja Vesilahden alueelle. Osalle kohteista tai niiden lähialueille on palattu uudestaan, jopa useampina vuosina (myös vuoden 2016 jälkeen).

Löytöpaikoista reilu 80% sijoittuu pellolle, loput n. 20% ovat metsä- ja muun tyyppin kohteita. Pelto on siis hallitseva maastotyyppi, mutta vuodesta 2013 lähtien osa kohteista on metsistä. Levinnässä ei ole havaittavissa eroja pelto- ja metsäkohteiden välillä, vaan ne noudattelevat samaa levintää. Keskeisiä alueita ovat vesistöjen lähellä olevat pellot sekä alueet, joilla on myös tunnettuja rautakautisia tai keskiaikaisia kohteita. Löytäjistä aktiivisimpia ovat A ja E, ja heidät voidaan 2014 lukea erittäin aktiivisten harrastajien ryhmään; muina vuosina ryhmän jäsenet jakautuvat maltillisista aktiivisiin.

2. millaisista löydöistä aineisto koostuu?

Koristeet ja puvun osat ovat aineiston suurin löytöryhmä, sitten tulevat maksuvälineet ja kolmantena aseet. Aineistoa hallitsevat soljet ja muut kauniit, helposti tunnistettavat ja/tai ajoitettavat löydöt. Korujen ja helojen lisäksi esille nousevat aseet, joiden määrä on huomattava verrattuna esimerkiksi tanskalaiseen tai englantilaiseen löytöaineistoon. Rahoissa viikinkiaika on hyvin edustettuna, ja ylipäättään rautakauden esineet ovat selvästi olleet ryhmän tavoitteena. Aineistossa voidaan siis havaita etsijöiden valikointia ja tiettyjen esinetyyppien ja aikakausien suosimista.

3. millainen levintä metallinetsinlöydöillä on?

Löytöjen levintä keskittyy toisaalta Vanajaveden laaksoon, toisaalta Janakkalan keski- ja luoteisosaan. Alussa etsintä keskittyy löytäjien kotikuntiin, mutta K-HME:n perustamisen myötä toiminta-alue laajenee. Löytökokonaisuuksien levintä mukailee nyt Kanta-Hämeen ja Valkeakosken alueella tunnetun rautakautisen asutuksen levintää, samoin Vesilahdella on havaittavissa selkeä yhteys alueen tunnettuun rautakauteen. Eri esineryhmien levinnässä ei näy selkeitä keskittymiä, vaan kaikkia esineryhmiä löytyy melko tasaisesti läpi koko levintäalueen. Kolmea suurinta esineryhmää tarkastellessa voidaan kuitenkin havaita eroja maastotyyppien välillä. Koristeista ja puvun osista 80% on peltolöytöjä ja n. 8% metsälöytöjä, kun taas maksuvälineet ovat lähes kaikki peltolöytöjä. Aseita sen sijaan noin puolet on peltolöytöjä, metsästä on löydetty 37% ja muista maastotyypeistä 18%.

4. onko löytökokonaisuuksien levinnässä havaittavissa keskittymiä ja missä ne sijaitsevat?

Löytökokonaisuuksissa on havaittavissa kaksi selkeää keskittymää, joista Janakkala on suurin ja tihein. Toinen merkittävä keskittymä on Hattulassa, ja sen ympärillä on joitakin pienempiä ryhmiä Hämeenlinnan ja Valkeakosken alueella.

5. miten harrastajien tekemien löytökokonaisuuksien levintä vertautuu ennen vuotta 2012 muinaisjäännösrekisteriin kirjattujen kiinteiden muinaisjäännösten levintään?

K-HME:n tekemien löytökokonaisuuksien levintä mukailee tunnettujen rautakautisten kohteiden levintää alueella. Kanta-Hämeen maakunnan länsipuoli ei ole ollut K-HME:n kiinnostuksen kohteena. Tämä todennäköisesti johtuu siitä, että alueella on paljon kivikautisia muinaisjäännöksiä ja etsintään sopivat peltoalueet ja rautakautiset kohteet sijaitsevat liian kaukana K-HME:n jäsenten kotipaikoista. Kartta-analyysin perusteella voidaan sanoa, että metallinetsintäkohteet sijaitsevat usein lähellä paikkoja, joissa on tunnettuja rautakautisia tai keskiajalle ajoittuvia muinaisjäännöksiä, kuten kalmistoja tai kuppikiviä. Noin neljäsosa uusista kohteista on alle 200 m säteellä tunnetuista muinaisjäännöksistä, toisaalta hieman alle 40 % löytöpaikoista sijaitsee yli 500 m etäisyydellä ja muodostaa näin todennäköisesti uusia kohteita. Yhteys tunnettujen muinaisjäännösten levintään voi johtua ryhmän pyrkimyksestä löytää rautakaudelle ulottuvaa asutusjatkumoa. On myös mahdollista, että metallinetsintä tuo esille kohteiden reuna-alueita. Ylipäätään metallinetsintä kertovat siitä, että alueella tai sen

ympäristössä on ollut ihmistoimintaa, ja uudet löydöt voivat tuoda lisätietoa sen luonteesta ja laajuudesta.

Aineisto antaa runsaasti aiheita jatkotutkimukselle. Eri esineryhmien tutkimus on yksi aihe, jolle tuleva löytötietokanta Löytösampo tulee olemaan suureksi hyödyksi. Tällöin voidaan esim. tarkastella eri esineryhmien yleisyyttä ja yhteyksiä muille alueille (niin Suomessa kuin muualla Euroopassa). Erittäin mielenkiintoista olisi myös löytöpaikkojen tarkempi arkeologinen tutkimus eri metodein, jotta saataisiin tarkempi kuva löytöjen yhteydestä mahdollisiin säilyneisiin rakenteisiin ja kohteiden luonteesta. Tämä tarjoaa myös mahdollisuuden yhteistyöhön metallinetsijöiden kanssa esim. arkeologien kanssa yhdessä suunnitelluilla inventoinneilla. Myös löytöjen suhteita toisiinsa ja niiden liikkumista sekä säilymistä peltojen kyntökerroksessa olisi mielenkiintoista tutkia enemmän - tämä voisi myös tuoda lisätietoa kohteiden suojelua koskevaan päätöksentekoon. Hedelmällinen jatkotutkimuskohde on myös löytöpaikkojen suhde kiinteisiin muinaisjäännöksiin; onko kyse tunnettujen kohteiden reuna-alueista vai kokonaan uusista kohteista? Tässä tutkimuksessa on ollut mahdollista esitellä ja analysoida yhden ryhmän tuottamaa löytöaineistoa, joka oli koottava ja yhdisteltävä useista eri lähteistä. Jatkossa vastaavaa aineistoa on todennäköisesti huomattavasti helpompi koota ja hyödyntää tulevan löytötietokannan kautta, mikä antaa mahdollisuuksia monipuolisempiin lähestymistapoihin.

ELEKTRONISET LÄHTEET

Aarremaanalla.com. 2020a. Keskustelufoorumi. www.aarremaanalla.com/foorumi (luettu 3.3.2020)

Aarremaanalla.com. 2020b. Arremaanalla.com -Facebook-ryhmä. [aarremaanalla.com](https://www.facebook.com/aarremaanalla.com) (luettu 2.9.2020)

Autio, R. 2020. Mies kaivoi maasta muinaisesineitä - käräjäoikeus tuomitsi sakkoihin. YLE uutiset 8.1.2020., <https://yle.fi/uutiset/3-11146581> (luettu 10.7.2020)

DIME. 2020a. Om Dime. <https://www.metaldetektorfund.dk/information/?om> (luettu 3.9.2020)

DIME. 2020b. Statistik. ‘hyppigste materiale’ ja ‘25 hyppigste fund’. <https://www.metaldetektorfund.dk/statistik/> (luettu 22.7.2020)

Forest research. 2020. Woodland Area and Planting. Introduction. <https://www.forestresearch.gov.uk/tools-and-resources/statistics/forestry-statistics/forestry-statistics-2019/woodland-area-and-planting/> (luettu 20.10.2020)

Hossi & Lepomäki. 2014. Janakkalan miekkamiehestä tähti brittiläiseen dokumenttisarjaan: “Tarina on varmasti tutkimisen arvoinen”. YLE Uutiset 17.9.2014, päivitetty 26.9.2014. <https://yle.fi/uutiset/3-7474771> (luettu 20.10.2020)

Hämeen Liitto. 2019. Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät ry sai Hämeen liiton kulttuuristipendin. Hämeen Liitto 25.11.2019. <https://www.hameenliitto.fi/uutiset/kanta-hameen-menneisyyden-etsijat-ry-sai-hameen-liiton-kulttuuristipendin/> (luettu 20.7.2020)

Janakkalan kunta. 2020. Kanta-Hämeen Menneisyyden etsijät Ry. [Kanta-Hämeen Menneisyyden Etsijät Ry - Janakkala](https://www.janakkala.fi/kanta-hameen-menneisyyden-etsijat-ry) (luettu 22.7.2020)

Järvelä, T. 2016. Menneisyyden metsästäjät - Suomen muinaishistoria paljastuu mullan alta. YLE 22.12.2016, päivitetty 4.1.2017. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/12/22/menneisyyden-metsastajat-suomen-muinaishistoria-paljastuu-mullan-alta> (luettu 13.4.2020)

Karvonen, M. 2016. Metallinpaljastimet nostivat viime vuonna esiin tuhatvuotiaan kotkakorun, viikinkihopeaa ja roomalaisajan asekätkön. YLE Uutiset 3.1.2016, päivitetty 3.1.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8564263> (luettu 1.11.2020)

Keski-Korpela, N. 2016. Hämeen huikea hopea-arre nousi päivänvaloon: pellossa yli 300 viikinkiaikaista kolikkoa. YLE Uutiset 11.5.2016, päivitetty 12.5.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8873410> (luettu 24.7.2020)

KHME. 2020. Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät. Facebook-sivu. [Kanta-Hämeen menneisyyden etsijät - Etusivu](#) (nähty 3.11.2020)

KRE. 2020. Kymen Rautakauden Etsijät. Facebook-sivu. <https://www.facebook.com/kymenrautakaudenetsijat/> (nähty 3.11.2020)

Landbruksdepartementet. 2003. *Norwegian Forests. Policy and Resources*. Norwegian Ministry of Agriculture. https://www.regjeringen.no/globalassets/kilde/ld/bro/2003/0001/ddd/pdfv/177177-norw_forests-brosj-eng.pdf (luettu 4.8.2020)

Landbruks- og matdepartementet. 2018. Skogbruk. <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/skog-og-utmarksressurser/innsikt/skogbruk/id2009516/> (luettu 4.8.2020)

Leinonen, L. 2016. Viikinkiajan hopeakolikoita löytyi Hämeenkoskelta lisää – kaukaisimmat löyty Kaspianmeren rannoilla. YLE. <https://yle.fi/uutiset/3-9343602> (luettu 24.7.2020)

Maa- ja metsätalousministeriö. 2020. Suomen metsävarat. <https://mmm.fi/metsat/suomen-metsavarat> (luettu 30.9.2020)

Maanmittauslaitos. 2020. Avoimien aineistojen tietopalvelu. <https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta> (nähty 3.11.2020)

Maaranen, P. 2015. Muinaisjäännökset ja metallinetsin: harrastajan opas. Museoviraston oppaita ja ohjeita 11. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/muinaisjaannokset-ja-metallinetsin-2017.pdf> (luettu 9.11.2020)

MEDEA. 2020. Over MEDEA. <https://medea-cms.weopendata.com/> (luettu 20.10.2020)

Ministry of Environment and Food of Denmark. 2020. Forestry. <https://eng.mst.dk/trade/forestry/> (luettu 20.10.2020)

MPE. 2020. Muinaisen Pirkanmaan Etsijät. Facebook-sivu. [Muinaisen Pirkanmaan Etsijät - Home](#) (nähty 3.11.2020)

Muinaiskalupäiväkirja. 2019. https://www.kyppe.fi/palveluikkuna/kmloyto/read/asp/r_default.aspx, (luettu 29.7.2019)

Muinaismuistolaki. 295/1963. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1963/19630295> (luettu 16.11.2019)

Museovirasto. 2013. Musketin luettelointiohje. <https://www.museovirasto.fi/uploads/musketin-luettelointiohje-2013-01-04.pdf> (nähty 3.11.2020)

- Museovirasto. 2018. Museoviraston arkeologisten esinekokoelmien pääluettelo on nyt kokonaan digitoitu. 17.12.2018. <https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/mv-ark-esinekok-paaluettelo-digitoitu> (luettu 30.12.2019)
- Museovirasto. 2019. Museoviraston uusi ilmoituspalvelu ILPPARI arkeologisten löytöjen ilmoittamiseen. <https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/ilppari> (luettu 30.9.2020)
- Museovirasto. 2020. Kulttuuriympäristön paikkatietoaineistot, Tiedostolataus. Museoviraston kulttuuriympäristörekistereiden kaikki kohteet (tutkimuskäyttöön) -tietotuote. <http://paikkatieto.nba.fi/aineistot/tutkija.html> (ladattu 14.4.2020)
- Oksala, S. 2019. Miekkamiehen miekat ja 200 vuotta sitten hävitetty tykki saapuivat Hämeen Linnaan. Hämeen Sanomat 25.6.2019, päivitetty 9.12.2019. <https://www.hameensanomat.fi/kulttuuri/miekkamiehen-miekat-ja-alkuperainen-tykki-saapuivat-hameen-linnaan-787734/> (luettu 24.7.2020.)
- PAS. 2020a. Portable Antiquities Scheme Website. <https://finds.org.uk/> (luettu 20.10.2020)
- PAS. 2020b. Treasure. <https://finds.org.uk/treasure> (luettu 20.10.2020)
- PAS. 2020c. All artefacts and coins <https://finds.org.uk/database/search/results> (luettu 22.7.2020)
- Pirkanmaan maakuntamuseo. 2018. Info. <https://adoptoimonumentti.fi/info-2/> (luettu 1.11.2020)
- Pirkanmaan maakuntamuseo. 2020. Koulutusta metallinetsinharrastajille. <http://vapriikki.fi/maakuntamuseo/hankkeet-aineistot-linkit/> (luettu 23.3.2020)
- Qgis Documentation 3.10. 2020. 23.1.12.6. Distance to nearest hub (line to hub). Ohje. https://docs.qgis.org/3.10/en/docs/user_manual/processing_algs/qgis/vectoranalysis.html#distance-to-nearest-hub-line-to-hub. (Luettu 8.10.2020)
- Riksantikvaren. 2020. Privat bruk av metallsøker. <https://www.riksantikvaren.no/veileder/privat-bruk-av-metallsoker/> (luettu 20.10.2020)
- Riksantikvarieämbetet 2017a. Metallsökare. Julkaistu 21.8.2017, päivitetty 2.9.2019. <https://www.raa.se/om-riksantikvarieambetet/fragor-och-svar/metallsokare/> (luettu 29.6.2020)
- Rohiola, V. 2017. Metallinilmaisinelöydöt kartuttavat Museoviraston kokoelmia. *Kulttuurista perinnöksi*. <https://www.kulttuuristaperinnoksi.fi/2017/metallinilmaisineloydot-kokoelmia> (luettu 20.10.2020)
- SME. 2020a. Suomen Metallinetsijät Ry. www.suomenmetallinetsijat.fi ja Facebook-sivu [Suomen Metallinetsijät ry - Etusivu](https://www.facebook.com/SuomenMetallinetsijatry) (nähty 3.11.2020)

- SME. 2020b. Suomen Metallinetsijät Ry:n eettiset säännöt. [Etsintä](#). (luettu 2.9.2020)
- STT. 2020. Raaseporin linnan lähellä tehdyistä laittomista kaivauksista nostettiin syytteet. Yle Uutiset 24.1.2020, <https://yle.fi/uutiset/3-11175357> (luettu 10.7.2020)
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2020. Käytössä oleva maatalousmaa. Verkkojulkaisu. Helsinki: Luonnonvarakeskus. <http://www.stat.fi/til/kaoma/index.html> (viitattu: 30.9.2020)
- Tiainen, P., 2020. Raaseporin linnan luvattomista kaivauksista ehdollista vankeutta yhdelle tekijälle. Yle Uutiset 4.9.2020, <https://yle.fi/uutiset/3-11527686> (luettu 22.9.2020)
- Tieteen termipankki. 2020a. Arkeologia:irtolöytö. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Arkeologia:irtolöytö> (luettu 13.4.2020)
- Tieteen termipankki. 2020b. Arkeologia:löytöpaikka. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Arkeologia:löytöpaikka> (luettu 13.4.2020)
- Tieteen termipankki. 2020c. Nimitys:kyntökerros. <https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:kyntökerros> (luettu 5.5.2020)
- Vakka-Suomen metallinetsijät. 2020. Facebook-sivu. [Vakka-Suomen Metallinetsijät - Home](#) (nähty 3.11.2020)
- Vilja-alan yhteistyöryhmä. 2014. Viljojen ja öljykasvien tuotanto Suomessa. Esite. https://www.vyr.fi/document/1/138/dda1706/muutra_0d8fcc7_Vilja_alanyhteisty_esite_suomi.pdf (luettu 9.11.2020)
- Wessman, A. 2018. Mouhijärven metallinetsintämiitti 2018. Löytösampo/Fyndsampon/Findsampo. SuALT-Suomen arkeologisten löytöjen linkitetty avoin tietokanta. <https://blogs.helsinki.fi/sualt-project/2018/05/03/mouhijarven-metallinetsintamiitti-2018/> (luettu 20.10.2020)
- Wessman, A. 2019. Löytösampoa testaamassa. Löytösampo/Fyndsampon/Findsampo. SuALT-Suomen arkeologisten löytöjen linkitetty avoin tietokanta. <https://blogs.helsinki.fi/sualt-project/2019/09/25/loytosampoa-testaamassa/> (nähty 9.11.2020)
- YLE Areena. 2020. Menneisyyden metsästäjät. <https://areena.yle.fi/1-3812175> (nähty 3.11.2020)
- YLE. 2016. Keitä ovat menneisyyden metsästäjät? Päivitetty 10.1.2017. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/12/22/keita-ovat-menneisyyden-metsastajat> (luettu 20.10.2020)
- YLE. 2018. Metallinetsijävandaalit aiheuttivat mittaamattoman tieteellisen vahingon – Raaseporin tutkijat selvittävät, mitä keskiaikaiselle alueelle jäi jäljelle. YLE Uutiset 11.6.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10240064> (luettu 18.3.2020)

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Laakso, V. ja Sepänmaa, T. 2015. Hattula Vesunta ja Lahdentaka muinaisjäännöskartoitus 2015. Mikroliitti oy.

Laakso, V., Poutiainen, H., ja Sepänmaa, T. 2015. Hattula Vesunnan kartano 1 ja Vesunnan kartano 5 tarkkuusinventointi 2015. Mikroliitti oy.

Luoto, K. 2016. Janakkala Niemenpää Hamppula. Kertomus koekaivauksesta 14.-17.9.2015. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.

Luoto, K. 2017. Vesilahti Laukko Vanha satama. Koekaivaus 2016. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.

Mikkola, E. 2012. Hattula, Vesunnan kartano. Tarkkuusinventointi vesihuoltosuunnitelman linjalla 16.-18.10.2012. Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Mönkkönen, R. 2008. Elämää pellossa – pitkäkestoisen viljelyyn liittyvän maanmuokkauksen vaikutuksia arkeologisen kohteen muodostumiseen, löytöaineistoon ja sen levintään. Tapaustutkimus Mikkeli Orijärvi Kihlinpelto. Helsingin yliopisto. Pro gradu -työ.

Nyman, Lasse. 19.3.2020. Sähköpostiviesti/tiedonanto.

Rantanen, J. & Tiilikkala, J. 2014. Janakkala Hangastenmäki. Varhaiskeskiaikaisen mäkilinnan tarkastus 25.5.2014. Turun Yliopisto, Arkeologia.

Rantanen, J. & Tiilikkala, J. 2015. Janakkala Hakoinen Hangastenmäki. Arkeologinen koekaivaus ja kartoitus 2015. Turun Yliopisto, Arkeologia.

Tiilikkala, J. 2017. Rautakauden muinaisjäännökset Kanta-Hämeessä. Paikkatietoaineistojen analyysi. Turun yliopisto. Pro gradu-työ.

Vanhatalo, S. 2019. Janakkala Tupala. Keskiaikaisen ruumishaudan koekaivaus ja hautapaikan ympäristön tarkastus 1.11. ja 4.–5.11.2013. Museoviraston koekaivausryhmä.

KIRJALLISUUS

Bjørnevad, M., Jonuks, T., Bye-Jensen, P., Manninen, M., Oras, E., Vahur S., & Riede, F. 2019. The Life and Times of an Estonian Mesolithic Slotted Bone ‘Dagger’. Extended Object Biographies for Legacy Objects. *Estonian Journal of Archaeology* 23 (2): 103–125. <https://doi.org/10.3176/arch.2019.2.02>

Brindle, T. 2013. Making the most of PAS data: Macro- and Micro-level Studies of PAS-data. *Landscapes*, 14 (1): 73–91. DOI 10.1179/1466203513Z.0000000001

Brindle, T. 2014. *The Portable Antiquities Scheme and Roman Britain*. British Museum Research Publications (196). London: British Museum Press.

Chapman, H. 2009. *Landscape archaeology and GIS*. Stroud: The History Press.

Daubney, A. 2015. Portable Antiquities, Palimpsests and Persistent Places in Lincolnshire, with particular reference to three Middle Saxon case studies. University of Leicester. Thesis. <https://hdl.handle.net/2381/33358>

Daubney, A & Nicholas, LE. 2019. Detecting Heritage Crime(s): What We Know about Illicit Metal Detecting in England and Wales. *International Journal of Cultural Property* 26 (2):139–165. <https://doi.org/10.1017/S0940739119000158>

Deckers, P., Lewis, M. & Thomas, S. 2016. Between two Places: Archaeology and Metal-detecting in Europe. *Open Archaeology* 2: 426–429.

Deckers, P., Bleumers, L., Ruelens, S., Lemmens, B., Vanderperren, N., Marchal, C., Pierson, J. & Tys, D. 2016. MEDEA: Crowd-Sourcing the Recording of Metal-Detected Artefacts in Flanders (Belgium). *Open Archaeology* 2: 264–77. <https://doi.org/10.1515/opar-2016-0019>.

Dobat, A. 2013. Between Rescue and Research: An Evaluation after 30 Years of Liberal Metal Detecting in Archaeological Research and Heritage Practice in Denmark. *European Journal of Archaeology* 16 (4): 704–725.

Dobat, A. 2016. Metal Detecting in Denmark: Advantages and Disadvantages of the Liberal Model. teoksessa J. Martens & M. Ravn (red.): *Pløyejord som kontekst* – Portal forlag, Kristiansand 2016. 51–68.

Dobat, A. & Jensen, A. 2016. ”Professional Amateurs”. Metal Detecting and Metal Detectorists in Denmark. *Open Archaeology* 2: 70–84. DOI 10.1515/opar-2016-0005

Dobat, A.S., Trier Christiansen, T., Bo Henriksen, M., Jensen, P., Vestergaard Laursen, S., Dengsø Jessen, M., Ruhe, R., Arntsen, F. & Kähler Holst, M. 2019. The DIME project - Background, status and future perspectives of a user driven recording scheme for metal detector

finds as an example of participatory heritage. *Danish Journal of Archaeology* 8: 1–15. <https://doi.org/10.7146/dja.v8i0.111422>

Dobat, A.S., Deckers, P., Heeren, S., Lewis, M., Thomas, S. & Wessman, A. 2020. Towards a Cooperative Approach to Hobby Metal Detecting. The European Public Finds Recording Network (EFPRN) Vision Statement. *European Journal of Archaeology*: 1–21.

Ehrnsten, F. 2015. Hukkuuko Museovirasto kolikoihin? Yleiskatsaus metallinilmaisnlöytöihin 2013–2015. *SKAS* 1–2: 45–54.

Enqvist, J. 2016. *Suojellut muistot. Arkeologisen perinnön hallinnan kieli, käsitteet ja ideologia*. Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos. Helsinki: Helsingin Yliopisto. <<http://urn.fi/URN:ISBN:ISBN978-951-51-2242-1>>

Ferguson, N. 2013. Biting the bullet: the role of hobbyist metal detecting within battlefield archaeology. *Internet archaeology*, 33. DOI: 10.11141/ia.33.3

Ferguson, N. 2016. Lost in Translation: Discussing the Positive Contribution of Hobbyist Metal Detecting. *Open Archaeology* 2: 115–126. DOI: 10.1515/opar-2016-0008

Fredriksen, C. 2019. Pløyelagsfunn i skjæringspunktet mellom forskningspotensial og forvaltningsprioriteringer: Fokus og holdninger i diskusjonen om privat metallsøking i Norge. *Arkeologisk tidsskrift. Primitive tider* 21: 63–79.

Gundersen, J., Rasmussen, J., & Lie, R.O. 2016. Private Metal Detecting and Archaeology in Norway. *Open Archaeology* 2: 160–170. DOI 10.1515/opar-2016-0012

Gundersen, J. 2019. No Room for Good Intentions? Private Metal Detecting and Archaeological Sites in the Plow Layer in Norway. teoksessa Campbell, S.et al. (toim.), *Competing values in Archaeological Heritage*: 125–138. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94102-8_9.

Hakamäki, V. 2018. Seeing behind stray finds. Understanding the Late Iron Age settlement of Northern Ostrobothnia and Kainuu, Finland. *Acta Univ. Oul. B* 168. University of Oulu Graduate School; University of Oulu, Faculty of Humanities, Archaeology. <http://urn.fi/urn:isbn:9789526220949>

Hakamäki, V. & Kuusela, J. 2013. Examining the Topography and Social Context of Metal Age Artifact Finds in Northern Finland. *Fennoscandia Archaeologica* XXX: 95–106.

Haldenby, D. & Richards, J. D. 2010. Charting the effects of plough damage using metal-detected assemblages. *Antiquity* 84 (326): 1151–1162. <http://eprints.whiterose.ac.uk/42708/>

Hardy, S. 2018. ‘Black Archaeology’ in Eastern Europe: Metal Detecting, Illicit Trafficking of Cultural Objects, and ‘Legal Nihilism’ in Belarus, Poland, Russia, and Ukraine, *Public Archaeology*: 1–24. DOI: 10.1080/14655187.2017.1410050

- Henriksen, M. B. 2016. Pløyselagsfund og formationsprocesser. Problemer ved fortolkning af detektorfund fra dyrket mark. teoksessa J. Martens & M. Ravn (toim.) *Pløjejord som kontekst. Nye udfordringer for forskning, forvaltning og formidling*: 69–88. Kristiansand: Portal Forlag.
- Häkälä, P. & Sorvali, E. 2017. Metallia näkyvissä, ja sitten minä vähän innostuin. *Muinaistutkija* 1: 36–40.
- Immonen, V. & Kinnunen, J. 2017. ‘Quidditching’ and the Emergence of New Heritage Identities — Amateur Metal Detecting in Finland. *Public Archaeology*, DOI:10.1080/14655187.2017.1352188
- Immonen, V. & Kinnunen, J. 2020. Kulttuurinen kestävyys 2010-luvun metallinilmaisinharrastuksessa. *Muinaistutkija* 2: 2–25.
- Jansson, A. & Edlund, M. 2020. Metallsökarprojektet i Örebro län. teoksessa M. Ljunge (toim.), *Metalldetektering inom arkeologi och forskning*: 24–46. Örebro Länsmuseum.
- Johanson, K. 2006. The contribution of stray finds for studying everyday practices - the example of stone axes. *Estonian Journal of Archaeology* 10 (2): 99–131.
- Kars, M. & Heeren, S. 2018. Archaeological small finds recording in the Netherlands: the framework and some preliminary results of the project Portable Antiquities of the Netherlands (PAN). *Medieval Settlement Research* 33: 21–30. <https://doi.org/10.5284/1017430>
- Kivikoski, E. 1973. *Die Eisenzeit Finnlands : Bildwerk und Text*. Neuausg. Helsinki: Weilin & Göös.
- Knuutinen, T. 2017. 284 syytä nostaa kissa pöydälle. Raaseporin Slottsmalmenin tapaus, metallinilmaisinharrastajat ja arkeologinen tutkimus. *SKAS* 1: 3–14.
- Kuusela, J. 2017. Iin Illinsaaren Kiviharju W – myöhäisrautakautinen löytöpaikka. *Muinaistutkija* 3: 2–8.
- Lecroere, T. 2016. “There Is None So Blind as Those Who Won’t See”: Metal Detecting and Archaeology in France. *Open Archaeology* 2: 182–193. DOI 10.1515/opar-2016-0014
- Lehtosalo-Hilander, P.-L. 1982. *Luistari. 2, The artefacts*. Helsinki: Suomen muinaismuistoyhdistys.
- Lewis, M. 2016. A Detectorist’s Utopia? Archaeology and Metal-Detecting in England and Wales. *Open Archaeology* 2: 127–139. DOI 10.1515/opar-2016-0009
- Maaranen, P. 2014. Verkkoyhteisöjä ja luonnossa liikkumista: metallinetsinnän harrastamisesta Suomessa. teoksessa Häkälä, P. ja Enqvist, J (toim.) *Arkeologipäivät 2014. Eettiset kysymykset arkeologiassa ja yhteisöarkeologia*: 20–30. Suomen Arkeologinen seura.

Maaranen, P. 2016. Metal Detecting and Archaeology in Finland: An Overview of the Hobby and its Consequences. teoksessa Uino, P. & Nordqvist, K. (toim.) *New Sites, New Methods. Iskos* 21: 273–284. Helsinki: Suomen muinaismuistoyhdistys.

Maaranen, P. 2018. Luvattomat kajoamiset maalla oleviin kiinteisiin muinaisjäännöksiin Suomessa vuosina 2010–2017 – muutamia havaintoja asiasta ja sitä koskevan tiedon luonteesta ja tallentumisesta. *Muinaistutkija* 2: 19–29.

Makowska, A., Oniszczyk, A. & Sabaciński, M. 2016. Some Remarks on the Stormy Relationship Between the Detectorists and Archaeological Heritage in Poland. *Open Archaeology* 2: 171–181. DOI 10.1515/opar-2016-0013

Majchczak, B.S., 2016. The Current Model of Archaeological Metal Detecting and its Success in Schleswig-Holstein. teoksessa J. Martens & M. Ravn (toim.) *Pløyejord som kontekst. Nye utfordringer for forskning, forvaltning og formidling*: 23–36. Kristiansand: Portal Forlag.

Martens, J. 2016. Pløyejord som kontekst. Metallsøking, forskning og forvaltning. teoksessa J. Martens & M. Ravn (toim.) *Pløyejord som kontekst. Nye utfordringer for forskning, forvaltning og formidling*: 13–22. Kristiansand: Portal Forlag.

McCall, G. 2018. *Strategies for Quantitative Research*. London: Routledge, <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.4324/9781315208206>

Modarress, M. & Hakamäki, V. 2019. Metallinilmaisinharrastus: kriittisiä näkökulmia ja tutkimuksellista yhteistyötä. *Muinaistutkija* 2: 2–12.

Moilanen, U. 2015: Piipparoijat koulun penkille? Yksi kokemus metallinetsijöiden kurssittamisesta. *Muinaistutkija* 2: 2–7.

Noble, G., Lamont, P. & Masson-Maclean, E. 2019. Assessing the ploughzone: The impact of cultivation on artefact survival and the cost/benefits of topsoil stripping prior to excavation. *Journal of Archaeological Science: Reports* 23: 549–558.

Nyman, L. 2017. Metallinetsintää, metallinetsijän silmin. *Muinaistutkija* 3: 26–31.

Paavel, K. 2017. Pattern or Random? Contextualising Estonian Bronze Age Bronze Stray Finds on the Landscape. *Archaeologia BALTICA*, 24: 26–42. doi:10.15181/ab.v24i0.1564

Poutiainen, H. 2010. Polttohauta ja nastasolki - rautakautisia inventointilöytöjä Pälkäneeltä ja Sääksmäeltä. *Pirkan maan alta 11. Arkeologisia tutkimuksia*. Tampereen museoiden julkaisuja 112: 25–33. Tampere: Tampereen museot - Pirkanmaan maakuntamuseo.

Rácz, T.A. 2017. Metal-detector Users affiliated to Museums: Building a model of community archaeology in Pest County. *Hungarian Archaeology E-Journal*. Autumn. http://www.hungarianarchaeology.hu/?page_id=3661#post-7346

Raninen, S. & Wessman, A. 2015. Rautakausi. teoksessa Haggren, G., Halinen, P., Lavento, M., Raninen, S. & Wessman, A. *Muinaisuutemme jäljet. Suomen esi- ja varhaishistoria kivikaudelta keskiajalle*: 215–365. Helsinki: Gaudeamus.

Rankama, T. 2009. Kaivausmenetelmistä. Teoksessa Halinen, P., Immonen, V., Lavento, M., Mikkola, T., Siiriäinen, A. ja Uino, P. (toim.) *Johdatus arkeologiaan*: 206–216. Helsinki: Gaudeamus.

Rasmussen, J. 2014. Securing Cultural Heritage Objects and Fencing Stolen Goods? A Case Study on Museums and Metal Detecting in Norway. *Norwegian Archaeological Review*, 47:1, 83–107, DOI: 10.1080/00293652.2014.899616

Riksantikvarieämbetet. 2017b. *Överseenderapport rörande metallsökning. Tillämpningen av föreskrifterna enligt Kulturrådet författningssamling 2016:1*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.

Robbins, K. 2012. *From Past to Present. Understanding the Impact of Sampling Bias on Data Recorded by the Portable Antiquities Scheme*. University of Southampton, Faculty of Humanities. PhD Thesis. <http://eprints.soton.ac.uk/360475>

Robbins, K. 2014. *Portable Antiquities Scheme: A Guide for Researchers*. London: British Museum. <http://finds.org.uk/documents/guideforresearchers.pdf>

Rohiola, V. 2014. Metallinilmaisinelöydöt ja -harrastajat – katsaus Kansallismuseon kokoelmien metallinilmaisinelöytöihin vv. 2011–2014. *SKAS* 2: 17–25.

Siltainsuu, J. & Wessman, A. 2014. Yhteistapahtumia ja esineiden tunnistusta – Espoon kaupungin museon metallinilmaisinyhteistyö vuonna 2014. *Muinaistutkija* 3: 34–40.

Stebbins, R. 2007. *Serious Leisure: A Perspective for Our Time*. New Brunswick: Transactions Publishers.

Suhonen, M. 2009. Arkeologian lähdeaineistot: Menneisyyden fyysinen kulttuuriperintö. Esineet kaivaus- ja irtolöytöinä. Teoksessa Halinen, P., Immonen, V., Lavento, M., Mikkola, T., Siiriäinen, A. ja Uino, P. (toim.) *Johdatus arkeologiaan*: 129–143. Helsinki: Gaudeamus.

Temiño, I. R. 2016. Rational Grounds for Dialogue Between Archaeologists and Metal Detectorists in Spain. *Open Archaeology* 2: 150–159. DOI 10.1515/opar-2016-0011

Thomas, S. 2012. Searching for answers: a survey of metal-detector users in the UK. *International Journal of Heritage Studies*, 18 (1): 49–64. <https://doi.org/10.1080/13527258.2011.590817>

Thomas, S. 2014. The Portable Antiquities Scheme in England and Wales. *SKAS* 2: 25–36.

Thomas, S. 2015. Multiple-Role Actors in the Movement of Cultural Property: Metal-Detector Users. teoksessa Musteață, S. and Caliniuc, S. (toim.) *Current Trends in Archaeological*

Heritage Preservation: National and International Perspectives. BAR International Series 2741: 117–124. Oxford: Archaeopress.

Thomas, S., Wessman, A. & Perttola, W. 2015. Understanding Metal Detecting and Archaeology in Finland. *CPAG* 25: 187–199.

Tonning, C., Lie, R.O., Lia, V., Gabler, M. & Neubauer, W. 2017. Er de alle løsfunn? Metallsøkfunn og potensialet for bevart kontekst under pløyselaget. *VIKING, Norsk Arkeologisk Årbok* LXXX: 223–242. DOI: <http://dx.doi.org/10.5617/viking.5481>

Trier Christiansen, T. 2016. Recreational Metal Detecting and Archaeological Research: Critical Issues Concerning Danish Metal-Detector Finds. teoksessa J. Martens & M. Ravn (toim.) *Pløyejord som kontekst. Nye utfordringer for forskning, forvaltning og formidling*: 23–36. Kristiansand: Portal Forlag.

Trier Christiansen, T. 2020. Exploring Spatial Patterns at ‘Nørholm’, a Metal-Rich Site by the Limfjord, Northern Denmark - on Metal Detection, Settlement History and the Development of Land Exploitation. *Danish Journal of Archaeology* 9: 1–18. DOI: <https://doi.org/10.7146/dja.v9i0.114872>

Ulst, I. 2010. The problems of "black archaeology" in Estonia. *Estonian Journal of Archaeology* 14 (2): 153–169. doi: 10.3176/arch.2010.2.04

van der Veen, V. 2018. The Netherlands During the Napoleonic Era (1794-1815). Using Detector Finds to Shed Light on An Under-researched Period. teoksessa Moreira, N., Derderian, M., & Bissonnette, A. (toim) *Fields of Conflict*. Conference proceedings vol 1: 4–17. Connecticut: Mashantucket Pequot Museum & Research Center.

VanPool, T. & Leonard, R. 2011. *Quantitative Analysis in Archaeology*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Vilkka, H. 2007. *Tutki ja mittaa : määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.

Verhagen, P. 2018. Spatial Analysis in Archaeology: Moving into New Territories. teoksessa C. Siart et al. (toim.) *Digital Geoarchaeology*, Natural Science in Archaeology: 11–25. Cham: Springer International Publishing AG.

Wessman, A. Tulossa. ‘Searching for the past’ - relationships between Finnish metal-detectorists and heritage professionals. teoksessa: Bintley, M., Hines, J., Richardson, A., Seaman, A. & Swift, E., (toim.) *Lands and Seas: Post-Roman Transitions and Relations across the Channel, North Sea, and Baltic Worlds* (Neue Studien Zur Sachsenforschung, 10). Stuttgart: Theiss.

Wessman, A. 2016. Women along the Riverbanks: New Iron Age Finds from Espoo. teoksessa Harjula, J., Helamaa, M., Haarala, J. & Immonen, V. (toim.) *Mankby: A deserted Medieval Village on the Coast of Southern Finland*: 17–19. Suomen keskiajan arkeologinen seura.

Wessman, A. 2020. Metalldetektering i Finland: En framgångshistoria? teoksessa M. Ljunge (toim.), *Metalldetektering inom arkeologi och forskning*: 94–109. Örebro Länsmuseum.

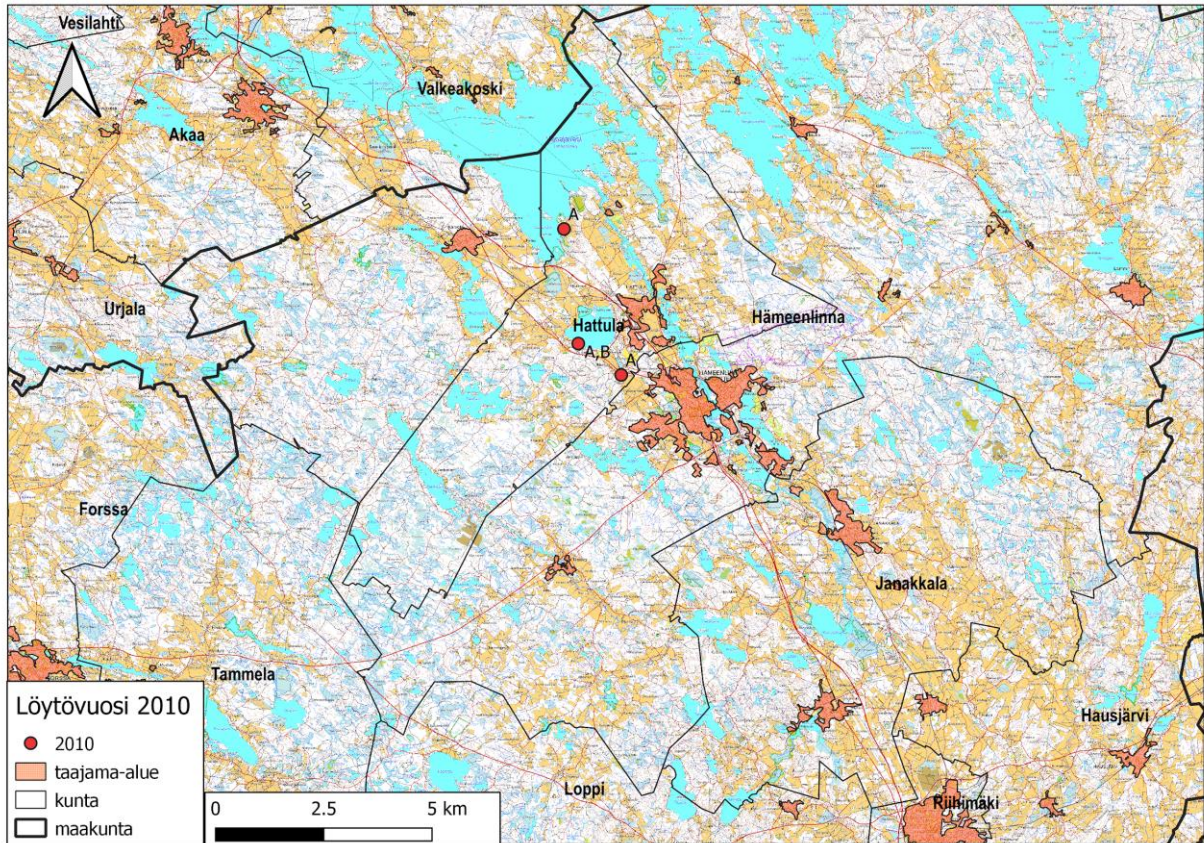
Wessman, A, Koivisto, L. & Thomas, S. 2016. Metal Detecting in Finland - an ongoing debate. *Open Archaeology* 2: 85–96.

Winkley, F. 2018. Talking to Metal Detectorists in the Field: A Methodology for Analysing Motivations and Attitudes to Landscape, *Public Archaeology*. DOI:10.1080/14655187.2017.1359914

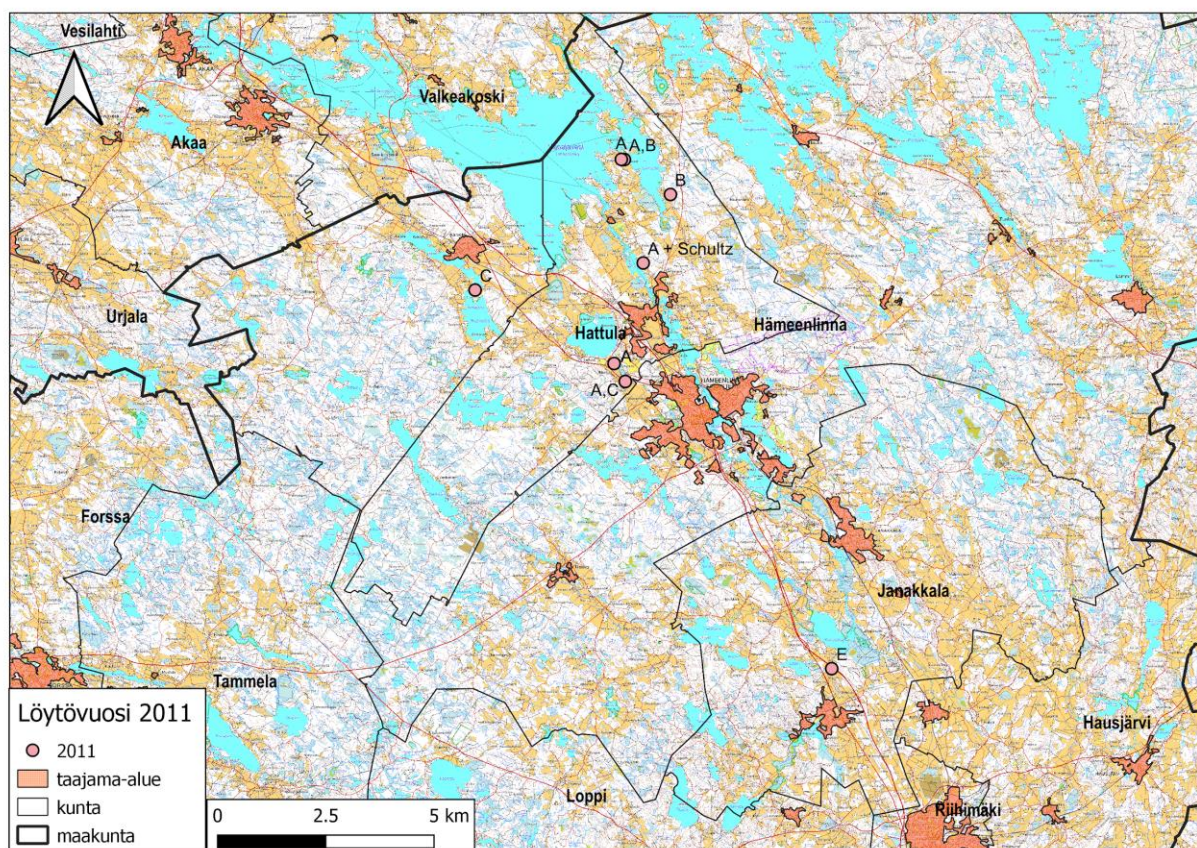
Österblad, M. & Ask, R. 2020. Metallsökarrörelsen i Sverige: en hobby och en forskningsresurs. teoksessa M. Ljunge (toim.), *Metalldetektering inom arkeologi och forskning*: 47–66. Örebro Länsmuseum.

LIITTEET

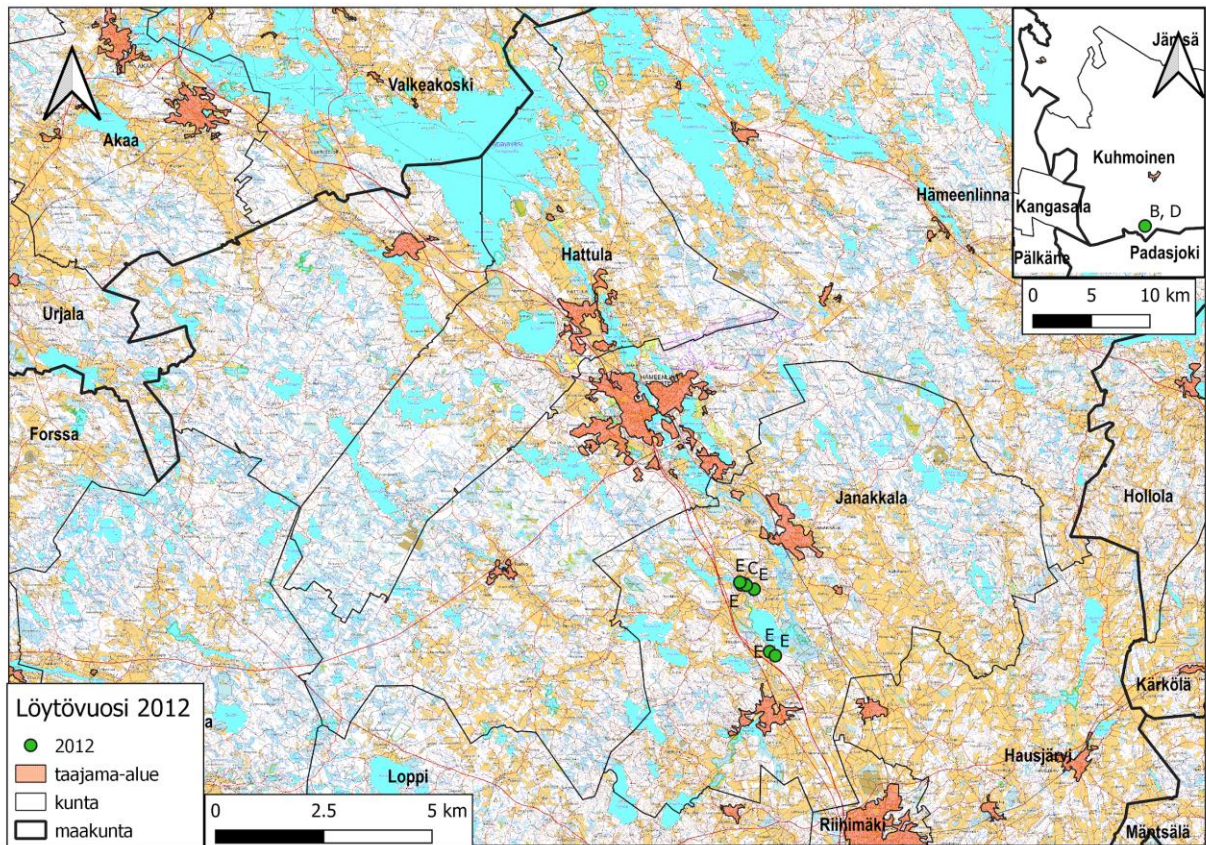
Liite 1: Kartat

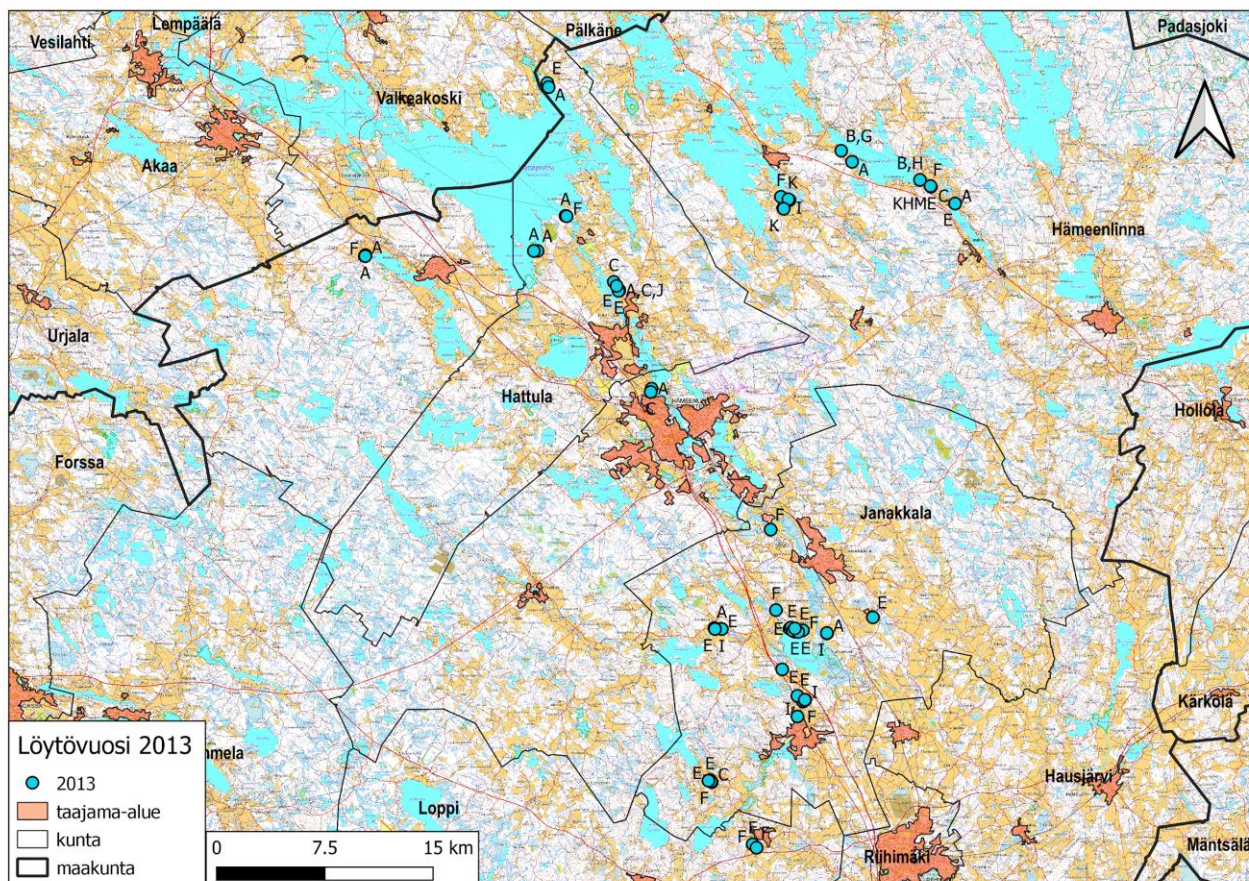
Kartta 4: vuonna 2010 tehdyt löytökokonaisuuudet

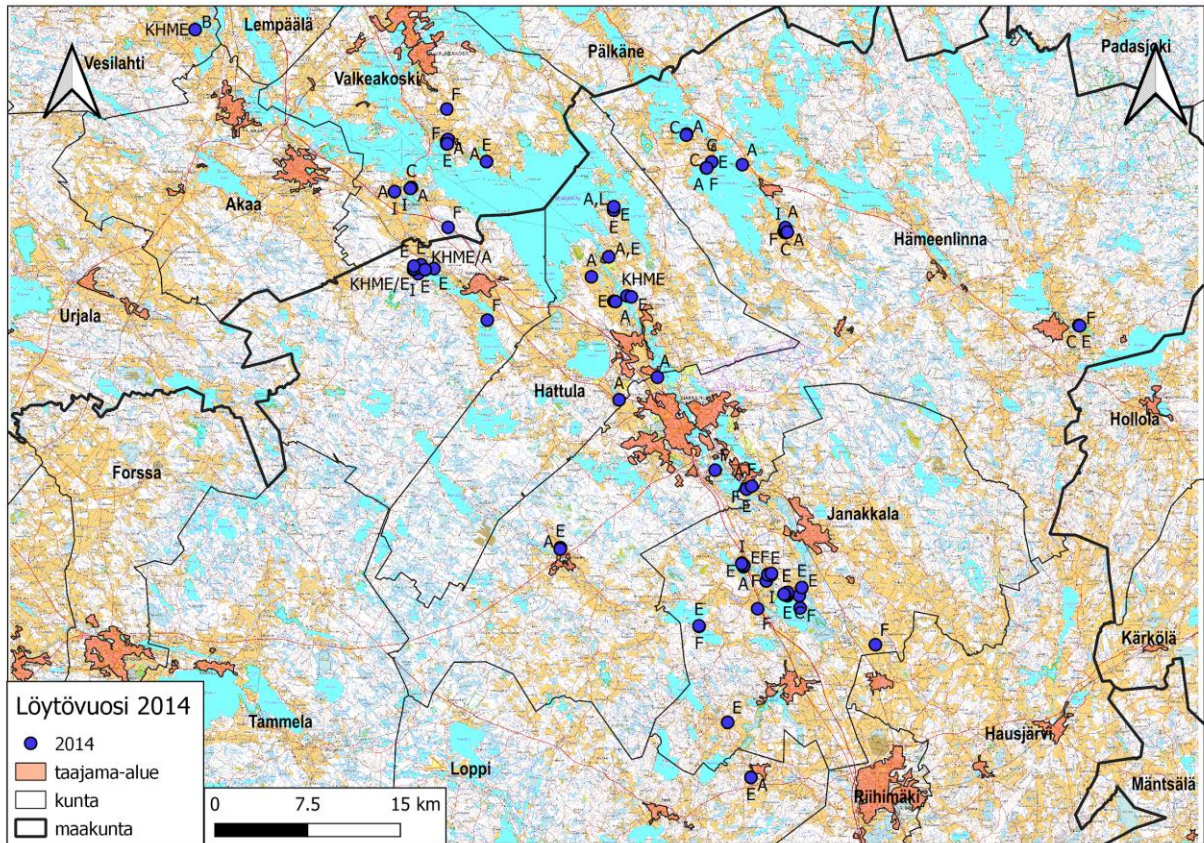
Kartta 5: löytökokonaisuudet 2011

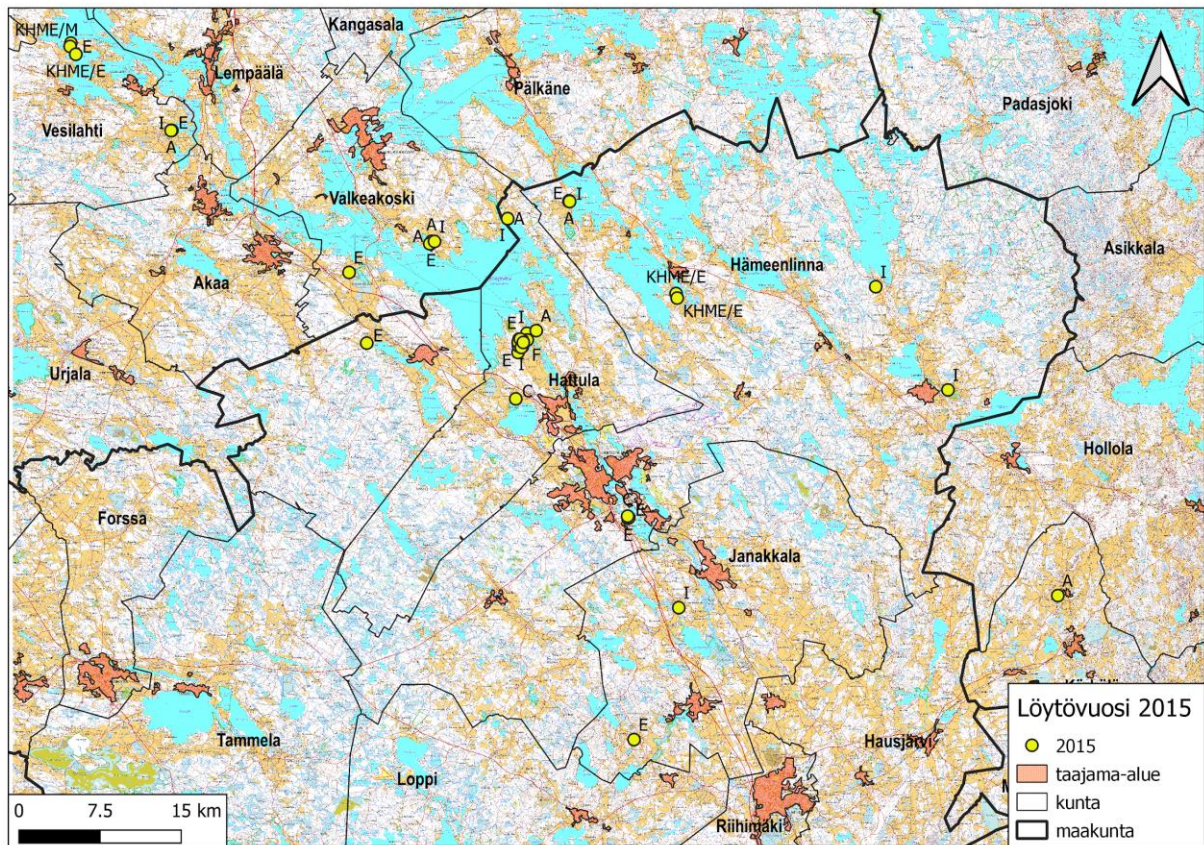
Kartta 6: löytökokonaisuudet 2012

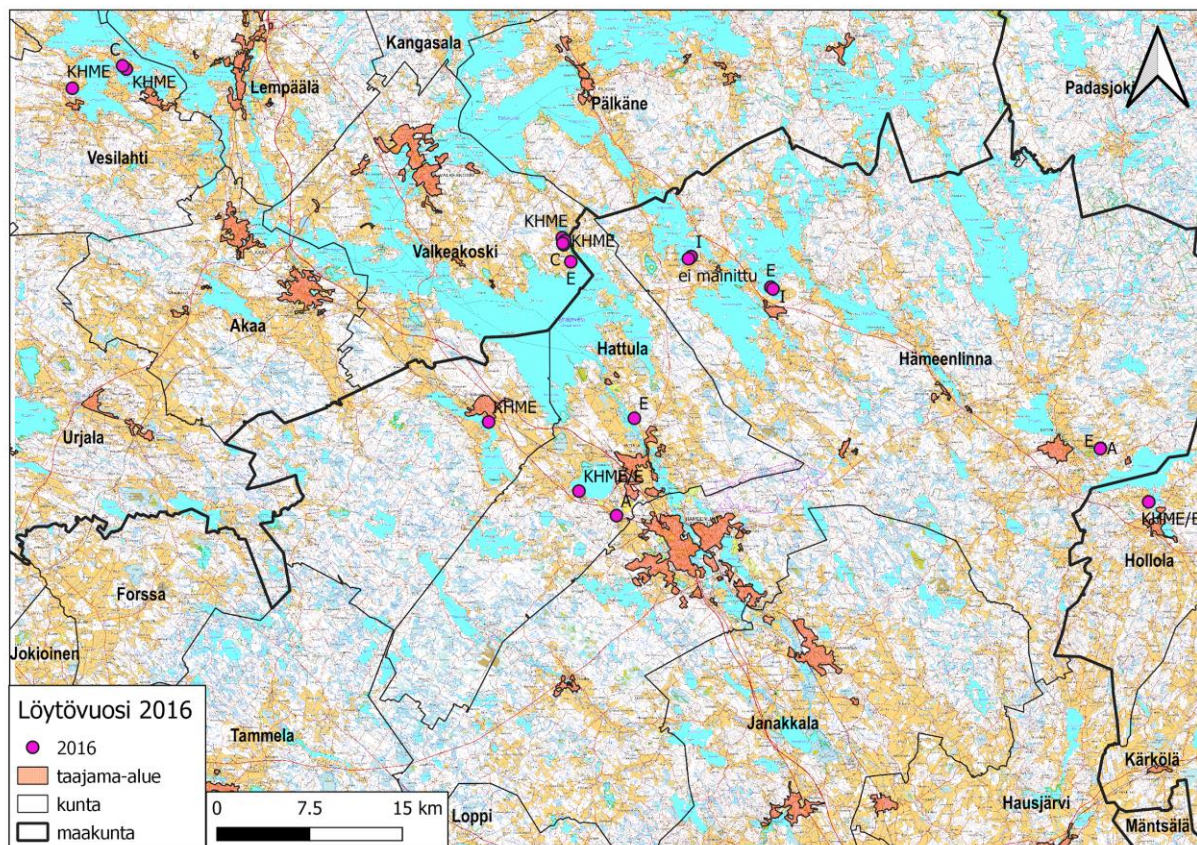
Kartta 7: löytökokonaisuudet 2013

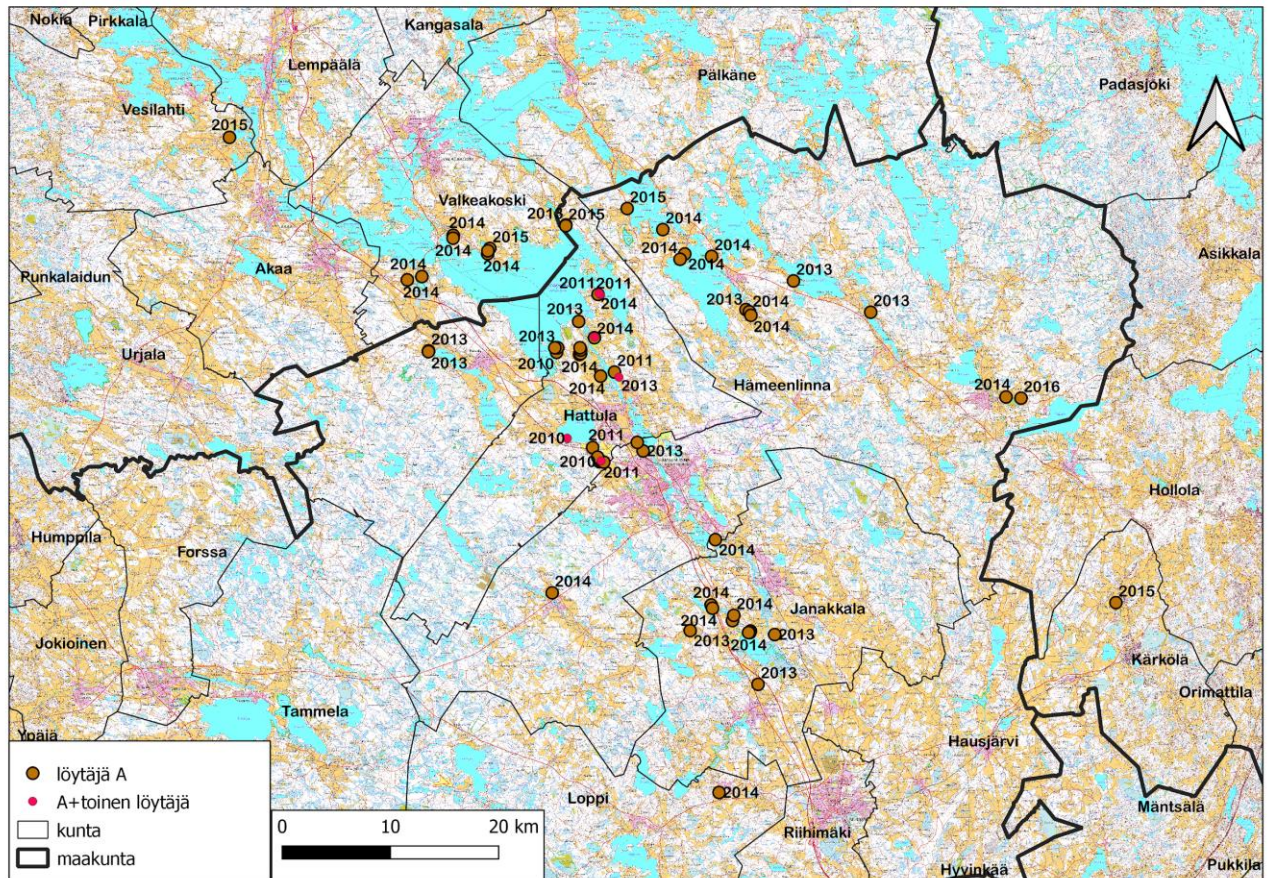
Kartta 8: löytökokonaisuudet 2014

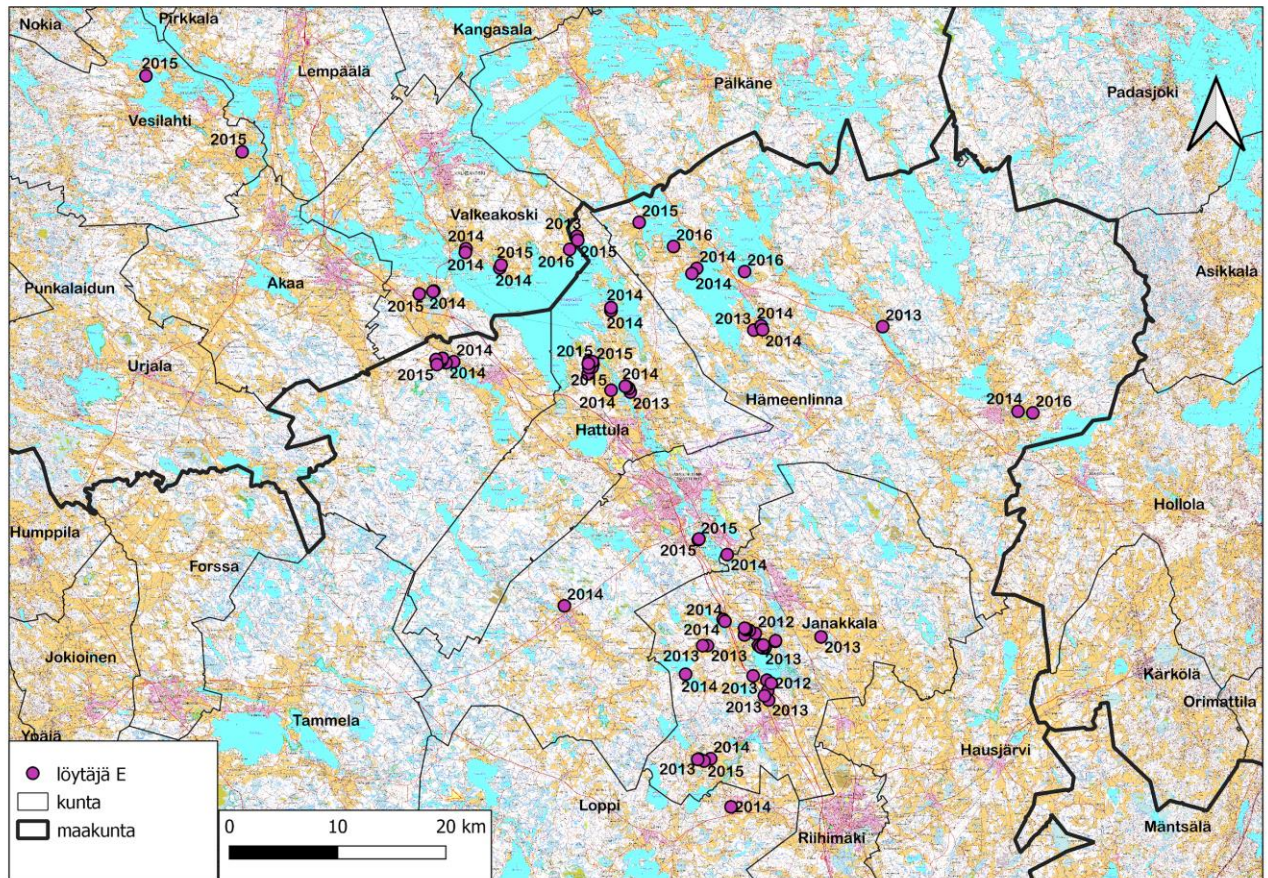
Kartta 9: löytökokonaisuudet 2015

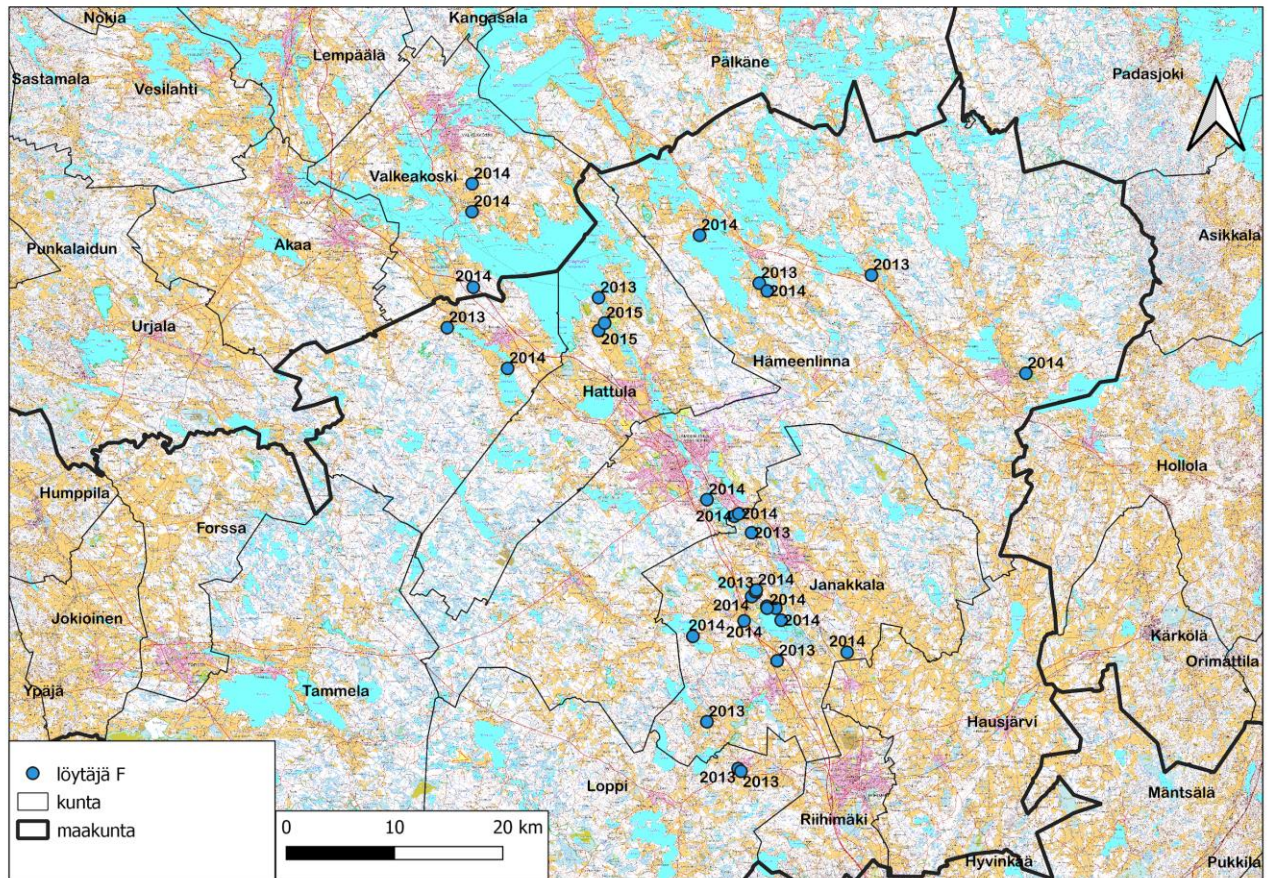
Kartta 10: löytökokonaisuudet 2016

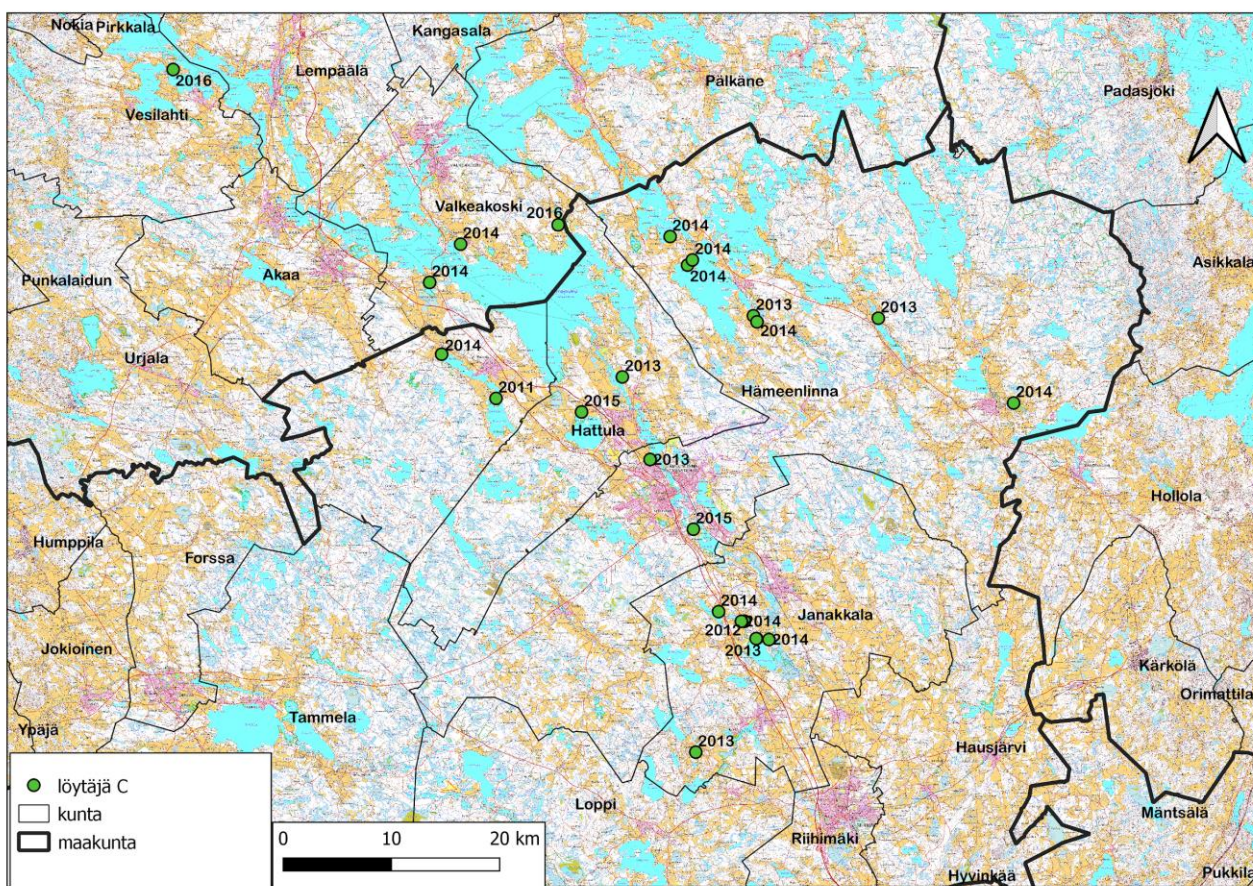
Kartta 12: löytäjä A:n tekemät löytökokonaisuudet

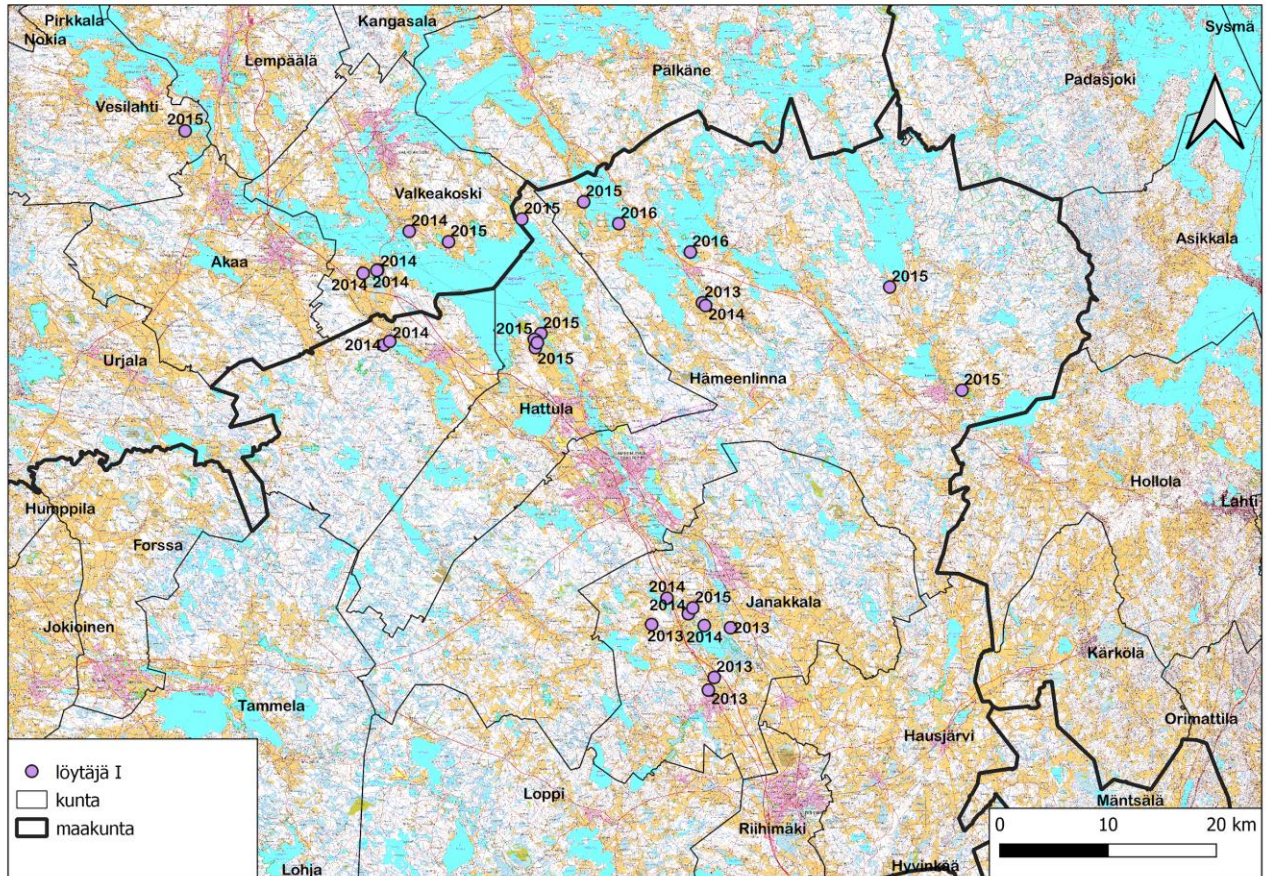
Kartta 13: löytäjä E:n tekemät löytökokonaisuudet

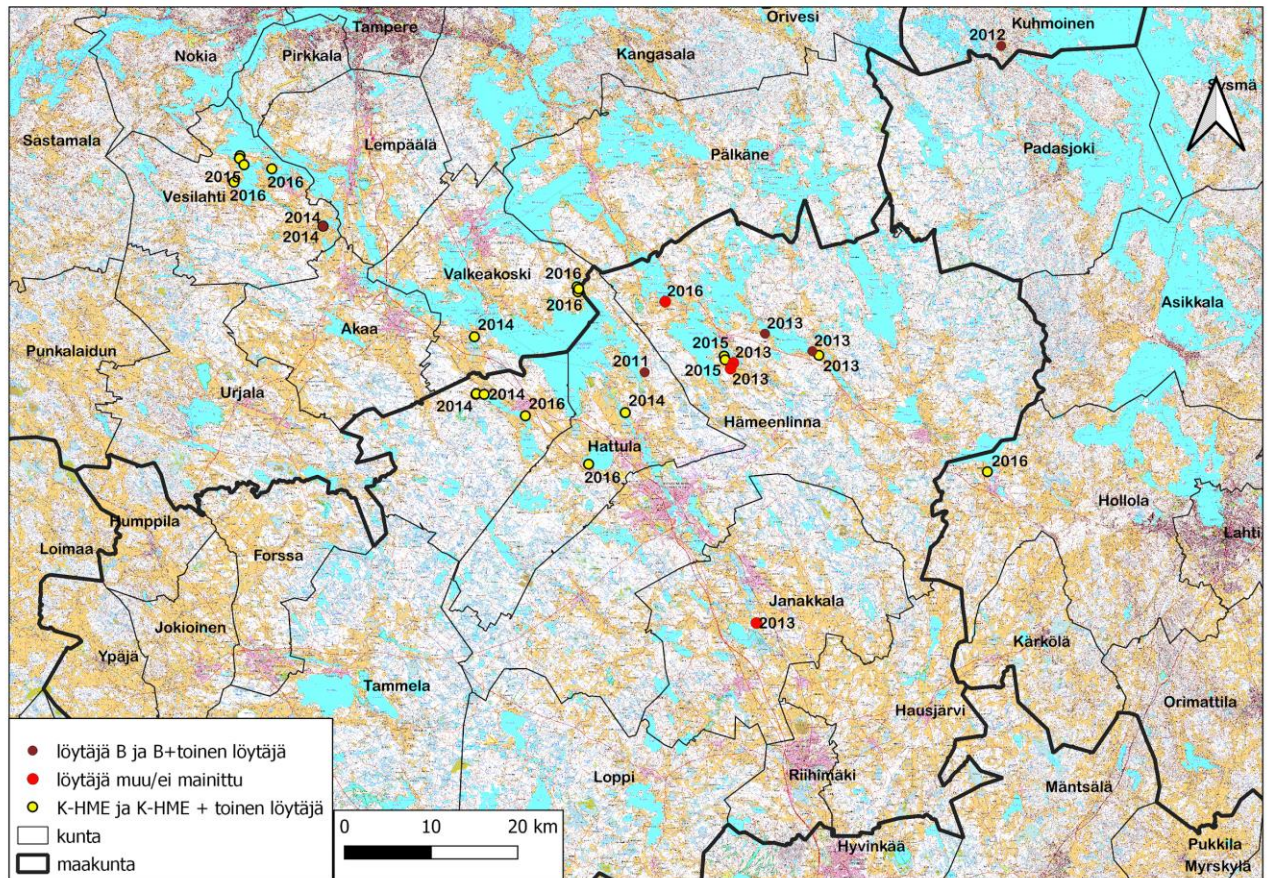
Kartta 14: löytäjä F:n tekemät löytökokonaisuudet

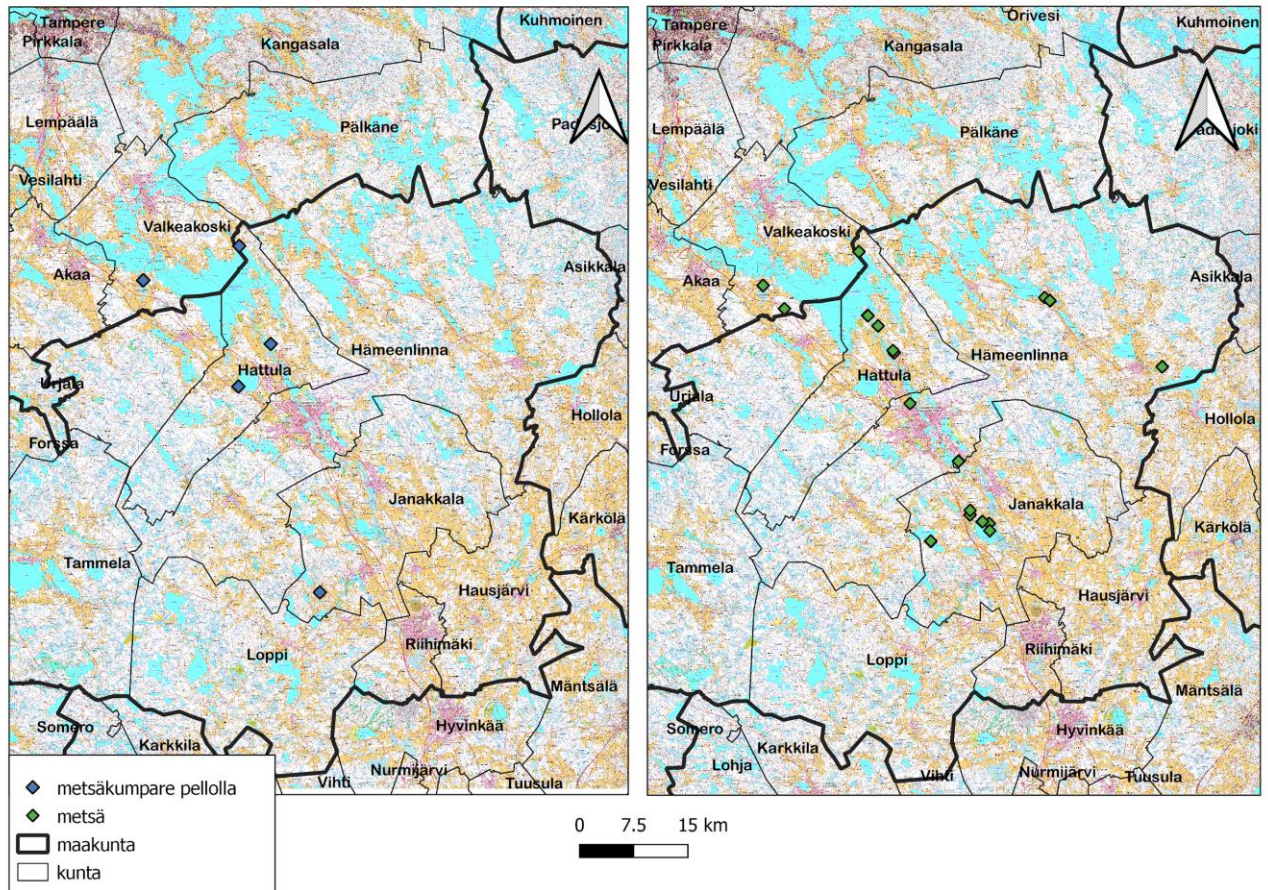
Kartta 15: löytäjä C:n tekemät löytökokonaisuudet

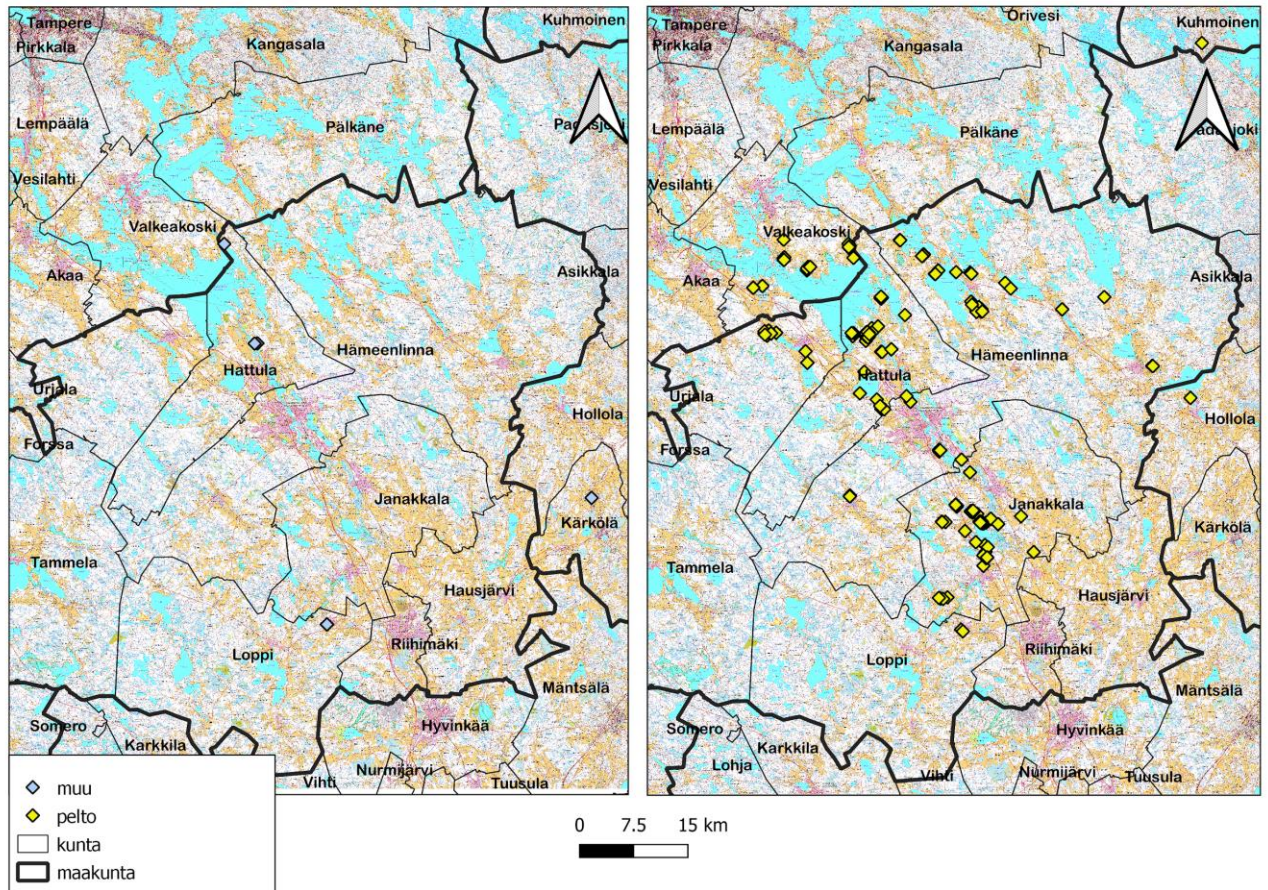
Kartta 16: löytäjä I:n tekemät löytökokonaisuudet

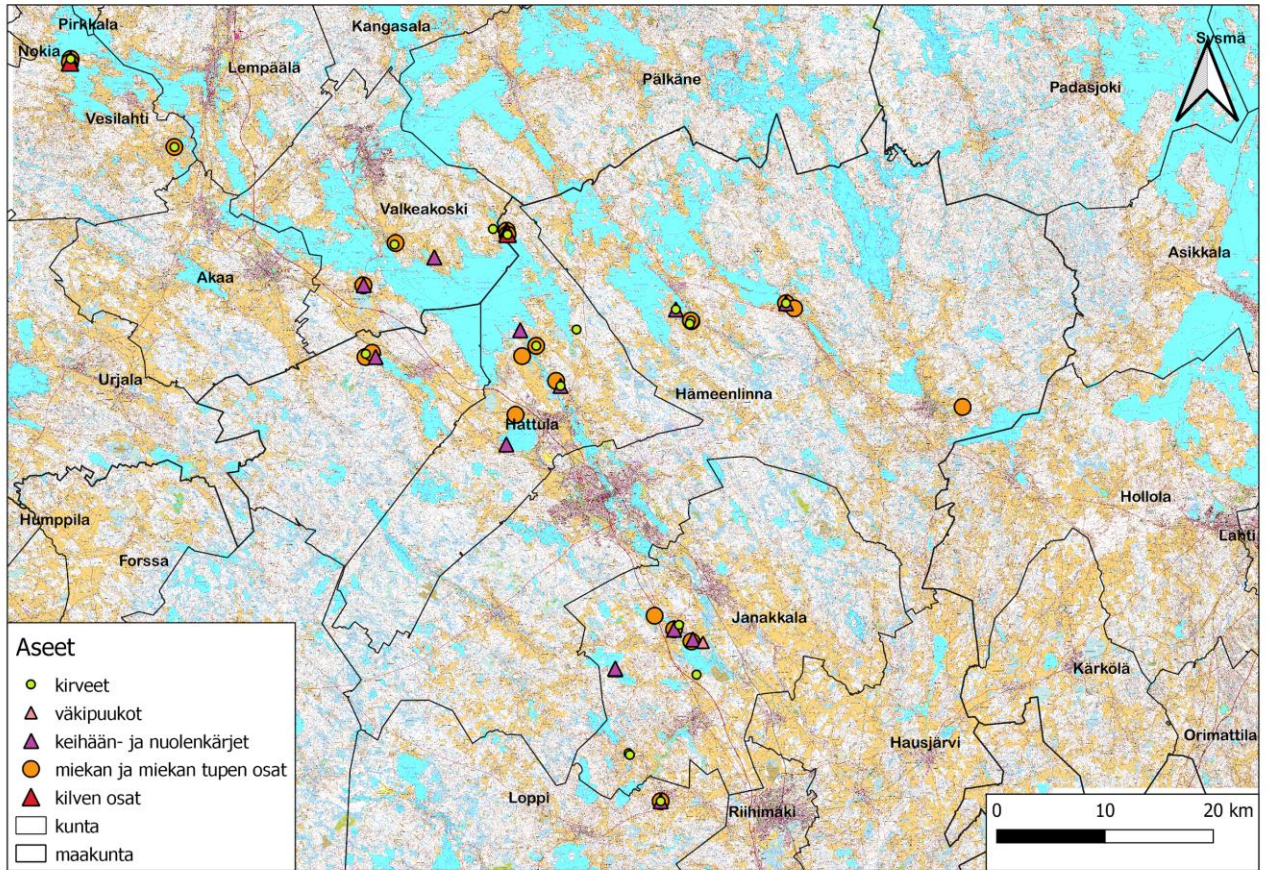
Kartta 17: K-HME:n, löytäjä B:n ja muiden tekemät löydöt

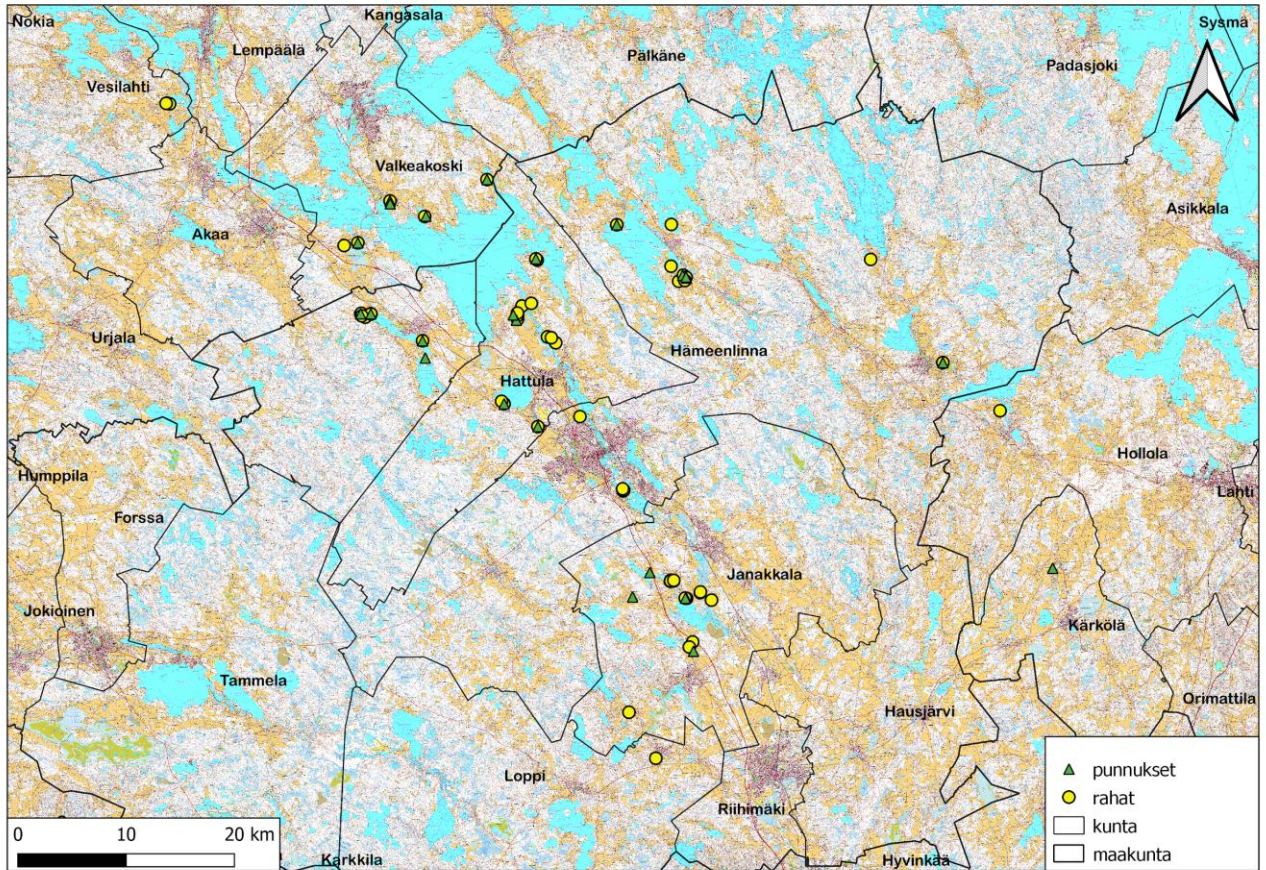
Kartta 19: Metsäkohteiden ja metsäkumpareella pellolla olevien löytökokonaisuuksien levintä

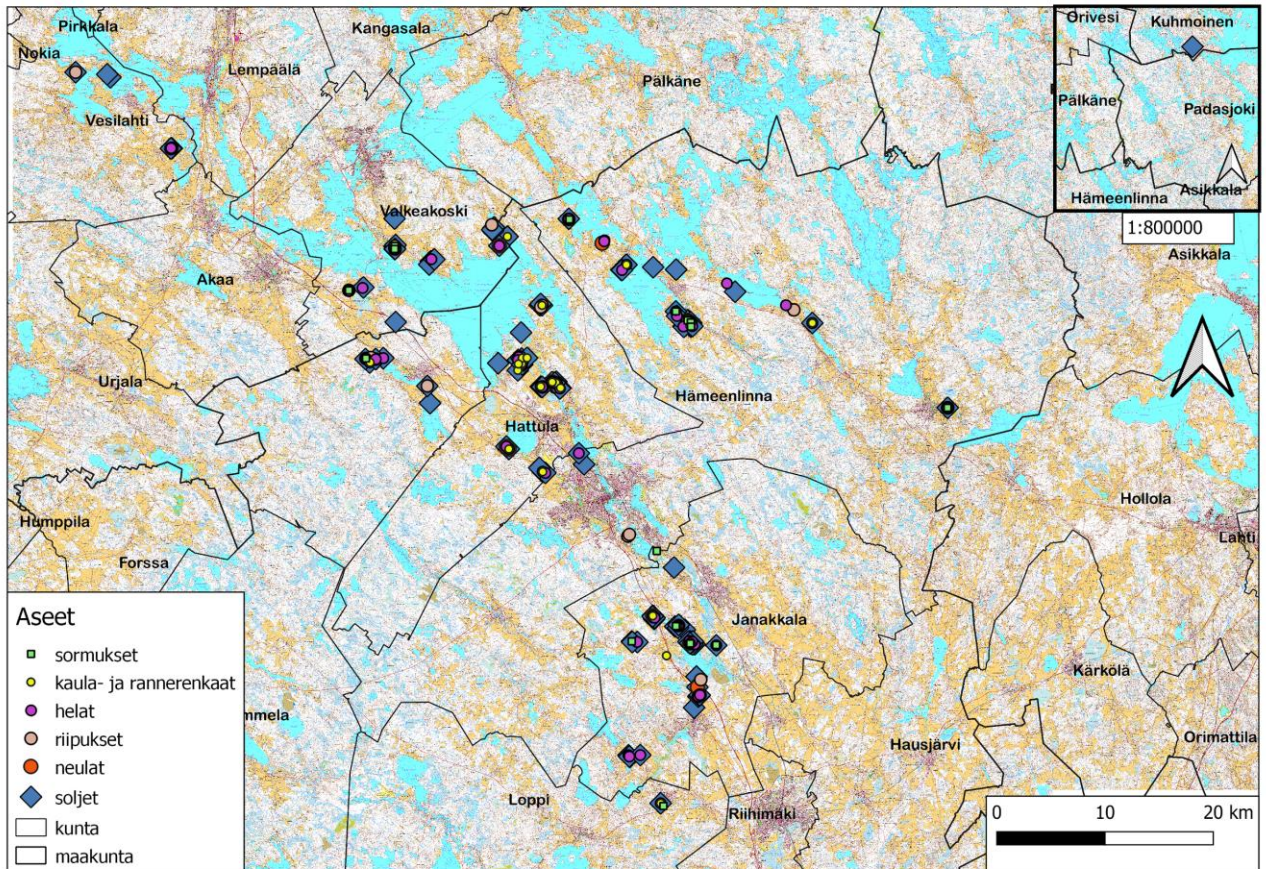
Kartta 20: Peltokohteiden ja muiden kohdetyyppien levintä

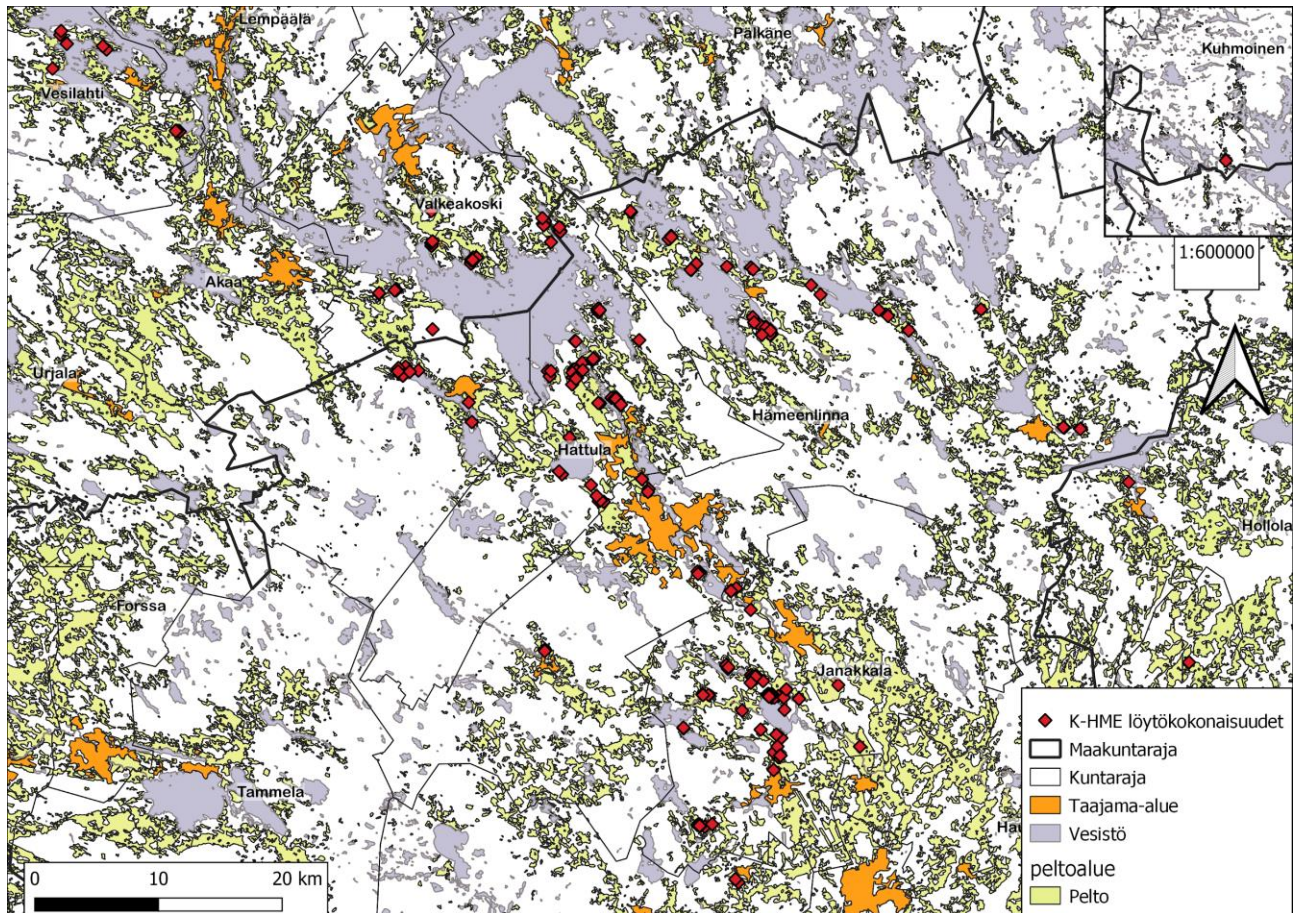
Kartta 22: aseet

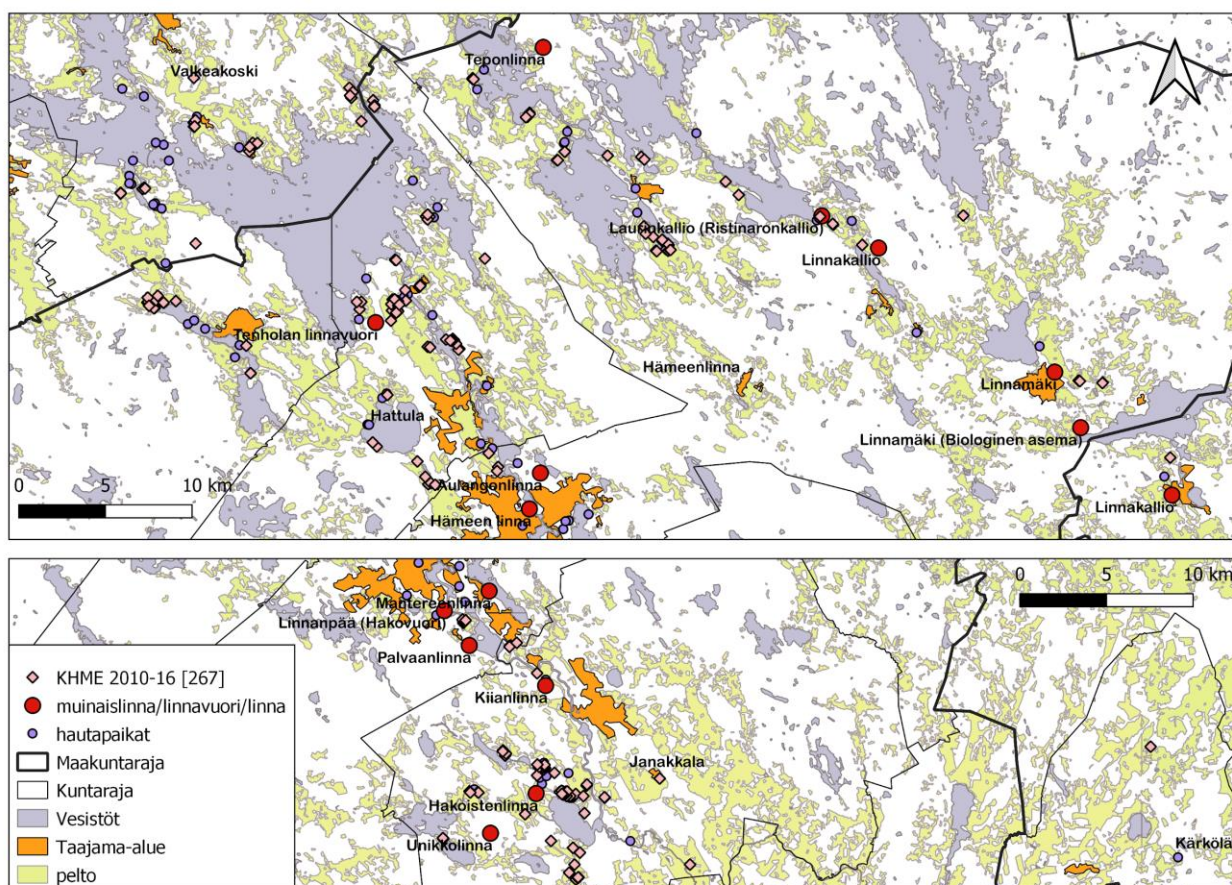
Kartta 23: rahat ja punnukset

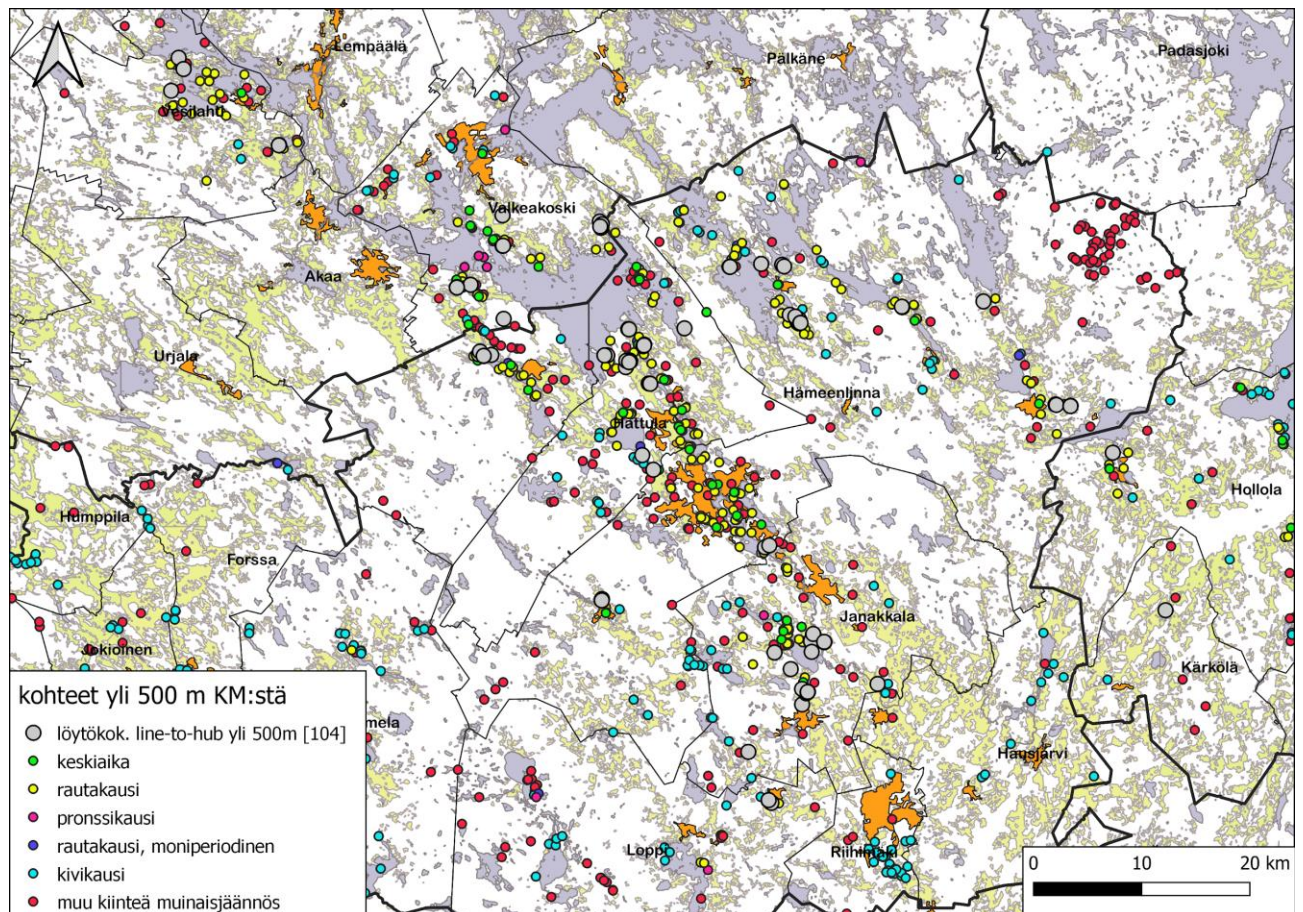
Kartta 24: koristeet ja puvun osat

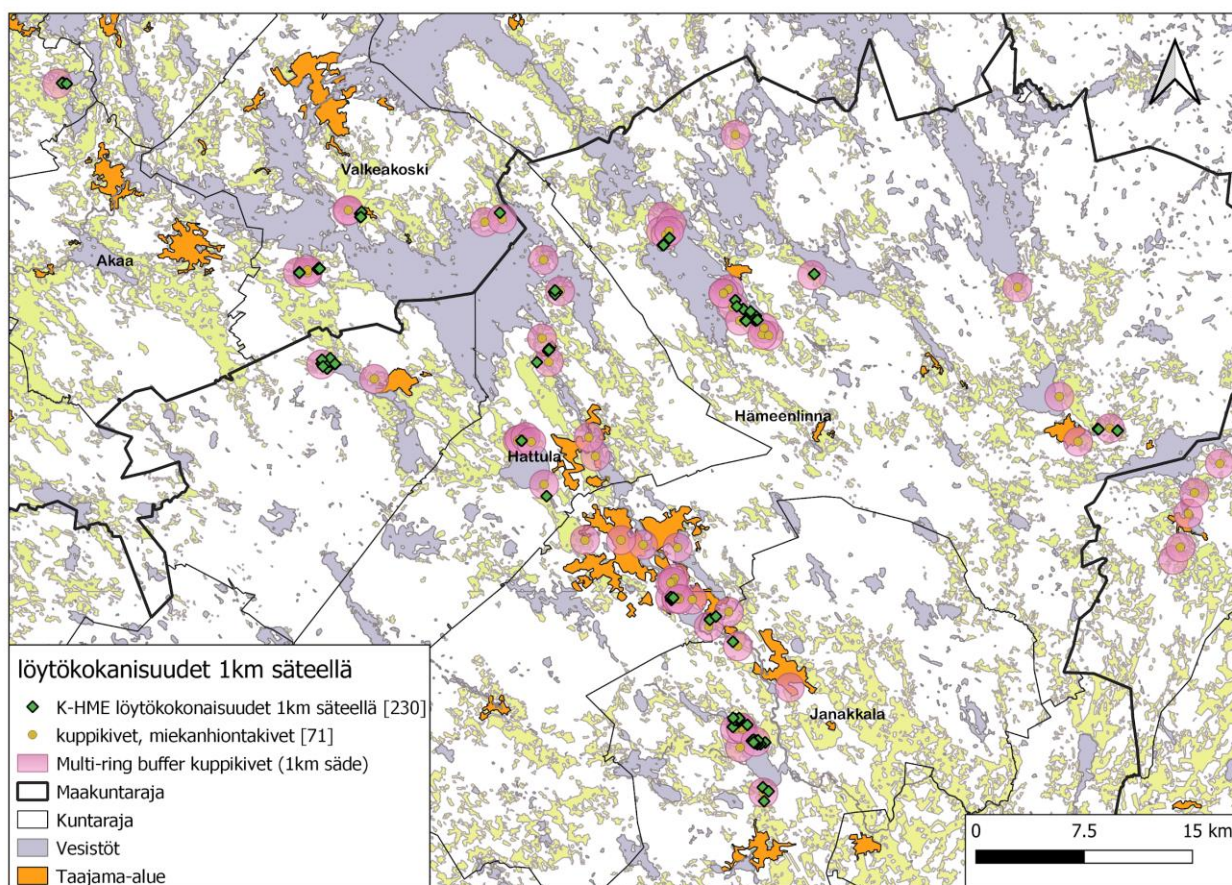
Kartta 28: K-HME:n tekemien löytökokonaisuuksien levintä suhteessa peltoalueisiin ja vesistöihin

Kartta 29: K-HME:n tekemien löytökokonaisuuksien levintä suhteessa Kanta-Hämeen alueen muinaislinnoihin ja rautakautisiin hautapaikkoihin

Kartta 30b: K-HME:n tekemät löytökokonaisuudet jotka ovat 500 m tai yli etäisyydellä tunnetusta kiinteästä muinaisjäänöksestä joka kirjattu muinaisjäänösrekisteriin ennen 2012

Kartta 31: K-HME:n tekemät löytökokonaisuuudet jotka sijaitsevat kilometrin säteellä ennen 2012 muinaisjäännösrekisterin kirjatusta kuppikivistä tai miekanhiontakivistä

Liite 2: Rahat

Päänumero	Kunta	Kohdenimi	Löytö- vuosi	Rahat	Rahan tyyppi ja ajoitus
38386	Hattula	Mäkelän pelto	2010	1	puolikas, saksalainen, Deventer Henrik II keisarikausi 1014-1024
38938	Hattula	Mattila	2011	1	neljännnes, ns. gote, gotlantilainen raha 1300-l.lopulta, Lagerqvist 1970 s.104.105, tyyppi 1
38960	Hattula	Vesunnan kartano 5	2011	26	yksi arabialainen, abbasidit, 800- l.loppu; muut saksalaisia 1000-l.
39453	Janakkala	Nuoritalo	2011	1	abbasidit, al -Muktafi billah, 901/2; kolmessa osassa
39298	Janakkala	Pappilanelto	2012	1	laskuraha (ei kokonainen)
39617	Hattula	Kirstula	2013	1	dirhemien reunapala, valm. ennen v.833
39752	Hämeenlinna	Hahkiala	2013	1	klippinki
39753	Hämeenlinna	Hahkiala	2013	3	dirhemi, 900-l., rei'itetty; tunnistamaton fragmentti (2kpl); Kustaa Vaasa 4 penninkiä 1560
39776	Janakkala	Heikkilä	2013	2	klippinki
39787	Hattula	Kärsälänmäki	2013	1	Köln, arkip. Sigwin, 1079-1089; reiällinen
39914	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	2013	1	Otto III/Adelheid
39916	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	2013	1	Ethelred II, Long Cross, Winchester, Godwine; kahtena kappaleena

Päänumero	Kunta	Kohdenimi	Löytö- vuosi	Rahat	Rahan tyyppi ja ajoitus
39928	Janakkala	Vanaantaka	2013	1	dirhemi, bujidi-dynastia 900-1000-l.vaihde?; kulunut lähes sileäpintaiseksi, alareunasta leikattu, yläreunassa porattu reikä, roikkunut tod.näk kaulaketjusta
39932	Loppi	Launosten kartano 3	2013	2	1500-l., Kustaa Vaasa, aurtio ja mahd. 2 äyriä
39790	Hattula	Vesunnan kartano 5	2014	1	saksalainen, 1000-l., taitettu ja leikattu
39945	Valkeakoski	Rantavainio	2014	1	dirhemin kappale, Harun ar-Rashid (786-809)
39961	Hämeenlinna	Haapahuhta	2014	3	penninki, Franken, Mainz, Otto I/II tai Heinrich II (900-1000-l.vaihde); 2 penninkiä, Saksi, Goslar? Otto-Adelheid (n.983-1040), toisessa reunaan puhkaistu reikä, toiminut mahd. myös koruesineenä
39962	Hämeenlinna	Haapahuhta	2014	1	killinki, Erik XIV, Tallinna 1565
39974	Janakkala	Nuutila	2014	1	penninki, Schwaben, Strasbourg, Heinrich II, 1002-1014
39975	Janakkala	Pappilan pelto	2014	3	puolikas aurtio 2 kpl Sten Sture nuorempi 1512-20 ja vanhempi 1480-1500, aurtio Juhana III 1590
40099	Janakkala	Pappilan pelto	2014	1	dirhemin kappale, abbasidit tyyppi ennen v.833

40125	Hämeenlinna	Pahnainmäki	2014	2	Aethelred, long cross-penny, Lontoo 997-1003, penninki, saksal. Otto I/II/II 960-1000-l.alku
Päänumero	Kunta	Kohdenimi	Löytö- vuosi	Rahat	Rahan tyyppi ja ajoitus
40148	Janakkala	Pappilampelto	2014	1	1 fyrk, Juhana III, Tukholma
40164	Janakkala	Nuutila	2014	1	Konrad II + arkkipiispa Pilgrim, Köln, 1027-1036
40179	Janakkala	Kukkomäki	2014	1	dirhemin katkelma, abbasidit ennen v.833
40182	Hämeenlinna	Pahnainmäki	2014	17	900-1000-luvun englantilaisia ja saksalaisia rahoja, KM :11 rei'itetty ja taitettu, :16, kulunut, paljon jälkiä, :17 taitettu riipus, neljänmuotoinen
40183	Hämeenlinna	Niemi	2014	4	KM :1 ja :2 saksalaisia, kuluneita, toinen tunnistamaton, toinen 1000-l., :3 Otto-Adelheid -penninki 900-1000-l.vaihe, :4 Ethelred long cross-penninki n.997-1003, ollut rei'itetty
40186	Hämeenlinna	Niemi	2014	2	2 kpl Köln, Otto I-III (936-1002), :1 kulunut ja vinoon lyöty, :2 puolikas
40187	Hämeenlinna	Niemi	2014	2	:1 Köln, Otto I-III (936-1002), kulunut, :2 Henrik III, Speyer (Franken), 1039-1056, kaksoislyönti
40188	Hämeenlinna	Penttilä	2014	2	:1 Aethelred, small cross penny n,1009-1017, Lontoo, rei'itetty, :2 dirhemi, samanidit?, 900-l, kulunut

					ja rei'itetty, reiässä jäljellä pronssiniitti
40207	Hämeenlinna	Niemi	2014		:1 Sachsenpfenning, 1000-l.alku, 2 kahdessa osassa
40227	Janakkala	Pappilan pelto	2014	1	Tanska, interregnum 1448
Päänumero	Kunta	Kohdenimi	Löytö- vuosi	Rahat	Rahan tyyppi ja ajoitus
40294	Janakkala	Pappilan pelto	2014		:1 Kustaa Vaasa, 4 penn. 1560, :2 2 saksalaisen kultaguldenin paino
40299	Hämeenlinna	Rantavainio	2014	1	Otto III, Kölnin penninki, 983-996
40301	Hämeenlinna	Penttilä	2014	1	Henrik IV (1056-1106), Duisberg
40309	Janakkala	Perttula	2014		Konrad II (1027-1036); Otto Adelheid-penninki (n.983/991- 2 1000-l.)
40442	Janakkala	Perttula	2014		dirhemi, 900-l, kiinnitysreikä 1 ulkoreunassa
40450	Hattula	Heikkilä	2014	1	jäljitelmä (tehty Sigtunassa), n.995-1020; tod.näk. myös riipus
40456	Hattula	Vesunnan kartano 3	2014		Salzburgin arkkipiispa Baldwin (1046-1056); Visbyn aurto (1340- 2 1380)
40506	Janakkala	Pappilan pelto	2014	1	penninki 1400-l. puoliväli
40532	Valkeakoski	Vähä-Kantala	2014		äyrehä, Juhana III ja Kristiina, 2 1500-1600-l.
40659	Vesilahti	Sassi 2	2014	1	dirhemi, abbasidit, 800-l

40891	Valkeakoski	Riihivainio	2014	1	dirhemi, samanidit Nuh ibn Nasr, 942-954
40905	Vesilahti	Sassi 2	2014	1	penninki, Saksa n.966-1045
40643	Hämeenlinna	Mikkola	2015	1	dirhemi, samanidijäljitelmä, 900-l.
Päänumero	Kunta	Kohdenimi	Löytö- vuosi	Rahat	Rahan tyyppi ja ajoitus
40645	Vesilahti	Sassi	2015	1	Cnut pointed helmet type, 1000-l.
40714	Hämeenlinna	Mikkola	2015	1	dirhemi, abbasidit, 700-800-l. vaihde
40829	Vesilahti	Sassi	2015	1	saksalainen hopearaha, 900-1000-l.vaihde
40890	Hattula	Kavituntöyry	2015	1	Ethelred II, Long Cross penny n.997-1003
40892	Valkeakoski	Hinkkala	2015	1	penninki, Heinrich II (saksa), 1046/47-1056
40893	Hattula	Suontaan kartano 4	2015	1	dirhemin fragmentti, abbasidit, 800-l.
40901	Janakkala	Pappilan pelto	2015	2	dirhemin katkelma, samanidit, 900-luvun alku; penninki, Otto III (983-996), Köln,
40902	Hämeenlinna	Lamminsivu	2015	2	dirhemi, abbasidit, 940 (reunassa umpeutunut reikä), dirhemin reunakatkelma, samanidit? 900-l.
40906	Hattula	Hinnonmäki	2015	1	dirhemi, samanidit (n. 800-900-l. vaihde), puolikas, epäselvä

40921	Janakkala	Sauvala 2	2015	1	bysanttilaisen hopearahan jäljitelmä, n. vuodelta 1000, reunassa murtunut ripustusniitti
40977	Hämeenlinna	Perttula 2	2015	2	dirhemin puolikas, abbasidit al-Mansur, tod.näk. 770-l; dirhemin neljäsosa, abbasidit Harun al-Rashid, 700-800-l.vaihde
Päänumero	Kunta	Kohdenimi	Löytö- vuosi	Rahat	Rahan tyyppi ja ajoitus
40978	Hämeenlinna	Kontuniemi	2015	11	dirhemin puolikas, Samanidit, 900-l.; rei'itetty dirhemi, abbasidit, lyöty ennen 833; englantilaisia ja saksalaisia penninkejä 900-1000-l.; riipuksenä käytetty rahan katkelma
40987	Hämeenlinna	Tajanen	2015	2	2 saksalaista penninkiä (Heinrich II, Konrad II), 1000-l.alkupuoli
40991	Hattula	Parola-Rinteeleä	2015	1	penninki (denaari), Heinrich II, Esslingen, 1002-1024
41186	Hattula	Käräjämäki	2015	1	penninki, Heinrich II, saksalainen, 1002-1024, rei'itetty
40916	Hollola	Sikalantaus	2016	46	penninkejä: Ethelred II, 900-1000-l. vaihde; saksalaisia (Otto III, Otto-Adelheid, Heinrichs II mm.) penninkejä 900-1000-l.; bysanttilaisen hopearahan jäljitelmä n. 1000; irlantilainen penninki; Sigtuna-imitaatio 1000-l. alkupuoli; kaksi rahoista rei'itettyjä

41041	Valkeakoski	Haukila Koirankivi	2016	81	pääasiallisesti penninkejä 1000-l tai 900-1000-l. vaihde; Saksan, Englannin, Irlannin, Tanskan ja Ruotsin alueelta; 4 rei'itetty, 10 kulunutta/epäselvää; 2 ahiota
Päänumero	Kunta	Kohdenimi	Löytö- vuosi	Rahat	Rahan tyyppi ja ajoitus
41216	Hattula	Arvola	2016	18	dirhemi 2 kpl, 900-l, rei'itettyjä; penninki 16 kpl, Saksa/Ranska/Alankomaat (useita kuluneita/fragmentteja) ja 2 engl. (toinen näistä rei'itetty), 1000-l.
41331	Hämeenlinna	Kutinen	2016	1	bysanttilaisen rahan jäljitelmä 1000-l.alku, käytetty riipuksena
41359	Hämeenlinna	Heikkilä 1	2016	1	penninki, piispa Bernold, Utrecht, 1000-l., katkelmallinen
				yht.28 2	

Liite 3a: Taulukko line-to-hub analyysin tuloksista

Pää-numero	Kunta	Kohdenimi	Löytökuvaus	Kiinteä muinaisjäännös johon liittyy muinaisjäännösrekisterissä	HubName	HubDistance (metriä)
38386	Hattula	Mäkelän pelto	Asuinpaikkalöytöjä	Mäkelän pelto, 1000016581	Mäkelän pelto	1.414408623148177
38387	Hattula	Myllyoja 2	Korvalusikka	Myllyoja 2, 1000030987	Myllyoja	211.24924312477526
38935	Hattula	Huhdanmäki	Vyönhela	Myllyoja 11, 1000038147	Myllyoja	355.32172820745205
38936	Hattula	Alitalonpelto	Pronssi- ja rautasolkia	Hiukanmäki 3, 1000035205	Hiukanmäki	361.85827672307283
38937	Hattula	Ylitalo	Rautakirves ja -veitsiä ym.	Ylitalo, 1000038145	Hämeskivi	2522.579364127577
38938	Hattula	Mattila	Hopearahahan pala, pronssikoruja ym.	Mattila, 1000026808	Anttila 2	237.22735640832585
38960	Hattula	Vesunnan kartano 5	Hopearahoja, pronssiesineitä	Vesunnan kartano 5, 1000019161	Myllyoja	355.32172820745205
38972	Hattula	Vesunnan kartano 3	Pronssiesineitä		Vesunnan kartano 3	0,00
38991	Hattula	Mattila	Kupurasolki, vyönsolki		Anttila 2	444.13827104854687
39234	Janakkala	Pappilanpelto	Solkia, vyön hela	Pappilan pelto, 1000023910	Flinck (Mäki-Flinck)	175.0592136511097
39294	Kuhmoinen	Mattila	Kupurasolki	Mattila, 1000038199	Simola	154.5295723271509
39297	Janakkala	Räikälä 3	Tasavartinen solki, ketjunkantajan osa?	Räikälä 3, 1000038169	Räikälä 1	461.2286686018765
39298	Janakkala	Pappilanpelto	Valmunuppisen kaarisoljen jalkakappale, ns. laskuraha	Pappilan pelto, 1000023910	Flinck (Mäki-Flinck)	385.92339131587653

39299	Janakkala	Tarinmaa	Rautakirves	Pappilan pelto, 1000023910	Flinck (Mäki- Flinck)	76.54569738857408
39426	Janakkala	Takamaa	Ketjunktajan kappale	Takamaa, 1000038168	Kekkilä- Heikkilä	195.85479346597575
39451	Janakkala	Keskivari	Tasavartinen solki	Keskivari, 1000038166	Nuoritalo 2	368.37938028341193
39452	Janakkala	Nuoritalo	Kirves, ruoskanpallo, kupurasoljen kappaleita, koristelevyn pala	Nuoritalo 3, 1000038163	Nuoritalo 2	368.37938028341193
39453	Janakkala	Nuoritalo	Rahan kappaleita, kupurasoljen kappale, pronssineula, sulanutta metallia	Nuoritalo 3, 1000038163	Nuoritalo 1	261.17391036213047
39454	Janakkala	Nuoritalo	Sinettileimasin, ketjunjakaja	Nuoritalo 3, 1000038163	Nuoritalo 2	377.21762598028334
39483	Hämeenlinn a	Sotjala	Hihnanjakajan heloja	Sotjala, 1000038160	Kummola	227.22504282594718
39503	Hämeenlinn a	Laurinkallio	Miekka, keihäänkärkiä ym.	Laurinkallio (Ristinaronkallio), 855010008	Laurinkallio (Ristinaron- kallio)	105.36569346481707
39589	Janakkala	Sauvala	Pronssi- rautaesineitä ja	Sauvala, 1000023196	Komoportin- harju	299.4289439992678
39590	Janakkala	Sulkula	Tasavartinen solki, pronssiesineiden kappaleita	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	139.2032725941071
39591	Janakkala	Peltosaari	Tasavartisen soljen kappale	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	267.637579236994
39592	Janakkala	Heraharju	Hevosenenkäsol- jen nuppi	Heraharju, 1000023221	Makasiininmäk- i	118.02307221785006
39617	Hattula	Kirstula	Hopearahan pala	Riihimäki, 109010019	Riihimäki	122.43313362822417
39623	Janakkala	Pappilanpelto	Kupurasoljen kappale	Pappilan pelto, 1000023910	Flinck (Mäki- Flinck)	106.94099300872239

39625	Hattula	Nihattula	Koristeltu pronssipelti	Männistö, 1000038143	Ilveskallio	619.5949433973888
39635	Hattula	Vesunta	Krapusoljen kappale	Vesunnan kartano 10, 1000038141	Vesunta (Väsunda)	92.28008775156808
39644	Janakkala	Jokivaara	Hevosenkenkäsolkki	Jokivaara, 1000023149	Nuoritalo 1	2061.9291968180382
39748	Hämeenlinna	Hahkiala	Pronssiesineitä	Hahkialan kartano, 1000024007, Länsi-Hahkiala 2, 1000024009	Länsi-Hahkiala	960.1981236303931
39752	Hämeenlinna	Hahkiala	Metalliesineitä	Länsi-Hahkiala 2, 1000024009	Länsi-Hahkiala	381.4523777468578
39753	Hämeenlinna	Hahkiala	Pronssiesineitä, rahoja	Hahkialan kartano, 1000024007, Länsi-Hahkiala 2, 1000024009	Uiskonsuo 2	937.0851587012392
39757	Hämeenlinna	Hahkiala	Metalliesineitä	Hahkialan kartano, 1000024007, Länsi-Hahkiala 2, 1000024009	Länsi-Hahkiala	942.1821426228815
39758	Hämeenlinna	Hahkiala	Ketjunkantaja, kankiketjun nivel	Hahkialan kartano, 1000024007	Talola	739.2272031202618
39759	Janakkala	Sauvala	Metalliesineitä	Sauvala, 1000023196	Komoportin-harju	200.00539087886375
39761	Janakkala	Sauvala	Metalliesineitä	Sauvala, 1000023196	Komoportin-harju	224.3631147391087
39763	Hämeenlinna	Kirstula	Tasavartisen soljen kappale	Riihimäki, 109010019	Riihimäki	166.1654869053775
39765	Janakkala	Hällilä	Pronssiesineiden kappaleita	Hällilä, 165010066	Hällilä	271.10928383294953
39766	Janakkala	Hällilä	Kupurasoljen ja kankiketjun nivelen kappale, punnus	Hällilä, 165010066	Hällilä	302.11355288880884
39767	Janakkala	Vanantaka	Ketjunkantaja, vyönhela	Vanaantaka, 1000023202	Kekkilä-Heikkilä	1835.3726375187784

39768	Hämeenlinna	Hovinkartano	Kupurasoljen kappale	Hovinkartano, 1000023203	Hovinkartano	175.8375048403371
39769	Janakkala	Melkkola	Metalliesineitä	Melkkola, 1000023233	Nuoritalo 1	1066.1871763692186
39770	Janakkala	Portaanpää	Tasavartinen solki	Portaanpää, 1000023205	Kinnari 4	457.9267458383983
39771	Janakkala	Perttula	Kaarisoljen kappale, ketjunkantaja, punnus ym.	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	51.2545053999434
39772	Janakkala	Perttula	Vyönhela	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	205.58808736456672
39773	Janakkala	Perttula	Pronssikorun kappale	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	89.97864341642904
39776	Janakkala	Heikkilä	Kaksi klippinkiä	Vanaantaka, 1000023202	Nuoritalo 1	638.8153132663607
39777	Janakkala	Tuomistonmäki	Rautaveitsi	Tuomistonmäki, 1000023220	Nuoritalo 2	1515.0179530627006
39778	Janakkala	Heraharju	Kupurasoljen ja helan kappale	Heraharju, 1000023221	Niemelä 1	106.13867028979918
39779	Janakkala	Tytärtynnänkallio	Kankiketjun nivel, helan kappale, rautarengas	Tytärtynnänkallio, 1000023222	Kukkomäki	132.66449922031757
39780	Janakkala	Melkkola	Metalliesineitä	Melkkola, 1000023233	Nuoritalo 1	997.522857629624
39781	Janakkala	Melkkola	Kupurasoljen kappale	Melkkola, 1000023233	Nuoritalo 1	1029.3858205262036
39782	Janakkala	Melkkola	Linturiipus, tasavartisen soljen kappale ym.	Melkkola, 1000023233	Nuoritalo 1	990.5090999153649
39787	Hattula	Kärsälänmäki	Koruja, rautaesineitä, raha	Kärsälänmäki, 1000023258	Vesunnan kartano 4	446.56333184763344
39789	Hattula	Kärsälänmäki	Pronssikoruja ja hela	Kärsälänmäki, 1000023258	Mustalaismäki	475.7299062833075

39790	Hattula	Vesunnan kartano 5	Pronssikoruja, rahan kappale sirpin (?) terä	Vesunnan kartano 5, 1000019161	Vesunnan kartano 5	65.00991059612033
39791	Hattula	Vesunta	Tulusrauta ja veitsi	Vesunta 2, 1000023272	Mustalaismäki	106.58567295321282
39808	Hämeenlinna	Toivaala	Pronssisen rannerenkaan ketjunkantajan kappale ja	Toivaala, 1000023327	Eerola 1	317.9798951452869
39809	Hämeenlinna	Toivaala	Kupurasoljen, pronssiesineen hekan kappale ja	Toivaala, 1000023327	Eerola 1	317.9798951452869
39810	Hämeenlinna	Toivaala	Ketjunkantajan kappale ja pronssihela	Toivaala, 1000023327	Eerola 1	317.9798951452869
39822	Janakkala	Tupala	Metalliesineitä	Tupala, 1000023057	Hällilä	302.84748864257506
39823	Janakkala	Tupala	Pronssiesineitä	Tupala, 1000023057	Hällilä	296.1607518903812
39825	Hattula	Monaalan kartano 1	Rautaesineitä	Monaalan kartano 1, 82010050	Monaalan kartano 1	306.6168091321929
39826	Hattula	Monaalan kartano 1	Metalliesineitä	Monaalan kartano 1, 82010050	Monaalan kartano 1	18.38730889068178
39911	Hattula	Soukonlahti	Nuolenkärki	Soukonlahti, 1000023505	Kirkkovalkama	1212.3231214793554
39912	Hattula	Soukonlahti	Tasavartinen solki	Soukonlahti, 1000023505	Kirkkovalkama	1140.3696908055917
39914	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Hopearaha ja metalliesine	Ranta-Sipilä 2, 1000023511	Ranta-Sipilä	204.39554120689118
39915	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Metalliesineitä	Ranta-Sipilä 2, 1000023511	Ranta-Sipilä	123.27099765795558
39916	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Metalliesineitä	Ranta-Sipilä 2, 1000023511	Ranta-Sipilä	123.98698669139718
39920	Hattula	Tenhola	Ketjunkantajien ja pronssiesineen kappaleita	Tenhola, 1000031507	Hiukanmäki	631.8893313646569

39921	Hattula	Tenhola	Kulkusen kappale	Tenhola, 1000031507	Hiukanmäki	760.9081751565205
39928	Janakkala	Vanaantaka	Pronssiesineitä, dirhemi	Vanaantaka, 1000023202	Kekkilä- Heikkilä	1835.3726375187784
39930	Loppi	Launosten kartano	Pronssi- rautaesineitä ja	Launosten kartano, 1000023527	Oinaala	801.9817306910905
39931	Loppi	Launosten kartano	Ketjunkantaja	Launosten kartano, 1000023527	Oinaala	801.6429885049082
39932	Loppi	Launosten kartano 3	Hopearahojen kappaleita	Launosten kartano 1000023528	3, Oinaala	801.6429885049082
39933	Loppi	Launosten kartano 4	Sormus	Launosten kartano 1000023529	4, Ilomäki	700.2951721695968
39934	Loppi	Launosten kartano 3	Keihäänkärki pronssiesineitä ja	Launosten kartano 1000023528	3, Oinaala	801.9817306910905
39941	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä	Rantavainio, 1000023948	Kiiliä	387.5136498232193
39942	Valkeakoski	Akanoja	Pronssiesineitä	Akanoja, 1000038102	Rapola	2020.3693602698015
39943	Valkeakoski	Pyhäsuu 7	Kupurasoljen kappale	Pyhäsuu 1000023144	7, Tiihala Lumikuninkaa n kivi	1226.5051954890953
39944	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä	Rantavainio, 1000023948	Kiiliä	595.2607883509013
39945	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä, keramiikkaa	Rantavainio, 1000023948	Kiiliä	342.1524048043309
39946	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä, keramiikkaa, palanutta luuta	Rantavainio, 1000023948	Kiiliä	594.6993157129821
39947	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä	Rantavainio, 1000023948	Kiiliä	223.23735978793223
39948	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä, keramiikkaa	Rantavainio, 1000023948	Kiiliä	578.3247384070633

39949	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä	Rantavainio, 1000023948	Kiiliä	578.3247384070633
39960	Hämeenlinn a	Haapahuhta	Metalliesineitä	Haapahuhta, 1000023956	Junnila 2	998.1014094803998
39961	Hämeenlinn a	Haapahuhta	Metalliesineitä	Haapahuhta, 1000023956	Uiskonsuo 2	989.1691063667322
39962	Hämeenlinn a	Haapahuhta	Metalliesineitä	Haapahuhta, 1000023956	Junnila 2	920.6501937428051
39964	Hämeenlinn a	Haapahuhta	Metalliesineitä	Haapahuhta, 1000023956	Junnila 2	773.988839725845
39965	Hämeenlinn a	Haapahuhta	Metalliesineitä, keramiikkaa	Haapahuhta, 1000023956	Uiskonsuo 2	964.3736592354892
39974	Janakkala	Nuutila	Hopearaha	Nuutila, 1000023660	Kekkilä- Heikkilä	987.6005635377134
39975	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearahoja	Pappilan pelto, 1000023910	Flinck (Mäki- Flinck)	380.8193437631388
39976	Janakkala	Irjalanlahti 2	Nuolenkärki	Irjalanlahti 2, 1000023772	Irjalanlahti	96.40124180590067
39977	Janakkala	Virala	Pronssiesineitä	Virala, 1000023962	Saviranta	384.583488303214
39988	Hämeenlinn a	Kyläkallio	Miekan ponsi, säilän kärki, veitsi	Kyläkallio, 1000032337	Laurinkallio (Ristinaron- kallio)	833.917456090968
39989	Hämeenlinn a	Kyläkallio	Ristiriipus	Kyläkallio, 1000032337	Laurinkallio (Ristinaron- kallio)	781.4194976298392
39993	Janakkala	Hangasten- mäki	Rautaesineitä	Hangastenmäki, 1000023482	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
39994	Janakkala	Hangasten- mäki	Rautaesineitä	Hangastenmäki, 1000023482	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
39995	Janakkala	Hangasten- mäki	Rautaesineitä	Hangastenmäki, 1000023482	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
39996	Janakkala	Hangasten- mäki	Hevosenkengän kappale	Hangastenmäki, 1000023482	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
40042	Janakkala	Kiipula	Pronssiesineen katkelma	Kiipula, 1000023796	Matinvuori	425.42912341605415

40062	Hattula	Parola-Rinteellä	Ketjunkantaja, miekan säilä, kolme kirvestä	Parola-Rinteellä, 1000023834	Tyrvännön kivisakasti	582.1546609003495
40078	Valkeakoski	Iso-Kantala	Solki ja miekka	Vähä-Kantala, 1000023880	Kantala	450.2943218494195
40079	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Keihäänkärki	Vähä-Kantala, 1000023880	Kantala	429.2990996475888
40080	Janakkala	Harjunpää	Väkipuukko ja veitsi	Harjunpää, 1000023925	Kekkilä-Heikkilä	603.18631379036
40092	Janakkala	Hamppula	Ruoskanvarsi	Niemenpään Hamppula, 1000023530	Niemenpään kartano	501.0935639048144
40093	Janakkala	Hamppula	Spiraalisormus, rataskannus	Niemenpään Hamppula, 1000023530	Niemenpään kartano	444.14509369861753
40094	Janakkala	Hamppula	Sarjahelmi ja veitsi	Niemenpään Hamppula, 1000023530	Niemenpään kartano	444.14509369861753
40099	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearahan kappale	Pappilan pelto, 1000023910	Flinck (Mäki-Flinck)	165.8810809434861
40100	Janakkala	Irjalanlahti 2	Nuolenkärki	Irjalanlahti 2, 1000023772	Irjalanlahti	136.84460621167986
40103	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Rauta-avain	Vähä-Kantala, 1000023880	Kantala	444.6381481627084
40104	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Avain	Vähä-Kantala, 1000023880	Kantala	440.7714581423729
40110	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Krapusolki	Ranta-Sipilä 2, 1000023511	Ranta-Sipilä	109.66844235019025
40117	Janakkala	Virala	Pronssiesineitä	Virala, 1000023962	Saviranta	384.583488303214
40120	Janakkala	Virala	Pronssiesineitä	Virala, 1000023962	Saviranta	384.583488303214
40122	Hämeenlinna	Hahkialan kartano	Massiivisen rannerenkaan katkelma	Hahkialan kartano, 1000024007	Uiskonsuo 2	944.984749603706
40123	Hämeenlinna	Länsi-Hahkiala 2	Ketjunkantajan ja kupurasoljen	Länsi-Hahkiala 2, 1000024009	Länsi-Hahkiala	423.65315671932314

			katkelmat, keskiaikainen vaatehakanen			
40125	Hämeenlinn a	Pahnainmäki	Hopearahoja, pronssiesineitä, rautapunnus	Pahnainmäki, 210010002	Pahnainmäki 2	40.8080254408501
40126	Janakkala	Metsämäki	Kvartsiesine?	Metsämäki, 1000024044	Ranginoja 2	967.3610907168734
40127	Janakkala	Pappilanpelto	Hopeasormuksen kappale	Pappilan pelto, 1000023910	Flinck (Mäki- Flinck)	175.0106204139675
40134	Janakkala	Saviranta	Tasavartisen soljen kappale		Saviranta	177.64186411388567
40139	Hattula	Peltoranta	Pronssiesineitä	Vaarinkaari, 1000024654	Vesunnan kartano 5	1209.6159093540632
40148	Janakkala	Pappilanpelto	Metalliesineitä	Pappilan pelto, 1000023910	Kirkkomaa	324.11434369847535
40150	Hämeenlinn a	Helvala	Punnus	Helvala, 1000025044	Nikkilä	432.7996508282688
40162	Hämeenlinn a	Lempola	Soljen ja rannerenkaan kappale	Lempola, 1000024286	Nisula	348.70561482811047
40163	Hämeenlinn a	Rantavainio	Pronssi- ja rautaesineitä	Rantavainio, 1000024299	Lauhamäki	579.8273412871375
40164	Janakkala	Nuutila	Hopearaha ja hihnanjakaja		Kekkilä- Heikkilä	1040.9749165932888
40177	Hämeenlinn a	Kopio	Kupurasoljen kappale, hela	Kopio, 1000024308	Korvenniitty 2	1215.023647575129
40178	Janakkala	Saviranta	Punnus, tupenkenkän, heloja, tasavartisen soljen kappaleita	Saviranta, 165010061	Saviranta	143.41403149709504
40179	Janakkala	Kukkomäki	Dirhemi, hihnanjakaja, karhunhammasrii pus, kankiketjun nível	Kukkomäki, 165010046	Kukkomäki	102.54804783399153
40180	Janakkala	Makasiinin- mäki	Krapusolki	Makasiininmäki, 165010047	Makasiininmäk i	80.34005345925802

40181	Janakkala	Tytärtynnän- kallio	Rautaesineitä	Tytärtynnänkallio, 1000023222	Kukkomäki	102.00029147810596
40182	Hämeenlinn a	Pahnainmäki	Hopearahoja, pronssiesineitä	Pahnainmäki, 210010002	Pahnainmäki 2	107.92156829331444
40183	Hämeenlinn a	Niemi	Hopearahoja, pronssiesineitä	Niemi, 1000024360	Ranta-Sipilä	694.2859148813914
40186	Hämeenlinn a	Niemi	Hopearahoja, pronssiesineitä	Niemi, 1000024360	Ranta-Sipilä	686.0858713667973
40187	Hämeenlinn a	Niemi	Hopearahoja, pronssi- rautaesineitä	ja Niemi, 1000024360	Ranta-Sipilä	692.7636950067632
40188	Hämeenlinn a	Penttilä	Hopearahoja, pronssi- rautaesineitä	ja Penttilä, 1000024432	Ali-Halila	683.7140689749641
40204	Hämeenlinn a	Niemi 2	Plastinen linturiipus	Niemi 1000024436	2, Pahnainmäki 2	546.185337491325
40205	Hämeenlinn a	Niemi 3	Tupenkenkään, veitsi	Niemi 1000024456	3, Pahnainmäki 2	754.5874352224147
40206	Hämeenlinn a	Pahnainmäki 3	Pienoiskirves, veitsi, pronssilevyn kappale	Pahnainmäki 1000024455	3, Pahnainmäki 2	324.6285207196355
40207	Hämeenlinn a	Niemi	Hopearaha, solki, panssarinuolenkä rki ym.	Niemi, 1000024360	Ranta-Sipilä	695.6639003101333
40208	Janakkala	Tytärtynnän- kallio	Tasavartinen solki	Tytärtynnänkallio, 1000023222	Kukkomäki	108.77783668479874
40226	Janakkala	Kukkomäki	Miekanponsi, korvalusikka	Kukkomäki, 165010046	Kukkomäki	99.33704964491588
40227	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearaha	Pappilan pelto, 1000023910	Kirkkomaa	302.1205736169286
40230	Hattula	Vaarinkari	Kupurasolki, eläinfiguuri, hela	Vaarinkari, 1000024654	Vesunnan kartano 5	1092.3222614930219
40294	Janakkala	Pappilan pelto	Raha ja rahapaino	Pappilan pelto, 1000023910	Kirkkomaa	360.6530744786189

40299	Hämeenlinna	Rantavainio	Hopearaha ja tasavartisen soljen kappale	Rantavainio, 1000024299	Lauhamäki	579.8273412871375
40300	Hämeenlinna	Lempola	Solki, ketjunkantaja ja hela	Lempola, 1000024286	Nisula	348.70561482811047
40301	Hämeenlinna	Penttilä	Hopearaha ja pronssiesineitä	Penttilä, 1000024432	Ali-Halila	683.7140689749641
40302	Hämeenlinna	Penttilä	Pronssiesineitä ja saviastianpala	Penttilä, 1000024432	Ali-Halila	683.7140689749641
40309	Janakkala	Perttula	Kaksi rahaa ja kankiketjun niveltä	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	115.64692947031129
40310	Janakkala	Perttula	Pronssiesineitä	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	115.64692947031129
40323	Janakkala	Perttula	Pronssiesineitä	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	115.64692947031129
40329	Hämeenlinna	Helvala	Pyöreän kupurasoljen kappale	Helvala, 1000025044	Nikkilä	432.7996508282688
40431	Janakkala	Tytärtynnänkallio	Hevosenenkäsolki, kaksi keihäänkärkeä	Tytärtynnänkallio, 1000023222	Kukkomäki	193.42080870117258
40438	Janakkala	Anttila	Hevosenenkäsoljen kappale, solki ja hela	Anttila, 1000026775	Komoportinharju	802.1170430820897
40440	Hattula	Klaasio	Hevosenenkäsolki, päätehela	Klaasio, 1000026795	Vartiovuori	509.2978923283966
40442	Janakkala	Perttula	Hopearaha, pronssiesineitä	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	109.64344322846172
40443	Hämeenlinna	Penttilä	Rannerenkaan kappale, ristiriipus, pronssiesineitä	Penttilä, 1000024432	Ali-Halila	675.5368726864766
40449	Hattula	Mattila	Rautasolki ja linturiipus	Mattila, 1000026808	Anttila 1	382.6927142189544
40450	Hattula	Heikkilä	Hopearaha, soljen kappaleita	Heikkilä, 1000026813	Anttila 2	351.626076756232

40451	Valkeakoski	Ollila	Ketjunktantaja	Ollila, 1000026814	Moijanen	443.59100146344593
40452	Hämeenlinna	Toiivola	Avain	Toivola, 1000026815	Rengon kirkko	1339.364525392212
40453	Hämeenlinna	Haapahuhta	Kankiketjun nivel, hela	Haapahuhta, 1000023956	Junnila 2	726.0053107030635
40456	Hattula	Vesunnan kartano 3	Hopearahoja, riipuksen kappale, miekan kappale, vyönhela	Vesunnan kartano 3, 1000019160	Vesunnan kartano 3	0,00
40479	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Kalmistolöytöjä	Vähä-Kantala, 1000023880	Kantala	430.7643670864716
40502	Hattula	Heikkilä	Soikea kupurasolki, krapusolki, punnus	Heikkilä, 1000026813	Anttila 2	351.626076756232
40503	Hämeenlinna	Lempola	Tasavartisen soljen ja pronssiesineiden kappaleita	Lempola, 1000024286	Nisula	348.70561482811047
40504	Hämeenlinna	Rantavainio	Hevosenenkäsol ki	Rantavainio, 1000024299	Lauhamäki	569.5775904222755
40505	Hämeenlinna	Toivola	Korvalusikka	Toivola, 1000026815	Rengon kirkko	1224.0306642418695
40506	Janakkala	Pappilan pelto	Raha	Pappilan pelto, 1000023910	Kirkkomaa	360.74182478033674
40507	Hämeenlinna	Tuiskula	Soljen neula, kankiketjun nivel, pronssiesineiden kappaleita	Tuiskula, 1000027131	Rajala	261.88379215367996
40508	Hämeenlinna	Vähä-Hannula	Pyöreän kupurasoljen kappale, pronssihelmi	Vähä-Hannula, 1000027133	Vitsiälä Kotkonharju	839.5931092680971
40509	Hattula	Kavituntöyry	Pronssiesineitä	Kavituntöyry, 1000027134	Käräjämäki	705.4434889274801
40532	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Rahoja, hela	Vähä-Kantala, 1000023880	Kantala	522.054860880051

40533	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Punnus	Vähä-Kantala, 1000023880	Kantala	518.1076670733901
40643	Hämeenlinn a	Mikkola	Hopearaha, ketjunkantaja, linturiipus	Mikkola, 1000027638	Perttula 1	173.58745177776862
40644	Hämeenlinn a	Tupala	Metalliesineitä	Tupala, 1000027639	Lentolankärki 1	335.82825081410647
40645	Vesilahti	Sassi	Hopearaha, tasavartinen ja hevosenkenkäsol ki, ristiriipus	Sassi, 1000027640	Sassinsaari	477.87455720975447
40659	Vesilahti	Sassi 2	Kirves, dirhemi, miekan osa	Sassi 2, 1000027681	Sassinsaari	279.03315264100644
40710	Hattula	Suontaan kartano 4	Rannerengas, eläinriipus, solki	Suontaan kartano 4, 1000027737	Vesitorninmäki	248.73214687848784
40711	Hattula	Suontaan kartano 5	Sydämen muotoinen hela	Suontaan kartano 5, 1000027738	Käräjämäki	199.2090729014142
40712	Valkeakoski	Riihivainio	Metalliesineitä	Riihivainio, 1000027739	Päivölän puutarha	581.8227165639759
40713	Valkeakoski	Hinkkala	Metalliesineitä	Hinkkala, 1000027740	Moijanen	160.84089578579832
40714	Hämeenlinn a	Mikkola	Dirhemi	Mikkola, 1000027638	Perttula 1	171.33398965911857
40776	Hattula	Luolajanportti	Rannerenkaan kappale, solkia	Luolajanportti, 1000027803	Tenholan linnavuori	892.6827064396929
40777	Hattula	Kavituntöyry	Metalliesineitä	Kavituntöyry, 1000027134	Vesitorninmäki	553.16576291926
40778	Hämeenlinn a	Tupala	Räpyläriipus	Tupala, 1000027639	Lentolankärki 1	386.32515766229983
40779	Valkeakoski	Ollila	Tasavartinen solki	Ollila, 1000026814	Moijanen	454.0826701580906
40780	Hämeenlinn a	Äyrikkälä	Kielenmuotoinen hela	Äyrikkälä, 1000027812	Matkantaustan lahti	188.27896479618812
40781	Vesilahti	Sassi	Hevosenkenkäsol jen osa, kankiketjun nivel, hela	Sassi, 1000027640	Sassinsaari	535.0596339108328

40782	Valkeakoski	Moijanen 2	Hela	Moijanen 2, 1000027814	Moijanen	167.54191329357698
40783	Hämeenlinna	Haapahuhta	Hevosenkenkäsolki	Haapahuhta, 1000023956	Junnila 2	712.4493694127026
40784	Valkeakoski	Riihivainio	Hela	Riihivainio, 1000027739	Päivölän puutarha	582.2969728552039
40829	Vesilahti	Sassi	Raha, tasavartinen solki, pronssiesineitä	Sassi, 1000027640	Sassinsaari	526.4679589826121
40831	Hattula	Kavituntöyry	Pronssiesineitä	Kavituntöyry, 1000027134	Kärjämäki	705.4434889274801
40834	Hattula	Monaalan kartano 2	Kirves, pyöreä kupurasolki, palanut luu	Monaalan kartano 1, 82010050	Monaalan kartano 1	75.32305631383126
40835	Hattula	Monaalan kartano 2	Ango, hevosenkenkäsoljen ja rannerenkaan kappaleita, ketjua	Monaalan kartano 1, 82010050	Monaalan kartano 1	74.03721817407363
40836	Hattula	Monaalan kartano 2	Miekan säilän kappale, rannerengas, helmi, palanut luu	Monaalan kartano 1, 82010050	Monaalan kartano 1	61.04118419788789
40837	Kärkölä	Länsirinne 2	Punnus	Länsirinne 2, 1000027948	Iso-Sattiala Ämmänkivi	1477.9966188753983
40844	Hattula	Kärjämäki	Rannerenkaan kappale, korvakeputki, miekan ponsi	Kärjämäki, 82010022	Kärjämäki	124.29560966312259
40845	Hattula	Kavituntöyry	Rannerenkaan kappale	Kavituntöyry, 1000027134	Kärjämäki	625.1550120039988
40846	Hattula	Suontaan kartano 6	Solkien kappaleita koristelevy, punnus	Suontaan kartano 6, 1000027952	Kärjämäki	343.83062281132516
40847	Hattula	Rinteelä	Tasavartisen soljen kappale, hela, keramiikkaa	Parola-Rinteelä, 1000023834	Tyrvännön kivisakasti	519.1403383465279
40848	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Berlokki		Kantala	383.45681148408073

40867	Hattula	Mamren tammisto	Soljen pronssiesineen kappale ja Mamren tammisto, 1000028065	Vesunta (Väsunda)	100.00032705176022
40890	Hattula	Kavituntöyry	Raha, tasavartisen soljen kappale	Kavituntöyry, 1000027134	Vesitorninmäki 607.8186690043037
40891	Valkeakoski	Riihivainio	Dirhemmin kappale, kankiketjun nivel	Riihivainio, 1000027739	Päivölän puutarha 575.0516236783907
40892	Valkeakoski	Hinkkala	Raha	Hinkkala, 1000027740	Moijanen 278.3295096991992
40893	Hattula	Suontaan kartano 4	Raha, keramiikkaa	Suontaan kartano 4, 1000027737	Vesitorninmäki 297.0087540924418
40901	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearahoja ja pronssiriipus	Pappilan pelto, 1000023910	Janakkalan kirkko 164.18074304454797
40902	Hämeenlinna	Lamminsivu	Hopearahoja ja pronssisolki	Lamminsivu, 1000028207	Lahdenpohja 1137.534221320931
40905	Vesilahti	Sassi 2	Metalliesineitä	Sassi 2, 1000027681	Sassinsaari 279.03315264100644
40906	Hattula	Hinnonmäki	Hopearahan kappaleita	Hinnonmäki, 82010025	Hinnonmäki 282.2126641565385
40909	Vesilahti	Laukko Vanha Satama	Kalmistolöytöjä	Päireniementie, 1000028531	Laukon puisto 568.1264678243517
40910	Vesilahti	Laukko Kallioranta	Kalmistolöytöjä	Laukko Kallioranta, 1000028533	Laukon puisto 277.0575010871859
40913	Vesilahti	Pohdon saari	kotkakoru (samalta paikalta rapusolki, kolmioneula, tulusraudan kappaleita)	Pohdonsaari, 1000028537	Laukon kartano 562.05499540265
40916	Hollola	Sikalantaus	Rahoja	Sikalantaus, 1000028399	Santahaudanmäki 1144.6185331909317
40921	Janakkala	Sauvala 2	Hopearaha	Sauvala 1000028461 2,	Komoportin-harju 244.65946873244764
40948	Vesilahti	Pohdonsaari	Krapusolki, tulusraudan kappale	Pohdonsaari, 1000028537	Laukon kartano 562.6800007930701

40974	Hattula	Kirkkomäki 1	Miekan tupen kenkäin	Kirkkomäki 1, 82010012	Toukola 2	81.47921590160452
40975	Janakkala	Virala	Tasavartinen solki	Virala, 1000023962	Saviranta	364.3883686350238
40976	Hämeenlinna	Äyrikkälä	Pronssihela	Äyrikkälä, 1000027812	Matkantaustan - lahti	275.062789560603
40977	Hämeenlinna	Perttula 2	Kaksi hopearahaa	Perttula 1, 109010053	Perttula 1	60.83832576030541
40978	Hämeenlinna	Kontuniemi	Rahoja, metalliesineitä	Kontuniemi, 1000027677	Talola	481.0447404529889
40979	Hämeenlinna	Talola 2	Pronssiesineitä	Talola 2, 1000023700	Talola	286.14887874132097
40987	Hämeenlinna	Tajanen	Kaksi hopearahaa	Tajanen, 1000028638	Pahnainmäki 2	186.04070455989938
40990	Hattula	Käräjämäki	Pyöreä kupurasolki, tasavartisen soljen kappale, ketjunkantaja	Käräjämäki, 82010022	Käräjämäki	105.01017841222959
40991	Hattula	Parola-Rinteelä	Raha pronssiesineitä	Parola-Rinteelä, 1000023834	Tyrvännön kivisakasti	571.0370268814254
40992	Janakkala	Perttula	Vyönsolki, pronssiesine	Perttula, 1000028643	Kukkomäki	145.86736491646596
40993	Janakkala	Saarenmäki	Veitsi	Saarenmäki, 1000028662	Niemelä 2	1140.9203731655068
41000	Janakkala	Pappilanpelto	Hevoskenkäsoljen kappale	Pappilan pelto, 1000023910	Janakkalan kirkko	95.72621106187098
41001	Janakkala	Valkama	Rannerenkaan kappale	Valkama, 1000028668	Kokkila	732.6844144388854
41002	Hämeenlinna	Rantavainio	Tasavartinen solki, koristehela ja ketjunjakaja	Rantavainio, 1000024299	Lauhamäki	537.8162722868159
41007	Hämeenlinna	Nujukumpu	Kankiketjun nivel	Nujukumpu, 1000028695	Niemenpään kartano	840.0330999073667
41008	Hattula	Kavituntöyry	Pronssiesineitä	Kavituntöyry, 1000027134	Käräjämäki	705.4434889274801

41014	Hattula	Käräjämäki	Tasavartinen solki ja kaksirannerenkaan katkelmaa	Käräjämäki, 82010022	Suontaan kartano 3	233.63372486035632
41015	Hämeenlinna	Perttula 1	Eläinriipus	Perttula 1, 109010053	Juppala 5	218.162411948795
41016	Hämeenlinna	Penttilä	Ketjunkantaja	Penttilä, 1000024432	Ali-Halila	617.2027930514877
41039	Janakkala	Sauvala	Pyhäinjäännösriipuk-sen tai rasian kansi	Sauvala, 1000023196	Komoportin-harju	396.0699420470915
41040	Janakkala	Janakkalan vanha pappila	Hansakannun osa	Janakkalan vanha pappila, 1000023240	Kirkkomaa	392.7592357594142
41041	Valkeakoski	Haukila Koirankivi	Hopearahoja ja pronssiesineitä	Haukila Koirankivi, 1000030142	Monaalan kartano 1	1770.8112074221463
41042	Valkeakoski	Haukila kartano 1	Pyöreä kupurasolki, tasavartinen solki ja kirves	Haukila kartano 1, 1000030141	Monaalan kartano 1	1406.459492393025
41043	Valkeakoski	Haukila kartano 2	Tasavartinen solki	Haukila kartano 2, 1000030678	Monaalan kartano 1	1468.2959830023344
41044	Valkeakoski	Kuttila	Pronssiesineitä	Kuttila, 1000030144	Illaankivi	446.12088857912215
41173	Hämeenlinna	Lammi Tupala	Kaksi miekan säilää	Lammi Tupala, 1000033121	Halila	570.1666498100651
41174	Hämeenlinna	Lammi Tupala	Veitsi	Lammi Tupala, 1000033121	Halila	564.3061740499332
41179	Hämeenlinna	Kartano	Kankiketjun nivel ja pronssiesine	Kartano, 1000030286	Matkantaustan-lahti	429.0537006688691
41185	Hämeenlinna	Tupala	Sormuksen katkelma	Tupala, 1000027639	Lentolankärki 1	378.2792790632664
41186	Hattula	Käräjämäki	Raha ja pronssiesine	Käräjämäki, 82010022	Käräjämäki	133.7201977550633
41187	Hattula	Suontaan kartano 5	Risti ja koristenappi	Suontaan kartano 5, 1000027738	Käräjämäki	96.55386000686698

41188	Hattula	Suontaan kartano 4	Lukko	Suontaan kartano 4, 1000027737	Vesitorninmäki	220.08827697289462
41189	Valkeakoski	Moijanen 3	Krapusolki ja keihäänkärki	Moijanen 3, 1000030317	Moijanen	220.81662302281632
41216	Hattula	Arvola	Hopearahoja ja -vartaan kappaleita, keihäänkärki, pronssikoruja ym.	Arvola, 1000030516	Mäkelän pelto	330.27118447642977
41231	Vesilahti	Uotila 2	Sarjahelmi	Uotila 2, 1000029619	Niemi (Niemis)	907.3057869637516
41232	Vesilahti	Kattelianmäki	Tasavartinen solki	Kattelianmäki, 1000030705	Tonttimäki	355.5294661148872
41276	Hämeenlinna	Heikkilä 2	Metalliesine	Heikkilä 2, 1000031093	Utterin lähde	1736.3898521773426
41331	Hämeenlinna	Kutinen	Raha ja pronssiesineitä	Kutinen, 1000031204	Urheilukenttä	386.63008384542655
41358	Hämeenlinna	Äyrikkälä	Pronssihelmi	Äyrikkälä, 1000027812	Matkantaustanlahti	270.7263340411061
41359	Hämeenlinna	Heikkilä 1	Hopearaha, pyöreä kupurasolki	Heikkilä 1, 1000031092	Utterin lähde	1635.3730386847521
41650	Vesilahti	Hulppo	tasavarsisolki	Hulppo, 1000033054	Tonttimäki	227.9819733133813
41651	Valkeakoski	Haukila Koirankivi	pyöreä kupurasolki	Haukila Koirankivi, 1000030142	Monaalan kartano 1	1516.4615828325893
41652	Hattula	Nihattula Mattila	pyöreä kupurasolki	Nihattula Mattila, 1000033061	Kupila	363.54916486741854
41654	Hämeenlinna	Kartano	metallilöytöjä	Kartano, 1000030286	Matkantaustan-lahti	482.9281245687045
41723	Janakkala	Vanaantaka	Kolmiosainen sormus	Vanaantaka, 1000023202	Kekkilä-Heikkilä	1824.9894422444738

Liite 3b: Alle 200 m etäisyydellä tunnetusta kiinteästä muinaisjäännöksestä sijaitsevat K-HME:n löytökokonaisuudet

Päänumero	Kunta	Kohdenimi	HubName	HubDistance (metrejä)
38386	Hattula	Mäkelän pelto	Mäkelän pelto	1.414408623148177
38972	Hattula	Vesunnan kartano 3	Vesunnan kartano 3	0
39234	Janakkala	Pappilanpelto	Flinck (Mäki-Flinck)	175.0592136511097
39294	Kuhmoinen	Mattila	Simola	154.5295723271509
39299	Janakkala	Tarinmaa	Flinck (Mäki-Flinck)	76.54569738857408
39426	Janakkala	Takamaa	Kekkilä-Heikkilä	195.85479346597575
39503	Hämeenlinna	Laurinkallio	Laurinkallio (Ristinaronkallio)	105.36569346481707
39590	Janakkala	Sulkula	Kukkomäki	139.2032725941071
39592	Janakkala	Heraharju	Makasiininmäki	118.02307221785006
39617	Hattula	Kirstula	Riihimäki	122.43313362822417
39623	Janakkala	Pappilanpelto	Flinck (Mäki-Flinck)	106.94099300872239
39635	Hattula	Vesunta	Vesunta (Väsunda)	92.28008775156808
39763	Hämeenlinna	Kirstula	Riihimäki	166.1654869053775
39768	Hämeenlinna	Hovinkartano	Hovinkartano	175.8375048403371
39771	Janakkala	Perttula	Kukkomäki	51.2545053999434
39773	Janakkala	Perttula	Kukkomäki	89.97864341642904
39778	Janakkala	Heraharju	Niemelä 1	106.13867028979918
39779	Janakkala	Tytärtynnänkallio	Kukkomäki	132.66449922031757
39790	Hattula	Vesunnan kartano 5	Vesunnan kartano 5	65.00991059612033
39791	Hattula	Vesunta	Mustalaismäki	106.58567295321282
39826	Hattula	Monaalan kartano 1	Monaalan kartano 1	18.38730889068178
39915	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Ranta-Sipilä	123.27099765795558
39916	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Ranta-Sipilä	123.98698669139718
39976	Janakkala	Irjalanlahti 2	Irjalanlahti	96.40124180590067
39993	Janakkala	Hangastenmäki	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
39994	Janakkala	Hangastenmäki	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
39995	Janakkala	Hangastenmäki	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
39996	Janakkala	Hangastenmäki	Veräjänsuu (Hamppula 3)	189.54067290063128
40099	Janakkala	Pappilan pelto	Flinck (Mäki-Flinck)	165.8810809434861

40100	Janakkala	Irjalanlahti 2	Irjalanlahti	136.84460621167986
40110	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Ranta-Sipilä	109.66844235019025
40125	Hämeenlinna	Pahnainmäki	Pahnainmäki 2	40.8080254408501
40127	Janakkala	Pappilanelto	Flinck (Mäki-Flinck)	175.0106204139675
40134	Janakkala	Saviranta	Saviranta	177.64186411388567
40178	Janakkala	Saviranta	Saviranta	143.41403149709504
40179	Janakkala	Kukkomäki	Kukkomäki	102.54804783399153
40180	Janakkala	Makasiininmäki	Makasiininmäki	80.34005345925802
40181	Janakkala	Tytärtynänkallio	Kukkomäki	102.00029147810596
40182	Hämeenlinna	Pahnainmäki	Pahnainmäki 2	107.92156829331444
40208	Janakkala	Tytärtynänkallio	Kukkomäki	108.77783668479874
40226	Janakkala	Kukkomäki	Kukkomäki	99.33704964491588
40309	Janakkala	Perttula	Kukkomäki	115.64692947031129
40310	Janakkala	Perttula	Kukkomäki	115.64692947031129
40323	Janakkala	Perttula	Kukkomäki	115.64692947031129
40431	Janakkala	Tytärtynänkallio	Kukkomäki	193.42080870117258
40442	Janakkala	Perttula	Kukkomäki	109.64344322846172
40456	Hattula	Vesunnan kartano 3	Vesunnan kartano 3	0
40643	Hämeenlinna	Mikkola	Perttula 1	173.58745177776862
40711	Hattula	Suontaan kartano 5	Käräjämäki	199.2090729014142
40713	Valkeakoski	Hinkkala	Moijanen	160.84089578579832
40714	Hämeenlinna	Mikkola	Perttula 1	171.33398965911857
40780	Hämeenlinna	Äyrikkälä	Matkantaustanlahti	188.27896479618812
40782	Valkeakoski	Moijanen 2	Moijanen	167.54191329357698
40834	Hattula	Monaalan kartano 2	Monaalan kartano 1	75.32305631383126
40835	Hattula	Monaalan kartano 2	Monaalan kartano 1	74.03721817407363
40836	Hattula	Monaalan kartano 2	Monaalan kartano 1	61.04118419788789
40844	Hattula	Käräjämäki	Käräjämäki	124.29560966312259
40867	Hattula	Mamren tammisto	Vesunta (Väsunda)	100.00032705176022
40901	Janakkala	Pappilan pelto	Janakkalan kirkko	164.18074304454797
40974	Hattula	Kirkkomäki 1	Toukola 2	81.47921590160452
40977	Hämeenlinna	Perttula 2	Perttula 1	60.83832576030541
40987	Hämeenlinna	Tajanen	Pahnainmäki 2	186.04070455989938
40990	Hattula	Käräjämäki	Käräjämäki	105.01017841222959

40992	Janakkala	Perttula	Kukkomäki	145.86736491646596
41000	Janakkala	Pappilanpelto	Janakkalan kirkko	95.72621106187098
41186	Hattula	Kärjämäki	Kärjämäki	133.7201977550633
41187	Hattula	Suontaan kartano 5	Kärjämäki	96.55386000686698

Liite 3c: Yli 500 m etäisyydellä tunnetusta kiinteästä muinaisjäännöksestä sijaitsevat K-HME:n löytökokonaisuudet

Päänumero	Kunta	Kohdenimi	HubName	HubDist
38937	Hattula	Ylitalo	Hämeskivi	2522.579364127577
39625	Hattula	Nihattula	Ilveskallio	619.5949433973888
39644	Janakkala	Jokivaara	Nuoritalo 1	2061.9291968180382
39748	Hämeenlinna	Hahkiala	Länsi-Hahkiala	960.1981236303931
39753	Hämeenlinna	Hahkiala	Uiskonsuo 2	937.0851587012392
39757	Hämeenlinna	Hahkiala	Länsi-Hahkiala	942.1821426228815
39758	Hämeenlinna	Hahkiala	Talola	739.2272031202618
39767	Janakkala	Vanantaka	Kekkilä-Heikkilä	1835.3726375187784
39769	Janakkala	Melkkola	Nuoritalo 1	1066.1871763692186
39776	Janakkala	Heikkilä	Nuoritalo 1	638.8153132663607
39777	Janakkala	Tuomistonmäki	Nuoritalo 2	1515.0179530627006
39780	Janakkala	Melkkola	Nuoritalo 1	997.522857629624
39781	Janakkala	Melkkola	Nuoritalo 1	1029.3858205262036
39782	Janakkala	Melkkola	Nuoritalo 1	990.5090999153649

39911	Hattula	Soukonlahti	Kirkkovalkama	1212.3231214793554
39912	Hattula	Soukonlahti	Kirkkovalkama	1140.3696908055917
39920	Hattula	Tenhola	Hiukanmäki	631.8893313646569
39921	Hattula	Tenhola	Hiukanmäki	760.9081751565205
39928	Janakkala	Vanaantaka	Kekkilä-Heikkilä	1835.3726375187784
39930	Loppi	Launosten kartano	Oinaala	801.9817306910905
39931	Loppi	Launosten kartano	Oinaala	801.6429885049082
39932	Loppi	Launosten kartano 3	Oinaala	801.6429885049082
39933	Loppi	Launosten kartano 4	Ilomäki	700.2951721695968
39934	Loppi	Launosten kartano 3	Oinaala	801.9817306910905
39942	Valkeakoski	Akanoja	Rapola	2020.3693602698015
39943	Valkeakoski	Pyhäsuu 7	Tiihala Lumikuninkaan kivi	1226.5051954890953
39944	Valkeakoski	Rantavainio	Kiiliä	595.2607883509013
39946	Valkeakoski	Rantavainio	Kiiliä	594.6993157129821
39948	Valkeakoski	Rantavainio	Kiiliä	578.3247384070633
39949	Valkeakoski	Rantavainio	Kiiliä	578.3247384070633

39960	Hämeenlinna	Haapahuhta	Junnila 2	998.1014094803998
39961	Hämeenlinna	Haapahuhta	Uiskonsuo 2	989.1691063667322
39962	Hämeenlinna	Haapahuhta	Junnila 2	920.6501937428051
39964	Hämeenlinna	Haapahuhta	Junnila 2	773.988839725845
39965	Hämeenlinna	Haapahuhta	Uiskonsuo 2	964.3736592354892
39974	Janakkala	Nuutila	Kekkilä-Heikkilä	987.6005635377134
39988	Hämeenlinna	Kyläkallio	Laurinkallio (Ristinaronkallio)	833.917456090968
39989	Hämeenlinna	Kyläkallio	Laurinkallio (Ristinaronkallio)	781.4194976298392
40062	Hattula	Parola-Rinteelä	Tyrvännön kivisakasti	582.1546609003495
40080	Janakkala	Harjunpää	Kekkilä-Heikkilä	603.18631379036
40092	Janakkala	Hamppula	Niemenpään kartano	501.0935639048144
40122	Hämeenlinna	Hahkialan kartano	Uiskonsuo 2	944.984749603706
40126	Janakkala	Metsämäki	Ranginoja 2	967.3610907168734
40139	Hattula	Peltoranta	Vesunnan kartano 5	1209.6159093540632
40163	Hämeenlinna	Rantavainio	Lauhamäki	579.8273412871375
40164	Janakkala	Nuutila	Kekkilä-Heikkilä	1040.9749165932888

40177	Hämeenlinna	Kopio	Korvenniitty 2	1215.023647575129
40183	Hämeenlinna	Niemi	Ranta-Sipilä	694.2859148813914
40186	Hämeenlinna	Niemi	Ranta-Sipilä	686.0858713667973
40187	Hämeenlinna	Niemi	Ranta-Sipilä	692.7636950067632
40188	Hämeenlinna	Penttilä	Ali-Halila	683.7140689749641
40204	Hämeenlinna	Niemi 2	Pahnainmäki 2	546.185337491325
40205	Hämeenlinna	Niemi 3	Pahnainmäki 2	754.5874352224147
40207	Hämeenlinna	Niemi	Ranta-Sipilä	695.6639003101333
40230	Hattula	Vaarinkari	Vesunnan kartano 5	1092.3222614930219
40299	Hämeenlinna	Rantavainio	Lauhamäki	579.8273412871375
40301	Hämeenlinna	Penttilä	Ali-Halila	683.7140689749641
40302	Hämeenlinna	Penttilä	Ali-Halila	683.7140689749641
40438	Janakkala	Anttila	Kompoortinharju	802.1170430820897
40440	Hattula	Klaasio	Vartiovuori	509.2978923283966
40443	Hämeenlinna	Penttilä	Ali-Halila	675.5368726864766
40452	Hämeenlinna	Toiivola	Rengon kirkko	1339.364525392212

40453	Hämeenlinna	Haapahuhta	Junnila 2	726.0053107030635
40504	Hämeenlinna	Rantavainio	Lauhamäki	569.5775904222755
40505	Hämeenlinna	Toivola	Rengon kirkko	1224.0306642418695
40508	Hämeenlinna	Vähä-Hannula	Vitsiälä Kotkonharju	839.5931092680971
40509	Hattula	Kavituntöyry	Käräjämäki	705.4434889274801
40532	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Kantala	522.054860880051
40533	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Kantala	518.1076670733901
40712	Valkeakoski	Riihivainio	Päivölän puutarha	581.8227165639759
40776	Hattula	Luolajanportti	Tenholan linnavuori	892.6827064396929
40777	Hattula	Kavituntöyry	Vesitorninmäki	553.16576291926
40781	Vesilahti	Sassi	Sassinsaari	535.0596339108328
40783	Hämeenlinna	Haapahuhta	Junnila 2	712.4493694127026
40784	Valkeakoski	Riihivainio	Päivölän puutarha	582.2969728552039
40829	Vesilahti	Sassi	Sassinsaari	526.4679589826121
40831	Hattula	Kavituntöyry	Käräjämäki	705.4434889274801
40837	Kärkölä	Länsirinne 2	Iso-Sattiala Ämmänkivi	1477.9966188753983

40845	Hattula	Kavituntöyry	Käräjämäki	625.1550120039988
40847	Hattula	Rinteelä	Tyrvännön kivisakasti	519.1403383465279
40890	Hattula	Kavituntöyry	Vesitorninmäki	607.8186690043037
40891	Valkeakoski	Riihivainio	Päivölän puutarha	575.0516236783907
40902	Hämeenlinna	Lamminsivu	Lahdenpohja	1137.534221320931
40909	Vesilahti	Laukko Vanha Satama	Laukon puisto	568.1264678243517
40913	Vesilahti	Pohdon saari	Laukon kartano	562.05499540265
40916	Hollola	Sikalantaus	Santahaudanmäki	1144.6185331909317
40948	Vesilahti	Pohdonsaari	Laukon kartano	562.6800007930701
40991	Hattula	Parola-Rinteelä	Tyrvännön kivisakasti	571.0370268814254
40993	Janakkala	Saarenmäki	Niemelä 2	1140.9203731655068
41001	Janakkala	Valkama	Kokkila	732.6844144388854
41002	Hämeenlinna	Rantavainio	Lauhamäki	537.8162722868159
41007	Hämeenlinna	Nujukumpu	Niemenpään kartano	840.0330999073667
41008	Hattula	Kavituntöyry	Käräjämäki	705.4434889274801
41016	Hämeenlinna	Penttilä	Ali-Halila	617.2027930514877

41041	Valkeakoski	Haukila Koirankivi	Monaalan kartano 1	1770.8112074221463
41042	Valkeakoski	Haukila kartano 1	Monaalan kartano 1	1406.459492393025
41043	Valkeakoski	Haukila kartano 2	Monaalan kartano 1	1468.2959830023344
41173	Hämeenlinna	Lammi Tupala	Halila	570.1666498100651
41174	Hämeenlinna	Lammi Tupala	Halila	564.3061740499332
41231	Vesilahti	Uotila 2	Niemi (Niemis)	907.3057869637516
41276	Hämeenlinna	Heikkilä 2	Utterin lähde	1736.3898521773426
41359	Hämeenlinna	Heikkilä 1	Utterin lähde	1635.3730386847521
41651	Valkeakoski	Haukila Koirankivi	Monaalan kartano 1	1516.4615828325893
41723	Janakkala	Vanaantaka	Kekkilä-Heikkilä	1824.9894422444738

Liite 4: Taulukko K-HME:n löytökokonaisuuksista

Päänr o	Diaaripvm	Alan ro	Kunta	Kohdenimi	Löytökuvaus	Ajoitus	Maasto- tyyppi	Löytö vuosi	Löytäjän tunnus	Löytöpaikan koordinaatit P (ETRS- TM35FIN)	Löytöpaikan koordinaatit i (ETRS- TM35FIN)
38386	31.8.2010	1-19	Hattula	Mäkelän pelto	Asuinpaikkalöytöjä (raha, punnus, 4 solkea, neula, 2 rannerengasta, ketjunkannatin, vyönsolki, hela jne.)	rautakausi	pelto	2010	A,B	6769458	353825
38387	1.9.2010	1	Hattula	Myllyoja 2	Korvalusikka	rautakausi, historiallinen	pelto	2010	A	6767285	356801
38935	8.11.2011	1	Hattula	Huhdanmäki	Vyönhela	rautakausi	pelto	2011	A	6767357	356948
38936	8.11.2011	1-3	Hattula	Alitalonpelto	Pronssi- ja rautasolkia	rautakausi	pelto	2010	A	6777379	352836
38937	8.11.2011	1-4	Hattula	Ylitalo	Rautakirves ja - veitsiä ym.	rautakausi, ajoittamaton	pelto	2011	B	6780304	360073
38938	9.11.2011	1-8	Hattula	Mattila	Hopearahahan pala, pronssikoruja ym.	rautakausi	pelto	2011	A,B	6782723	356883
38960	16.11.2011	1-86	Hattula	Vesunnan kartano 5	Hopearahoja, pronssiesineitä (punnus, 4 solkea, 4 rannerengasta, ketjunkannatin, vyönsolki, hela jne)	rautakausi	pelto	2011	A,C	6767357	356948
38972	22.11.2011	1-20	Hattula	Vesunnan kartano 3	Pronssiesineitä (2 solkea, kaula- ja rannerengas, riipus, ketjunkannatin, helmi, jne.)	rautakausi	pelto	2011	A + Schultz	6775562	358188

38991	30.12.2011	1-2	Hattula	Mattila	Kupurasolki, vyönsolki	rautakausi, historiallinen	pelto	2011	A	6782735	356669
39234	22.10.2012	1-5	Janakkala	Pappilanpelto	Solkia, vyön hela	rautakausi	pelto	2012	C	6753111	369470
39294	19.12.2012	1	Kuhmoinen	Mattila	Kupurasolki	rautakausi	pelto	2012	B, D	6817970	401230
39297	28.12.2012	1-2	Janakkala	Räikälä 3	Tasavartinen solki, ketjunktajan osa?	rautakausi, historiallinen	pelto	2012	E	6752762	370087
39298	28.12.2012	1-2	Janakkala	Pappilanpelto	Valmunuppisen kaarisoljen jalkakappale, ns. laskuraha	rautakausi, historiallinen	pelto	2012	E	6753074	369187
39299	28.12.2012	1	Janakkala	Tarinmaa	Rautakirves	esihistoriallinen	pelto	2012	E	6753034	369546
39426	10.5.2013	1	Janakkala	Takamaa	Ketjunktajan kappale	rautakausi	pelto	2013	F	6751545	371317
39451	16.5.2013	1	Janakkala	Keskivari	Tasavartinen solki	rautakausi	pelto	2012	E	6748437	371160
39452	16.5.2013	1-4	Janakkala	Nuoritalo	Kirves, ruoskanpallo, kupurasoljen kappaleita, koristelevyn pala	rautakausi, historiallinen	pelto	2012	E	6748437	371160
39453	16.5.2013	1-4	Janakkala	Nuoritalo	Rahan kappaleita, kupurasoljen kappale, pronssineula, sulanutta metallia	rautakausi, historiallinen	pelto	2011	E	6747473	371245
39454	16.5.2013	1-2	Janakkala	Nuoritalo	Sinettileimasin, ketjunjakaja	historiallinen	pelto	2012	E	6748161	371557
39483	1.8.2013	1-2	Hämeenlinna	Sotjala	Hihnanjakajan heloja	rautakausi	pelto	2013	B,G	6784745	373971
39503	15.8.2013	1-29	Hämeenlinna	Laurinkallio	Miekka, keihäänkärkiä ym.	rautakausi (rautakausi, historiallinen)	metsä	2013	B,H	6782731	379428

39589	2.10.2013	1-14	Janakkala	Sauvala	Pronssi- ja rautaesineitä (kirves, tulusrauta, 3 solkea, ketjunkannatin, ketjun osia, heloja)	rautakausi	metsäku mpare pellolla	2013	E	6741180	364874
39590	2.10.2013	1-4	Janakkala	Sulkula	Tasavartinen solki, pronssiesineiden kappaleita	rautakausi	pelto	2013	E	6751704	370564
39591	2.10.2013	1	Janakkala	Peltosaari	Tasavartisen soljen kappale	rautakausi	pelto	2013	E	6751656	370392
39592	2.10.2013	1	Janakkala	Heraharju	Hevosenenkäsoljen nuppi	rautakausi	pelto	2013	E	6751448	370748
39617	23.10.2013	1	Hattula	Kirstula	Hopearahan pala	rautakausi	pelto	2013	A	6768278	360833
39623	24.10.2013	1	Janakkala	Pappilanpelto	Kupurasoljen kappale	rautakausi	pelto	2013	F	6752944	369449
39625	24.10.2013	1	Hattula	Nihattula	Koristeltu pronssipelti	rautakausi	pelto	2011	A	6768600	356170
39635	29.10.2013	1	Hattula	Vesunta	Krapusoljen kappale	rautakausi	muu	2013	C	6775670	358215
39644	8.11.2013	1	Janakkala	Jokivaara	Hevosenenkäsolkki	rautakausi	pelto	2013	I	6745577	370939
39748	22.1.2014	1-6	Hämeenlinna	Hahkiala	Pronssiesineitä (2 solkea, rannerengas, sormus, riipus, helmi)	rautakausi	pelto	2013	A	6781332	370332
39752	22.1.2014	1-7	Hämeenlinna	Hahkiala	Metalliesineitä	rautakausi	pelto	2013	E	6780769	369948
39753	22.1.2014	1-6	Hämeenlinna	Hahkiala	Pronssiesineitä (solki, rannerengas jne), rahoja	rautakausi, historiallinen	pelto	2013	I	6781333	370387
39757	27.1.2014	1-7	Hämeenlinna	Hahkiala	Metalliesineitä	rautakausi	pelto	2013	C	6781318	370320
39758	30.1.2014	1-2	Hämeenlinna	Hahkiala	Ketjunkantaja, kankiketjun nivel	rautakausi	pelto	2013	F	6781557	369792
39759	30.1.2014	1-4	Janakkala	Sauvala	Metalliesineitä (kirves, 2 solkea, ketjunkannatin)	rautakausi	pelto	2013	C	6741027	364997

39761	30.1.2014	1-4	Janakkala	Sauvala	Metalliesineitä (solki, ketjunkannatin, hela jne.)	rautakausi	pelto	2013	F	6741065	364954
39763	31.1.2014	1	Hämeenlinna	Kirstula	Tasavartisen soljen kappale	rautakausi	metsä	2013	C	6768045	360775
39765	5.2.2014	1-4	Janakkala	Hällilä	Pronssiesineiden kappaleita (2 solkea, 2 helaa)	rautakausi	pelto	2013	E	6751640	365665
39766	5.2.2014	1-3	Janakkala	Hällilä	Kupurasoljen ja kankiketjun nivelen kappale, punnus	rautakausi	pelto	2013	I	6751629	365696
39767	5.2.2014	1-2	Janakkala	Vanantaka	Ketjunkantaja, vyönhela	rautakausi	pelto	2013	I	6751330	372987
39768	5.2.2014	1	Hämeenlinna	Hovinkartano	Kupurasoljen kappale	rautakausi	pelto	2013	A	6783979	374724
39769	5.2.2014	1-11	Janakkala	Melkkola	Metalliesineitä (veitsi, punnus, solkia, riipuksia, ketjun osa, heloja, helmi)	rautakausi	pelto	2013	E	6746608	371323
39770	5.2.2014	1	Janakkala	Portaanpää	Tasavartinen solki	rautakausi	pelto	2013	F	6758514	369085
39771	5.2.2014	1-5	Janakkala	Perttula	Kaarisoljen kappale, ketjunkantaja, punnus ym.	rautakausi	pelto	2013	A	6751548	370638
39772	5.2.2014	1	Janakkala	Perttula	Vyönhela	rautakausi	pelto	2013	F	6751732	370498
39773	5.2.2014	1	Janakkala	Perttula	Pronssikorun kappale	rautakausi	pelto	2013	C	6751515	370616
39776	7.2.2014	1-2	Janakkala	Heikkilä	Kaksi klippinkiä	historiallinen	pelto	2013	E	6747006	370936
39777	7.2.2014	1	Janakkala	Tuomistonmäki	Rautaveitsi	rautakausi, historiallinen	pelto	2013	E	6748839	369886
39778	7.2.2014	1-2	Janakkala	Heraharju	Kupurasoljen ja helan kappale	rautakausi	pelto	2013	E	6751428	370995

39779	11.2.2014	1-3	Janakkala	Tytärtynnänkal- lio	Kankiketjun nivel, helan kappale, rautarengas	rautakausi	metsä	2013	E	6751674	370761
39780	11.2.2014	1-8	Janakkala	Melkkola	Metalliesineitä	rautakausi	pelto	2013	I	6746740	371479
39781	12.2.2014	1	Janakkala	Melkkola	Kupurasoljen kappale	rautakausi	pelto	2013	F	6746689	371444
39782	12.2.2014	1-5	Janakkala	Melkkola	Linturiipus, tasavartisen soljen kappale ym.	rautakausi	pelto	2013	A	6746735	371452
39787	25.2.2014	1-9	Hattula	Kärsälänmäki	Koruja (2 solkea, 2 rannerengasta, helmi), rautaesineitä (keihäänkärki, kirves, veitsi), raha	rautakausi	metsä	2013	A,C,J	6775095	358599
39789	25.2.2014	1-3	Hattula	Kärsälänmäki	Pronssikoruja (2 solkea) ja hela	rautakausi	metsä	2013	E	6775045	358543
39790	25.2.2014	1-18	Hattula	Vesunnan kartano 5	Pronssikoruja (4 solkea, neula, rannerengas, riipus, ketjun osa, 2 helaa, kulkunen jne.), rahan kappale, sirpin (?) terä	rautakausi	muu	2014	KHME	6775639	357828
39791	26.2.2014	1-2	Hattula	Vesunta	Tulusrauta ja veitsi	rautakausi, historiallinen	metsä	2013	E	6775389	358409
39808	26.3.2014	1-2	Hämeenlinn a	Toivaala	Pronssisen rannerenkaan ja ketjunktajan kappale	rautakausi	pelto	2013	E	6781090	381860
39809	26.3.2014	1-3	Hämeenlinn a	Toivaala	Kupurasoljen, pronssiesineen ja helan kappale	rautakausi	pelto	2013	A	6781090	381860
39810	26.3.2014	1-2	Hämeenlinn a	Toivaala	Ketjunktajan kappale ja pronssihela	rautakausi	pelto	2013	C	6781090	381860

39822	17.4.2014	1-11	Janakkala	Tupala	Metalliesineitä (solkia, sormus, ketjunktannattimia, nappi, pronssispiraali, tunnistamattomia esineitä)	rautakausi, historiallinen	pelto	2013	A	6751695	365180
39823	17.4.2014	1-4	Janakkala	Tupala	Pronssiesineitä (solki (mukana säilynyt tekstiiliä), ketjunktannatin, pronssispiraali, kulkunen)	rautakausi, historiallinen	pelto	2013	E	6751631	365226
39825	23.4.2014	1-9	Hattula	Monaalan kartano 1	Rautaesineitä (2 miekan osaa, 2 väkipuukkoa, 2 angoa, 2 veistä)	rautakausi	laidun	2013	E	6789435	353615
39826	23.4.2014	1-3	Hattula	Monaalan kartano 1	Metalliesineitä (kilven osa, kirves jne.)	rautakausi	metsäku mpare pellolla	2013	A	6789150	353700
39911	19.6.2014	1	Hattula	Soukonlahti	Nuolenkärki	rautakausi	metsä	2013	A	6780236	354876
39912	19.6.2014	1	Hattula	Soukonlahti	Tasavartinen solki	rautakausi	metsä	2013	F	6780211	354947
39914	23.6.2014	1-2	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Hopearaha ja metalliesine	rautakausi	pelto	2013	A	6777530	341010
39915	23.6.2014	1-4	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Metalliesineitä (solki, rannerengas, hela jne)	-	pelto	2013	F	6777452	340965
39916	23.6.2014	1-3	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Metalliesineitä (raha, rannerengas jne.)	rautakausi	pelto	2013	A	6777450	341000
39920	25.6.2014	1-3	Hattula	Tenhola	Ketjunktantajien ja pronssiesineen kappaleita	rautakausi	pelto	2013	A	6777810	352935
39921	25.6.2014	1	Hattula	Tenhola	Kulkusen kappale	rautakausi	pelto	2013	A	6777807	352677

39928	27.6.2014	1-4	Janakkala	Vanaantaka	Pronssiesineitä (hevosenenkäsolkki, rannerengas, sormus), dirhemi	rautakausi	pelto	2013	A	6751330	372987
39930	30.6.2014	1-8	Loppi	Launosten kartano	Pronssi- ja rautaesineitä (miekan osa, kirves, 2 solkea, rannerengas, ketjunkantaja, hela, kulkunen)	rautakausi	metsä, laidun	2014	A	6736748	367848
39931	30.6.2014	1	Loppi	Launosten kartano	Ketjunkantaja	rautakausi	metsä, laidun	2013	F	6736732	367841
39932	30.6.2014	1-2	Loppi	Launosten kartano 3	Hopearahojen kappaleita	historiallinen	pelto	2013	F	6736732	367841
39933	30.6.2014	1	Loppi	Launosten kartano 4	Sormus	historiallinen	pelto	2013	F	6736495	368100
39934	30.6.2014	1-2	Loppi	Launosten kartano 3	Keihäänkärki ja pronssiesineitä (solki, ketjunkannatin)	rautakausi	pelto/piha	2014	E	6736748	367848
39941	9.7.2014	1-8	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	F	6788155	343254
39942	9.7.2014	1-3	Valkeakoski	Akanoja	Pronssiesineitä (solki jne)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	F	6790734	343263
39943	9.7.2014	1	Valkeakoski	Pyhäsuu 7	Kupurasoljen kappale	rautakausi	metsä	2014	F	6781179	343367
39944	10.7.2014	1-3	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä (tulusrauta, ketjunkannatin, hela)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	C	6787925	343270
39945	11.7.2014	1-8	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä, keramiikkaa	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	A	6788190	343285
39946	14.7.2014	1-7	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä, keramiikkaa, palanutta luuta	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	A	6787925	343272
39947	15.7.2014	1-8	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6788288	343357

39948	15.7.2014	1-5	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä (solki, riipus, hevosiipus, vyökoukku), keramiikkaa	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6787933	343306
39949	16.7.2014	1-10	Valkeakoski	Rantavainio	Metalliesineitä (veitsi, punnus, rannerenkaita, riipuksia, ketjunktaja)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	I	6787933	343306
39960	22.7.2014	1-9	Hämeenlinna	Haapahuhta	Metalliesineitä	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	I	6781075	370680
39961	22.7.2014	1-21	Hämeenlinna	Haapahuhta	Metalliesineitä (miekan osa, kirves, 3 rahaa, 6 solkea, rannerengas, sormus, riipus, 2 helaa, kulkunen jne.)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	A	6781135	370640
39962	22.7.2014	1-12	Hämeenlinna	Haapahuhta	Metalliesineitä (kirves, raha, solkia, rannerenkaita, nappi, sormustin)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	F	6780838	370530
39964	24.7.2014	1-6	Hämeenlinna	Haapahuhta	Metalliesineitä	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	C	6780755	370652
39965	28.7.2014	1-15	Hämeenlinna	Haapahuhta	Metalliesineitä (2 veistä, punnus, 5 solkea, 2 riipusta, eläinriipus, sulanutta pronssia), keramiikkaa	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6781165	370630
39974	29.7.2014	1	Janakkala	Nuutila	Hopearaha	rautakausi	pelto	2014	E	6752030	371943
39975	29.7.2014	1-3	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearahoja	historiallinen	pelto	2014	F		
39976	30.7.2014	1	Janakkala	Irjalanlahti 2	Nuolenkärki	rautakausi	metsä	2014	F	6748950	363660

39977	30.7.2014	1-4	Janakkala	Virala	Pronssiesineitä (korvalusikka, solki, 2 helaa)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6754057	367118
39988	6.8.2014	1-3	Hämeenlinna	Kyläkallio	Miekan ponsi, säilän kärki, veitsi	rautakausi, historiallinen	metsä	2013	KHME	6782255	380185
39989	6.8.2014	1	Hämeenlinna	Kyläkallio	Ristiriipus	rautakausi, historiallinen	metsä	2013	F	6782305	380157
39993	2.9.2014	1-8	Janakkala	Hangastenmäki	Rautaesineitä (miekan osa, nuolenkärki, veitsi, kannuksia/kantarautoja, lukko/avain jne.)	rautakausi, historiallinen	metsä	2014	E	6752617	369088
39994	3.9.2014	1-8	Janakkala	Hangastenmäki	Rautaesineitä (keihäänkärki, veitsi, kannus/kantarauta, hevosenkenkä/nauloja jne.)	historiallinen	metsä	2014	F	6752617	369088
39995	3.9.2014	1-9	Janakkala	Hangastenmäki	Rautaesineitä (4 nuolenkärkeä, 2 veistä, kannus, hevosenkenkä, kynttilänpidin)	historiallinen	metsä	2014	I	6752617	369088
39996	3.9.2014	1	Janakkala	Hangastenmäki	Hevosenkengän kappale	historiallinen	metsä	2014	A	6752617	369088
40042	23.9.2014	1	Janakkala	Kiipula	Pronssiesineen katkelma	rautakausi	pelto	2013	E	6752438	376164
40062	30.9.2014	1-5	Hattula	Parola-Rinteellä	Ketjunkantaja, miekan säilä, kolme kirvestä	rautakausi	metsä	2014	A,E	6778800	356350
40078	3.10.2014	1-2	Valkeakoski	Iso-Kantala	Solki ja miekka	rautakausi	metsäku mpare pellolla	2014	I	6784377	340384
40079	3.10.2014	1	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Keihäänkärki	rautakausi	metsäku mpare pellolla	2014	C	6784399	340408

40080	6.10.2014	1-2	Janakkala	Harjunpää	Väkipuukko ja veitsi	rautakausi, historiallinen	metsä	2014	C	6751426	371758
40092	6.10.2014	1	Janakkala	Hamppula	Ruoskanvarsi	rautakausi	metsä	2014	A	6760092	367505
40093	6.10.2014	1-2	Janakkala	Hamppula	Spiraalisormus, rataskannus	rautakausi, historiallinen	metsä	2014	F	6760037	367490
40094	6.10.2014	1-2	Janakkala	Hamppula	Sarjahelmi ja veitsi	rautakausi, historiallinen	metsä	2014	E	6760037	367490
40099	8.10.2014	1	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearahen kappale	rautakausi	pelto	2014	C	6753113	369496
40100	8.10.2014	1	Janakkala	Irjalanlahti 2	Nuolenkärki	rautakausi, historiallinen (myöhäisrautakausi)	metsä	2014	E	6748999	363647
40103	8.10.2014	1	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Rauta-avain	rautakausi, historiallinen	metsä	2014	E	6784380	340390
40104	8.10.2014	1	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Avain	rautakausi, historiallinen	metsä	2014	A	6784381	340394
40110	9.10.2014	1	Hämeenlinna	Ranta-Sipilä 2	Krapusolki	rautakausi	pelto	2014	I	6777437	340954
40117	13.10.2014	1-5	Janakkala	Virala	Pronssiesineitä (solki, neula, 2 rannerengasta)	rautakausi (rekisteriporta alissa historiallinen)	pelto	2014	A	6754057	367118
40120	14.10.2014	1-5	Janakkala	Virala	Pronssiesineitä (2 solkea, ketjun osa, hela, korun osa)	rautakausi	pelto	2014	I	6754057	367118
40122	14.10.2014	1	Hämeenlinna	Hahkialan kartano	Massiivisen rannerenkaan katkelma	rautakausi	pelto	2013	K	6781390	370310
40123	14.10.2014	3	Hämeenlinna	Länsi-Hahkiala 2	Ketjunktajan ja kupurasoljen katkelmat, keskiaikainen vaatehakanen	rautakausi, historiallinen	pelto	2013	K	6780730	369990

40125	14.10.2014	1-9	Hämeenlinn a	Pahnainmäki	Hopearahoja, pronssiesineitä (miekan osa, solki, 2 ketjunktajaa, vyönsolki, hela), rautapunnus	rautakausi	pelto	2014	KHME/E	6777768	340574
40126	15.10.2014	1	Janakkala	Metsämäki	Kvartsiesine?	kivikausi	pelto	2014	F	6747471	377914
40127	15.10.2014	1	Janakkala	Pappilanpelto	Hopeasormuksen kappale	historiallinen	pelto	2014	F	6753074	369424
40134	16.10.2014	1	Janakkala	Saviranta	Tasavartisen soljen kappale	rautakausi	pelto	2014	A	6753760	367240
40139	17.10.2014	1-4	Hattula	Peltoranta	Pronssiesineitä (3 solkea/soljen osaa, rannerengas, hela)	rautakausi	pelto	2014	E	6775215	356765
40148	21.10.2014	1-4	Janakkala	Pappilanpelto	Metalliesineitä (raha, sormus, ketjun osa, kulkunen)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6753106	369260
40150	21.10.2014	1	Hämeenlinn a	Helvala	Punnus	rautakausi, historiallinen	pelto	2011	C	6773688	346541
40162	27.10.2014	1-2	Hämeenlinn a	Lempola	Soljen ja rannerenkaan kappale	rautakausi	pelto	2014	E	6786470	364683
40163	27.10.2014	1-5	Hämeenlinn a	Rantavainio	Pronssi- ja rautaesineitä (punnus, tulusrauta, solki, niitti jne)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6785993	364235
40164	27.10.2014	1-2	Janakkala	Nuutila	Hopearaha ja hihnanjakaja	rautakausi	pelto	2014	E	6752091	371963
40177	29.10.2014	1-2	Hämeenlinn a	Kopio	Kupurasoljen kappale, hela	rautakausi	pelto	2014	E	6777850	342225
40178	29.10.2014	1-6	Janakkala	Saviranta	Punnus, tupenkenkän, heloja, tasavartisen soljen kappaleita	rautakausi	pelto	2014	E	6753880	367287

40179	29.10.2014	1-4	Janakkala	Kukkomäki	Dirhemi, hihnanjakaja, karhunhammasriipus, kankiketjun nivel	rautakausi	pelto	2014	E	6751501	370689
40180	29.10.2014	1	Janakkala	Makasiininmäki	Krapusolki	rautakausi	pelto	2014	E	6751422	370790
40181	29.10.2014	1-4	Janakkala	Tytärtynnänkallio	Rautaesineitä (2 veistä), pronssikorun osa?)	rautakausi	pelto	2014	E	6751673	370721
40182	30.10.2014	1-21	Hämeenlinna	Pahnainmäki	Hopearahoja, pronssiesineitä (sormus, eläinriipus, 2 helaa)	rautakausi	pelto	2014	KHME/E	6777820	340620
40183	30.10.2014	1-6	Hämeenlinna	Niemi	Hopearahoja, pronssiesineitä (eläinriipus, hela)	rautakausi	pelto	2014	KHME/A	6777750	341525
40186	31.10.2014	1-4	Hämeenlinna	Niemi	Hopearahoja, pronssiesineitä (ketjun osa, helmi)	rautakausi	pelto	2014	I	6777767	341501
40187	31.10.2014	1-5	Hämeenlinna	Niemi	Hopearahoja, pronssi- ja rautaesineitä (lukko/avain, korvusikka, solki)	rautakausi	pelto	2014	E	6777754	341520
40188	4.11.2014	1-14	Hämeenlinna	Penttilä	Hopearahoja, pronssi- ja rautaesineitä (veitsi, 3 punnusta, rannerengas, sormus, eläinriipus, ketjun osa, 4 helaa, nappi, hihnanjakaja)	rautakausi	pelto	2014	E	6773265	394360
40204	12.11.2014	1	Hämeenlinna	Niemi 2	Plastinen linturiipus	rautakausi	pelto	2014	E	6777905	341079
40205	12.11.2014	1-2	Hämeenlinna	Niemi 3	Tupenkenkäin, veitsi	ajoittamaton	pelto	2014	E	6778159	341182

40206	12.11.2014	1-3	Hämeenlinna	Pahnainmäki 3	Pienoiskirves, veitsi, pronssilevyn kappale	ajoittamaton	pelto	2014	E	6778051	340603
40207	13.11.2014	1-5	Hämeenlinna	Niemi	Hopearaha, solki, panssarinuolenkärki ym.	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	C	6777765	341515
40208	13.11.2014	1	Janakkala	Tytärtynnänkalio	Tasavartinen solki	rautakausi	pelto	2014	A	6751655	370745
40226	24.11.2014	1-2	Janakkala	Kukkomäki	Miekanponsi, korvalusikka	rautakausi	pelto	2014	A	6751507	370695
40227	24.11.2014	1	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearaha	esihistoriallinen, raha 1400-l.	pelto	2014	E	6753172	369232
40230	24.11.2014	1-3	Hattula	Vaarinkari	Kupurasolki, eläinfiguuri, hela	esihistoriallinen	pelto	2014	A	6775186	356906
40294	3.12.2014	1-2	Janakkala	Pappilan pelto	Raha ja rahapaino	historiallinen	pelto	2014	C	6753104	369211
40299	5.12.2014	1-2	Hämeenlinna	Rantavainio	Hopearaha ja tasavartisen soljen kappale	rautakausi	pelto	2014	C	6785993	364235
40300	5.12.2014	1-3	Hämeenlinna	Lempola	Solki, ketjunkantaja ja hela	rautakausi	pelto	2014	C	6786470	364683
40301	8.12.2014	1-5	Hämeenlinna	Penttilä	Hopearaha ja pronssiesineitä (solki, rannerengas, eläinriipus, hela)	rautakausi	pelto	2014	C	6773265	394360
40302	8.12.2014	1-8	Hämeenlinna	Penttilä	Pronssiesineitä (veitsen tupen osa, 2 punnusta, rannerengas, 2 helaa, hihnanjakaja) ja saviastianpala	rautakausi	pelto	2014	A	6773265	394360
40309	9.12.2014	1-4	Janakkala	Perttula	Kaksi rahaa ja kankiketjun niveltä	rautakausi	pelto	2014	C	6751509	370578
40310	9.12.2014	1-8	Janakkala	Perttula	Pronssiesineitä (6 solkea, sormus, hela)	rautakausi	pelto	2014	A	6751509	370578

40323	11.12.2014	1-12	Janakkala	Perttula	Pronssiesineitä (punnus, 2 solkea, sormus?, riipus, 2 eläinriipusta, ketjun osa, kulkunen)	rautakausi	pelto	2014	E	6751509	370578
40329	16.12.2014	1	Hämeenlinna	Helvala	Pyöreän kupurasoljen kappale	rautakausi	pelto	2014	F	6773688	346541
40431	13.7.2015	1-3	Janakkala	Tytärtynnänkalio	Hevosenenkäsolkki, kaksi keihäänkärkeä	rautakausi	metsä	2014	E	6751691	370822
40438	14.7.2015	1-3	Janakkala	Anttila	Hevosenenkäsolkjen kappale, solki ja hela	historiallinen	pelto	2014	E	6741198	365968
40440	15.7.2015	1-2	Hattula	Klaasio	Hevosenenkäsolkki, päätehela	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	A	6767248	357198
40442	17.7.2015	1-6	Janakkala	Perttula	Hopearaha, pronssiesineitä (solki, 2 eläinriipusta, ketjunkannatin, ketjun osa)	rautakausi	pelto	2014	I	6751533	370564
40443	20.7.2015	1-10	Hämeenlinna	Penttilä	Rannerenkaan kappale, ristiriipus, pronssiesineitä (punnuksia, astian osa, solki, rannerengas, riipus, heloja)	rautakausi	pelto	2015	I	6773260	394368
40449	23.7.2015	1	Hattula	Mattila	Rautasolkki ja linturiipus	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6782563	356761
40450	23.7.2015	1-4	Hattula	Heikkilä	Hopearaha, soljen kappaleita	rautakausi	pelto	2014	E	6782845	356761
40451	23.7.2015	1	Valkeakoski	Ollila	Ketjunkantaja	rautakausi	pelto	2014	E	6786495	346480
40452	24.7.2015	1	Hämeenlinna	Toiivola	Avain	ajoittamaton	pelto	2014	E	6755309	352451
40453	24.7.2015	1-2	Hämeenlinna	Haapahuhta	Kankiketjun nivel, hela	rautakausi	pelto	2014	E	6780799	370765

40456	28.7.2015	1-5	Hattula	Vesunnan kartano 3	Hopearahoja, riipuksen kappale, miekan kappale, vyönhela	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	E	6775562	358188
40479	14.8.2015	1-2	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Kalmistolöytöjä (miekan osa, sirppi/viikate)	rautakausi	metsä	2014	KHME + Lähdesmäki	6784402	340407
40502	2.9.2015	1-3	Hattula	Heikkilä	Soikea kupurasolki, krapusolki, punnus	rautakausi	pelto	2014	A,L	6782845	356761
40503	2.9.2015	1-3	Hämeenlinna	Lempola	Tasavartisen soljen ja pronssiesineiden kappaleita	rautakausi	pelto	2014	A	6786470	364683
40504	3.9.2015	1	Hämeenlinna	Rantavainio	Hevosenenkäsolkki	rautakausi	pelto	2014	A	6785981	364246
40505	3.9.2015	1	Hämeenlinna	Toivola	Korvalusikka	rautakausi	pelto	2014	A	6755183	352432
40506	4.9.2015	1	Janakkala	Pappilan pelto	Raha	historiallinen	pelto	2014	A	6753105	369210
40507	4.9.2015	1-4	Hämeenlinna	Tuiskula	Soljen neula, kankiketjun nivel, pronssiesineiden kappaleita	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	A	6769070	360290
40508	4.9.2015	1-3	Hämeenlinna	Vähä-Hannula	Pyöreän kupurasoljen kappale, pronssihelmi	rautakausi	pelto	2014	A	6786245	367156
40509	4.9.2015	1-5	Hattula	Kavituntöyry	Pronssiesineitä (punnus, rannerengas, kulkunen jne.)	rautakausi, historiallinen	pelto	2014	A	6777185	354955
40532	1.10.2015	1-3	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Rahoja, hela	rautakausi (historiallinen)	pelto	2014	E	6784329	340310
40533	1.10.2015	1	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Punnus	rautakausi	pelto	2014	I	6784324	340314

40643	12.1.2016	1-3	Hämeenlinna	Mikkola	Hopearaha, ketjunkantaja, linturiipus	rautakausi	pelto	2015	E	6761417	364823
40644	12.1.2016	1-4	Hämeenlinna	Tupala	Metalliesineitä (veitsi, solki, neulakota)	historiallinen	pelto	2015	E	6790716	359363
40645	12.1.2016	1-4	Vesilahti	Sassi	Hopearaha, tasavartinen ja hevosenkenkäsolki, ristiriipus	rautakausi, historiallinen	pelto	2015	E	6797223	322680
40659	26.1.2016	1-3	Vesilahti	Sassi 2	Kirves, dirhemi, miekan osa	rautakausi	pelto	2014	B	6797158	322923
40710	8.2.2016	1-3	Hattula	Suontaan kartano 4	Rannerengas, eläinriipus, solki	rautakausi, historiallinen	pelto	2015	E	6777629	355095
40711	8.2.2016	1	Hattula	Suontaan kartano 5	Sydämen muotoinen hela	rautakausi	pelto	2015	E	6777943	354741
40712	8.2.2016	1-5	Valkeakoski	Riihivainio	Metalliesineitä	rautakausi, historiallinen	pelto	2015	E	6784107	339041
40713	8.2.2016	1-3	Valkeakoski	Hinkkala	Metalliesineitä (punnus, solki, ketjun osa)	rautakausi	pelto	2015	E	6786785	346605
40714	8.2.2016	1	Hämeenlinna	Mikkola	Dirhemi	rautakausi	pelto	2015	E	6761487	364886
40776	22.2.2016	1-3	Hattula	Luolajanportti	Rannerenkaan kappale, solkia	rautakausi, historiallinen	pelto	2015	E	6776720	354649
40777	22.2.2016	1-5	Hattula	Kavituntöyry	Metalliesineitä	rautakausi, historiallinen	pelto	2015	E	6777334	355015
40778	24.2.2016	1	Hämeenlinna	Tupala	Räpyläriipus	rautakausi	pelto	2015	A	6790663	359359
40779	24.2.2016	1	Valkeakoski	Ollila	Tasavartinen solki	rautakausi	pelto	2014	A	6786492	346467
40780	24.2.2016	1	Hämeenlinna	Äyrikkälä	Kielenmuotoinen hela	rautakausi	pelto	2014	A	6788721	362654
40781	24.2.2016	1-3	Vesilahti	Sassi	Hevosenkenkäsoljen osa, kankiketjun nivel, hela	rautakausi	pelto	2015	A	6797236	322616

40782	24.2.2016	1	Valkeakoski	Moijanen 2	Hela	rautakausi	pelto	2015	A	6786983	346663
40783	24.2.2016	1	Hämeenlinna	Haapahuhta	Hevosenkenkäsolki	rautakausi	pelto	2014	A	6780802	370790
40784	25.2.2016	1	Valkeakoski	Riihivainio	Hela	rautakausi	pelto	2014	I	6784060	339040
40829	9.3.2016	1-5	Vesilahti	Sassi	Raha, tasavartinen solki, pronssiesineitä	rautakausi	pelto	2015	I	6797200	322600
40831	10.3.2016	1-5	Hattula	Kavituntöyry	Pronssiesineitä (eläinfiguuri, ketjünkannatin, hela, kulkunen jne.)	rautakausi	pelto	2015	I	6777185	354955
40834	10.3.2016	1-4	Hattula	Monaalan kartano 2	Kirves, pyöreä kupurasolki, palanut luu	rautakausi	metsä	2015	I	6789063	353701
40835	10.3.2016	1-5	Hattula	Monaalan kartano 2	Ango, hevosenkenkäsoljen ja rannerenkaan kappaleita, ketjua	rautakausi	metsä	2015	E	6789063	353689
40836	10.3.2016	1-4	Hattula	Monaalan kartano 2	Miekan säilän kappale, rannerengas, helmi, palanut luu	rautakausi	metsä	2015	A	6789076	353689
40837	10.3.2016	1	Kärkölä	Länsirinne 2	Punnus	rautakausi	taimitarha	2015	A	6754276	404514
40844	14.3.2016	1-3	Hattula	Käräjämäki	Rannerenkaan kappale, korvakeputki, miekan ponsi	rautakausi	pelto	2015	E	6777851	355051
40845	14.3.2016	1	Hattula	Kavituntöyry	Rannerenkaan kappale	rautakausi	pelto	2015	E	6777308	354705
40846	14.3.2016	1-4	Hattula	Suontaan kartano 6	Solkien kappaleita koristelevy, punnus	rautakausi	pelto	2015	E	6777671	354668
40847	14.3.2016	1-2	Hattula	Rinteelä	Tasavartisen soljen kappale, hela, keramiikkaa	rautakausi	pelto	2015	E	6778659	356270

40848	15.3.2016	1	Valkeakoski	Vähä-Kantala	Berlokki	historiallinen	pelto	2015	F	6784350	340449
40867	30.3.2016	1-2	Hattula	Mamren tammisto	Soljen ja pronssiesineen kappale	rautakausi	metsäku m- pare pellolla	2016	E	6775577	358072
40890	8.4.2016	1-2	Hattula	Kavituntöyry	Raha, tasavartisen soljen kappale	rautakausi	pelto	2015	A	6777265	355059
40891	8.4.2016	1-2	Valkeakoski	Riihivainio	Dirhemmin kappale, kankiketjun nivel	rautakausi	pelto	2014	A	6784075	339047
40892	8.4.2016	1	Valkeakoski	Hinkkala	Raha	rautakausi	pelto	2015	A	6786758	346490
40893	8.4.2016	1-3	Hattula	Suontaan kartano 4	Raha, keramiikkaa	rautakausi	pelto	2015	A	6777591	355062
40901	13.4.2016	1-3	Janakkala	Pappilan pelto	Hopearahoja ja pronssiriipus	varhaismetalli kausi	pelto	2015	I	6753159	369499
40902	14.4.2016	1-3	Hämeenlinna	Lamminsivu	Hopearahoja ja pronssisolki	varhaismetalli kausi	pelto	2015	I	6782789	387694
40905	18.4.2016	1-16	Vesilahti	Sassi 2	Metalliesineitä (2 miekan osaa, 2 keihäänkärkeä, 3 kirvestä, raha, 2 solkea, eläinriipus, ketjünkannatin, vyönsolki, hela, naula jne.)	rautakausi	pelto	2014	KHME	6797158	322923
40906	22.4.2016	1	Hattula	Hinonmäki	Hopearahan kappaleita	rautakausi	pelto	2015	I	6778488	355470
40909	2.5.2016	1-7	Vesilahti	Laukko Vanha Satama	Kalmistolöytöjä	rautakausi	metsä	2015	KHME/M	6805281	313336
40910	2.5.2016	1-12	Vesilahti	Laukko Kallioranta	Kalmistolöytöjä (miekan osa, keihään- ja nuolenkärki, kilven osa, niittejä, saviastian paloja 2kpl)	rautakausi	metsäku m- pare, pelto	2015	KHME/M	6804972	313271

40913	2.5.2016	1	Vesilahti	Pohdon saari	kotkakoru (samalta paikalta rapusolki, kolmioneula, tulusraudan kappaleita)	rautakausi	metsä	2015	E	6804245	313795
40916	13.5.2016	1-46	Hollola	Sikalantaus	Rahoja	rautakausi	pelto	2016	KHME/E	6768820	399645
40921	25.5.2016	1	Janakkala	Sauvala 2	Hopearaha	rautakausi	pelto	2015	E	6740980	365363
40948	21.6.2016	1-2	Vesilahti	Pohdonsaari	Krapusolki, tulusraudan kappale	rautakausi	metsä	2015	KHME/E	6804245	313796
40974	13.7.2016	1	Hattula	Kirkkomäki 1	Miekan tupen kenkään	rautakausi	pelto	2015	C	6772434	354441
40975	13.7.2016	1	Janakkala	Virala	Tasavartinen solki	rautakausi	pelto	2014	C	6754001	367102
40976	13.7.2016	1	Hämeenlinna	Äyrikkälä	Pronssihela	rautakausi	pelto	2014	C	6788632	362628
40977	13.7.2016	1-2	Hämeenlinna	Perttula 2	Kaksi hopearahaa	rautakausi	pelto	2015	C	6761610	364776
40978	14.7.2016	1-20	Hämeenlinna	Kontuniemi	Rahoja, metalliesineitä (keihäänkärki, 2 kirvestä, 2 solkea, rannerengas, sormus, ketjunkannatin, hela)	rautakausi	pelto	2015	KHME/E	6782161	369250
40979	14.7.2016	1-5	Hämeenlinna	Talola 2	Pronssiesineitä (3 solkea, 2 helaa)	rautakausi	pelto	2015	KHME/E	6781740	369355
40987	2.8.2016	1-2	Hämeenlinna	Tajanen	Kaksi hopearahaa	rautakausi	pelto	2015	E	6777582	340676
40990	3.8.2016	1-3	Hattula	Käräjämäki	Pyöreä kupurasolki, tasavartisen soljen kappale, ketjunkantaja	rautakausi	pelto	2015	A	6777810	355001
40991	3.8.2016	1-4	Hattula	Parola-Rinteellä	Raha pronssiesineitä (ketjunkannatin,	rautakausi	pelto	2015	A	6778733	356336

					ketjun osa, hihnanjakaja)						
40992	5.8.2016	1-2	Janakkala	Perttula	Vyönsolki, pronssiesine	rautakausi	pelto	2014	F	6751547	370516
40993	5.8.2016	1	Janakkala	Saarenmäki	Veitsi	ajoittamaton	metsä	2014	F	6750435	371821
41000	11.8.2016	1	Janakkala	Pappilanpelto	Hevosenenkäsöljen kappale	rautakausi	pelto	2014	F	6753226	369513
41001	11.8.2016	1	Janakkala	Valkama	Rannerenkaan kappale	rautakausi	pelto	2014	F	6750375	368390
41002	11.8.2016	1-3	Hämeenlinn a	Rantavainio	Tasavartinen solki, koristehela ja ketjunjakaja	rautakausi	pelto	2014	F	6785979	364278
41007	24.8.2016	1	Hämeenlinn a	Nujukumpu	Kankiketjun nivel	rautakausi	pelto	2014	F	6760268	367909
41008	24.8.2016	1-5	Hattula	Kavituntöyry	Pronssiesineitä (vyönsolki, hela, helmi, lukon tai avaimen osa jne.)	rautakausi, historiallinen	pelto	2015	F	6777185	354955
41014	26.8.2016	1-3	Hattula	Käräjämäki	Tasavartinen solki ja kaksi rannerenkaan katkelmaa	rautakausi	pelto	2015	F	6777874	355504
41015	26.8.2016	1	Hämeenlinn a	Perttula 1	Eläinriipus	rautakausi	pelto	2014	F	6761567	364957
41016	26.8.2016	1	Hämeenlinn a	Penttilä	Ketjunktantaja	rautakausi	pelto	2014	F	6773231	394426
41039	15.9.2016	1	Janakkala	Sauvala	Pyhäinjäännösriipuks en tai rasian kansi	historiallinen	pelto	2013	E	6741129	364773
41040	15.9.2016	1	Janakkala	Janakkalan vanha pappila	Hansakannun osa	historiallinen	metsä	2012	E	6753244	369101
41041	16.9.2016	1-85	Valkeakoski	Haukila Koirankivi	Hopearahoja ja pronssiesineitä (2 punnusta, riipus, hevosriipus)	rautakausi	pelto	2016	KHME	6790163	352244

41042	19.9.2016	1-3	Valkeakoski	Haukilaan kartano 1	Pyöreä kupurasolki, tasavartinen solki ja kirves	rautakausi	pelto	2016	KHME	6789585	352354
41043	19.9.2016	1	Valkeakoski	Haukilaan kartano 2	Tasavartinen solki	rautakausi	pelto	2016	KHME	6789915	352442
41044	19.9.2016	1-6	Valkeakoski	Kuttila	Pronssiesineitä (korvalusikka, 2 solkea, neula, ketjun osa, hela)	rautakausi	pelto	2016	E	6788222	352936
41173	10.2.2017	1-2	Hämeenlinna	Lammi Tupala	Kaksi miekan säilää	rautakausi	metsä	2016	A	6773155	395747
41174	10.2.2017		Hämeenlinna	Lammi Tupala	Veitsi	ajoittamaton	metsä	2016	E	6773125	395732
41179	14.2.2017	1-2	Hämeenlinna	Kartano	Kankiketjun nivel ja pronssiesine	rautakausi	pelto	2016	E	6788488	362533
41185	20.2.2017	1	Hämeenlinna	Tupala	Sormuksen katkelma	rautakausi	pelto	2015	I	6790654	359416
41186	20.2.2017	1-2	Hattula	Käräjämäki	Raha ja pronssiesine (hakanen)	rautakausi	pelto	2015	I	6777840	355057
41187	20.2.2017	1-2	Hattula	Suontaan kartano 5	Risti ja koristenappi	rautakausi	pelto	2015	I	6777952	354859
41188	20.2.2017	1	Hattula	Suontaan kartano 4	Lukko	rautakausi	pelto	2015	I	6777646	355133
41189	20.2.2017	1-2	Valkeakoski	Moijanen 3	Krapusolki ja keihäänkärki	rautakausi	pelto	2015	I	6786968	346937
41216	8.3.2017	1-28	Hattula	Arvola	Hopearahoja ja -vartaan kappaleita, keihäänkärki, pronssikoruja ym.	rautakausi	metsäku m- pare, pelto	2016	KHME/E	6769692	353592
41231	20.4.2017	1	Vesilahti	Uotila 2	Sarjahelmi	rautakausi	pelto	2016	KHME	6802238	312643
41232	20.4.2017	1	Vesilahti	Kattelianmäki	Tasavartinen solki	rautakausi	pelto	2016	KHME	6803781	317007
41276	1.8.2017	1	Hämeenlinna	Heikkilä 2	Metalliesine	ajoittamaton	pelto	2016	E	6786171	369101

41331	17.10.2017	1-6	Hämeenlinna	Kutinen	Raha ja pronssiesineitä (2 punnusta, solki, riipus, nappi)	rautakausi	pelto	2016	KHME	6775276	346291
41358	27.11.2017		Hämeenlinna	Äyrikkälä	Pronssihelmi	rautakausi	pelto	2016	I	6788639	362663
41359	27.11.2017	1-2	Hämeenlinna	Heikkilä 1	Hopearaha, pyöreä kupurasolki	rautakausi	pelto	2016	I	6786021	369276
41650	9.10.2018	1	Vesilahti	Hulppo	tasavarsisolki	rautakausi	pelto	2016	C	6804052	316711
41651	9.10.2018	1	Valkeakoski	Haukila Koirankivi	pyöreä kupurasolki	rautakausi	pelto	2016	C	6789712	352284
41652	10.10.2018		Hattula	Nihattula Mattila	pyöreä kupurasolki	rautakausi	pelto	2016	A	6767712	356629
41654	10.10.2018	1-3	Hämeenlinna	Kartano	metallilöytöjä (neula, ketjünkannatin, ketjun osa)	rautakausi	pelto	2016	ei mainittu	6788461	362440
41723	8.11.2018	1	Janakkala	Vanaantaka	Kolmiosainen sormus	historiallinen	pelto	2013	ei mainittu	6751358	372978